

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı

22 Aralık 2016 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

257

II.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

259

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

259:362

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair

Kanun Teklifi (2/1504)

259:362

ANAYASA KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

22 Aralık 2016 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 14.35'te açılarak üç oturum yaptı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/1504) görüşmelerine devam edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu kalmadığından saat 01.10'da toplantıya son verildi.

22 Aralık 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli Komisyon üyelerimiz, grup başkan vekillerimiz, değerli milletvekillerimiz, basınımızın değerli mensupları, kamu kurum temsilcileri; Komisyonumuzun Başkanlık Divanı adına hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Komisyonumuzun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

II.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

BAŞKAN – Bir önceki oturumda 1504 esas numaralı Kanun Teklifi'nin geneli üzerindeki görüşmeleri sürdürüyorduk. Söz talep edip sırası gelmeyen sayın milletvekillerine şimdi söz vereceğim. Söz taleplerini isim listesinden takip edeceğiz. Yeni söz talepleri varsa isimlerini yazdırsınlar. İç Tüzük'ün 29'uncu maddesi gereğince istem sırasına göre devam edeceğiz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, çok kısa bir şey müsaade ederseniz... Gerçi Sayın Bakanı bekleyecektim ama gelip gelmeyeceği belli değil.

BAŞKAN – Gelecek zannediyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Peki, Sayın Bakan geldiğinde verirseniz onun da bulunmasında fayda var. Bir hususu işaret edeceğim, uzun bir konuşma yapmayacağım.

BAŞKAN – Peki.

Sayın Muhammet Emin Akbaşoğlu, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Anayasa teklifimizin geneli hakkındaki görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz. Bu vesileyle, dün Fırat Kalkanı Harekâtı'nda El Bab'da hayatlarını yitiren şehitlerimize Allah'tan rahmet ve mağfaret diliyorum. Ailelerine sabırcemil, aziz milletimize de başsağlığı diliyorum. Cenab-ı Hak böyle acı haberleri değil de, inşallah daha sevinçli haberleri almayı nasip etsin. Ancak, biliyoruz ki sevinçler paylaşıldıkça çoğalır, acılar da paylaşıldıkça azalır. Bu konuda inşallah daha güzel haberler alacağımız günleri hep beraber yaşamayı niyaz ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bu vesileyle, tabii Suriye'de, Halep'te olup bitenler, Irak'ta olup bitenler, dünyada olup bitenler ile bizim buradaki çalışmalarımız arasında da bir irtibat olduğunu da ayrıca ifade etmek isterim. Bu çalışmalar, aslında, işte bu acıları yaşamamak için yapılan çalışmalardır. Dolayısıyla, biraz sonra kendi görüşlerimi temellendirirken kısa bir tarihî perspektif içerisinde bugünleri daha iyi anlamamıza vesile olabilecek bir temellendirmeyi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Dün uzun uzun görüşlerini ifade eden farklı siyasi partilere ait değerli milletvekillerimizin yaklaşımlarını beraberce dinledik ve çeşitli partilerdeki arkadaşlarımız “Bizi ikna edin, bizi ikna etme çabası görmüyoruz.” şeklinde birtakım tatlı serzenişlerde bulundular. Ben bu konuşmamı bu amaca matuf kılmak istiyorum müsaadelerinizle. Ancak, şunu da takdirlerinize sunmak isterim ki daha önceki konuşmacılara da baktığımızda birçoğunda hakikaten kahir ekseriyetle -üçüncü gün çalışmadayız-muhalefet partisinden arkadaşlarımızın yoğun bir söz alması, görüşlerini beyan etmesi söz konusu oldu. Bizim hani o konuda sizleri ikna edebilecek konuşmayı yapma imkânını da âdeta yeni elde ettiğimizi de ifade etmek isterim.

Ve ben şunu temellendirmek istiyorum en başta: Güzel bir söz var, “İdeolojiler müşterek bir aldanış olmaksızın ayakta duramazlar. Düşünce ise müşterek bir aydınlanmayı gözetir.” Dolayısıyla, düşünmeye, düşünceye, karşılıklı olarak birlikte müzakere etmeye açığız ve davetimiz bunadır. Yine, Ziya Paşa’nın bir sözü aklıma geldi: “Barıkayıhakikat müsademeyiefkârdan doğar.” yani hakikat güneşi farklı fikirlerin çarpışmasından, ortaya konmasından neşet eder, doğar. Evet, büyük bir savrulmanın içinden geçiyor dünya. Bugün Suriye, Irak bu yönde ama dün Bosna’da, Avrupa’nın göbeğinde, bir Avrupa devletinin içinde büyük katliamlara şahit olduk. Srebrenitsa katliamı bu zulmün en büyük zirvesi olarak karşımıza çıkmıştı.

Dün, çok değerli konuşmacılar ortak geçmişimizden bahsetti, ortak geçmişe sahip olduğumuzdan. Aynı devletin vatandaşları, aynı bayrağın altında gölgelenen yurttaşlar olduğumuzu güzel bir şekilde ifade ettiler. Acılarımızın ortak, sevinçlerimizin ortak olduğunu dile getirdiler. Hepimizin ortak duygu ve düşüncelerine farklı siyasi partilerden temas edenler oldu. Ben bu ortak payda üzerine bina edilecek bir konuşma yapmak istiyorum ve bu alanda asgari müşterekleri azami dereceye nasıl çıkarabiliriz yaklaşımı içerisinde olmak istiyorum. Temel yaklaşımımın bu olduğunu, o nedenle de sunumumuzun, konuşmamızın, düşüncelerimizin bu perspektifte değerlendirilmesini hassaten istirham ediyorum.

Değerli milletvekilleri, dünya büyük bir maddi ve manevi savrulmanın içerisinde geçiyor. Bu kaostan, kaotik ortamdan bütün insanlığın lehine, hem ulusumuz hem de uluslararası ilişkiler babında bütün insanlık lehine nasıl bir çıkış yolu bulabiliriz, bunu hep beraber ortaya koyma iradesini gösterebilmeliyiz diyorum. Bu sebeple, düşünceye, tefekküre ve hakikate kendimizi açmalıyız, hakikate kendimizi kapamamalıyız diyorum. Evet, bu duygu ve düşüncelerle bu temellendirme ışığı altında, şöyle kısa bir tarihî seyr içerisinde Anayasa geçmişimize baktığımızda, siyasi tarihimizde, Abdülhamit döneminde, 1876 yılında modern anlamda ilk anayasayla tanıştığımız bir süreci beraberce yaşadık. Bu 1876 Anayasası, daha sonra 1908’te yeni formuyla yeni bir anayasa olarak karşımıza çıkıyor.

O günlerde yaşanan siyasi olayları özetleyebilecek bir cümle bugün de tazeliğini koruyor. Abdülhamit uzun bir dönem Osmanlı’da, Türkiye’de bir devr mührünü vuran kişi, büyük bayındırlık faaliyetleri yapmış hakikaten; geçenlerde açtığımız Avrasya Tüneli’nin temellerini, Boğaz Köprüsü’nün hayallerini kurmuş bir insan ve maarif alanında, eğitim alanında, lise, üniversite alanında büyük hizmetler, idadiler, rüştiyeler, üniversiteler kurmuş bir insan, teknolojik hamleler yapmış bir insan ve Harem-Medine, 2.500 kilometrelik büyük dünya projesini gerçekleştirmiş bir insan; bir ufku olan, bir iddiası olan, dağılmaya yüz tutmuş devleti kendi öncelik verdiği politikalarla toparlamaya çalışan bir insan. Bu kişiye “müstebit padişah” diyor muhalifleri. Nedir bunun anlamı bugünkü Türkçeye? Diktatör cumhurbaşkanı demek. Dün Abdülhamit’e “müstebit padişah” diyenler, yüz yıl sonra “diktatör cumhurbaşkanı” diyorlar. Arada bir ilişki var. Bu ilişki bizi... O tarihe biraz daha yakından bakmak ve “Tarih tekerrürden ibarettir. İbret alınsaydı hiç tekerrür eder miydi?” yaklaşımından hareketle bir “zoom”lamak gerekiyor; neler yaşadık o tarihten bu tarihe; ulusal anlamda, uluslararası ilişkiler anlamında neler yaşadık. Evet, aynı olaya bakarak farklı yorumlamalar ve farklı sonuçlara varabiliriz.

Bu da eşyanın tabiatına uygundur ve farklı fikirlerin, farklı yaklaşımların demokratik bir şekilde, özgür bir ortamda sunulması da gayet doğaldır. Biz bu yaşadıklarımızı kendi zaviyemizden nasıl değerlendirdiğimizi sizlere anlatmak ve bunları paylaşmak istiyorum.

Evet, aynı zamanda, Abdülhamit Han, çeşitli suikastlara da muhatap olmuş. Maalesef “Attın ama vuramadın ey şanlı avcı!” şeklinde de birtakım, o günün entelektüel ve medya dünyasıyla ilgili çeşitli örgütlerin, çeşitli yaklaşımların sözlerine muhatap olmuş. Bu dönemde yaşanan ilişkiler gerek ulusal gerek uluslararası ilişkiler bakımından hakikaten ibret alınacak sosyal ve siyasal bir laboratuvar olarak karşımıza çıkıyor. İbret ve ders almak, geleceğimizi isabetli bir şekilde planlamak için bu tarihi gerçeklikleri tekrar hatırlamakta büyük fayda var diye mülahazamı ifade etmek istiyorum.

Bu çerçevede, tarihi kronoloji içerisinde, 1897 yılında, İsviçre'nin Basel şehrinde önemli bir kongrenin toplandığına şahit oluyoruz Abdülhamit Han döneminde, 1897 yılında, İsviçre'nin Basel şehrinde bir kongre icra ediliyor Theodor Herzl liderliğinde. Efendim, bu kongrede, Türkiye topraklarında bir operasyon yapılması, bir ameliyat yapılması kararına varılıyor ve üç aşamalı bir plan orada ilan ediliyor, deklare ediliyor. Birinci adım olarak Abdülhamit'in Türkiye'nin yönetiminden, başından uzaklaştırılması ve Osmanlı'nın Türkiye'nin paramparça edilerek Osmanlı topraklarında, Türk topraklarında, Filistin'de bir farklı devlet kurulması kararı alınıyor. İkinci adım olarak da bu yeni kurulan İsrail devletinin Nil'den Fırat'a, Mısır'daki Nil Nehri ile Türkiye'deki Fırat Nehri arasına kadar vadedilmiş topraklar olarak inanılan sınırlara kadar genişletilmesi ve büyük İsrail'in gerçekleştirilmesi deklare ediliyor. Üçüncü adım olarak da bir ve ikinci adımlarla neticeye varan bu uluslararası yapı, ki Rothschildlerin vesairelerin finanse ettiği bu siyasi, ekonomik yapı, bir dünya düzeni kurmak ve bu şekilde hâkimiyetini dünyada yeni dünya düzeni olarak, dünya imparatorluğu olarak gerçekleştirmek istiyor. Bunun adımları teker teker atılıyor, bu büyük hedefe, bu stratejiye yönelik çeşitli plan ve projeler hayata geçiriliyor. Ve bu plan ve projeler, siyasi, ekonomik plan ve projelerin arkasında, ardında büyük bir dinî akide, bir inanç temeli yatıyor. Bunun dinî, sosyokültürel, ekonomik ve siyasal anlamda uygulamaya konulduğunu, tarihi incelediğimizde rahat bir şekilde görüyoruz.

1876 Anayasası'nın yeni formuyla yürürlüğe sokulması 1908'de gerçekleşiyor, İkinci Meşrutiyet'le beraber. İkinci anayasa deneyimimiz; bu topraklarda bulunan hepimizin dedelerinin dönemi; 1908, hatta kimilerimizin babalarının dönemi diyebileceğimiz yakın bir tarih. Ya babamızın veyahut da dedemizin yaşadığı bir süreci anlatıyoruz. Evet, bu yıl önemli bir yıl; 1908, İkinci Meşrutiyet, ikinci bir anayasa ve 1909'de bir darbe gerçekleşiyor arkadaşlar, 1909. Bu darbeyle, Abdülhamit Han, otuz üç yıl devleti yöneten, devleti çökmekten kurtaran, yeni bayındırlık faaliyetleri, yeni dünya projeleriyle hakikaten bir arada tutan, büyük işler başaran ve dünyada kendisini ortadan kaldırarak farklı bir düzen kurmak isteyenlere gerçekten millî politikalarla kafa tutan ve mücadele eden bir kimse alaşağı ediliyor bir darbeyle ve 1909'da darbecilerle iş birliği içerisinde olanlar işbaşına geliyorlar. İşbaşına gelen bu yönetimle beraber, maalesef, nüfuz edilen yapılarla... 1897'yi yakın tarihin ilgi ve alakası nedeniyle başlattım ama bunun öncesi var; Tanzimat Fermanı var, Islahat Fermanı var vesaire, daha da gerilere gidip farklı bir zaman dilimine oturtmayalım temellendirmemizi. “1876, birinci anayasa deneyimimizi, tecrübemizi esas alarak ondan sonra olan kritik tarihleri sadece hafızamızın bir kenarına nakşedelim ve bugün ile dün arasındaki irtibatı ve niçin böyle bir anayasa teklifi hazırlama ihtiyacı duyduğumuzu sizlere aktaralım.” için bu konuşmayı yapıyorum.

Sözlerimin başındaki paradigmayı temellendirmeyi, niçin böyle bir tarihi perspektif içerisinde meseleyi ele aldığımı tekrar hatırlatmak isterim. Yoksa, kıymetli zamanınızı almak babında, hakikaten sözü uzatmak babında asla bir amacım olmadığını samimiyetle ifade etmek isterim. Ama, bir mantaliteyi, bir paradigmayı olabildiğince kısa süre içerisinde, tarihi temelleriyle... Hani, “Kökü

mazide olan atiyim.” diyor ya Yahya Kemal, bugünümüzü anlamlandırabilmek, geleceğimizi doğru inşa edebilmek noktasında dünümüzü beraberce, hep beraber; ortak paydamız olan dünümüzü, babalarımızın ve dedelerimizin yaşadığı dünümüzü, gelecek nesillerimizin kuracağı, yaşayacağı dünyayı iyi anlamlandırabilmek noktasında bu serzenişim. Yoksa, vaktinizi çalmak için -bütün samimiyetle- değil. Dünkü “Bizi ikna edin.” gibi çeşitli samimi yaklaşımlara aynı samimiyetle kendi zaviyemizden, kendi bakış açımızdan... Bunu kabul edip etmemek sizin takdirindedir. Eleştirilerinizi getirmek, kendi önerilerinizi, kendi düşüncelerinizi ortaya koymak platformudur zaten. Bu noktada da biz de bu çerçevede kendi temellendirmemizi yaptığımızı ifade etmek ihtiyacını tekrar hissettiğim için bunu söyledim.

Evet, bir yeni yönetim geliyor. Bu noktada, çeşitli sivil toplum kuruluşlarına, o günün çeşitli medya faktörlerine, o günün çeşitli terör örgütlerine, ulusal ve uluslararası örgütlerine sızan, bu bahsettiğimiz amacı gerçekleştirmek isteyen bir üst akıl, bir yaklaşım olduğunu tecrübemiz ve tarih bilgimiz, yaşadığımız olaylar bize gösteriyor. Ben görünür ve görünmez yönleriyle dün yaşadıklarımızın anekdotlarını ortak hafızamıza bilgi olarak sunmak istiyorum.

Evet, 1912 yılına geldiğimizde, darbecilerle iş tutmuş kişilerin ferasetsiz ve basiretsiz, kimilerinin de maalesef hainane yaklaşımları nedeniyle 1912’de bütün Balkanlar elimizden gidiyor. 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı başlıyor. Göstermelik bir bahanenin ardına saklanmış bir yeryüzü paylaşımı; özelde, Türkiye’nin, Osmanlı topraklarının, bizim vatanımızın ve bizim insanımızın, bizim değerlerimizin paramparça edilmesi. Birinci Dünya Savaşı, bizim imha edilme planımızdır; bizim ulus olarak tarihten silinmemizin, vatanımızın parçalanmasının ve medeniyetimizin artık bir daha alternatif bir medeniyet olarak tarih sahnesine çıkmasının tamamen engelleneceği bir uluslararası operasyondur.

İkinci Dünya Savaşı ise Birinci Dünya Savaşı’ndaki paylaşımların formatlanması, yenilenmesine yönelik Batı’nın kendi içindeki kavgasıdır. İkinci Dünya Savaşı’na girmeyeceğiz, merak etmeyin ama Birinci Dünya Savaşı, bizim tarihimizde...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Girebiliriz, bizce sorun yok.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Estağfurullah.

Ama; hakikaten İkinci Dünya Savaşı’na girmeyeceğiz. Birinci Dünya Savaşı’nda yakinen...

MURAT EMİR (Ankara) – Çok keyifli.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Keyifli mi efendim?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok, gerçekten keyifli.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum. Ben de keyif almanızdan dolayı keyiflendiğim için teşekkür ediyorum, hakikaten.

Evet, Birinci Dünya Savaşı’nı beraber yaşadık. Bakınız, oradan bir yere gelmek istiyorum. Sykes-Picot’u yaşadık ya, bugün dillendiriyoruz hep beraber; bütün parti liderlerimiz, bütün milletvekillerimiz, bu ortak hafızamız yani neyi ıskalıyoruz acaba? İskalamayalım bazı şeyleri beraberce, aynı geminin içindeyiz çünkü. Bakın, 15 Temmuzda bomba atıldığında bütün partilerin temsilcileri ortaklık. Şimdi de Allah korusun bir terör saldırısı olsa sadece AK PARTİ’lileri yok edecek bomba herhâlde henüz imal edilmedi, sadece CHP’lileri, sadece HDP’lileri, sadece MHP’lileri, sadece Saadet Partilileri veya Vatan Partilileri imha edecek bir bomba henüz icat edilmedi. Ortak geminin içerisindeyiz. Bu derdimizi anlatmaya çalışıyorum. Milletimizin derdi, 80 milyonun tamamının derdi bizim derdimizdir. Yani bir kısmının derdi değil, 80 milyonunun tamamının derdi bizim derdimizdir ve biz öyle bir medeniyetin çocuklarıyız ki bin yıldır bu topraklarda, bu coğrafyada bütün insanlığın derdini çeken bir liderliği, bir öncülüğü yapmış bir milletin çocuklarıyız. 1071 Malazgirt’le beraber bu toprakları vatan edinen,

yurt edinen insanlarımızın o haletiruhiyesini, o yaklaşımını, bir insanı öldürenin, haksız yere öldürenin bütün insanlığı öldürmüş gibi; bir insanı kurtaranın da bütün insanlığı kurtarmış gibi olacağı evrensel ilkesini bütün gönlünde, zihninde gerçekten samimi bir şekilde iliklerine kadar hisseden ve bu çerçevede hareket eden ve İngiliz tarihçi Arnold Toynbee'nin ifadesiyle, Platon'un, Eflatun'un ideal devletini yeryüzünde gerçekleştirmiş bir Osmanlı'nın devamı olarak cumhuriyetin çocuklarıyız, hep beraber.

Dolayısıyla, ortak akıl dediğimiz, ortak düşünce dediğimiz ve ideolojik saplantılardan kurtularak hakikate odaklı düşünce merkezli çıkış noktalarını beraberce bu kaostan, ulusumuzu ve uluslararası ilişkiler bağlamında insanlığı nasıl kurtarabiliriz? Çünkü, yaptığımız bütün ameliyeler, işler, ulusal ve uluslararası politik kararlar, sonuçta bileşik kaplar teorisi gereğince bütün insanlığı etkiliyor. Ve 3 milyon insanımıza ister istemez ama samimiyetle, kardeşlik hukuku çerçevesinde kucaklayarak ve kuşatarak biz bakıyoruz. Bu, medeniyetimizin üstünlüğünün bir göstergesidir. Dostluğun, kardeşliğin, birlikte yaşamanın hangi dinden, hangi dilden, hangi ırktan olursa olsun, hangi mezhepten olursa olsun birlik ve beraberliği temsiliyetin ve insanların yaralarını sarmanın, kucaklamanın somut, süreklilik arz eden bir küçük fotoğrafıdır, bugüne yönelik fotoğrafıdır.

Evet, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri, Değerli Başkanım, 1914'te başlayan Birinci Dünya Savaşı, Türkiye'nin paylaşılmasıdır Birinci Dünya Savaşı. 13 milyon metrekare ki daha önce 26 milyon metrekareden yarıya inmiş, ondan sonra da 13 milyon metrekarenin tamamından sürülmek istenen bir milletin diriliş destanıdır, Birinci Dünya Savaşı'nın akabindeki Birinci istiklal mücadelesi, Millî Mücadele. Evet, 1916 yılına geldiğimizde değerli arkadaşlar, bir gizli anlaşma söz konusu olmuş, tarih bize bunu hatırlatıyor: Sykes-Picot Anlaşması. Bunu, değerli arkadaşlar hep beraber bugün dillendiriyoruz değil mi? Suriye, Halep, Şam, Irak'la ilgili, Türkiye'nin geleceğiyle ilgili bir meseleyi ele aldığımızda hemen hemen bütün partilerimiz, onların sözcüleri, temsilcileri. Sykes-Picot'ya tam yüz yıl sonra atıfta bulunuyorlar. Evet, neydi acaba bu. Sykes-Picot'nun amacı? Eğer Sykes-Picot'yu, 1916'yı, 1917'yi, 1918'i, 1920'yi, 1921'i, 1921 Anayasası'nı, 1924 Anayasası'nı iyi idrak edemezsek, doğru anlamlandıramazsak bugünü iskalıyoruz. Bugünü iskalamamız demek geleceğimizi iskalamamız demektir. Onun için, dünü tekrar hatırlamakta bu sebeple fayda var.

1897 yılını ifade etmiştik, bir kongre toplanmıştı, uluslararası bir kongre. Bir amaç etrafında, bir hedef birliği etrafında, akidevi, dinî temelleri olan, siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel çıktıkları, sonuçları olabilecek bir yaklaşım, bir perspektif. İşte onun 1916'da ete kemiğe bürünmüş şekliyle, somutlaşmış bir şekilde farklı devletler eliyle, mesela Sykes-Picot'nun tarafları olarak daha önce Rusya da işin içinde ama Bolşevik İhtilali nedeniyle 1917 yılında başka bir kulvarda yoluna devam etme durumunda kalıyor. Ama İngiltere ve Fransa arasındaki Sykes-Picot Anlaşması... (Gürültüler)

Birazcık sessizlik olabilirse, uğultuyu birazcık dindirebilirsek benim de konuşma korelasyonum herhâlde dağılmayacaktır. Dün biz hakikaten değerli milletvekillerimizi iki saat, bir buçuk saat, bir saatlik zaman dilimi içerisinde kıymetli fikirlerini ortaya koyan değerli milletvekillerimizi hakikaten bir hakaret olmadığı müddetçe herkes sükûnetle, uhuletle ve suhuletle dinledi. Bu da zaten eşyanın tabiatına, buranın mehabetine uygun olan tavidir. O sebeple, sessizlik istirham edeceğim.

Değerli arkadaşlar, değerli dostlar, değerli milletvekilleri; 1916 Sykes-Picot Anlaşması, önemli bir anlaşmadır. Türkiye'nin bölünüp parçalanmasının devletler arasında müzakere yapıp hayata geçirildiği bir anlaşmadır. 1897 Basel Konferansı'nın bu anlaşmayla net, somut bir şekil aldığını ve 1917 yılında da Balfour Bildirgesi'yle kuvveden uluslararası hukuk düzeninde fiile çıktığını, tarihî tecrübemiz, bilgimiz, dedelerimizin yaşadığı gerçekler ve sonra yaşananlar, bu teorilerin, bu kongre kararlarının bu savaş sonucunda nasıl bir şekilde hayata geçirildiğinin göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. 1918'e geldiğinde Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna Mondros Mütarekesi'ni imzalıyoruz

biliyorsunuz ve Filistin, Mekke, Medine, Suriye, Irak, Yemen, bütün bu vatan toprakları işgal ediliyor, elimizden çıkıyor. Ameliyat devam ediyor yalnız, işgal edilmekle ameliyat son bulmuyor. Ameliyat devam ediyor, aslında Sevr'i gerçekleştirmek istiyorlar. Sevr'le beraber, dediğimiz gibi, milletimizi; adalet ve merhamet düzeninin sancaktarlığını yapmış, nizamîlemi kurmuş ve bütün insanlığın can, mal, ırz ve namus emniyetini, din, akıl, nefis özgürlüğünü, hürriyetini gerçek manada adalet nizamıyla sağlamış bir medeniyeti tarihin derinliklerine atmak ve bir daha oradan yüzünü asla gösteremeyecek şekilde imha etmek planı uygulanmış. Bunun hep beraber şahitleriyiz. Ancak, millet bir yeni mücadele başlatmış, biz buna "Millî Mücadele" diyoruz, milletin tamamının mücadelesi, Millî Mücadele. Son Osmanlı Mebusan Meclisinin aldığı karar, Misak-ı Millî ve Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde, önderliğinde toplanan Gazi Meclisin aldığı, 23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisinin aldığı ilk karar, Osmanlı Mebusan Meclisinin aldığı son karar İstanbul'da, Ankara'da Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Mecliste alınan, yeni Meclisimizde alınan ilk karar Misak-ı Millî. Millet, herhangi bir organizasyon olmadan, Türkiye'nin dört bir tarafında "Esarete hayır." diyerek büyük bir istiklal mücadelesini başlattı ve bu istiklal mücadelesi Gazi Meclisimizin önderliğinde hakikaten konsolide edilerek, düzenli hâle getirilerek büyük bir zafer hep beraber imza atıldı. Büyük milletimiz büyük bir zafer kazandı ve 23 Nisan 1920'de açılan Meclisimiz 1921 Anayasası'nı yaptı biliyorsunuz, 1921 Anayasası'nı. 29 Ekim 1923'te de yeni bir rejime geçildi, o rejimin adı "cumhuriyet" olarak ilan edildi. 29 Ekim 1923 Gazi Meclisin kazanılan zafer, Millî Mücadele sonucunda istiklal mücadelesi sonucunda kazandığı zafer bir düzene, bir rejime kavuşturuldu. Meydanda kazanılan zafer, "Egemenlik bilakaydüşart milletindir." şeklinde millî egemenliğin menşei ve sahibi, maliki aziz milletin tamamıdır, büyük millettir, büyük Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen Türk milletinin temsilcileri vasıtasıyla, milletvekilleri vasıtasıyla kullanmış olduğu bu egemenlik, 29 Ekim 1923'te cumhuriyet rejimiyle taçlandırıldı. Ve Türkiye'de rejim sorunu o günden bugüne kadar ilanihaye kapanmıştır. Milletimizin seçtiği ve razı olduğu seçim, cumhuriyet rejimidir.

1923 akabinde 1924 Anayasası gerçekleşti değerli arkadaşlar, 1924 Anayasası. Ve cumhuriyet rejimi 1924 Anayasası'na ilka edildi, yazıldı, temel bir prensip olarak bütün dünyaya deklare edildi. Burada, farklı hükümet sistemleriyle bu Meclis 1950'ye kadar tek parti şeklinde devam etti, 1950. Dediğim gibi, kısaca önemli tarihleri vurgulamak istediğimi beyan etmişim. 1950'ye kadar tek parti dönemi sonrasında yapılan seçimlerle yine Cumhuriyet Halk Partisinin içinden çıkmış Demokrat Parti, millete farklı bir program, farklı bir yaklaşım, farklı bir siyaset önceliği, farklı bir politik sunuş ortaya koydu ve milletimiz özgür iradesiyle bir sonuç belirledi. Demokrat Partiyi işbaşına getirdi. 1950 ile 1960 yılları arasında Demokrat Parti yaklaşık on yıl Türkiye'yi yönetti. 1960 yılına gelindiğinde bir darbeyle karşılaşıldı. Atatürk'ün içinde bulunduğu Meclisin liderliğini yaptığı Türkiye'nin anayasası, 1960 yılında yapılan darbeyle rafa kaldırıldı, ilga edildi ve 1961 yılında yeni bir Anayasa ortaya kondu, 1961. Demek ki 1876'dan başlatmıştık, 1876 birinci tecrübemiz, 1908, 1921, 1924 ve 1961. Evet, anayasal süreç siyasi hayatımızla beraber, ulusal ve uluslararası ilişkilerimizle beraber devam ediyor.

1961 Anayasası yürürlüğe girdi, 1970'li yıllarımız sağ-sol mücadelesiyle geçti. Kabaca, tabiri caizse sağ ve sol ayrımı yapılmak suretiyle ki o zaman Alevi-Sünni ayrımları palazlandırılmak istendi ve bir kaotik düzen maalesef oluştu. Anarşi dediğimiz, terör dediğimiz olaylar yaygınlaştı ve sıkıyönetim mahkemesi zabıtlarından ortaya konan gerçeklere göre birtakım uluslararası mahfillerin, silah ağalarının, babalarının sağcı veya solcu diye nitelendirilen, Alevi veya Sünni diye nitelendirilen gruplara aynı el tarafından silahların temin edildiği görüldü ve 1971 muhtırası söz konusu oldu. Akabinde 80 darbesini hep beraber yaşadık. 80 darbesini yapanlar, "Şartların olgunlaşmasını bekledik." diye kendi beyanlarıyla itirafta bulundular ve "Our boys -bizim çocuklar- başardı." denildi, değil mi? Bu, hep beraber ortak hafızamızda.

1982 Anayasası bu şekilde husule geldi, 1982. 1982 Anayasası'na baktığımızda, yaşanan büyük tarihî tecrübeler de yansıtılmaya çalışıldı. Ben hatırlıyorum, ben 1968 doğumluyum. Fahri Korutürk Bey'i hatırlıyorum çok rahat, net bir şekilde. Efendim, defaatle Cumhurbaşkanlığı turları söz konusu oldu, bir Cumhurbaşkanı seçilemedi. Yeni seçimlere de gidilemedi. Bir çıkmazın, bir açmazın içine Türkiye içeriden, dışarıdan kilitlendi, darbenin şartları hazırlandı, darbe yapıldı ve 1982 Anayasası'nda bu darbeyi yapanların uluslararası odaklarla beraber yerli iş birlikçilerinin iş tuttuğu, aynen Abdülhamit döneminde olduğu gibi, aynı Gazi Mustafa Kemal döneminde, istiklal mücadelesinde olduğu gibi, aynen bugün, efendim, 1982'deyiz -tarihî kronoloji olarak bugünlere geleceğiz- 1982 yılında da bir Anayasa hazırlandı. Vesayet odakları yerleştirildi. Anayasa, milleti güçlü millet, büyük millet; devleti büyük devlet olmak üzere değil de yerinde patinaj yapsın, birtakım yetkiler bölünsün, parçalansın, farklı mekanizmalarla farklı vesayet odakları üzerinden kimi zaman jüristokrasi, kimi zaman apoletli veya cüppeli oligarşik bürokrasi, kimi zaman idari bürokrasi tarafından kilitlenecek ve yeri geldiğinde müdahale edilebilecek, millet ile devletin arasını açmaya yönelik, milletin değerlerini devlete taşımamaya yönelik bir devletle, daha doğrusu devleti yönetenlerle, bu devlet bu milletin devleti, Türkiye Cumhuriyeti devleti 80 milyonuyla bu milletin devleti. Dolayısıyla devlet milletin emrinde ve hizmetinde olmalı, ancak darbeyi yapanlar, yaptırınlar, kuklalar ve kuklacılar bir amaca matuf olarak siyasi bir neticeyi elde etmek babında yeri geldiğinde kullanabilecekleri birtakım vesayet odağı şeklinde tezahür edebilecek yapılanmaları ona göre dizayn ettiler, ona göre uygulamak istediler.

Evet, tabii, 82 Anayasası sonucunda yürütme daha da güçlendirildi daha evvelki tecrübelerden hareketle. Oraya müsaadenizle bir uluslararası tur yaptıktan sonra, kısa bir tur yaptıktan sonra tekrar gelmek istiyorum.

Evet, bu dönemden 1990'lara gelindi değerli arkadaşlar, dünyada 1990'lara. Soğuk savaş döneminin sonucunda iki kutuplu dünya, Rusya'nın ve Amerika'nın önderliğini yaptığı iki kutuplu dünya Gorbacov döneminde "glasnost" ve "perestroyka" politikalarının neticesinde farklı bir hâl almaya başladı ve tek kutuplu bir dünyaya dönüştü. NATO ve Varşova Paktı... Artık Varşova Paktı'nın ortadan kalkmasıyla NATO Paktı'na kaldı bütün dünyayla ilgili düzenlemeler ve "Amerika dünyanın jandarması." denilmeye başlandı o yıllarda. Ki biz o yıllarda İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenciydik. İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenciydik deyince bir anekdotumu da hatırlamak isterim, oraya da geleceğim. 1987 girişliyim. 1987'de İstanbul Hukuk Fakültesinde o zaman yardımcı doçent doktor olan Burhan Kuzu Hoca'mız anayasa derslerimize gelirdi ve o gün Türkiye'nin kurtuluşunun başkanlık sisteminden geçtiğini ifade ederdi. Bunun şahidi olduğumu ifade ediyorum, 1987. 1987'de muhtemelen Burhan Kuzu Hoca'mız da...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Çok büyük bir talihsizlik.

LEVENT GÖK (Ankara) – İyi bir şahitlik değil o ha.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Doğru manada yani, doğrusu bu.

Derslerde anlatıyordu, 1987, 1988, 1989 dönemli arkadaşlarımız varsa İstanbul Hukuktan, herkes şahiddir çünkü dönüp dolaşıp değerli hocamız bunu anlatıyordu. Özallı yıllar, biraz sona geleceğim. Yani, Recep Tayyip Erdoğan Bey için, Sayın Cumhurbaşkanımız için önerdiği bir sistem değildi yani 1987'de öğrencisi sıfatıyla değerli hocamızın bu ikrarına şahitlik ettiğimi de sizin huzurunuzda beyan ettim.

Evet, 1990'lı yıllar arkadaşlar, değerli dostlar, 1990'lı yıllardayız ve "Demir Leydi" lakaplı bir Margaret Thatcher vardı, İngiltere Başbakanı, Demir Leydi Margaret Thatcher. Bunlar önemli anekdotlar yalnız, bugünü anlamaya, bu teklifin altyapısında olan felsefeyi, paradigmayı anlamaya yönelik, geleceğimizi inşaaya yönelik önemli. Yoksa hikâye olsun diye, zaman çalmak için anlatmadığımı tekrar beyan etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, evet, 1990'ın başında Margaret Thatcher bir NATO toplantısında, bir NATO asamblesinde şöyle bir beyanda bulundu, hafızamızı tazeleyelim -komünizm yıkıldı, Varşova Paktı çöktü- "Düşmansız ideolojiler yaşayamaz. Yeni düşmanımız İslam'dır." dedi Margaret Thatcher. Önemli, İngiltere'yi temsil ediyor, Balfour Bildirgesi'ni yüz yıl önce deklare etmiş bir dışişleri bakanının ülkesinin başbakanı, Sykes-Picot Antlaşması'nın mimarı olan bir ülkenin temsilcisi. Evet, dedi ki 1990'da... Ki daha öncesine dayalı şeyler bunlar ama kronolojik olarak 1990'da bunu dünya gündemine deklare etmesi münasebetiyle hiç yorum yapmıyoruz, kendi beyanlarını sadece hatırlıyoruz ve naklediyoruz şu ana kadar. Biz bir yorum yapmıyoruz. 1990'da dedi ki: "Düşmansız ideolojiler yaşayamaz. Bundan sonra düşmanımız, yeni düşmanımız İslam'dır." Ve NATO tatbikatlarında kızıl kuvvetlerin yerini mavi kuvvetlerin karşısında yeşil kuvvetler aldı ve biliyorsunuz, 1978'lerde Afganistan-Rusya savaşı münasebetiyle bir "yeşil kuşak İslam'ı" şeklinde nitelendirilen bir yapı üst akıl tarafından peydahlanmıştı. Hani, ılımlı veya radikal versiyonlarıyla İslam dinine, Müslümanlara format atmak isteyen bir yapı söz konusu. Bugünkü FETÖ'yü ve DAES'i anlamlandırabilmek, anlayabilmek için bu analizi iyi yapmak gerekiyor. Nevzuhur, başta, efendim, olmayan yeni çıkmış bir hareket değil, bu biraz evvel bahsettiğim paradigmanın içerisinde yer tutan bir önemli manivela, önemli bir odak olarak karşımıza çıkıyor. İçeride yaşadığımız FETÖ, dışarıda yaşadığımız DAES veya PKK/PYD vesaire gibi çeşitli örgütler.

Evet, değerli arkadaşlar, bu açıklamanın arkasından, 1990'da Körfez krizi söz konusu oldu ve Birinci Körfez Savaşı 1991'de Batılı güçlerin konsolide olmasıyla, 500 bin askerin bir araya gelmesiyle Bağdat'a bir ramazan günü sahur vaktinde bir saldırı söz konusu oldu ve Birinci Körfez Harekâtı'nda 32'nci, 36'ncı paralellerle ilgili Birleşmiş Milletler Kararlarıyla bir karar alındı. Yıllar önce gazeteci yazar Sayın Güneri Cıvaoğlu'nun henüz savaş başlamadan önce yazmış olduğu bir makale vardır, tarihe not düşen bir makale. 2 Amerikalı yarbayın henüz savaş başlamadan önce planları gazetecilere anlatmasına ilişkin bir makaledir. Onun okunmasında fayda mülahaza ediyorum.

Değerli arkadaşlar, İkinci Körfez Harekâtı'na gelindi daha sonra biliyorsunuz. Onun tarihi de 11 Eylül 2001. İkiz kulelere bir saldırı sonucunda yeni bir konsept oluşturuldu, Batı paradigma değişikliğine gittiğini bu şekilde deklare etti. Önceden planlanan yapıları, önceden bunu bir kanaviçe gibi, Birinci Körfez Harekâtı'yla İkinci Körfez Harekâtı sırasında çeşitli örgütlerle temaslarıyla bugünleri ve yarınları düzenlemek için temellendirdiği, yüz yıl öncesine kısaca değindiğimiz planların bugünkü versiyonlarını gerçekleştirilebilmek adına bir paradigma değişikliğine gidildi ve bu paradigma değişikliğini 11 Eylül 2001'in hemen akabinde Henry Kissinger ağzından duyduk. Ne demişti Henry Kissinger? "Bundan sora mücadele 90'da, 91'de olduğu gibi Batı ile İslam arasında değil, İslam'ın, Müslümanların kendi içinde olacaktır." dedi ve buna yönelik bir formatlamanın, buna yönelik bir çalışmanın mesajlarını verdi.

Evet, bunlar tarihî gerçekler olarak dünyada hep beraber yaşadığımız önemli hadiseler. Türkiye'deki anayasacılık hareketiyle Türkiye'de ve dünyada olup biten önemli bazı olaylara temas etmiş oldum.

Şimdi, konuşmamın bu bölümünde bu temellendirmeye bağlı olarak bugün niçin böyle bir anayasa teklifiyle hep beraber buradayız? Bunu açmak istiyorum. 1982 Anayasası, yaşanan tarihî tecrübelerden hareketle de daha başka bazı düzenlemeler getirdi. "Ama bu düzenlemeler olabilir ki

bizim istediğimiz şekilde kontrol altına alınmazsa ne olur? Ya millet devlete, kendi devletine tam manasıyla kendi rengini verirse ne olur? Bunu gerçekleştirmemek adına ne yapmalıyız, nasıl bir düzenlemede bulunmalıyız? Hangi argümanlara hangi fonksiyonlar yüklemeliyiz?” Bu da düşünüldü ve o gün darbe anayasasının başında olan Kenan Evren, onun şahsı da fonksiyonları da yetkileri de düşünülerek ve 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında yaşanan hükümet, Cumhurbaşkanlığı seçimleri vesaire, çeşitli tecrübelerle Meclisin, yasamanın, yürütmenin ve yargının nasıl şekillenmesi gerektiğine ilişkin bir çalışma sonucunda yürütme gücünü daha da kuvvetlendirici bir sonuç doğdu. Daha önce 1961 Anayasası’nda Meclis ve Senato ikilemi yerine bu sefer yetkileri son derece artırılmış, sorumsuz makam olan Cumhurbaşkanlığı makamının sorumsuzluk ve temsiliyet misyonunu çok aşan bir şekilde yasama, yürütme ve yargıya yönelik büyük yetkilerle donatılmış bir Cumhurbaşkanı profili düzenlendi 1982 Anayasası’nda ve “Cumhurbaşkanı yürütmenin başıdır.” şeklinde bir hüküm getirildi. Tabii, aynı konulara ilişkin hemen hemen aynı zamanda Başbakan ve Bakanlar Kurulu da yetki sahibi. Başbakan ve Bakanlar Kurulu, yürütme âdeta çift başlı bir şekilde inşa edildi 1982 Anayasası’nda. İki başlı yönetim daha önce 1961 Anayasası’nda yasamada –oraları geçiyoruz- iki farklı Meclis, Senato ve Meclis söz konusuydu, bu sefer 1982 Anayasası’nda yürütme çift başlı hâl aldı. Bunun yansımalarını hep beraber yaşadık, mesela yakın dönemde rahmetli Özal ile Başbakan Yılmaz arasında, Demirel ile Çiller arasında, Ecevit ile Ahmet Necdet Sezer arasında. Yani özellikle birbiriyile aynı partiden veya dünya görüşünden gelen insanlardan kimisi Cumhurbaşkanı, kimisi Başbakan olunca birtakım krizler ve kaoslar yaşadık değerli arkadaşlar. Aynı siyasi geçmişten, ortak bir geçmişten gelen kişilerin bile aynı konulara ilişkin çift başlı yetkilendirmenin olumsuz sonuçlarını 1980’lerde, 1990’larda, 1994 krizinde, 2000’lerde, 2001, 2007 vesaire, çeşitli ekonomik krizlerle, siyasi krizlerle hakikaten Türkiye yaşadı. Bunlar önemli deneyimlerimiz.

1982 Anayasası’nı ortaya koyanlar sisteme kendilerince şekil verebilecekleri bir ruh yüklediler. Lafıyla ve ruhuyla yürürlüğe sokulan Anayasa, o ruhun içerisine kimi zaman jüristokrasi dediğimiz yargıçlar iktidarıyla kimi zaman apoletli veya apoletsiz şeklinde bürokratik oligarşiyle girerek kendince şekil vermeye, devleti milletten koparmaya, milleti kendi devletiyle çatıştırma noktasına getirmeye yönelik birçok ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal bir süreç yaşadık. Bunun en somut örneklerinden bir tanesi 28 Şubat’tır değerli arkadaşlar. 28 Şubatı yaşadı bu millet, biz, hep beraber. Seçilmiş bir iktidarı, egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğu ve milletin kendi temsilcileri eliyle kendini yönettiği bir anayasal düzen içerisinde bir 28 Şubat yaşadık ve “Bin yıl sürecek.” dendi. Devleti yönetenler milletin devletine, kendi devletine milleti düşman etmek ve çatıştırmak için âdeta ellerinden gelen her şeyi yaptı. Evet, bu millet ve devletin arasının açılmasıyla o boşluğu bürokratik oligarşiyle onlara dışarıdan birtakım sufeleler üfleyen, ruhu şekillendiren üst akıllar ile birtakım mekanizmalar arasındaki bağlantılar bugünlere gelmemize neden oldu. Evet, seçilmişlerin rolü çalındı, durumdan vazife çıkaran kimseler devreye girdi, aynen 1980 darbesinde olduğu gibi “our boys”lar diyerek nüfuz eden birtakım yapılar bu bahsettiğimiz süreci yaşamamıza vesile oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bugün devleti ele geçirme noktasında hakikaten önemli bir noktaya gelen FETÖ, 28 Şubatın sonucunda palazlanmış ve devlete, devletin bütün kurumlarına nüfuz etmiştir. 28 Şubat onun için hakikaten iyi incelenmesi gereken bir süreçtir. Millî yapıların tasfiye edildiği, uluslararası odakların, bugün bazı Avrupalı liderlerin söylediği gibi “Türkiye’de İslam fazla, İslam’ın azaltılması lazım.” diye seçim propagandalarında net bir şekilde ifade ettikleri ırkçı yaklaşımlarını hep beraber görüyor ve duyuyoruz. İşte, İslam’ın azaltılmasına ilişkin uluslararası bir projenin yansımasıdır 28 Şubat ve FETÖ bütün ulusal ve uluslararası alanda yapılanmasını 28 Şubat süreciyle yaygınlaştırmıştır.

Değerli arkadaşlar, uluslararası güçler bir taşla âdeta kuş katliamı yaptılar 28 Şubatta. Ordu ile milleti, devlet ile milleti karşı karşıya getirdiler, milletin değerlerine savaş açtılar. Mesele Türkiye'yi öbek öbek karıştırmak, karşı karşıya getirmek, çatıştırmak, Türkiye'yi güçsüzleştirmektir. Hakikaten uluslararası amaç Sykes-Picot'larda, 1916'larda, 1897'lerde alınan kararların, uygulamaların son noktasında taşı gediğine koymak üzere planlanmıştı. Ancak milletimizin siyasi feraset ve basireti ve gerçekten devlet adamlarımızın basiretleri, millî yapıların direnci elhamdülillah o badireleri atlatmamıza vesile olacak süreçleri yaşattı ve arkasından hakikaten 28 Şubatı planlayanlar Ergenekon diye bir yapıyla ki kurunun yanında yaşın da yanacağı bir şekilde büründürerek bir süreç yaşanmasına vesile oldu. "Tavşana kaç, taziya tut." denildi. 28 Şubatı yaptırımlar da Ergenekon yapılanmasıyla ilgili birtakım farklı mekanizmaları işletenler de aynı yerden emir alıyorlardı. Evet, bunu aslında biz Hacivat ve Karagöz oyunundan çocukluğumuzdan itibaren biliriz. Nedir o? Bir perde vardır, perdeye arkadan bir ışık verilir ve sağ eliyle Karagöz'ü, sol eliyle Hacivat'ı oynatan ve birisini kalın sesle, birisini ince sesle seslendiren aynı odaktır, aynı kişidir. Dolayısıyla, sağ eliyle bugün FETÖ ve DAES'i, sol eliyle PKK, PYD, DHKP-C gibi terör örgütlerini oynatan yapılar aynı mahfillerle, aynı odaktan yönetilen yapılardır.

MURAT EMİR (Ankara) – O hâlde biliyorsunuz. Yüksek sesle kim olduğunu söylerseniz biz de bilmiş olalım Sayın Akbaşıoğlu.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sizden duymak isteriz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Gayet açık ve net konuşuyorum ve devam ediyorum.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Kimlerdir?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Söz aldığımızda lütfen siz de fikirlerinizi söyleyiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Kim olduğunu söyleyin de bakalım.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Yani isimlerini duymak isteriz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Uluslararası siyonizm ve emperyalizm. Siz konuşmamızın başında var mıydınız, bilemiyorum.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – "Amerika vardı." diyebiliyor muyuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - 1897'den meseleyi ele aldım ve bugüne kadar tarihî perspektif içerisinde ulusal ve uluslararası boyutlarıyla 1876, 1908, 1921, 1924, 1961, 1982 anayasalarına geldim.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sayın Milletvekilim, "Amerika vardı." diyebiliyor muyuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – 1982 Anayasası'nın içine giriyorum şu anda. Niçin böyle bir teklif yaptığımızın paradigmasını, temellendirmesini hafızamızı tazeleyerek ortak geleceğimizi inşa etmek babında, ortak geçmişimizden hareketle sizlere arz etmeye çalışıyorum. Dün dediğim gibi biz farklı partilere mensup çok değerli milletvekillerimizin çok aykırı, çok farklı fikirlerini bir hakaret söz konusu olmadığı müddetçe burada bulunan herkes uhuletle ve suhuletle âdeta nefes almadan dinledi, hepimiz dinledik.

BAŞKAN – Sizi de aynı şekilde dinliyoruz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Çok teşekkür ediyorum değerli Başkanım.

TUFAN KÖSE (Çorum) – İsrail de siyonist mi, İsrail?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şimdi, değerli ve aziz arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bir önemli dünya projesinden bahsettim. Adım adım bugünlere nasıl geldiğiyle ilgili Türkiye’de ve dünyada yaşanan bazı olaylara atıf yaparak hatırlattım. “Bu tarihî tecrübe içerisinde yarınlarımızı, bizden sonra gelecek nesillerimizi daha güçlü, müreffeh bir Türkiye’yle ve bütün insanlığın vicdanı olan Türkiye’nin ve bu aziz milletin önderliğinde, yeniden büyük Türkiye’nin önderliğinde yeni, adil ve merhametli bir dünyanın sesi olmanın gerekli şartlarını nasıl oluşturabiliriz?”in düşüncesiyle, tefekkürle, tarihî tecrübeyle bugüne yansıyan iz düşümüne bakmak istedim. Kısaca biraz evvelki konuşmalarımı yeni gelen arkadaşlar için bu şekilde özetleyebilirim.

Şimdi, 1982 Anayasası’nın içerisine girmiştik, orayı biraz açık yürütme ve başkanlık, demokrasiyle ilgili, cumhuriyetle ilgili, Parlamentoyla ilgili ve yürütme gücüyle ilgili bugün getirdiğimiz sistem değişikliğinin mukayeselerini ortaya koyup gerekçelendirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, değerli dostlar, değerli milletvekilleri; amaç Türkiye’nin yok edilmesidir, amaç Türkiye’nin imha edilmesidir. Yanı başımızda olan biten hadiselerin özü ve özeti: Dünya sisteminde asıl hedef Türkiye’dir.

Evet, daha önce Birinci Dünya Savaşı sonrasında vatanımız parçalandı, bölündü ve içimizden 40 tane devlet çıkardılar. 780 bin kilometrekarelik vatan toprağını dedelerimiz hep birlikte Millî Mücadele’yi yaparak, elhamdülillah, bağımsızlık mücadelesiyle, istiklal mücadelesiyle, istikbal mücadelesiyle bizlere emanet etti. Biz bu emanetin farkında olarak ve emanetimize sahip çıkarak bizden sonraki nesillere müreffeh, büyük Türkiye’yi bırakmak için çabalıyoruz.

Dün farklı kavimler üzerinden, farklı yapılar, farklı ilişkiler üzerinden 40’a bölen yapı, üst akıl; bugün ise, biraz evvel, sözlerimin başında ifade ettiğim, 1897’deki Nil’den Fırat’a büyük İsrail projesini Kürdistan geçiş devletli büyük İsrail projesi olarak yürürlüğe sokmak; Irak’ı, Suriye’yi parçaladığı gibi, Türkiye’yi de parçalayarak yok etmek, imha etmek istiyor. Yüz yıl sonra yeni Sykes–Picot’ların anlamı budur değerli arkadaşlar. Bu sebeple bugünü yaşıyoruz.

En önemli argüman da Samuel Huntington’ın “Medeniyetler Çatışması”, Francis Fukuyamaların “Tarihin Sonu” tezleriyle ortaya konulan, bin yıl bu topraklarda insanlığa ışık tutmuş, gerçek manada insan hak ve özgürlüklerini karşılıksız, bütün insanlığa yaşatmış olan bir ecdadın torunları olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinin öncülüğünde yeni bir medeniyet anlayışının, yeni bir düzenin dünyada kurulmasını engellemek ve kendi medeniyetlerini yenilmez bir medeniyet olarak ortaya koyarak köle ve sömürü düzenlerini devam ettirmeye yönelik bir yaklaşımla, bir operasyonla karşı karşıyayız. Evet, böyle bir yeryüzü imparatorluğu kurmak isteyen bir yapı söz konusu.

Değerli arkadaşlar, işte tam bu noktada 15 Temmuz’u yaşadık. 15 Temmuz yeni Türkiye’nin, yeni yapının, yeni yönetim biçiminin, güçlü Türkiye’nin, geleceğimizi kurmanın önüne geçmek için yapılmış bir uluslararası darbe ve işgal operasyonudur. 15 Temmuz o sebeple hep beraber ikinci istiklal mücadelemizdir. Bu istiklal mücadelesini bu millet yediden yetmiş yediye, kadınıyla erkeğiyle, farklı siyasi partilere ve görüşlere mensup insanlarıyla net bir şekilde ortaya koymuştur. 15 Temmuz “Yeni anayasa yapmayalım, yeni bir gelecek tasavvur etmeyelim.” diyenlerin müdahalesiydi. Oradan hareketle, Türkiye’yi eskiye götürmenin, Türkiye’yi zaafa uğratmanın, güçlü bir yönetimi ortadan kaldırarak kaotik bir yapıya tekrar dönüştürmenin bir operasyonuydu. Aynen 12 Eylül 1980 darbesinde, aynen 28 Şubat 1997’deki postmodern darbeye, aynen 1960’ta yapılan müdahalelerde olduğu gibi.

Evet, değerli arkadaşlar, biz niçin böyle bir teklifi, niçin böyle bir çalışmayı ortaya koyduk? 1982 Anayasası çift başlı bir yönetim öngörmüştü. Biraz evvel örneklerini verdiğim rahmetli Cumhurbaşkanları, Özal ve Başbakanlar, Yılmaz ile Demirel, Çiller; Ahmet Necdet Sezer, Ecevit arasındaki münasebetlerin yansımalarını siyasi ve ekonomik olarak hep beraber yaşadık; bunun

sonuçlarını, bu büyük krizleri hep beraber gördük. Şimdi, tekrar Türkiye’yi eski Türkiye olmak yerine ve sistemde güçlendirilmiş Cumhurbaşkanı yetkileriyle donatılmış bir, âdeta 1982 Anayasası’nın ortaya koyduğu düzenlemeyle “yarı başkanlık” diyebileceğimiz bir sistemi güçsüz yönetimlerle, parçalı yönetimlerle, parçalı yürütme ve idareyle hakikaten geleceğe taşımak güçlü bir devlet yapısını ve müreffeh bir millet ortamını sağlama imkânı söz konusu olamayacak. Bu nedenle, tarihî seyir içerisinde yürütmenin güçlendirilmesi babında bu çift başlılığı, vesayet odağı oluşturabilme argümanlarını sistemden temizlemek; bu konuda söz, yetki ve kararın, egemenliğin sahibi olan milletin, doğrudan demokrasinin gereği olarak da yasamayı ve yürütmeyi doğrudan belirleme imkanını getirebilmek adına biz böyle bir teklifi ortaya koyduk.

Her sistem önerisini kendi bağlamında değerlendirmek gerekir. Elma ile armudu kıyas ederek neticeye varmak isabetli sonuçlar doğurmaz. Dolayısıyla parlamenter sistem ile başkanlık sistemi arasındaki münasebetleri, ilişkileri ve sistemin kendi dinamiklerini kendi bağlamında, kendi ilkeleri çerçevesinde doğru tespit etmek, buna göre kıyas yapılacaksa yapmak ve değerlendirmek gerekir.

Değerli arkadaşlar, parlamenter sistem İngiltere odaklı, biliyorsunuz, İngiliz örneğinden alınan ve kendi tarihî tecrübesi içerisinde gelişen bir sistem. Fransa örneğinde olan yarı başkanlık sistemi farklı bir yönetim biçimi. Bir de Amerikan modeli olarak ifade edilen bir başkanlık modeli söz konusu. Dolayısıyla 1921-1924 anayasalarıyla farklı yönetim biçimlerini benimsemiş Türkiye. 1961 Anayasası’yla özellikle parlamenter sistemi tatbik etmek suretiyle 1982 Anayasası’na da parlamenter sistemin ana omurgasını yerleştirmek; bununla beraber yürütmeyi güçlendirmek suretiyle âdeta yarı başkanlığa doğru bir geçişi de beraberinde taşımış.

2007’de başka bir kriz yaşadık, biliyorsunuz. Tarihin hiçbir döneminde ve hiçbir düzenlemede toplantı nisabı ile karar nisabının birbirine eşit olmadığı bir farklı tezle Cumhurbaşkanı seçilmedi, mevcut sistem içerisinde seçilmedi arkadaşlar. 1982 Anayasası sistemi içerisinde çeşitli yorumlarla... Vesayet odaklarının devreye girmesi dedik ya, kimi zaman bürokratik oligarşi, kimi zaman bu, jüristokrasi olarak bir karar verildi ve sistem içerisinde “367 krizi” diye bilinen bir kriz yaşandı. Türkiye Cumhuriyeti devleti Parlamentosu kendi Cumhurbaşkanı’nı seçemedi. Büyük bir kriz yaşandı, hakikaten utandıracak bir krizdi ülkemiz adına, uluslararası camiada da. Ama tabii, burada uluslararası camia, bu sonuçtan kimi camialar da memnun oldu, o ayrı.

Şimdi, parlamenter sistemin özü, temsili demokrasinin gereği millet, egemenliğin sahibi olan millet kendi temsilcilerini, vekillerini Parlamenta, Meclise gönderir. Yasama Meclisi içerisinde bir yürütme gücü, hükümet çıkar ve bu hükümeti güven oyuyla iş başına getirir, güvensizlik oyuyla iş başından düşürür. Bu, parlamenter sistemin temel omurgasıdır. Ve cumhurbaşkanları daha çok sembolik anlamda, temsili anlamda görev deruhte ederler.

Batıya baktığımızda, özellikle İskandinav ülkelerinde ve çeşitli Avrupa ülkelerinde, parlamenter sistemlerin cari olduğu ülkelerde Cumhurbaşkanlığı yoktur, cumhurbaşkanlığı makamı birçoğunda yoktur; onun yerine krallık vardır. İsveç, İngiltere başta, krallıktır.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – İstikameti gördük.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyoruz, evet.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Sezar’a kadar bağlayacağız.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Lütfen, nereye bağlayacağımı bana bırakırsanız...

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir kıyas yapıyorum. Parlamenter sistemler, Batı tarihi içerisinde baktığımızda, İsveç’inden İspanya’sına kadar, İngiltere’sinden Danimarka’sına kadar hepsi krallıktır, krallıklarla yönetilir. Burada yürütmeyi başbakan temsil eder, milletin oyunu temsil eden başbakan

ve bakanlar kurulu hükümeti, yürütmeyi yetki ve sorumlulukla eş değer bir şekilde ortaya koyar. Kral veya kraliçelerin sembolik, tarihî, temsili bir anlamı söz konusudur. Bu ülkelerde parlamenter sistemin cari olduğu ülkelerde ayrıca bir cumhurbaşkanı söz konusu değildir. İşte krallıkla yönetilmeyen, cumhuriyetle yönetilen rejimlerde parlamenter sistemin tatbik edilmesi durumunda cumhurbaşkanları daha sembolik anlamda bir temsiliyetle sistemde yerlerini alır.

Değerli arkadaşlar, Almanya federal cumhuriyettir, biliyorsunuz Almanya federal cumhuriyettir ve parlamenter sistemle yönetilir. Çeşitli devletlerden müteşekkil bir cumhuriyet rejimi, bununla beraber federal, adı üzerinde, bir yapıya sahip ve parlamenter sistemle yönetilen bir ülkedir. Yani Cumhurbaşkanını tanımıyoruz, Can Dündar'ı kabul etmeseydi herhâlde yüzünü de görmezdik belki ama sonuç itibarıyla Merkel'i biliriz genel olarak, bütün dünya kamuoyu olarak, Merkel ön plandadır yürütmenin başı olarak. Efendim, Amerika Birleşik Devletleri ise başkanlık sistemiyle yönetilen ve federal bir cumhuriyettir. O da federal bir cumhuriyettir, o da başkanlık sistemiyle yönetilen bir cumhuriyettir. Kendi tarihî tecrübesi içerisinde İngiltere'si de, Fransa'sı da, Almanya'sı, Amerika'sı da kendi yönetim biçimlerini ortaya koymuşlar ve kendi argümanlarıyla bir yönetim modeli geliştirip bunu yürütmüşlerdir.

Değerli arkadaşlar, biraz sonra teklifimizin içeriğini aydınlatmaya gelince bizim sistemimiz, önerdiğimiz sistem, "sui generis", kendine özgü bir cumhurbaşkanlığı modelidir. Başkanlık sistemini ana eksen olarak alan, ama Türk tipi, Türkiye'ye özgü bir model ortaya koyan, kendi tarihî tecrübemizi, millî ve yerli bakımımızı evrensel anlamda ortaya koyacak bir perspektif ve bir düzenlemedir. Kendi bağlamında, kendi sistematüğinde doğru ve isabetli bir şekilde değerlendirilmelidir.

Değerli arkadaşlar, parlamenter sistemle ilgili ifade ettiğim tarihî tecrübe, Avrupa'nın kendi tarihî, sosyoekonomik, siyasi tecrübeleri sonucunda böyle bir model ortaya çıkmış. Dediğim gibi, cumhurbaşkanı olan ülkeler çok az, krallıklarla yönetiliyor parlamenter sistemde birçok Avrupa ülkesi, onlar da, krallar da tamamen temsili bir görev deruhte ediyorlar sembolik anlamda ama 82 Anayasası, parlamenter sistemi model olarak aldığı ifade edilirken, ana omurgasını buna yaslandırırken, böyle bir temellendirmeye dayarken, öbür taraftan da cumhurbaşkanına, hakikaten, yasama, yürütme ve yargıya yönelik olağanüstü yetkiler vermek suretiyle âdeta yarı başkanlık sistemini öngörür vaziyette bir mantaliteye oturtulmuş ve yönetim, yürütme çift başlılığa endekslenmiş. Aynı konulara ilişkin hem cumhurbaşkanı yürütmenin başı sıfatıyla yetkilendirilmiş hem de başbakan ve bakanlar kurulu ayrı yetkilerle donatılmış, önde başbakan ve bakanlar kurulu arkada her an bu yetkilerini kullanmaya hazır bir yarı başkanlık sisteminin mümessili bir cumhurbaşkanı gibi bir dizayn söz konusu 82 Anayasası'nın ana mantüğında. Daha önce cumhurbaşkanları belki çok fazla görünür ve çok fazla müdahale eder gibi bir konumda görünmediler, olsalar da görünmediler. Millî Güvenlik Kurulunda, mesela, Türkiye'nin bütün meseleleri, daha önce 82 Anayasası'ndan AK PARTİ'li iktidarlara kadar, orada her şey görüşülüyor ve gereği neyse o şekilde yapılıyordu veya hükümetin kararlarını, yasamanın çıkarmış olduğu kanunu cumhurbaşkanı veto etmek suretiyle veya Anayasa Mahkemesinde farklı bir şekilde bir sonuç alma durumu söz konusu olunca cumhurbaşkanları belki daha sembolik kalıyorlardı. Başbakanlar, bakanlar kurulu bu yetkilerini öncelikli olarak kullanıyordu ama geçmişte biliyoruz ki rahmetli Özal'ın da, Demirel'in de bakanlar kurulunu kendi başkanlığı altında toplamasıyla önemli, çok önemli kararlara imza atıldı çünkü buna elverişli bir yasal düzenleme Anayasa'da söz konusuydu. "Yürütmenin başı" sıfatıyla cumhurbaşkanı bakanlar kurulunu başkanlığında toplama imkânına sahipti.

Değerli arkadaşlar, başbakan ve bakanlar kuruluyla ilgili bu düzenlemeyle, cumhurbaşkanının kendi yetkilerini de görünür hâle getirmesiyle, işte Özal'ı yıllarda başlayan, biraz daha görünür şekilde kamuoyuna yansıyan görüntüleriyle cumhurbaşkanının yetkilerinin gerçekten fazla bir şekilde,

güçlü bir şekilde Anayasa'ya dercedildiği tebellür etmiş oldu, kamuoyunda tebellür etti. Yoksa bu 82 Anayasası'nda vardı, yeni ihdas edilmiş değildi. Özal'ın bunları kuvveden fiile çıkarıp ilk defa kendi başkanlığında Çankaya'da bakanlar kurulunu toplaması şeklinde bir görüntüyle bunlar tartışmaya açıldı. Sonra Demirel cumhurbaşkanı oldu. Aynı şekilde yine bakanlar kurulu, "yürütmenin başı" olarak zikredilen cumhurbaşkanının başkanlığında da toplantı yaptı ve 2007'ye geldiğinde, biliyorsunuz, bir sistem krizi oluştu.

2007'de milletimiz, milletimizin Parlamentosu, devletimizin organı, cumhurbaşkanını seçemedi 367 kriziyle. Büyük bir krizdir, hukuki bir katliamdır hukukçuluk yönünden bakıldığında, hukuki değerlendirme itibarıyla. Toplantı yeter sayısı ile karar yeter sayısının eşitlendiği, bir yeni kural ihdasıyla, olmayan bir kuralın ihdasıyla Anayasa'nın o her şekle, her kalıba giren ruh yapısıyla o gün karşımıza böyle bir anayasa yorumu, anayasa maddesi yorumu ve Anayasa Mahkemesi kararıyla farklı bir sonuç çıkartıldı. Bu da bir hukuk darbesidir, hukuki darbedir. Hukukla ilgili yapılan darbedir manasında söylüyorum, yoksa hukuka uygun değil. Hiçbir darbe hukuka uygun olamaz. Hukuk manivela olarak kullanılarak yapılan, Anayasa Mahkemesi kararıyla yapılan, sistemin içine yerleştirilen, vesayet odakları oluşturma, yeri geldiğinde bunları kullanabilme anlayışının tezahürü olarak karşımıza çıkan bir sonuçtur.

Evet, değerli arkadaşlar, bu yönde 1982 Anayasası 2007 yılında böyle bir sonuç verince artık milletin temsilcileri olan Parlamento milletin cumhurbaşkanını, milleti temsil eden, 82 Anayasası'na göre başkomutan olan, devletin başı olan ve milleti temsil yetkisini haiz bulunan cumhurbaşkanının halk oyuyla seçilmesini referandum neticesinde kabul etti ve sistem yeni bir şekil aldı, yeni bir formata büründü. Parlatem demokrasi ana omurgasında şekillenen 82 Anayasası yürütmenin çift başlı bir şekilde ve cumhurbaşkanının yürütmenin başı olarak yasama, yürütme, yargıya yönelik büyük yetkilerle donatıldığı 82 Anayasası'nda cumhurbaşkanlığı makamı 2007 yılında halkın doğrudan seçeceği bir hukuki zemin buldu ve nihayet 2014 yılına gelindi, 2014.

Değerli dostlar, 2014'te referanduma gittik. Referanduma giderken çeşitli siyasi partiler adaylar gösterdiler. Demokratik bir seçim yapıldı. Herkes -her cumhurbaşkanı adayı- Türk tarihinde ilk defa halk oyuyla devletin başına "başkomutan" sıfatıyla milleti temsil yetkisini haiz bulunacak şekilde bir karar verecekti. Herkes, bütün adaylar kendilerini deklare ettiler: "Ben geldiğimde şöyle davranacağım, ben geldiğimde böyle bir yönetim sergileyeceğim." Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan da seçimlere girerken şunu bütün Türkiye'ye ve dünyaya deklare etti, dedi ki: "Ben alışıldık bir cumhurbaşkanı olmayacağım, anayasal yetkilerimi sonuna kadar kullanacağım."

ALİ ŞEKER (İstanbul) – "Anayasa'nın dışına çıkacağım." demedi ama.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – "Anayasa'nın dışına hiç çıkmayacağım -o manada- Anayasa'nın dışına hiç çıkmayacağım, anayasal yetkilerimi sonuna kadar kullanacağım..."

MURAT EMİR (Ankara) – O hâlde fiili durum ne?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – "Anayasa'yı tanımayacağım."

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – "...koşan, koşturan, takip eden..."

LEVENT GÖK (Ankara) - Yoran, Anayasa'yı yoran... (Gürültüler)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Müsaadenizle efendim.

Şöyle: Benden sonra Cumhuriyet Halk Partisinin çok değerli milletvekillerinin, efendim, zannediyorum, hemen benden sonra geliyor değil mi? Murat Emir Bey mi?

(Oturum Başkanlığına Başkan Vekili Reşat Petek geçti)

BAŞKAN – Orayı biz belirleyeceğiz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Doğru, bir sıra yapıldı da...

BAŞKAN – Arkadaşlar, muhalefet milletvekili arkadaşlarıma kısa bir açıklama yapayım. “Bizi konuşturmuyor.” diyorsunuz ya, biz iktidar milletvekillerini bile istediği kadar konuşturuyoruz. Size herhangi bir sınırlama yok.

Sayın Akbaşıoğlu, buyurun, devam edin.

UğUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Ben keyifle dinliyorum.

BAŞKAN – Biz de keyif alıyoruz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Efendim, ben de sizin keyif almanızdan dolayı keyiflendiğimi ifade ediyorum. Çok teşekkür ediyorum, nazik beyanlarınız için hakikaten teşekkür ediyorum.

UğUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – En aşağı altı saat daha bekliyoruz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yok, bitireceğim, sonuna geldik.

UğUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Yok, acele etmeyin. Hiç öyle bir şeyimiz yok.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum. İnşallah, karşılıklı birbirimizden istifade etmemiz lazım.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – İstifade ediyoruz zaten topyekûn.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sözlerimizin başında “Bârikayihakikat müsademeyiefkârdan doğar.” dedik, Ziya Paşa’nın hakikaten güzel bir cümlesi ve sevdiğimiz...

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, lütfen konuya dönelim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – “Bârikayihakikat müsademeyiefkârdan doğar.” yani hakikat güneşi fikirlerin çarpışmasından ortaya çıkar.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, gündeme dönelim lütfen.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Dolayısıyla, değerli arkadaşlar...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Fikirlerin yok sayılmasından çıkmıyor bir şey ama.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hangi fikirler çarpıŝıyor?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Efendim, ben, hatırlarsanız, bir beş dakikalık konuşma yapmıştım...

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, lütfen gündeme dönün.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tabii, devam ediyorum ama şu açıklamayı yapmak babında değerli arkadaşlarımızın bilgisine sunayım.

Bakınız, efendim, biz birinci günün gecesinde, ikinci gün olmuş oldu gece on ikiyi geçince malum, ikinci günün başlarında diyelim, değer mi, tarih olarak? İki de doğru. Efendim, saat iki sularında, iki buçuk sularına doğru bir söz aldık ve orada nükteli cevaplara da bir nükte yaptık. Hatırlarsanız, hani, bir nükteli cevap da verdik.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ördek meselesi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ördek meselesi, tabii, yani ilgi ve alaka. Onda nasıl bir ilgi ve alaka varsa... Tabii, çok teşekkür ediyorum.

Şöyle, orada olayı anlattık. Olay bu yani. Şimdi, “Hava yağmurlu.” demekle “ördek” demenin arasındaki irtibat neyse, “Anayasa’nın ilk dört maddesine aykırıdır.” tezi, bizim getirdiğimiz Anayasa’yla irtibatı budur manasında bir nükteli, yaklaşık dört beş saatlik bir konuşmaya cevap olarak dört beş dakikalık bir cevap sadedinde bir nükteydi efendim.

LEVENT GÖK (Ankara) – O sözlerin kime ait olduğunu biliyor musunuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Şimdi, oraya geleceğim, şunu söyleyeceğim, şunu müsaadenizle...

LEVENT GÖK (Ankara) – O, ördek meselesinin kime ait olduğu biliyor musunuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben olayı anlattım efendim. Olay buna benziyor işte. Ondan önce de biliyorsunuz bir başka nükte daha vardı, hani Hoca yüzüğünü samanlıkta kaybetmiş... Önemli olan, Hoca’yı da zikretmedik, Nasrettin Hoca’yı da zikretmedik, şöyle dedik hatırlarsanız orada: Yüzüğünü samanlıkta kaybeden kişinin sokak ışığı altında araması gibi, yani burada farklı bir tez, farklı bir sistem, millî, yerli bir farklı yapı söz konusu, bir teklif söz konusu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – “Millî, yerli” ne demek bir açıklar mısınız?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu teklifin dışında, varsayımsal olarak birtakım postülalarla, birtakım farklı öncüllerle arzu ettiğimiz sonuçlara varmaya yönelik bir kurgu söz konusu olursa o zaman samanlıkta aramak yerine sokak lambasının altında aramaya çalışırız ama beyhude bir uğraşla uğraşırız mealinde bir güzelleme, bir aforizma, bir nükte vesaireydi.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Akbaşıoğlu...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Şimdi, sözlerime müsaadenizle devam ediyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Akbaşıoğlu, sözünüzü kesmek istemiyorum...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli arkadaşlar, lütfen, o zaman içine girmeyelim yoksa devamı gelir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Başkanlık Divanı olarak, bir saniye...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli arkadaşlar, bakın, biz fikirlerimizi ortaya koyuyoruz. O zaman dedik ki hatta: Birinci günün sonunda 145 sayfalık bir tutanak söz konusu oldu. Bu 145 sayfalık tutanağa baktığımızda iktidara ait, iktidar milletvekillerinin hakikaten çok az bir söz alma durumu söz konusudur. “Söz vermiyorsunuz.” sözüne yönelik, sadece ilk güne yönelik bir saptama olarak, bir tespit olarak bunu ifade etmiştim.

Değerli arkadaşlar, nerede kaldık şimdi? Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Samanlıkta arıyorduk bir şeyler, orada kaldık.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – O, ilk gün aldığımız konuşmada, ilk günkü konuşmamızda, davranışların ne manaya geldiğine ilişkin bir betimleme, bir tasvir; kendi bağlamında, kendi güzelliğinde ve özelliğinde. Değerli konuşmacılarımızın nüktelerine, teşbihlerine ki kendileri de ifade ettiler, gecenin bu saatinde biz de böyle bir teşbihte bulunalım, bir nüktede bulunalım ortamı yumuşatalım diye ama gerçeği de tespit edelim babında beş saatlik konuşmanın karşılığı olarak beş dakikada özetleyebileceğimiz bir nükteyi ortaya koymaya çalıştık değerli arkadaşlar.

Şimdi, geliyoruz teklifimize: Evet, parlamenter sistem ana omurgayı oluşturuyor ama Cumhurbaşkanını 82 Anayasası büyük yetkilerle donatıyor; lakin bu yetkiyi kimisi kullanmış, kimisi kullanmamış. İsteyen Cumhurbaşkanımız kullanır, isteyen kullanmaz; kendi takdiridir.

“Niye kullandın?” demeyiz, “Niye kullanmadın?” demeyiz. O günkü şartlar içerisinde Başbakan ve Bakanlar Kurulu ile Cumhurbaşkanının münasebetleri içerisinde o dengeler, o uyum, vesaire içerisinde devletin birlik ve beraberliğini, uyumunu sağlamak, gözetmekle yükümlü olan, anayasal bir kurum olan, yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı kimi yetkilerini kendi kullanır, kimileri zaten Başbakan ve bakanlar kullandığı için müdahale de etmeyebilir ama Özal’la beraber -dediğim gibi- sistemde Cumhurbaşkanının yetkilerini kullanması dönemi biraz daha görünür ve kamuoyu önünde tebellür etmişti; bunu dillendirdik. Demirel’le devam etti, Sayın Abdullah Gül, Sayın Ahmet Necdet Sezer bir yönetim sergiledi, 2007’ye geldiğinde bir yönetim krizi çıktı, 367 kriziyle Türkiye Cumhuriyeti devleti, Cumhurbaşkanı seçemeyen bir noktaya kilitleti ve o gün çok önemli bir karar aldı Meclis, tarihi bir karar. Ve bu kriz, Türk milletinin ve Türk devletinin karşı karşıya kaldığı uluslararası odakların 1897’de -bahsettiğim 1876 Anayasası’ndan temellendirerek geldik- İsviçre’nin Basel şehrinde önemli bir kongrede alınan kararlardan, 1909’da Abdülhamit’e yapılan darbeden -1982 Anayasası sonrasında- 1912 Balkan Savaşları, 1914 Birinci Dünya Harbi, 1916 Sykes-Picot Anlaşması, 1917 Balfour Bildirgesi, 1897’deki kongrenin kuvveden fiile çıkıp Sykes-Picot’nun 1916’daki ve 1917’deki Balfour Bildirgesi’nin 1918’de, efendim, karşılık bulması ve Filistin’in elimizden kopartılması, evet yüz yıl sonra da Nil ile Fırat arasında büyük operasyonun bugüne iz düşümü. İçimizden kırk tane devletin çıkartılarak, milletin, devletin paramparça edilerek, alternatif tek medeniyet olabilecek medeniyetimizin yeryüzünden silinerek imha edilmesi planının adım adım yüz yıl sonraki iz düşümünü kısaca size anlattım değerli arkadaşlar ve 82 Anayasası’na geldim, niçin böyle bir teklifi ortaya koyduk? 15 Temmuz, 1897’de, 1990’da Margaret Thatcher’ın, 2001’de Henry Kissinger’in tezlerinin 15 Temmuzda Türkiye’ye yansıtılması diye kısaca yeni gelen arkadaşlarımıza da konuşmamızı özetlemiş olduk.

Değerli arkadaşlar, bir taraftan, tabii, böyle sakin, gerçekten bu hakikatleri rahat bir ortamda birbirimizi güzel bir şekilde dinleyerek bugüne kadar geldik, bundan sonra da böyle inşallah devam edeceğiz; dinliyoruz. Yani hakikaten uzun soluklu konuşmalar yapıldı üç gündür, dolayısıyla biz de -gerçekten “Bizi ikna edin.”- gerçekten “ikna edin” sözünün karşılığı olarak kendi paradigmamızı temellendirmemizi sizlere ilk defa arz etme imkânı buluyoruz; ilk defa.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – “Bizi ikna edin.” demedik, “İkna etmek için hiçbir çabanız yok.” dedik.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, siz, lütfen, devam edin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Beştaş, ben, işte, o bahsettiğiniz taleplerinize karşılık olmak üzere, tarihî seyir içerisinde anayasal hareketlerimizi ve siyasi ulusal ve uluslararası ilişkiler çerçevesindeki ana kırılma noktalarını hatırlatarak, ortak geçmişimizden hareketle ortak geleceğimizi hep beraber inşa edelim düşüncesiyle bunları anlatıyorum, yoksa zamanınızı çalmak noktasında isterseniz... Lütfen, dinlemek istemiyorsanız, sonuca gelmemi istemiyorsanız gerçekten sonuçlandırabilirim konuşmamı. (“Hayır, hayır.” sesleri) Peki, teşekkür ediyorum. Sonuçlandırayım evet, sonuçlandırıyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, lütfen efendim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sonucu bitiriyorum.

Değerli arkadaşlar, bizim teklifimiz, işte, biraz evvel bahsettiğim, yüz yıldır yaşadığımız, yakın tarihte örneklerini net bir şekilde ortak hafızamızda tekrar bulabileceğimiz, bizden önceki nesillerin, babalarımızın veya dedelerimizin yaşamış olduğu şu süreçlere tekrar muhatap olmamak, bizden sonra gelecek olan nesillere güçlü bir Türkiye, müreffeh bir Türkiye, lider ülke Türkiye ve gerçekten bin yıldır bu topraklarda hakikatin, adaletin, merhametin örneklerini bir düzen şeklinde, nizamîlem şeklinde bütün insanlığa hediye etmiş olan bir milletin evlatları olarak bugüne düşen iz düşümde yarını

nasıl şekillendirebiliriz, gelecek nesillerimize geçmişimizden tevarüs ettiğimiz bu emaneti, birliğimizi, beraberliğimizi, üniter devlet yapımızı tek millet, tek bayrak, tek vatan ve tek devlet kırmızı çizgilerimize asla halel gelmeksizin bizden sonrakilere nasıl intikal ettirebiliriz? Bu amaca matuf olarak, bu gayeye matuf olarak bir teklif ortaya konuyor. Değerli arkadaşlar, çalışmamızın özü, özeti hakikaten budur.

Değerli arkadaşlar, bakınız...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Millet neresinde bir de onu açsanız.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Millet merkezinde, temelinde. Millet temelinde, merkezinde ve ulusal egemenliğin sahibi olan milletimiz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu taslağın neresinde?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Taslağın tam özünde çünkü milletin nerede olduğuyla ilgili, milletin temsilcileri burada. Bakınız, milletin temsilcileri olarak hep beraber bir araya gelindi, uzun bir Uzlaşma Komisyonu çalışması sonucunda bir süreç yaşandı. Bu süreçte farklı sonuçlar yaşandı biliyorsunuz. Sonuçta, bu Uzlaşma Komisyonu “Uzlaşılın maddeleri de yürürlüğe sokalım.” dediğimiz hâlde böyle bir durum söz konusu olmadı ve hep beraber, 1897’lerin, 1914’lerin, 1921’lerin, millî bağımsızlık mücadelemizin, istiklal mücadelemizin bugüne yansıyan iz düşümü olarak 15 Temmuz yaşadık. Devletimize, vatanımıza ve milletimize bir başka uluslararası operasyonla karşı karşıya kaldık. Bu, darbe ve işgal girişimini milletimiz büyük bir şecaatle, büyük bir cesaretle, büyük bir azim ve kararlılıkla birbirine kenetlenerek defetti. Bütün kuklalara ve arkasındaki uluslararası şer odaklarına, kuklacılara cevabını vereceğini ilan etti. Milletimiz yeni bir anayasa talebini bütün seçim sathımairinde her an dile getirdi ve güçlü bir yönetimi, geleceğe taşıyacak yönetimi bir sistemik yapı olarak talep etti. Şahıslara bağlı olmaksızın, birtakım gruplara bağlı olmaksızın sistemsel anlamda Türkiye’nin önünü açacak bir anayasal düzenlemeyi talep etti. Ve biz, iki parti olarak, Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ olarak, belirli bir metinde, milletimizin talebi doğrultusunda uzlaşarak bir teklifi, somut, yerli, millî ve evrensel nitelikte fonksiyon icra edecek bu Anayasa değişikliği teklifini yeni bir sistem modeli olarak önerdik. Türkiye’nin kendi gelişimine uygun bir şekilde yeni bir model... Yeni bir model derken şu değerli arkadaşlar: Cumhurbaşkanı ve Başbakan, Bakanlar Kuruluna çeşitli zamanlarda vesayet odağı oluşturulup aralarının açılması ve bu açıklığa da bürokratik oligarşinin, vesayet odaklarının, farklı vesayet odaklarının oraya konuşlanılarak farklı sonuçlara varmasını engellemek adına, yönetimdeki çift başlılığı ortadan kaldırmak ve bundan böyle yaşamayı belirleyen, doğrudan belirleyen milletin, yürütmeyi de doğrudan belirleyeceği bir sistem, bir yaklaşım, yürütme modeli ortaya koyduk değerli arkadaşlar. Dolayısıyla, bu yürütme modelini bir rejim değişikliği şeklinde sunmak gerçekle alakası olmayan, varsayımsal bir postüla, bir ön yargıya dayalı bir önerme olarak ancak telakki edilebilir. Dolayısıyla, gerçekliğe dönmek, teklife dönmek, teklifin kendi mantığını, mantalitesini doğru kavramak ve kendi önermesi çerçevesinde yasama, yürütme ve yargı sistemini, erklerini, kuvvetler ayrılığı prensibini tam manasıyla devreye sokan, hayat kazandıran bu teklifi doğru tasvir etmek, betimlemek, teşhis etmek gerekir. Yoksa, kendi kafamızdan, kendimizce birtakım sonuçlara varmak için kurguladığımız varsayımlarımızda böyle bir değerlendirme bu teklife haksızlık olur, yersiz olur, isabetli olmaz.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, bizim bu konuda düşüncelerimiz net, berrak; millet egemenliğinin yansımaları olacak Parlamentomuz temsiliyet çerçevesinde, anayasal olarak öngörülen sınırlara uygun bir şekilde, 330 milletvekilini aşarak veya 367 oy olsa dahi yine milletimizin iradesine başvurarak yeni bir teklifte bulunuyor. Bu teklif geleceğimizi hakikaten güçlendirecek, ortak geleceğimize güç katacak önemli bir teklif. Bu yönden yapılan iş nedir? Bugünkü sistemde, bugünkü düzenlemede, Anayasa’da her şey olduğu gibi kalıyor. Türkiye devletinin bir cumhuriyet rejimi olduğu tartışmasız bir gerçektir,

29 Ekim 1923'te bu konu kapanmıştır. Farklı hükümet modelleri süreç içerisinde denenmiştir. Son olarak, bizim teklifimiz de yeni bir anayasadaki tarihî seyir içerisinde ve cumhurbaşkanının zaten yetkilendirildiği, güçlendirildiği bir sistemde âdeta yarı başkanlık sistemi öngörülerek hazırlanmış 1982 Anayasası'nda milletin de oylarıyla doğrudan seçilen bir cumhurbaşkanının ikinci defa seçilebilir olarak siyasi sorumluluk da taşıması münasebetiyle layüsel olan, sorumsuz olan, sadece vatana ihanetten sorumlu tutulan bugünkü yapının yetki ve sorumluluk dengesi içerisinde sorumluluğunu da düzenleyen ancak çift başlılığı ortadan kaldırarak istikrarsızlığın önünü engelleyen, vesayet odaklarının devreye girmesini sonlandıran ve ikincil anlamda egemenliğin kullanılmasından ziyade doğrudan millet egemenliğinin, doğrudan kullanılabilirdiği, yürütme organı olan cumhurbaşkanının doğrudan, milletvekillerinin seçildiği gibi, yasama organının seçildiği gibi milletçe doğrudan seçildiği bir sistem, bir yapı, bir yaklaşım söz konusudur, bir model söz konusudur. Dolayısıyla, bunu doğru anlamlandırmak, rejim tartışmalarının dışında bunları görmek gerekir.

Hep beraber 7 Haziran krizini yaşadık arkadaşlar. Türkiye Cumhuriyeti devletinde 1923'ten bu tarafa kurulan hükümetler, biliyorsunuz, yaklaşık neredeyse bir buçuk yıllık bir zaman dilimine denk gelecek şekilde bir yönetim sergilemiş vaziyette.

HÜSEYİN ŞAHİN (Bursa) – On altı ay.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, bir buçuk yıl bile değil yani on dört-on beş aya denk gelir bir hükümet süresi, on dört-on beş aylık. Şimdi, bu, Anayasa'nın ruhuna, milletin egemenliğine, milletin vermiş olduğu yetkiyi isabetli bir şekilde kullanmaya uygun bir tablo mudur? Hayır. 7 Haziranda ortaya çıkan sonuç, vahim bir sonuçtur hakikaten, hükümet kurulamadı. Türkiye'nin on iki-on üç yıldır istikrarlı bir şekilde ekonomik, sosyal ve siyasi yönden istikrarı, bu kriz, elhamdülillah, farkına varmadan geçmemize vesile oldu. Ama sistem, kriz üretmeye müsait bir düzenlemeyi içinde barındırıyor. Dolayısıyla, dün Sayın İnce bir söz sarf etmişti, hem “Hakikaten bizi ikna edin.” cümlesi yanında hem de dedi ki: “CHP olarak mesela, Cumhurbaşkanı bizde, Başbakan bizde, Bakanlar Kurulu bizde, her şey bizde olsaydı biz bu durumda böyle bir teklifi getirmezdik.” şeklinde bir beyanda bulundular. Bize de, AK PARTİ Komisyon üyelerine ve milletvekillerine yönelik olarak da “Siz kendi ayağımıza sıkıyorsunuz musunuz? Kendi ayağımıza sıkıyorsunuz.” gibi bir ifadeye bulundular. İşte, tam da burada değerli arkadaşlar -konuşmamım belki de tam da can alıcı noktası burasıdır- biz bunu kendimiz için değil, şahıslarımız için değil...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tayyip Erdoğan için.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...Tayyip Erdoğan için değil, AK PARTİ için değil; Türkiye'nin geleceği için, milletin büyük bir millet olarak yoluna kesintisiz, krizsiz devam edebilmesi için, devletimizin ebet müddet, hakikaten, badirelerle karşılaşmaması için; şahıslar için istemiyoruz, biz sistemsel anlamda Türkiye'nin önünü açmak için istiyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – On dört senedir niye kapattınız o zaman?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – İşin özü, özeti gerçekten bu yöndedir. Değerli arkadaşlar, bizim talebimiz, şahıslar için bir talep değil, sistemsel bir taleptir. Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, biz bu teklifi bu argümanlarla, bu paradigma ve tarihî tecrübe sonucunda iki parti olarak uzlaşmak ve milletimizin hakikaten, taleplerine cevap vermek adına böyle bir teklifi hazırlayarak Komisyona getirdik. Komisyonda bunları müzakere edeceğiz. Genel Kurulda, inşallah, bunları hep beraber müzakere edeceğiz. 330 oyu aştığı takdirde, 367 oyu aştığı takdirde –fark etmiyor- her hâl ve şart altında, egemenliğin kayıtsız ve şartsız...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Saray'a...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...millete ait olduğu bir düzende Anayasa'daki değişiklikleri halkımızın iradesine sorarak, onların onayını almak kaydıyla yürürlüğe sokacağımızı beyan etmiş bulunuyoruz. Dolayısıyla, millet bu Anayasa'nın tam merkezindedir, bu Anayasa'nın tam bir şekilde temelinde, dayanağı, omurgası milletimizdir ve milletimizin vereceği karar hepimizi bağlayıcı karardır. Gelin, hep beraber ortak geçmişimizi ortak geleceğimize taşıyalım. Bu manada, biz birliğimizi, beraberliğimizi, birbirimizle dayanışmamızı ortaya koyarak, farklı fikirleri tartışarak ama yeni Türkiye'yi, yeniden büyük Türkiye'yi hakikaten, beraberce inşa ve ihya ederek bütün insanlığın vicdanı olan Türkiye'yi daha güçlü bir yürütmeye, daha güçlü bir yapıya, daha güçlü bir yaşamaya, daha güçlü bir yargıya, daha güçlü bir geleceğe hep beraber taşıyalım. Bizim arzumuz, yaklaşımımız, bakışımız gerçekten budur değerli arkadaşlar.

Ben bu duygu ve düşüncelerle size teşekkürlerimi arz ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkan, bitirme ne olur? Ben burada bunu kabul etmek istiyorum ama bizi ikna edin.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, hatibe sataşmayalım.

Sayın Akbaşıoğlu, siz devam edin lütfen.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben bu konuda düşüncelerimizi size kısaca... Dün gelen talepler nezdinde, biz de tarihî perspektif içerisinde bugünü anlamlandırma ve yarını daha iyi değerlendirebilme adına bu samimi çabamızı ortaya koymaya çalıştık, takdir vicdanlarımızın, takdir sizlere aittir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Terörü bitirecek mi?

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) – Gazi Meclisi şehit edeceksiniz, şehit!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biz nasıl ki birinci istiklal mücadelemizi Gazi Meclisimizin önderliğinde yaptysak ikinci istiklal mücadelemizi de Gazi Meclisimizin öncülüğünde yapıyoruz. Tarihin tevafukudur, hakikaten, eski binamızda yürütölen, eski Meclis binamızda yürütölen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Meclisi asıl siz öldüröyorsunuz, siz!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...birinci istiklal mücadelesinin işte, bugüne bakan iz düşümünde uluslararası şer odaklarının öncülüğünde, birtakım kuklaların, Türkiye'de kuklaların operasyonuna maruz kalmış bu aziz Gazi Meclis gerçek manada, hem manevi anlamda gazidir hem de aldığı fiziki yaralarla maddi anlamda da gaziliği tescil edilmiştir. Bu Gazi Meclisin şerefli bir üyesi olmaktan onur duyuyorum ve geleceğime sahip çıktığım gibi tarihime sahip çıkıyorum. "Kökü mazide olan atiyiz." diyen şairin hissiyatını taşıyorum, "Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmasın." diyen Akif'in yolunda yürüyorum.

Ben Çankırı Milletvekiliyim arkadaşlar, darbe saatlerinde Çankırı'daydım. On buçuk gibi darbe girişimlerini, işgal girişimlerini haber alır almaz il başkanlığımızın önünde, meydanda diğer parti il başkanlarımızla beraber, sivil toplum kuruluşlarımızla beraber, Çankırı'nın hakikaten tamamıyla beraber meydanda istiklalimize ve istikbalimize hep birlikte sahip çıktık, orada bunu haykırdık. Millî Misak'a, millî andımıza Meclis-i Mebusanın ve ilk Büyük Millet Meclisinin sahip çıktığı gibi sahip çıkacağımıza, din ve devlet, vatan ve millet müdafaasında her şeyi göze alacağımıza Allah'ın huzurunda ve milletin önünde söz verdik. Buna herkes şahittir. 15 Temmuz bu manada yeni bir milattır ve milletimizin ikinci istiklal mücadelesidir. Bu, parti, patırtı meselesi değil; bu, din meselesi, devlet meselesi, vatan meselesi, millet meselesidir. Buna yürekten inanan bir insanım ve Çankırı'nın o gün her

parti ve görüşten yiğit evlatlarıyla beraber bu ufku, bu tasavvuru, bu geçmişi ve geleceği o meydana nasıl ifade ettiyse bugün de hem Çankırı'nın hem Türkiye'nin milletvekili olarak burada, milletin meydanında aynı kararlılık, aynı samimiyet ve aynı inançla hakikaten haykırıyorum.

Değerli arkadaşlar, şu anekdotu da sizlere aktararak sözlerime son veriyorum...

MEVLÛT DUDU (Hatay) – Olmaz ama ben ikna olmak üzereydim, biraz daha!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – İkna olmanız için anlatıyorum: Nasıl ki birinci istiklal mücadelesinde dedelerimiz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, istiklal mücadelesini geçti, Anayasa'ya gel.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Anayasa'yla doğrudan irtibatı var, bu Anayasa istiklal mücadelesinin sonucu. 15 Temmuzda yeni Anayasa'yı yaptırmamak için uluslararası güç odakları devreye girdiler, yönetimi, egemenliği milletin ve temsilcilerinin elinden almak istediler. Ona karşı biz burada mücadele ediyoruz.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – 15 Temmuz kim yaptı?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sözlerimin başında bunu temellendirmiştim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Eski ortaklarınız onlar, eski ortaklarınız.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, birinci istiklal mücadelesinde İnebolu-Kastamonu, Ilgaz-Çankırı-Ankara yolu müseccel bir istiklal yoludur. Birinci istiklal mücadelemiz dedelerimizce bu yol takip edilerek gerçekten neticeye vardırılmıştır, zafere ulaştırılmıştır. Allah hepsinden razı olsun. Bütün şehitlerimize rahmet diliyorum, bütün gazilerimizi hayırla yâd ediyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mustafa Kemal'den de razı olsun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – İkinci istiklal mücadelemiz de yine tarihin tevafukudur ki...

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – 15 Temmuz kim yaptı? Ben merak ediyorum, bunu izah et!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...Sayın Başbakanımızın, Sayın Cumhurbaşkanımızın milletimizi meydana davet ederek bütün bu güç odaklarına karşı...

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – O güç odakları kim?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...“Direnin.” talimatına başkomutan sıfatıyla, milletin başı, devletin başı sıfatıyla bu çağrıya hep beraber uymak suretiyle ve Sayın Başbakanımızın -yine tarihin tevafukudur ki hakikaten- Ilgaz-Çankırı-Ankara yolunu takip ederek Çankaya'ya ulaşması sonucu yine zaferle neticelenmiş ve bu darbe ve işgal girişimi bizi yeryüzünden silmek, parçalamak, bölmek ve imha etmek isteyen uluslararası güç odaklarına ...

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – 15 Temmuz kim yaptı Sayın Milletvekili? Güç odakları kim? Siz biliyorsunuz, açıklayın!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...ve onların kuklalarına gerekli cevap hakikaten bütün milletimizce yekvücut hâlinde birlik ve beraberlik içerisinde verilmiştir.

Akif ne güzel söylemiş: “Girmeden tefrika bir millete düşman giremez. Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.” Bizim yüreğimiz Çankırı'da da, Türkiye'de de topluca vurdu ve elhamdülillah hem kuklalar hem de kuklacılar püskürtüldü.

Değerli arkadaşlar, bu hâletiruhiye içerisinde, bu inanç ve temellendirme içerisinde biz geleceğimizi gerçekten beraberce inşa edelim diyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – “Mehmet Akif” diyorsunuz da okulunu da verdiniz, Mehmet Akif’in okulunu da bir yandaşa peşkeş çektiniz!

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Akbaşıoğlu’na teşekkür ediyorum.

Şimdi konuşma sırası...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mehmet Akif’in okulunu bir yandaşa verdiniz!

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen.

Arkadaşlar, konuşma sırası normalde Ankara Milletvekilimiz Murat Emir Bey’de ancak Bülent Tezcan Bey’in toplantı başlamadan önce Komisyon Başkanımızdan bir talebi vardı ama objektif, kısa olmak kaydıyla. Bir dakika olmak kaydıyla söz vereceğim. Daha sonra Murat Emir Bey’in rızasıyla MHP Grup Başkan Vekilimiz Erkan Akçay Bey’e –çünkü üç gündür gelememişti, o burada- daha sonra ona söz vereceğiz.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sonra?

BAŞKAN – Sonra normal sırasıyla devam edecek.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ondan sonra da bize verin Başkan, bütün partilere verdiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Söz sırasıyla ilgili bir şey söyleyecektim.

BAŞKAN – Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, takdir edersiniz ki Sayın Başkan, ben Komisyon üyesiyim ve oldukça da önemli bir komisyonda önemli tartışmalar yürütüyoruz. Geniş vakit ayırarak konuşuyoruz ve çok değerli milletvekillerimiz de çok geniş oranda bu toplantıya katılım hakkı vermek üzere burada bekliyorlar. Sizin için de uygunsa ve bizim için bir hak düşümü söz konusu olmayacaksa Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin öncelikle konuşmaları bizim için uygundur. Ben bu anlamda bu hakkımı geriye bırakabilirim.

BAŞKAN – Daha sonraya?

MURAT EMİR (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Şimdi, İç Tüzük gereğince bir sıra oluşturduk ve bu sıra dünden gelen bir sıra haddizatında. Şimdi böyle bir karmaşıya girsek her gün yeniden bir sıra yapmamız gerekebilir.

MURAT EMİR (Ankara) – Şahsıyla ilgilidir bu, ben sonuna yazılabilirim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 34 kişi varsa, mesela, sade şey değil, diğer arkadaşlarımız da...

BAŞKAN – Yani, vazgeçip yeni talebiniz gibi değerlendirir sıraya yazarsınız sonrasını.

MURAT EMİR (Ankara) – Evet ama...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama yani vazgeçip hak düşümü değil, arka sıraya alsanız... 34, 35 ise 36 yapın.

MURAT EMİR (Ankara) – Konuşma hakkımdan feragat etmiyorum, sıra hakkımdan feragat ediyorum.

BAŞKAN – Hayır hayır.

Şimdi o manada bir sıraya girme olmaz arkadaşlar. Çünkü, İç Tüzük gereğince siz dün de söylediniz, komisyon üyesi milletvekili olmak ile komisyon üyesi milletvekili olmamak arasında bir fark olmadığı için. Yani, siz sıranızdan vazgeçerseniz, mesela, şu an 60'ıncı sıraya yazabiliriz ama zaten değerli arkadaşlar, bu araya girmeleri bir şekilde istisnai durumlara mahsus uyguluyoruz. Yani, Erkan Bey üç gündür gelememiği için bir grup başkan vekili olarak ve parti adına bir...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bizim ona itirazımız yok.

BAŞKAN – Zaten sizlerin açıklaması yok, ondan sonra normal sıra devam edecek.

Lütfen, Sayın Tezcan'la devam edelim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, grup başkan vekillerinin konuşmasına tabii ki itirazımız yok ancak takdir edersiniz ki biz de talep etmiştik. Yani, bir sıralama var ama mesela 2 partinin grup başkan vekili konuştuğundan sonra bize de söz verilmesini talep ediyoruz, 2 grup başkan vekilimiz de cezaevinde. Yani, bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, şunu ifade edeyim: Siz daha önce partiniz adına başlangıçta bir söz aldınız. Burada sadece Erkan Bey...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, bizim bir itirazımız yok.

BAŞKAN – Erkan Bey yeni geldiğinden dolayı böyle bir görüşme yapıldı.

Şimdi devam edelim...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bize de Erkan Bey'den sonra bir söz verilmesi talebimiz var.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, lütfen devam edelim.

Sayın Tezcan, lütfen kısa...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Erkan Bey'den sonra söz talebimize ne dediniz? Yanıt vermeden sözü verdiniz.

BAŞKAN – Bir saniye.

Şimdi Sayın Tezcan konuşacak, sonra Erkan Bey konuşacak.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben Başkandan almıştım söz. Meral Hanım da konuşacak.

BAŞKAN – Ama lütfen...

Yani, burada, şimdi benim amacım hem vekâlet ediyorum hem de Komisyon üyeleri konuşsun diye azami gayret gösteriyorum, objektif, iyi niyetli davranmaya gayret ediyorum ama şu an... Levent Bey'in de konuşma talebi olmuştu ilk başta Başkan Bey'den, kısa bir değerlendirme yapacaktı.

Meral Hanım da daha sonra...

Tamam, Murat Bey'i sona aldık o zaman, sonra size.

Sayın Tezcan, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, ben uzun konuşmayacağım. Aslında, ilk başta, iki buçukta Sayın Adalet Bakanımız burada olsaydı o zaman söyleyecektim, onun gelmesini bekledim ama geldi, o konuşmadan sonra tekrar –mazereti var herhâlde- gitti. Adalet Bakanlığı bürokratları burada, not alırlarsa Sayın Bakan geldiğinde kendisinden uygun bir zaman bununla ilgili açıklama bekliyoruz. O sebeple bu sözü aldım yoksa geneliyle ilgili görüşmek üzere söz almış değilim, onunla ilgili hakkımı daha sonra kullanacağım.

Sayın Akbaşıoğlu'na teŖekkür ediyorum, iki saati geçen güzel bir sunum yaptı. Ben "Nizamülmülk"ten başlamak üzere 11'inci yüzyıldan itibaren cevap vereceğim kendisine, sohbet sırasında güzel bir msademeyiefkr orneği göstereceğiz burada.

Benim Sayın Adalet Bakanına iletilmek üzere –Bakanlık bürokratları dikkatle dinlerse- bugün aldđđm bir haber var. Biz burada Anayasa değişikliğiyle ilgili görüşme yapıyoruz ve bu görüşmenin sonunda, olur da buradan geçer, sonra 330'u geçer ise doğal olarak referanduma gidilecek. Referandumda da Seçim Yasası uyarınca seçmen kütükleri oluşacak, Yüksek Seçim Kurulu ve seçim kurulları denetiminde Türkiye'de ve yurt dışında oylar kullanılacak. Daha nce Hkmet kanadından, Seçim Kanunu'nda yurt dışında hâlen adres kaydında kaydı olmayan 1 milyon seçmenin adres kaydında kaydı olmadan oy kullanabilmesi için bir girişim olduğunu biliyoruz. Bu girişim 1 Ocak 2017'den itibaren konsolosluklarda adres kaydı olmayan, dış temsilciliklerimizde adres kaydı olmayan yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın oy kullanamayacağı, önümüzdeki referandumda oy kullanamayacağı bilinen bir gerçek. Bu nedenle de Ŗimdiden adres kaydı yaptırılmaları gerekiyor yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın. Bu durumda 1 milyon vatandaşımız var. Eğer 1 milyon vatandaşımız adres kaydı yaptırmazsa dış temsilciliklerde referandumda oy kullanamayacak. Bunun için Seçim Yasası'nı değiştirip bu gerekliliği ortadan kaldırmayı düşündü Hkmet kanadı ama 67'nci madde, Anayasa'nın 67'nci maddesinin son fıkrası buna engel olduğu için bu konuda, Seçim Yasası değişikliği yapamayacakları konusunda bir kanaat gelişti Yüksek Seçim Kurulunda. Ŗimdi, öğreniyoruz ki Nüfus Kanunu'nu değiştirerek... Nüfus Kanunu'nda MERNİS kayıtlarından yurt dışında yaşayan vatandaşların adres kaydı olmaksızın Yüksek Seçim Kuruluna nakledilmeleri ve seçmen kütüklerinin bu Ŗekilde oluşması için Nüfus Kanunu'nu değiştirme planlaması var. Bunu da 31 Aralık tarihine kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülecek bir torba kanunun içerisine monte etme girişimleri olduğu haberini alıyoruz. Bu, Türkiye'deki seçmen ile yurt dışındaki seçmen arasında açık bir farklılık yaratmak demektir. Türkiye'de adres kaydı olmayanların seçmen ktğne yazılması mümkün değilken yurt dışında adres kaydı olmayanların seçmen ktğne bu Ŗekliyle yazılması anlamına geliyor. Bu telaşı anlamak mümkün değil. Anayasa'nın 67'nci maddesinin son fıkrası sadece seçim kanunlarını değil, seçime ilişkin düzenlemeleri içeren bir hüküm. Bu nedenle, ister Nüfus Kanunu'nda yapılıں ister başka bir yerde yapılıں, böyle bir niyet varsa Hkmeti bu niyetten derhl vazgeçmeye davet ediyoruz. Hele de anayasa referandumu gibi bir mesele gündemdeyken muvazaalı bir yöntemle, arkadan dolanarak bu tip seçim kanunlarını etkileyecek uygulamaları çok uygun bulmayız diyorum. Bunu Sayın Bakana soracaktım ama bürokratlar burada, Sayın Bakan gelince de bize açıklarsa sevinirim.

Son cümle, bu çerçevede... Bugün basına düştü, Sayın Başbakan dn Adalet ve Kalkınma Partili milletvekilleriyle bir kahvaltı sırasında Anayasa değişikliklerini görüşmüşler. Bu sohbet sırasında bir kısım milletvekili arkadaşımız rahatsızlıklarını ifade etmiş. Bu rahatsızlıklar, işte, yetkilerin artırılması, Meclisin yetkisinin zayıflaması gibi basına düşen bilgiler. Bu çerçevede de Sayın Başbakanın Ŗyle dediği yazıyor gazetelerde, ben gazetelerin yalancısıyım: "Biz tek başımıza yapmıyoruz bunu. MHP'yle beraber yapıyoruz. Ne yapalım?" diye MHP'yle bu işi ortak yapmayı gerekçe göstererek bu tip, Meclisin yetkilerini daraltan uygulamaların bir anlamda Milliyetçi Hareket Partisinin dayatması olduğu gibi bir anlam çıkıyor Başbakanın açıklamasından. Bu böyledir, değildir bilemem ama açıklama böyledir, izaha muhtaçtır. Yarın acaba Adalet ve Kalkınma Partisi bir yeni aldatılmışlık hikyesinin alt yapısını mı hazırlıyor diye de sormadan edemiyorum.

TeŖekkr ederim.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, konuşmalarınız kayda geçti.

Evet, Sayın Erkan Akçay, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, değerli basın mensupları; muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir süredir ülkemizin gündeminde olan Anayasa çalışmaları ve değişiklik paketi üzerinde genel bir değerlendirmede bulunmak istiyorum. Öncelikle, bu Komisyon çalışmalarının başarıyla sürmesini ve gerçekleşmesini, ülkemize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Konuşmama başlarken de Sayın Tezcan'ın ifadeleriyle ilgili olarak, tabii, bugün basına düşen ve Sayın Başbakana atfedilen konuyla ilgili, biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak eğer bize bu konuda resmî bir görüşme söz konusu olduğunda ancak bunun bir değerlendirmesini yapabiliriz. Şimdilik o konuda söyleyeceklerim bunlar değerli arkadaşlar.

Şimdi, ülke olarak ekonomik, siyasi ve dış politika açısından ağır şartlardan geçiyoruz. Sorunlarımız birikiyor ve bu sorunlar biriktikçe de ağırlaşıyor. Milletçe ve Türkiye Cumhuriyeti olarak önümüzü görebilmemiz ve becamızı emniyet altına alabilmemiz ve tehlikeleri bertaraf edebilmemiz için hepimizin dikkatli, özenli ve sorumlu davranması gereken günlerdeyiz.

Ülkemiz birçok cepheden saldırı altındadır ve operasyonlar birbiri ardı sıra sahneye konulmaktadır. Ancak, Türkiye'nin sahipsiz ve çaresiz olmadığını göstermemiz gerekmektedir. Elbette, Türkiye üzerinde hesap yapanlar başarısız olacaktır. Ancak, biz milletvekilleri olarak bu zor günlerde takınacağımız tavırlarımızla tarihe birer not düşeceğiz. Milliyetçi Hareket Partisi Türkiye'nin içinde bulunduğu ağır şartları dikkate alarak taşıdığı sorumluluğun bilincindedir. İşte bu şartlarda Anayasa değişikliği teklifinin görüşmelerini yapıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere, ülkemizde anayasacılık hareketi 1876 yılından başlayıp Millî Mücadele yıllarında yapılan 1921 düzenlemeleri, cumhuriyetin ilanından sonra ise 1924, 1961 ve 1982 anayasalarıyla devam eden köklü bir geçmişe sahiptir. Bu anlamda, anayasa yapma tecrübesi olan bir milletiz. Ancak, bu anayasaların daha çok zor dönemlerde yapıldığı, kimi zaman tepeden, anayasaların en önemli özelliği olan toplumsal mutabakat olmadan yapıldığı gerçeğini de göz ardı edemeyiz. Özellikle her on yılda bir gerçekleşen darbeler, askerî müdahalelerle siyasi süreçler sürekli tıkanmış, demokrasiye yapılan müdahalelerle anayasal demokratik sistemimiz bu süreçlerden olumsuz etkilenmiştir. Böylece, toplumsal gerçeklikten kopuk, meşru iktidarların sık sık görevden uzaklaştırıldığı darbeler sonucunda yapılan anayasalarla toplumumuz yönetilmek durumunda kalmıştır. Oysaki anayasalar, hepimizin bildiği gibi, devletin kurucu belgeleri ve birer toplum sözleşmesi olmak durumundadır.

Anayasayla toplum ortak iradesini, nasıl bir devlet istediğini, kendisi ile devlet arasındaki ilişkilerini hem hukuki hem de siyasi bir metin olarak deklare eder. Batı'daki anayasacılık hareketleri toplumların temel yapılarındaki bir değişikliğin ve dinamiklerin sonucu olarak ortaya çıktığı hâlde bizde daha çok bir avuç öncü aydın, asker ve bürokratin çökmekte olan devleti ve ülkeyi kurtarmak için düşünebileceği çare olarak karşımıza çıkmıştır. Bu anlamda, tarihe baktığımızda, padişah yetkilerinin sınırlandırılması ve bir ölçüde denetlenmesi anlayışı modern anlamda 18'inci yüzyılın sonu itibarıyla III. Selim döneminde meşveret meclisleriyle başlamıştır. Türkiye'de Magna Carta'ya benzer anlamda ilk ciddi iktidar paylaşımı ve hükümet denetimiyse 1808'deki Senedi İttifak'la karşımıza çıkar. Bu belgeyi sırasıyla Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) izlemiştir. Kanuni Esasi'ye modern anlamda ilk Anayasa'mız olarak 1876 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu dört metin Türkiye'nin anayasal hayata geçişini başlatan en önemli belgelerdir. Bu metinlerin hukuk anlamında ortak özelliği iktidarın tabana yayılmasıdır ve sınırlandırılmasıdır. İktidarın bir zümreyle değil, milletle paylaşılması gerektiği; “memaliki ali Osmani” değil, “memaliki ali milli” olması bu metinlerin ana fikridir.

Yine, bu metinlerin ortak gayretinin hukuk ve iktidar gücünün paylaşılması ve sınırlandırılması olduğu açıktır. Malum 1908 hareketiyle bu mücadele daha da ileriye taşınmış, istibdada karşı öncü aydınlar ciddi bir mücadeleye girişmiştir. Parlamente'ye karşı sorumlu hükümet yani parlamente sistemi 1908 Anayasası'yla gelmiştir. Mütareke yıllarının ardından 1921 Anayasası'yla tarihimizin iki anayasalı dönemi yaşanmıştır. Yani, gerek 1876 Anayasası gerekse 1921 Anayasası düzenlemeleri 1924'e kadar yürürlükte kalmıştır.

1921 ve 1924 anayasaları günümüz anlamında demokratik anayasalar gibi değerlendirilmese de kendi dönemi içinde oldukça ileri çağdaş metinlerdir. Zira, hanedanlığın kaldırılması, tebaalığa yerine vatandaşlığın getirilmesi, hukukta tek tipliğin ve eşitliğin hâkim kılınması demokratik anayasa anlamında önemli hükümlerdir. Bu manada, 1921 ve 1924 anayasalarıyla saltanat, aile yönetimi hukuken kalkmış, millî egemenlik anayasasının merkezine oturmuştur.

Malumunuz olduğu üzere bundan sonraki anayasalar maalesef darbe anayasaları olarak tarihe geçmiştir. 1960 Anayasası ve bugün tartıştığımız 1982 Anayasası askerî darbeler sonucunda dikte ettirilmiş anayasalardır. Bugün üzerinde değişikliği konuştuğumuz 1982 darbe Anayasası yürürlüğe girdiği günden bu yana çok tartışılan bir anayasadır. Anayasa tartışmalarına bakıldığında, temel hak ve hürriyetlerin düzenlenmesinin yetersizliği, anayasada demokratik olmayan hükümlerin yer aldığı eleştirileri ve 1982 Anayasası'nın değişen toplum yapısına cevap veremediği gibi konular önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle, 1995, 2001, 2004, 2007, 2010 yıllarında yapılan değişikliklerle yaklaşık 100 maddede tadilata gidilmiş, bu yöntemle 1982 Anayasası'nın pek çok maddesi yenilenmiştir.

Ancak geldiğimiz nokta itibarıyla bunlar da yeterli olmamış, yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar geçirmiş olduğu çok sayıda değişikliğe rağmen vesayetçi ve otorite yanlısı dokusunu koruyan 1982 Anayasası yerine yeni bir anayasasının yapılması konusunda bütün partiler seçim dönemlerinde vaaite bulunmuşlardır. Biz de bu Parlamente'da millî, üniter yapıyı sürdüren, Türkiye gerçeklerinin filtresinden geçmiş özgürlükçü temel insan hakları düzenlemeleriyle ülkeyi rahatlatacak yeni bir anayasa yapımının içinde olacağımızı sürekli deklare ettik.

Yine, Anayasa'nın ilk dört maddesinde anlam bulan esasları güçlendirecek, özgürlükleri esas alacak ve demokratik standartları yükseltecek toplum sözleşmesi niteliğinde bir anayasa yapılmasını zaruri gördüğümüzü sürekli ifade ettik. Millî ve demokratik nitelikte bir anayasasının mümkün olduğunca geniş bir uzlaşmaya dayanmasını, genel sınırlama hükümlerinden daha çok genel koruma hükümlerine yer vermesini ve özgürlükleri esas almasını, kuvvetler ayrılığı ilkesini, demokratik hukuk devletinin hayatiyet kaynağı ve yaşam sigortası olarak gördüğümüz devletin üç temel fonksiyonu olan yasama, yürütme ve yargının görev ve yetkilerinin en rasyonel şekilde dengelenmesini ve bunların uyumlu bir şekilde icra edilmesini sağlayacak bir anayasasının zaruri olduğunu dile getirdik. Bu yüzden toplumsal mutabakatla oluşturulacak anayasa komisyonlarının içinde olacağımızı ve milletimizin arzu ettiği yeni bir anayasayı milletimize sunacak her türlü adımı destekleyeceğimizi deklare ettik.

Sayın Genel Başkanımız, Anayasa çağrısını 23'üncü Dönemden itibaren ilk gündeme getiren siyasi parti lideri olmuştur. 23'üncü Dönemin başında, 2 Ekim 2007 tarihinde grup toplantımızda yapmış olduğu konuşmalarında şöyle demiştir: "Demokratik anayasal düzen, tek odaklı, tek hedefli, tek merkezli çıkar gruplarının veya iktidar sahiplerinin vehmettiği güçlerin yerini yalnızca millet iradesinin aldığı rejimin adıdır. Anayasa herhangi bir siyasi hareketin ve bir partinin değil milletimizin ve Türkiye'nin anayasasıdır. Yapılacak anayasa bir partinin değil bütün milletindir. Teklifi millet adına sorumlu organları yapacak ve olgunlaştıracak, Yüce Meclis son şeklini oluşturarak ve aziz milletimiz karar verecektir. Anayasalar mukaddes metinler değildir, değişime ihtiyaç gösterebilirler. Nitekim,

günümüzde de bir önceki anayasanın yetersiz kaldığı ve yeni yasaların hazırlanması gerektiği konusu, toplumun her kesiminin üzerinde ittifak ettiği bir husustur. Kısaca, değişen toplumun ihtiyaçları anayasanın değişmesini ihtiyaç hâline getirmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisine göre anayasamız, millî ve üniter devletin temeli olan hâkimiyetmilliyenin yerleşmesine ve yaygınlaşmasına imkân vermelidir. Kısacası, yüce Meclisin temel harcını oluşturan ‘Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir.’ ilkesinin hukuki alanda en üst dayanağı Anayasa’dır. Bu yaklaşım siyasetimizin ve milliyetçiliğin kaçınılmaz bir gereğidir.”

Öte yandan Sayın Genel Başkanımız aynı konuşmasında “anayasa hazırlık ve uzlaşma komisyonu” kurulmasını da önermiştir. Tarihi tekrar hatırlatma gereği duyuyorum: 2 Ekim 2007. Anayasa hazırlık ve uzlaşma komisyonu kurulması önerildi.

24’üncü Döneme gelindiğinde, anayasa konusunda ilk çağrı yine Milliyetçi Hareket Partisinden gelmiştir. Sayın Genel Başkanımız 24’üncü Dönemin ilk grup toplantısında, 4 Temmuz 2011’de yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: “2007 yılından beridir millet olarak maruz kaldığımız anayasa gerilimi bitirilmeli, Türk milletinin kardeşlik bağlarını tahkim edecek hukuki çerçeve bütünlük içinde mutlaka hayata geçirilmelidir. Geniş bir mutabakat ölçeğinde hazırlanmasının yerinde olacağı anayasaya hiç kimse şimdiden farklı anlamlar yüklememelidir. Parti olarak, Anayasa’nın 1’inci maddesinde anlamını bulan ‘Türkiye Devleti Cumhuriyettir’ ifadesinden, 2’nci maddesinde yer bulan ‘Türkiye Cumhuriyeti’nin, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti’ olduğuna yönelik ilkeden, 3’üncü maddesinde tanımlanan; ‘Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.’ ‘Dili Türkçedir.’ ‘Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.’ ‘Millî marşı İstiklal Marşı’dır.’ ‘Başkenti Ankara’dır.’ tarihî kararlılığından asla taviz vermeyeceğiz, geri adım atmayacağız. Kim ne yaparsa yapsın, bu millî yeminlerin bizim tarafımızdan müzakere edilmesi dahi mümkün değildir.” demiştir.

Bu nedenledir ki, hatırlarsınız, siyasi partilerimiz 24’üncü Yasama Döneminin hemen başında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının Başkanlığında ilgili akademisyenlerle yapılan bir toplantının ardından Mecliste grubu bulunan bütün siyasi parti liderlerinin verdiği destekle bir Anayasa Uzlaşma Komisyonu kurulmuştu. Bu dönemde Anayasa Uzlaşma Komisyonu için ilk çağrını Milliyetçi Hareket Partisi yapmıştır. Meclisteki tüm siyasi parti gruplarının eşit sayıda katılımıyla kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu ilk toplantısını da 19 Ekim 2011 tarihinde yapmıştı. 2012 yılı sonuna kadar tamamlaması planlanan komisyon çalışmaları bizce sürpriz olmayan bir şekilde Adalet ve Kalkınma Partisinin komisyon çalışmalarını terk etmesi üzerine başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Yine, 1 Kasım 2015 Seçimleri sonrası oluşan Parlamentoyla birlikte yeni bir Anayasa Uzlaşma Komisyonu kurulmuş ancak bu komisyon masası da Sayın Meclis Başkanının yanlış tutumu ve Cumhuriyet Halk Partisinin 3’üncü toplantı sonrası masadan çekilmesiyle Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi tarafından dağıtılmıştır. Böylece, yeni bir anayasa yapma umudumuz da her iki partinin bu uzlaşmaz tutumları sebebiyle ortadan şimdilik kalmıştır. Ancak, özellikle, 2007 referandumuyla birlikte Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesine dönük anayasa değişikliği sonucu oluşan tablonun oluşturduğu belirsizlik sonunda ortaya çıkan fiilî durum nedeniyle sistemik bir sorun olmayı sürdürmüştür.

10 Ağustos 2014 tarihinde Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesiyle birlikte anayasal yetki ve sınırların devamlı olarak ihlal edildiği de cümlemizin malumudur. Bu 10 Ağustos 2014 referandumuna giderken de bugünkü yaşanacak tartışmaların pek çok siyasi aktör, aydın ve uzman tarafından dile getirildiğini de hatırlamamız gerekir.

Cumhurbaşkanının yasalara ve Anayasaya uymak mecburiyetinde olduğunu, hiç kimsenin kendisini hukukun önünde ve üstünde göremeyeceğini, hepsinden önemlisi, yürürlükteki Anayasa'nın 6'ncı maddesindeki hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını Milliyetçi Hareket Partisi olarak ifade ettik. Bu kurallar ihlal edilirse, yasa ve Anayasa açıkça yok sayılırsa, en başta devleti ayakta tutan dinamiklerin laçkalaşacağını, ardından da toplumsal huzur ve asayişin temelinden bozulacağını dile getirdik. Türkiye'nin yeni bir toplum sözleşmesine ihtiyacı olduğunu, bilhassa 15 Temmuzdan sonra bu ihtiyacın acil bir hâl aldığını belirttik.

Hiç kimse 15 Temmuz yaşanmamış gibi hareket edemez. 15 Temmuz hadisesiyle Türkiye derin bir deprem yaşamıştır. Artçı sarsıntılar hâlen ve maalesef devam etmektedir. İşte, bu nedenle, özellikle 15 Temmuzdan sonra bambaşka bir Türkiye tablosuyla karşılaştığımızı, çok yüksek risk ve tehditlerle boğuşmak durumunda olduğumuzu, devletin başında yaşanan bu hukuksuzluğun fiilî duruma dönüşmüş olmasının bir devlet kaybına dahi neden olabileceğini vurguladık. Devletin başındaki bu durumun maliyetinin daha da büyümeden bir çözüme kavuşturulması gerektiğini ifade ettik.

Erkler arasında ve yürütme erkindeki hiyerarşik yetki aşımı ve çatışması ve sorumluluk boşluğu ekseninde yaşanan sorunların, Anayasa'dan kaynaklanan görev ve yetkilerle sınırlı hareket edilememesi sonucunda devletimizin daha vahim durumlarla karşılaşabileceğini belirttik.

Görüşmekte olduğumuz Anayasa Değişiklik Teklifi'nin en dikkat çekici düzenlemelerinden birisi, Cumhurbaşkanının yetki ve sorumluluk dengesidir.

1982 Anayasası, 12 Eylül darbesini gerçekleştiren Kenan Evren'in, oluşturulan yeni sistemde Cumhurbaşkanı olmayı tercih etmesiyle Cumhurbaşkanına geniş yetkilerin tanındığı, ancak bu yetkilere rağmen Cumhurbaşkanı için neredeyse hiçbir sorumluluk öngörmeyen bir Anayasa olmuştur.

Nitekim, 1982 Anayasası'nın en uzun ve kapsamlı maddesi, Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 104'üncü maddesidir. Cumhurbaşkanına bu kadar geniş yetkiler tanıyan Anayasa'da Cumhurbaşkanı için öngörülen yegâne sorumluluk ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin dörtte 3 gibi ulaşılması güç bir çoğunlukla ve sadece vatana ihanet suçlamasıyla Yüce Divan yargılamasıdır.

Önemle vurgulamak gerekir ki Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu için gereken dörtte 3 gibi çok yüksek çoğunluk bulunabilse bile, vatana ihanet suçunun düzenlendiği Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun kaldırıldığı 12 Nisan 1991 tarihinden itibaren, Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğunun suç tipi bakımından ortadan kalktığı ve böylece Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğunun imkânsız hâle geldiği bize göre açıktır, ancak böyle tartışmalar vardır.

2007 yılından itibaren konu bir başka boyutuyla daha tartışılmaya başlanmıştır. 2007'deki Cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanan ve kamuoyunda "367 krizi" olarak bilinen hukuk krizi, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararla tescillenmiş ve bunun üzerine, bu nedenle, bu gerekçeyle gerçekleştirilen Anayasa referandumuyla Cumhurbaşkanının halk tarafından doğrudan seçilmesi kabul edilmiştir. Böylece, geniş yetkilerine rağmen neredeyse hiç sorumluluğu bulunmayan Cumhurbaşkanlığı kurumu, meşruiyet açısından da orantısız olarak-güçlenmiştir.

Meşruiyet karmaşası, 2014 yılında doğrudan halk tarafından seçilen ilk Cumhurbaşkanı olan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın seçildiği günden itibaren ortaya koyduğu siyasi tutum ve davranışlarıyla, fiilî durum tartışmaları da artarak devam etmiştir. Sadece bu Sayın Erdoğan dönemine ait de değildir, geçmiş dönemlerden bazı örnekleri de biraz sonra vereceğim.

Böylesi bir sürecin sonunda, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli, 11 Ekim 2016 tarihli grup toplantısında, "Konu önemlidir, çünkü sistem tartışmaları siyaseti tıkarsa rejim krizine dönüşebilecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin beka mücadelesi verdiği bugünlerde, siyasi iktidarın

ve devletin en tepesinde bulunan Cumhurbaşkanının hukukla ters düşmesi, geleceğimiz açısından çok mahzurlu, çok tehlikelidir.” şeklindeki tarihî uyarılarıyla, “Türkiye çok ciddi bir beka sorunuyla karşı karşıyadır. İç ve dış güvenlik sorunları giderek ağırlaşmakta, vatanımızı içine alan husumet çemberi giderek daralmaktadır. Bu kuşatmayı kırmak, ülkemizin huzuruna ve güvenliğine kasteden risk ve tehditleri ortadan kaldırmak hepimizin temel önceliği olmalıdır. Millî birlik ve beraberliğin titizlikle korunması gereken bir dönemdeyiz. Kemikleşmiş ön yargıları ve kısır çekişmeleri bir kenara bırakmalıyız. Vatan ve millet sevdasıyla hareket edebilme basiretini muhakkak surette gösterebilmeliyiz. Türkiye hepimizindir, hepimizin ortak vatanıdır. Siyasi gündemde kronik çekişme ve çatışma konusu olarak duran temel sorunları bu anlayışla ele almak, ülkemizin önünü açmak ve geleceğini planlamak durumundayız. Bunların en önemlilerinden birisi de hatırı sayılır zamandır ülkemizi meşgul eden, Anayasa kapsamında derinleşen hükümet sistemi tartışmaları.” diyerek, kimsenin yaklaşan tehlikenin farkında olmadığı kritik bir dönemde bir kez daha erken uyarı görevini yerine getirmiş ve konunun hayati önemine dikkat çekilmiştir. (Gürültüler)

(Oturma Başkanlığına Başkan Mustafa Şentop geçti)

BAŞKAN – Sayın Başkanım...

Değerli arkadaşlar, lütfen konuşmayı dinleyelim. İçerde bir uğultu var, anlamakta zorlanıyoruz, kayıta da sıkıntı var.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet, ben de arkadaşlarımdan istirham ediyorum.

BAŞKAN – Lütfen...

Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Hükümet sistemi odaklı yeni Anayasa tartışmalarının zamansız ve anlamsız olarak yeniden başlatıldığı iddia edilse de esasen bu tartışmalar yeni olmadığı gibi gündemden de hiç düşmemiştir. Önemle hatırlatmak isteriz ki bu tartışmalar 2011 yılından itibaren neredeyse kesintisiz olarak sürdürülmüştür. Öyle ki tartışmalar, Türkiye Büyük Millet Meclisi 24’üncü Dönem Anayasa Uzlaşma Komisyonunda, sadece hükümet sistemi değil, Anayasa’nın en tartışılmaz hükümleri tartışma konusu yapılmıştır.

Bu kapsamda;

Anayasanın hangi maddesinde “Türk” ibaresi varsa kaldırılması önerilerek, Anayasa’nın Türk Anayasası olup olmadığı tartışılmıştır.

Anayasanın değiştirilmesi teklif dahi edilemez ilk dört maddesi tartışılmıştır.

Anayasanın ilk dört maddesinin odağında yer alan millî devlet ve üniter devlet ilkeleri tartışılmıştır.

“Millî devlet ve üniter devlet ilkelerinin Anayasa’daki en önemli yansımaları olan, Anayasa’nın 42’nci maddesindeki “Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez.” hükmü tartışmaya açılmıştır.

Anayasa’nın, Türk vatandaşlığını düzenleyen 66’ncı maddesi ve Anayasa’nın, yerel yönetimlerin özerkliğini yasaklayan “Mahallî idareler” başlıklı 127’nci maddesi tartışılmıştır.

Şimdi, burada, Uzlaşma Komisyonunda kim ne önerdi, ne dedi, buna girecek değilim, ancak bu tartışmalar yapılmıştır.

Değerli arkadaşlar, burada, doksan üç yıllık cumhuriyetimizin birikimi ve müktesebatı nedeniyle, dikkatinizi çekmek istediğim bir hususu burada huzurlarınızda özetlemeye çalışacağım.

Erkler arasındaki çatışmaların ve Cumhurbaşkanları ile Başbakanlar arasındaki çatışmaların ve çekişmelerin geçmişte birçok örneği vardır. Bu örnekler zaman zaman hükümet krizlerine de yol açmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında omuz omuza mücadele etmiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları iki silah arkadaşı Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü arasında dahi bu gerginlik söz konusu olmuştur.

İkinci Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü, cumhuriyetin ilanından itibaren, arada bir yıllık Fethi Okyar dönemini saymazsak, 1937 yılına kadar kesintisiz Başvekillik yapmıştır, ancak Atatürk'ün, İnönü başkanlığında kurulmuş olan Hükümetin icraatlarına yaptığı müdahaleler sonunda bazı bakanların görevden alındığı, zaman zaman ciddi tartışmaların ve ihtilafların olduğu tarihî bir gerçektir.

Yine, Mustafa Kemal Atatürk ile İnönü arasında, özellikle Hatay konusunda anlaşmazlık çıkmıştır. Bunları örnek babından anlatıyorum, yalnız bunlar çok önemli örneklerdir, yani devletin birtakım karar alma anlarındaki kritikliğe dikkat çekmek bakımından.

Hatay konusunda, Atatürk ile İsmet İnönü arasında ihtilaf çıkmıştır, çıkabilir. Atatürk, kendi kanaatine göre Hatay'ı ana vatana katmanın behemehâl mümkün olduğunu düşünürken, İsmet İnönü bu konuda aynı fikirde değildir. Tarihten okumalarım bu şekilde.

Atatürk, bu nedenle, 1937 yılında İsmet İnönü'yü görevden alıp Celal Bayar'ı Başbakanlığa atanmıştır. Tabii, Celal Bayar'ın atanma nedenlerinden birisi sadece Hatay ihtilafı değil, aynı zamanda ekonomik ve mali konulardadır. Bu konularda ayrıntıya girmeye burada gerek yoktur. Belki de Hatay çok daha önce ana vatana katılacakken bu ihtilaf nedeniyle gecikme yaşanmıştır.

Bazı tarihî notlarda ve hatıralarda, 10 Kasım 1938 tarihinde Atatürk hayata veda ettiğinde İsmet İnönü'yle dargın oldukları veya ihtilafı oldukları ifade edilmektedir. Gerçi, bütün ihtilaflara rağmen Atatürk vasiyetinde İnönü'yü ve İnönü ailesini onore etmiştir. Bunu ifade etmek bir vicdan borcudur ve bir örnek davranıştır.

Yine, ifade etmek isterim ki devlet kurucusu her iki büyük ve muhteşem şahsiyet ve iki yakın, samimi arkadaş, millet ve devlet hassasiyetini her şeyden önce ve en yükseklerde tutmuştur, bunu da hatırlatmamız gerekir.

Yine, Atatürk'ün, baştan beri devletçi ekonomik bir politikanın başarısına inanma bakımından farklı görüşleri de vardı, bunların ayrıntısına girmeden...

Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanı, Adnan Menderes'in Başbakan olduğu on yıllık dönem sonunda, her iki değerli şahsiyetin küs gittiklerini de hatırlamamız lazım. Bu on yıllık dönem Adnan Menderes ve Celal Bayar arasında ihtilaflı yıllardır ve bu on yıl boyunca ihtilaflar yaşanmıştır.

Tabii, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde, o dönemin Başbakanlarıyla ve Hükümetleriyle yaşadığı ilişkiler, çok ayrıntılı üzerinde durulması gereken hususlar, ben başlıklar hâlinde belirtmeyi yeğledim.

27 Mayıs 1960 darbesinin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in Hükümetle ve Milli Birlik Komitesiyle ilişkileri hiç de sorunsuz gitmemiştir darbe Cumhurbaşkanı olarak, hatta öyle ki ve rivayet odur ki -bu konuda bir derinliğimiz, bir şeyimiz yok ama bunları duyarak ve okuyarak büyüdük- Cumhurbaşkanlığı esnasında, Millî Birlik Komitesinin de başkanı olarak silahlı saldırı teşebbüsünde bulunduğu dahi rivayet edilmektedir.

1966-1973 yıllarının Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Başbakan Süleyman Demirel'in yaşadığı ihtilaflar konusunda ne biliyoruz, kim ne biliyor? Bu dönemde sadece 12 Mart 1971 askerî muhtırasının, yani darbesinin yaşandığını hatırlatmakla yetiniyorum.

1974 yılında, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile Başbakan Ecevit arasında Kıbrıs Harekâtı gibi çok önemli bir konuda anlaşmazlık çıktığını kaç kişi hatırlar acaba? Evet, Başbakan Ecevit harekât taraftarıyken, Cumhurbaşkanı Korutürk bunun karşısındadır. Köşk ve Konut gerginliği yüzünden neredeyse harekât kararı alınmayacak noktaya gelinmiştir. Harekâtle ilgili karar Cumhurbaşkanı olmadan alınmış ve daha sonra kendisine bildirilmiştir.

12 Eylül darbesiyle Cumhurbaşkanı olan Kenan Evren ile Başbakan Turgut Özal arasında yaşanan ihtilaflar vardı, Evren-Özal münasebetleri ihtilafsız gitmemiştir. Cumhurbaşkanı Özal ile Başbakan Demirel'in ihtilafları hafızalarımızdadır. Cumhurbaşkanı Özal ile Başbakan Yıldırım Akbulut ve Başbakan Mesut Yılmaz ihtilaflarını da hafızalarımızda tazelememiz gerekmektedir.

Bazı örnekleri paylaşmak isterim: Örneğin, Demirel ile Özal arasındaki çekişme. Köşk'le gerginlik o kadar yüksek noktalarda ki daha seçimlere on gün kala Demirel'in olası Başbakanlığı üzerine polemikler başlamıştı. Önce Özal rest çekti: "Seçimi kazanır da Çankaya'ya çıkmazsa Meclisi feshedip kırk beş gün içinde yeniden seçime giderim." Daha evvel yaşanan polemikler nedeniyle... Demirel'den Köşk'e aynı gün karşılık geldi: "Ben Çankaya'ya çıkmam, Çankaya aşağı iner. Özal'dan görev alman." demişti. Bu inatlaşma, Cumhurbaşkanlığının yasal olmadığı iddialarından Kartaca benzetmesine kadar sürdü. Demirel Köşk'ü Kartaca'ya benzettikten sonra sloganı ekliyordu: "Vur vur inlesin, Çankaya dinlesin." Seçim sonuçları açıklanıp Demirel'in DYP'si 1'inci parti çıkınca çatışma daha da hızlandı. Demirel Özal'ı muhalefetin temsilciliğiyle suçlarken Özal oyunu kendi tarafına çekmek istiyordu. "Hükümeti kuramıyorum demesi gülünç. Köşk'e çıkar görevi alır." dedi. Bu sözlere "Sadrazam değilim." yanıtını veren Demirel'i Özal 7 Kasım saat 11.00'de Köşk'e çağırdı. Demirel de bundan sonra Köşk'e çıkmak için hazırlıklarını yapmaya başladı ve "Keşke hislerimle hareket edecek serbestiye sahip olsaydım. Köşk'e çıkmam bir formalite. Bize görevi millet verdi." dedi. Bu tartışma 7 Kasım 1991 günü baş başa bir görüşmeyle bir nebze azaldı.

Özal görüştüğü ANAP milletvekillerinden Demirel Hükümetini sarsmalarını isteyerek "Çok fazla güce sahipsiniz. Bunu iyi kullanın. Biraz daha bastırın." diyerek kavgayı alttan alta körüklüyordu. Özal'ın bu görüşmelerde "Bakanları düşürün." talimatı vermesi krizi daha da doruğa çıkardı. Ardından bakanları Köşk'e çağıran Özal'a sinirlenen Demirel sert çıktı: "Çankaya'ya gidene görevden alırım." Ve bu restleşmenin ardından hiçbir Bakan Köşk'e çıkmadı.

Bir başka örnek, Özal-Yıldırım-Akbulut çekişmesinden örneklerdir. Dikkat edersek bunlar hep aynı parti orijinli şahsiyetlerdir.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Meclisin ve Hükümetin de önüne geçerek Irak için Bakanlar Kurulu toplantısında savaş yetkisinin Meclisten alınarak kendisine verilmesini istedi, hatta Meclis Genel Kuruluna sunulacak tezkereyi de hazırlamıştı. Başbakan Yıldırım Akbulut'a ise bu tezkereyi bakanlara okumak kalmıştı. Sadece Meclise ait olan bir yetkiyi kullanmak isteyen Özal'ın hazırlattığı tezkerenin okunmasından sonra salonda buz gibi bir hava esti. Bakanlardan "Olmaz." diye sesler ve uğultular yükseldi. Yapılan oylamada 27 Bakan Özal'ın istediği savaş yetkisine izin vermedi.

Özal Başkanlığındaki ilk Bakanlar Kurulu toplantısından "Özal'a savaş yetkisine hayır", "Birleşmiş Milletler kararlarına, evet" kararı çıktı. Ardından da Irak'a ekonomik yaptırım uygulamak için Kerkük-Yumurtalık Boru Hattı kapatıldı.

Cumhurbaşkanları ile başbakanlar arasındaki bu tip çatışmalar kimi zaman hükümet krizine kadar gitmiştir. 1997’de Cumhurbaşkanı Demirel ile Başbakan Çiller arasındaki kriz de bu açıdan bize önemli hatırlatmalardır. Refahiyol Hükümetinde Çiller ile Erbakan Başbakanlığı değişmek konusunda anlaşmaya vardılar. Başbakan Erbakan, 54’üncü Hükümetin istifa mektubuyla birlikte Çiller’in Başbakanlığındaki Hükümet için 3 parti milletvekillerinin imzasının bulunduğu taahhütnameyi Cumhurbaşkanı Demirel’e sundu ve Başbakanlığı Çiller’e vermesini istedi. Demirel’in yanıtı ise “Bana hükümet empoze edemezsiniz.” oldu. Demirel görevi Çiller’e vermeyince Ankara’da Refahsız bir hükümet modeli için yoğun trafik başladı. Sonra olanları zaten gelinen süreç itibarıyla biliyoruz.

İktidarı ve muhalefetiyle birlikte büyük bir ittifakla seçilen Ahmet Necdet Sezer döneminde de Cumhurbaşkanı ve Başbakan ve Hükümet ilişkilerinin ne kadar sorunlu olduğunu lütfen hatırlayalım. Sadece 2001 yılındaki Anayasa kitapçığı fırlatma hadisesinin bile nelere mal olduğunu bilmem hatırlatmaya gerek var mı.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın ilişkileri de sorunlu olmuştur. 2013 yılında Sayın Erdoğan’ın “Twitter” yasağıyla ilgili Anayasa Mahkemesinin aldığı karar için söylediği sözler ve aynı kararlar ilgili olarak Abdullah Gül’ün Cumhurbaşkanı sıfatıyla Anayasa Mahkemesinin oy birliğiyle aldığı karara “Kurumlara güvenmek lazım. Sonunda hukukun üstünlüğü bu memlekette ispatlanır. En yüce mahkeme Anayasa Mahkemesidir.” demişti, Sayın Erdoğan’ın “Anayasa Mahkemesinin kararına saygı duymuyorum.” sözü üzerine.

En son çatışma yine Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Başbakan Davutoğlu arasında yaşanmış ve seçilmiş bir Başbakan “refik darbesi” diye tarif edilen, tabir edilen, tarihe geçen “Pelikan Dosyası”yla Başbakanlıktan ayrılmıştır.

Bütün bu kavgaların temelinde de Cumhurbaşkanı ile Başbakanlar arasında yaşanan tartışmalar sürekli bir yetki savaşına ve anlaşmazlığa dönen bir tabloya dönüşmüştür ve kritik zamanlarda sıkıntılı durumlar da olabilmiştir.

Özetlemeye çalıştığım bu tarihî tabloyu dikkate aldığımızda değerli milletvekilleri, meseleyi şahıslar bazında ele alırsak hata ederiz. Meselenin özünde yürütme erkinde kişisel değil, sistemik sorunlar da olduğu açıktır. Bu bir rejim sorunu değildir.

Bu nedenle, biz hiçbir organın kaynağını anayasadan almayan bir yetkiyi kullanamayacağını garantiye alan bir Anayasa değişikliğinin yapılması hâlinde bunun uygun olduğunu dile getirdik ve bu Anayasa değişikliğinin Meclise getirilmesi gerektiğini söyledik. Meselenin özü bundan ibarettir. Bugün Komisyondaki bu Anayasa değişikliği metninin, işte bu kaygıları bertaraf etme üzere hazırlanmış bir metin olduğunu değerlendirmemiz gerekir.

Değerli milletvekilleri, sonuç olarak anayasa değişikliklerinin çeşitli gerekçeleri vardır. Bazen bu ayrımı yaparken bir iyi gerekçe, bir kötü gerekçe ayrımı yapılır. İyi gerekçe, sistemden hareket edilerek hazırlanan gerekçelerdir; kötü gerekçe ise kişiye göre hazırlanan gerekçelerdir. Milliyetçi Hareket Partisi iyi gerekçelerle kişilerden bağımsız olarak, kişilerden değil, sistemden hareket ederek düşüncelerini ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, gündemimizdeki Anayasa değişikliği teklifine bir bütün olarak bakıldığında, özellikle Cumhurbaşkanının yetki ve sorumluluğu arasındaki dengiyi oluşturması bakımından önem arz etmektedir. Özellikle Cumhurbaşkanı hakkında soruşturma açılması için üye tam sayısının salt çoğunluğunun önerge vermesi yeterli görülerek sürecin başlatılması önemli bir düzenlemedir. Yine Yüce

Divana sevk konusu da üye tam sayısının üçte 2'sinin oyunun yeterli görülmesiyle kolaylaştırılmıştır. Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanının seçim kararı alamayacak olması da denge denetim mekanizması açısından öne çıkan bir düzenlemedir.

Bir diğer önemli husus, Anayasa değişikliğinin büyük ölçüde hükümet sistemiyle sınırlı kalmasıdır. Bunun dışında, federasyon vesair gibi idari ve toplumsal bütünlüğe darbe niteliğinde hiçbir düzenleme bu teklif içerisinde yer almamaktadır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi açısından değerlendirildiğinde, hâlihazırdaki sistemimiz gereği Bakanlar Kurulunda bulunan kararname çıkarma yetkisi Anayasa değişikliği teklifinde yetkinin sahibi bakımından bir değişiklik öngörmemektedir. Kararname çıkarma yetkisi yürütme erkinde olmaya devam edecektir. Ancak bu yetki hâlihazırdaki sistemimizde fiilen uygulanan sınırsız bir düzenleme alanına değil, sadece yürütme yetkisine ilişkin konularda uygulanabilecektir. Aynı zamanda bu yetki, yasamanın düzenlediği ve Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konuları kapsamamaktadır. Bildiğimiz kadarıyla Anayasa'da 80 civarındaki maddede, 82 maddede kanunen yapılacak düzenlemeler öngörülmektedir. Bu açıdan, Cumhurbaşkanı sınırsız bir yetkiye sahip olamayacaktır. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Anayasa Mahkemesinin yargısal denetimi öngörülerek düzenlenmiştir.

Değerli milletvekilleri, anayasa tartışmalarına boğulup da bir anayasa fetişizmine de kapılmamak gerekir. Yani İkinci Meşrutiyet Dönemi'nin baş sloganlarından birisi "Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet"ti. Bunlarda önemli ölçüde mesafe alınmıştır. Ancak ikinci bir slogan daha vardı: "Kanuni Esasi gelecek, dertler bitecek." Şimdi, dertlerimiz bitmedi, bundan sonra da biteceği öngörülemez. Bu kaçınıcı anayasa ve değişiklik ve Anayasa'yı tartışıyoruz.

Şimdi, aslında dikkatlerimizi biraz da en az Anayasa değişiklikleri kadar Anayasa'yı işletmeye de teksif etmemiz gerekmektedir. Önemli olan Anayasa'yı işletmektir. O bakımdan, ikincil mevzuatın da... Bu değişikliğin gerçekleşmesi ve referandumda kabul edilip yürürlüğe girmesi durumunda -asıl önemli, bu Anayasa değişiklikleri kadar- ikincil mevzuatın da bu işleyişi iyi sağlayacak bir şekilde hazırlanması çok önemlidir, en az Anayasa düzenlemeleri kadar önemlidir. Önemli olan, ülkeyi kurumlarıyla ve kurallarıyla yönetmektir. Yaşanan menfi hadiselerin arkasında, sistemik sorunların dışında iyi yönetememe sorunu da vardır. Türkiye şahsi ve keyfi bir anlayışla yönetilmemelidir. Türkiye hukuk içerisinde kurum ve kurallarıyla yönetilmelidir. Devleti idare etmek ile vaziyeti idare etmek arasında dağlar kadar fark vardır. Yönetemeyenler suçu kendinde arayacaklarına kabahati sisteme yükleyerek sorumluluktan kaçamazlar. Sorunlar sistematik olmanın yanı sıra, aynı zamanda devletin kurum ve kurallarıyla yönetilmemesinden de kaynaklanmaktadır. Elbette sistemden kaynaklanan arızalar mutlaka giderilmelidir.

Bugünlerde devletin bu hükümet sistemine ilişkin fiziğini düzeltmek için önümüzde bir Anayasa değişikliği metni vardır. Devleti yeniden devlet gibi yönetmek, 15 Temmuz sonrası kaos arzularının önünü kesmek için bunu değerlendirmemiz gerekmektedir.

Bugün tartışmamız gereken, yönetimin kimlerde olduğu değil, ülkemizin nasıl yönetildiği ve nasıl yönetilmesi gerektiğidir. Bunun için ilk olarak devleti hukuk düzenine oturtmalıyız. Kurum ve kurallarıyla yönetilmeyen, şahsi ve keyfi yönetilen devlet hukuk düzeninden çıkar. Hukuktan yoksun bir devlet yönetimi ülkeyi çivisinden çıkarır. Hukuk devletinde yetki varsa mutlaka sorumluluk da olacaktır ve olmalıdır. "Ben yetkimi kullanırım ancak sorumluluk üstlenmem." denilemez. İşte, bu Anayasa değişikliği yetkiyi kullanana sorumluluğu da yükleyecek düzenlemeler içermektedir.

Cumhuriyetimiz millî egemenlik temeli üzerine oturmuştur. Bu bakımdan Anayasa'nın dayanması gereken temel millet egemenliğidir. Millî egemenliğin millet iradesiyle tesisi demokratik hukuk devleti anlayışıyla mümkündür.

Milliyetçi Hareket Partisi açısından Anayasa'daki bu değişiklik, Türk devlet yönetim anlayışının, millî egemenliğin, Cumhuriyet Dönemi'nin kazanımları ve birikimlerinin ve Türk milletinin ortak değerlerinden ve temel ekseninden sapmadan gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmesi gereken bir metin olarak değerlendirilmektedir. Bu değişikliğin hiçbir yerinde cumhuriyetin temel nitelikleri, Türk millî kimliği, tek millet, tek devlet, tek bayrak esasına dayanan üniter yapıdaki millî devlet vasfı tartışma konusu bile yapılmamıştır. Daha önceden Milliyetçi Hareket Partisi dışındaki bazı siyasi partiler tarafından dile getirilen farklı etnik kimliklere siyasi ve hukuki statü tanınarak çok parçalı millet yapısı oluşturulmasına, kişi hak ve özgürlüklerinin etnik temelli kolektif haklara dönüştürülmesine, Türkçe dışındaki dillere ve farklı kültürlere kolektif statü kazandırılarak yapay azınlık yaratılmasına, “millî kimlik” tanımının değiştirilerek “Türkiyelilik” kavramının esas alınmasına, “anayasal vatandaşlık” kavramının “Türk milleti” kavramı yerine ikame edilmeye çalışılmasına, Türkiye'nin idari yapısının değiştirilerek yerel yönetimlerin mahallî Parlamento olarak çalışacağı özerk bölgeler sisteminin hayata geçirilmesine zemin hazırlayacak Anayasa değişikliği tekliflerinin önu tamamen kapanmıştır. Bu Anayasa değişikliği bütün bu tartışmaların, tekliflerin ilanihaye sonlandırılacağı bir millî mutabakat metni olarak ele alınmıştır.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu teklifin, yürütme erkindeki yönetim süreçlerinde meydana gelen tıkanıklıkları önemli ölçüde gidereceğini düşünüyoruz ve biraz evvel de ifade ettiğim gibi, tabii bunun başarısı bu süreçlerin iyi yönetilmesine, hukuk içerisinde yönetilmesine ve ikincil mevzuatın çok iyi hazırlanarak çok iyi uygulanmasına bağlıdır. Neticede, bütün iş geliyor, dayanıyor insan unsuruna, ehliyete, liyakate ve başarılı bir yönetim sergilemeye.

Bu vesileyle, Anayasa değişikliği paketinin ülkemize, milletimize ve devletimize hayırlı olmasını diliyorum, Komisyonun çalışmalarında başarılar diliyorum ve muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Akçay, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Levent Gök Bey'de söz sırası.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sabahtan beri bir konuyu ifade etmek istedim ama pek duyulmadı. Sayın Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun birinci gün yaptığı ve bugün de kısmen değerlendirmesine konu olan bir benzetme vardı biliyorsunuz: İşte “Yağmur yağarsa ördekler içinde yüzer. Ördek de yüzerse benim de burnuma benzer.” şeklinde bir nükte yaptı kendisi, öyle ifade etti. Bugün de Sayın Akbaşoğlu, Abdülhamit'le ilgili önemli değerlendirmelerde bulundu ama benim bildiğim kadarıyla Sayın Akbaşoğlu'nun o ördek meselesi Abdülhamit'le ilgilidir ve Abdülhamit'in istibdat dönemine ilişkin olarak verilen tipik bir örnektir. Yani, Abdülhamit'in nelerden alındığına ve bu konuda konuşmaların da nasıl takip edildiğine dair bir örnektir. Ben de kısaca bir nükteyle karşılık vermek istedim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu teklif 10 Aralık günü Meclise sunuldu -İnsan Hakları Günü- ve 10 Aralıktan sonra geçen on iki günlük süre içerisinde -Sayın Millî Savunma Bakanı az önce açıkladı, “El Bab'da 14 şehidimiz var.” diye bilirken- 16'ya çıkan şehit sayımızla birlikte, 10 Aralıktan bugüne kadar tam 74 yurttaşımız -sivili var, askeri var, polisi var- şehit oldu, hayatını kaybetti. Bir de dünyanın büyük devletlerinden Rus Büyükelçisi hayatını kaybetti. On iki güne sığan tabloya bakın. Bu tablo içerisinde Suriye politikasının nereden nereye geldiğinin sorgulanmasının artık önümüzdeki

süreçte muhakkak olduğu bir ortamda. Suriye'deki iç çatışmalar başladığında “Yanlış yapıyorsunuz, Suriye'ye, iç işlerine karışmayın. Oradaki iç işlerine müdahil olursak Türkiye'yi çok farklı anlamda tehlikeler bekler, Türkiye'yi saran olaylar bekler.” denildiğinde elinin tersiyle reddeden iktidar partisinin, dün Rusya'da Türkiye ve İran'la birlikte hazırlamış olduğu Suriye Bildirisi'nde Suriye'nin seküler bir devlet olarak, demokratik ve seküler bir devlet olarak toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını destekleme kararı alması, o dört beş yıllık geçen acı sürecin sorgulanması gerektiğini bize mutlaka gösteriyor. Bugün de Sayın Bakan, Hükümet olarak siz buradasınız ve Suriye Devlet Başkanı Esad'ın Başdanışmanı, İran, Türkiye ve Rusya arasındaki bu anlaşmayı kabul ettiğini açıkladı.

Şimdi, nereden nereye geldik değerli arkadaşlar? Dört beş yıldır Türkiye'ye sergilenen bir algı, “Yapmayın.” dendiği zaman, “Siz karışmayın. Biz orada camide namaz kılacağız.” derken gelinen nokta, acılar, bölünmüş bir Suriye, Türkiye'nin destek verdiği ve oluşumunda büyük ölçüde de payı olduğu bu muhalif grupların oluşturulması gerçeği, çatışmalar, yaşanan ölümler ve kayıplar Türkiye'nin izlediği politikanın ne denli tutarsız olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Sayın Bakan, tarihî bir sorumluluk altındasınız. Şimdi, çare ne? Çare... Az önce Sayın Bakanla bir konu görüştüm, Ankara Adliyesinin birçok mahkemesi içinden çıkartılıp başka yere naklediliyor. Konumuzla ilgisi yok ama Sayın Bakana bu konuyu ifade ettim. Sayın İyimaya da Ankara Barosu mensubu, ben de Ankara Barosunun mensubuyum. Doğal olarak onun da takip etmesi gereken bir konudur. Ben de doğal olarak hem mesleki açıdan hem de bir yurttaş olarak adaletin parçalanmasından duyduğum bir anlayışla... Önce iş mahkemeleri bir yere alındı, icra daireleri bir yere alındı; şimdi tüketici, asli ve sulh hukuk mahkemeleri de başka bir yere alınıyor, adalet parçalanıyor. Sayın Bakana dedim ki: Sayın Bakanım bu durumu giderelim. Sayın Bakan da -tabii, o da espri yaptı, onu da ifade edeyim- “Bana çare bul.” dedi. Çareyi ben bulacaksam siz o koltuktan kalkın, ben çareyi üretim dedim, değil mi Sayın Bakanım? Yani, çareyi iktidar bulacak elbette ki, bulmalı. Bunu niçin örnek verdim? Muhalefet söyleyecek, eleştirecek...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Biz önerelim, çareyi bulalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Çare elbette biziz, biziz ama... Tabii, Sayın Bakanın espiyle söylediği bunu, bir siyasi tartışmaya dönüştürmek istemiyorum.

Yani, şurada şunu ifade etmek istiyorum: Söylenen gerçeklerin, eleştirilerin çok olumlu payları vardır ve bugün de zaten sorunumuz budur. Bugün sadece sorunumuz muhalefetin dinlenmesi değildir, iktidar partisinin de kendi içerisinde tartışmaların olmamasından kaynaklıyor.

Bakın, bugün Sayın Başbakanın il başkanlarıyla yaptığı toplantıyı ben de televizyondan izledim. İki konuyu değerlendireceğim sizlerle beraber. Suriye politikasıyla ilgili bir şeyi daha ifade edeyim. Bu politikalarındaki yanlışlıklar o denli tutarsız ki AKP içerisinde, kimin ne söylediği belli değil. Rus uçağı düşürüldüğü zaman, o zaman Cumhurbaşkanı da, Başbakan da sahiplendi, “Emri biz verdik...” Çünkü, o zaman milliyetçi bir dalga vermek gerekiyordu. Koskoca Rus uçağına, Rusya'ya kafa tutma anlayışı öndeydi. Yarıştılar, “Emri ben verdim, talimatı ben verdim.” diye. Sayın Davutoğlu da dedi ki: “Talimatı ben verdim.” Cumhurbaşkanı da katıldı işin içerisine. Dün Burhan Kuzu diyor ki Sayın Ahmet Davutoğlu'na: “Ya, düşürmediğin uçağın talimatını verdiğini niçin açıklıyorsun?” diyor. Böyle garabet bir dış politika anlayışı. Ama, olaylar bizi nereden nereye getiriyor? Olaylar; çok ciddi kırılmalar ve iç siyasete yansımaları, Türkiye'nin ekonomisine, insanların kaybına yol açan olaylar. Suriye'deki olaylarda bu 16 şehidimizin olmasında iktidar partisinin hiç mi sorumluluğu yok Sayın Bakan? O politikanızın hiç mi sorumluluğu yok? Yani, bunun denetlenmesi, muhalefetin sesini dile getirmesi ve bunun üzerine tartışmalar yaşandığı zaman üzerimize resmen saldırdınız, yanlış yapıyorsunuz dediğimiz zaman saldırdınız. Şimdi, Türkiye, Rusya ve İran'la, Suriye'nin seküler,

demokratik bir devlet olmasını tanıdığını ifade ediyor. Günaydın Sayın Bakan! Suriye’de başkanışmanı da açıklama yapıyor, Esad’ın açıklaması, “Biz de bunu memnuniyetle kabul ediyoruz.” diyor. Şimdi, ne oldu “Esad” mıydı, “Esed” miydi? “Esed” mi “Esad” olacak?, “Esad” mı “Esed” olacak? Ne olacak arkadaşlar? O ölen 16 askerimizin niçin öldüğünü bize bir iktidar partisi mensubu açıklamayacak mı bugün? Bu kadar basit mi bu ölümler? Yani, iktidar partisi her zaman yanlış yapacak ama her zaman mağdur. Var mı böyle bir şey? İktidar partisi, Türkiye’yi baş edemediği sorunlarla karşılaştıracak, sonra “Ben oradan kandırıldım, buradan kandırıldım...” Ee, peki, Rus Elçisini vuran 22 yaşındaki çocuğu CHP mi yetiştirdi, MHP mi yetiştirdi, HDP mi yetiştirdi? İlkokula başladıkları zaman Recep Tayyip Erdoğan’la tanıştılar. Gözünü açtığı zaman Recep Tayyip Erdoğan, AKP, Davutoğlu, Binali Yıldırım ve geldiğimiz nokta, bir FETÖ ilişkisi kuruluyor. Doğrudur değildir, bilmem. Bunun sahibi kim, sorumlusu kim değerli arkadaşlar? Nasıl oluyor da bu kişi geçip bir Rus Elçisine arkasından ona 11 kurşun sıkacak kadar yaklaşabiliyor, öldürüyor ve iktidar hiçbir şey olmamış gibi, yoluna devam ediyor? Sayın Başbakan, il başkanları toplantısını yapıyor. Bizim meşhur medyamız il başkanları toplantısını canlı yayınlıyor; Başbakan anayasayı anlatıyor. Cumhuriyet Halk Partili hiç kimsenin, HDP’li diğer arkadaşlarımızın hiçbirisinin, MHP’li arkadaşlarımızın hiçbirisinin anayasayı anlatma şansı yok. Bir partinin iç işinde anayasa propagandası yapılıyor, ekranın yarısında da Rus Elçisinin cenaze töreni. Tablo bu. Ya, hiç olmazsa bir saygı gösterelim. Rus Elçisinin hayatını kaybettiği bir ortamda ona bir saygı gösterelim. Bir bekleyelim, ne oluyor, ne bitiyor. Yani, çok mu acil? Başbakan nükteler yapıyor, güldürüyor il başkanlarını. Böyle bir ortamda herkes hayatından memnun. Var mı böyle bir şey arkadaşlar. Memnun mu herkes hayatından? Bu olurken Rize’de Valilik, Belediye, Atatürk heykelini bulunduğu yerden kaldırıyorlar, ondan sonra Başbakan diyor ki: “Rejim 1923’te kuruldu.” Kim kurdu o rejimi? Atatürk kurdu. Sen bugün Atatürk’ün heykelini niye kaldırıyorsun? Mecliste kulisimizden kaldırdığınız o Atatürk posterini asmak için biz bir çivi ve çekiç bulamadık Meclis Başkanlığından. El koyduk duruma. Muhalefete danışmadan etmeden, sen, Atatürk’e, ki “Başkomutanlık” unvanı veren Meclistir, üstelik tam da Öğretmenler Günü, Başöğretmen Atatürk’e en büyük saygımızı göstermek için o günü seçtik zaten. Meclis Başkanlığından, Meclis Genel Sekreterliğinden bir tornavida, bir çekiç, bir çivi bulamadık. Neden bulamadık? Atatürk’ün o resmini asmak üzere. Tablo bu Sayın Bakan, övünebilirsiniz Türkiye’yle. Getirdiğiniz nokta bu. Atatürk heykeli Rize’den kaldırılıyor, Meclisten Atatürk posterini kaldırılıyor. Buna seyirci mi kalacağız biz? Bu tablo içerisinde varsa yoksa “Yetkiler artırılın...” Şimdi, Başbakan bugün diyor ki arkadaşlarına: “Milletvekillerimizle görüştük, bazı kafası karışık arkadaşlarımız var.”

Değerli arkadaşlarım, Anayasa toplumsal bir mutabakat metni. Hadi kabul ettik, CHP’ye sormadınız, başka yerlere sormadınız ama anlaşılıyor ki siz bu konuyu kendi içinizde de tartışmadınız. Yani, AKP’nin bile tam mutabık olduğu bir metin değil bu. Milletvekillerinin önerilerine konuşmuş, imzalamışlar çaresizlikten ve şimdi gelinen noktada “Bazı arkadaşlarımızın kafası karışık. Biz bunları değiştiririz ama MHP ne der, bilmeyiz arkadaşlar.” diyor. Yani, şimdi, sizin arkadaşlarımızın hani 316 tane imzası vardı da tam bir mutabakat metniydi Sayın Bakan? Sayın Başbakan diyor ki: “Arkadaşlarımızın kafaları karışık bazı maddelerde.” Niye bunu siz içinizde konuşmadınız? Niye konuşmuyorsunuz? Toplumsal mutabakatı geçtik, AKP’nin kendi mutabakatı var mı? MHP’yle tam bir mutabakatı var mı? Bunlar böyle olabilir mi değerli arkadaşlarım? Siz bir yandan diyorsunuz ki: “Benim 316 milletvekilim arkamda.” Sonra da bugün yaptığınız açıklamaya bakın: “Arkadaşlarımızın bazılarının kafası karışık.”

Değerli arkadaşlarım, kafası karışık da... Başbakanın kafası da net değil ki, Başbakanın kafası net değil bir kere. Başbakan Magna Carta’ya bugün bir atıfta bulundu, dedi ki: “Arkadaşlar, bakın, Magna Carta’da da vardı bütçe hakkı, biz onu koruyoruz.” Ve tüm anayasa çalışmasına buna indirgedi, sekiz

yüz yıl önce ilan edilmiş olan Magna Carta ile şimdiki Anayasa'yı karşılaştırdı. Öyle mi durum? Durum öyle değil. Bütçe hakkını Meclise tanıyor muyuz aslında? Bütçe Meclisten geçmezse öyle bir madde yok mu? "Bir önceki yılın değerleri üzerine bir oranla bütçeye devam edecektir." Bütçe hakkını yok eden bir anlayış.

Cumhurbaşkanının yargılanmasına ilişkin konularda -Sayın Akçay az önce ifade etti ama- yine sakıncalı bir durum var değerli arkadaşlar. 301 milletvekili Cumhurbaşkanıyla ilgili soruşturmaya ilişkin bir önerge verecek, 360 milletvekili soruşturma komisyonu kurulmasını onaylayacak, 400 milletvekilinin oyuyla da Yüce Divana gidecek. Sayın Akçay kendisi de ifade etti, soruşturma açılan Cumhurbaşkanı Meclisi feshedemez. Peki, hakkında soruşturma talep edilen Cumhurbaşkanı 301 oyla Meclisin önüne geldiği zaman, soruşturma açılması talebi geldiği zaman, soruşturma komisyonu kurulmadan Meclisi feshederse ne olacak? Bence bu konularda herkesin biraz daha ciddi kafa yorması gerekiyor, hepimizin; çok tuzaklar var.

Şimdi, Magna Carta'ya geldik. Magna Carta'da, biliyorsunuz, 1215 yılında, sekiz yüz yıl önce -yani karşılaştırma tabii çok eski bir tarihî belgeyle, ilk belgeyle, anayasacılık belgesiyle yapıldığı için onları anlatmak durumundayım- bütçe hakkıyla ilgili diyor ki Sayın Bakan: "Yasalar dışında, hiçbir vergi, yüksek rütbeli kilise adamları ile baronlardan meydana gelen bir kurula danışılmadan, zor kullanarak toplanamaz." Tamam mı? 1215 yılında. Ne olacak? "Sen bir vergi alacaksan yani bütçenin gelirlerini oluşturacaksın önce bir kurul toplayacaksın." diyor, kurul. Bizde ne var? Cumhurbaşkanı bütçeyi yapar, Meclise gönderir; Meclis kabul etmezse ne olur? Ne olur Sayın Bakan? Sayın Başbakan 1215 yılındaki Magna Carta'ya dayandığı için açıklamak durumundayım. 1215 yılında, sekiz yüz yıl önce konmuş olan kurula danışılmadan karar alınamaz ilkesi karşısında siz neyi savunacaksınız? Ayrıca diyor ki: "En az kırk gün önceden krallık genel meclisi toplayacak." Buna kimi çağıracak, biliyor musunuz? "Başpiskoposları, manastırın başrahiplerini, kontları, büyük baronları, yüksek mevkideki tüm kişileri çağıracaksınız ve toplantı yapacağız bütçe hakkıyla ilgili." diyor, "Bütçe buradan çıkacak, sen tek başına karar veremeyeceksin." diyor. Bence Sayın Akçay, bu konular önemli, biraz daha bu konular üzerinde dikkatlice değerlendirmeleri -ben sizin çok yetkinliğinizi biliyorum- yapmakta yarar var. Yani, bütçe Meclisten geçmediği anda bir önceki yılın oranları üzerinden bir oran artışı yapılarak bütçe geçecek, tablo bu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Magna Carta sadece bunlara ilişkin değil. Magna Carta diyor ki: "Liyakattir benim için önemli olan." Biz kurmuşuz burada sulh ceza mahkemelerini, gelenin tutuklandığı ya da gözaltına alındığı bir ortamda... Bakın, Magna Carta'nın 38'inci maddesinde Sayın Şentop: "Bundan böyle hiçbir hâkim, hiçbir kimseyi doğru ve güvenilir delil olmadan dava edemez." diyor. Bizde öyle mi? Bizde şu anda yapılan uygulamalarda -itirazlarımız bunadır zaten- çoğu kişinin savcılarca ifadesi alınmadı, çoğu kişinin. Bir olayın kargaşası içerisinde insanlara yapılan birtakım hukuki müdahalelerde, bakın, Magna Carta'nın gerisinde kaldık arkadaşlar. Bunlar demokrasinin, insan haklarının bir çığığdır. Yani, "Magna Carta" deyip söz ettiğiniz zaman diyeceksiniz ki "Magna Carta'nın da koşullarına uyacağım." Bakın, Magna Carta başka ne diyor liyakat konusunda? "Yasaların bilinmeyen ve bu yasalara tümüyle uyacağına kanaat getirmedığımız kişileri hâkim yapmayacağız." Oldu mu size? Oldu. Sulh ceza hâkimlerine bir bakın, hepsinin AKP'yle mutlaka bir geçmişi ya da iktisabı vardır değerli arkadaşlar. Sulh ceza hâkimlerinin çoğunun Facebook'tan Cumhurbaşkanına, Başbakanına attığı övgü dolu sözleri anlıyoruz. Nerede tarafsızlık? Nerede bağımsızlık? Yok. "Magna Carta" dediğiniz zaman, bir kere duracaksınız, hem de bin defa düşüneceksiniz Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve Sayın Bakan.

Şimdi, gelinen tabloda anayasalardaki Cumhurbaşkanı-Başbakan ilişkilerine değinildi ve anayasaların da Cumhurbaşkanı-Başbakan ilişkilerini tanzimine dönük örnekler verildi değerli arkadaşlar. Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; bakın, sizlerle bir anekdotu paylaşmak istiyorum. Türkiye'nin yetiştirdiği en ünlü profesörlerden Prof. Tarık Zafer Tunaya'nın gözleri Paris'te bir müzeyi gezerken küçük bir kitaba takılır. Birazdan eğilir, bakar kitaba, 1791 Fransız Anayasası'dır. Eserin biraz daha altına baktığında okuduğu şu cümle kanını dondurur Tarık Zafer Tunaya'nın: "Bu kitap insan derisiyle kaplanmıştır." 1791 Fransız Anayasası'nın müzede sergilenen orijinali; "Bu kitap insan derisiyle kaplanmıştır." Bu söz bize hürriyet savaşlarının derinliğini, uzunluğunu, "özgürlük" denilen şeyin bedava olmadığını o kadar anlamlı anlatıyor ki. Hür yaşamın bedeli açıkça görülüyor. Bu mücadeleler yani hürriyete ilişkin mücadeleler... Hangi hürriyete? Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki yetkileri düzenleyenler değil, fert fert, herkesin iktidara karşı, iktidar erkini elinde tutanlara karşı haklarını savunan ve iktidarın gücünü sınırlayan, denetleyen metinlerdir anayasa metinleri değerli arkadaşlarım. Anayasalar Cumhurbaşkanının nasıl kotarılacağını, Başbakanla ilişkilerini düzenlemek durumunda değil; yurttaş olarak, benim bir Levent Gök olarak, Bülent Tezcan olarak, Mustafa Balbay olarak hukukumuzu korumak durumundadır anayasalar. Herkesin ismini söyleyebilirim. Yani, anayasalar Cumhurbaşkanı ile Başbakanlık ilişkileri üzerine tanzim edilen metinler değildir, fertlerin haklarını koruyan ve güvence altına alan metinlerdir. Bu mücadeleler bizi günümüzün demokrasi platformuna taşımıştır. Amaç, insanın insan olmak onuruyla birtakım haklara ve hürriyetlere sahip bulunduğunu kabul etmektir. İnsanın içinde serbestçe hareket edeceği bir alan vardır, bu hakları ve alanı iktidar onlara vermemiştir. O, onlara doğuştan insan olduğu, insan olarak doğduğu için verilmiştir. Yönetenler bu hakları tanımakla, korumakla ve geliştirmekle ödevlidir. Fert fert, kitle kitle yapılmış olan bütün ihtilallerin ortak amacı bu fikirlerde toplanmıştır.

Tarihin bize sunduğu iktidar türleri vardır; krallar, emirler, sultanlar. Onlar yurttaşların haklarını bir bahşiş, bir ulufe saymışlardır. Ne demektir insan hakları, ne demektir hürriyetler? Ancak onların dağıttığı oranda hak sahibi olunabilirdi, insanlar birer kuldular, hak istemeye hakları yoktur, görevleri iktidarın yüceliğini ve gücünü artırmaktır; o kadar. İşte, bu fikirlerle savaşılmıştır. Bütün özgürlükçü ihtilallerin amacı, bu otoriter kuralları yıkmak, bu yolda elde edilmiş sonuçlara yeni gelişmeler eklemek olmuştur. Hürriyet mücadelesi, insan derisiyle kaplı anayasalar içinde bizi bugün de devam eden uzun bir gelişim çizgisi içerisinde izlemiştir. Yani, sonuç: Devlet, bireye karşı korunmayacaktır; birey, devlete karşı korunacaktır. Devlet, bireyin hak ve özgürlükler alanına girmeyecektir. Bizim anladığımız anayasacılık anlayışı budur Sayın Başkan, Sayın Bakan.

Bu konuda Türkiye örnekler yaşadı. Cumhuriyet kuruldu. Eleştirir iktidar partisi çevreleri "Tek parti, tek parti, tek parti; İsmet İnönü şöyle yaptı, İsmet İnönü böyle yaptı." Sayın Başkan, Sayın Bakan; konuşuldu, dinlediniz ama bir kere de benden dinlemekte yarar var. Son sözlerimi de toparlıyorum Sayın Başkan, Komisyon üyesi arkadaşlarımla sürelerini de aşmak istemiyorum.

30/11/1947 tarihli Cumhuriyet Halk Partisinin 7'nci büyük kurultayı. Cumhuriyet kurulmuş. Cumhuriyet kurulmadan önce Birinci Dünya Savaşı, sonra İkinci Dünya Savaşı, dünyada her türlü otoriter eğilimler var, faşizm var, Hitler var, Mussolini var, Stalin var; böyle bir coğrafyadan geçiyoruz. Türkiye sarılmış, kuşatılmış ve Cumhuriyet Halk Partisi, devlet bu olayları aşmış o anda, 1947 yılında kurultay yapıyor değerli Başkanım, tüzük kurultayı. Tutanakları getirdim arkadaşlar, ibret olsun diye hepinize gösteriyorum, arzu eden bütün arkadaşlarıma, AKP'li arkadaşlarıma da veririm. Bir teklif geliyor tüzüğe, diyor ki madde 73 tüzükle ilgili: "Parti genel başkanı Cumhurbaşkanı seçilmiş olduğu takdirde, bu vazife üzerinde bulunduğu müddetçe genel başkanların bütün yetkileri ve sorumlulukları genel başkan vekiline ait olur." Cumhuriyet Halk Partisinin pek çok milletvekili İnönü'ye bir kuşatma uyguluyorlar "Bizi bırakma, sen bir millî şahsiyetsin, kal başımızda. Hem partinin başında kal hem

de Cumhurbaşkanlığında kal.” diyor. İnönü -tutanaklara geçiyor arkadaşlar- aynen şu sözü söylüyor: “Ben devletin başında kaldıkça hususi bir hizmette, bir parti başkanlığında bulunamam. Memleketin menfaatine muvafık olmayan bir hususu bana teklif etmeyin.” İnönü, gelen Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerine bunları söylüyor. Ne zaman söylüyor? Yetmiş yıl önce.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Gök, kim seçiliyor?

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir saniye, bir saniye, bir şeye geliyorum.

Bakın, İnönü Cumhurbaşkanı olduktan itibaren bırakacak ama, tüzüğe bu hükmü getiriyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Tek parti dönemine mi dönmek istiyorsunuz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Gül, bakın, İnönü çıkıyor, diyor ki aynen şu sözleri söylüyor Sayın Başkan: “Artık rüşte vardınız, bundan sonra kendi kendinizi idare ediniz. Kendi kumandanınızı -yani başkanınızı- seçmeye mecbursunuz. Ben büyük ordunun -yani milletin- başına geçiyorum.” diyor.

BAŞKAN – Bırakmıyor, bırakmıyor; seçiliyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Seçilsin, İnönü’yü genel sekreter yapıyorlar, yetkilerini alıyorlar.

LEVENT GÖK (Ankara) – Seçilsin, fark etmiyor. Cumhurbaşkanı olduktan sonra bırakıyor ama.

Şimdi, bakın, ondan sonra Behçet Kemal Çağlar bakıyor ki durum kritik, İnönü kararlı, bir önerge daha getiriyor. “Hiç olmazsa parti genel başkanı Cumhurbaşkanı seçilmiş olduğu takdirde -bunlar tanzim edilmiş yani uygulanmış aşamalar- fahri başkan olarak kalsın.” diyor Behçet Kemal Çağlar’ın önergesi. Buna doğru düzgün, Behçet Kemal Çağlar’ın dışında bir tek kişi rıza göstermiyor yani Behçet Kemal Çağlar da İnönü’den yana tavır koyarak “Hiç olmazsa fahri genel başkan ol.” diyor, onun önergesi reddediliyor değerli arkadaşlarım.

Şimdi, doğal olarak...

BAŞKAN – Fakat, seçim sonucu var bir de.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir saniye, bakın ben size tarihî tutanakları açıklıyorum yani Cumhuriyet Halk Partisi, İsmet İnönü, tek parti dönemi nelere Türkiye’yi taşımaya hazırlanıyor, neler yapmaya çalışıyor. Yani, bugün gelinen noktada “Cumhurbaşkanından biz yine bir parti genel başkanı oluşturursak” fikrinin yetmiş yıl önce de tartışılmış olduğunu ve o zaman tek adam diye eleştirilen Cumhuriyet Halk Partisi ve İsmet İnönü’nün yapmış olduğu tavırların zaııtlarda, tarihte kalıcı bir şekilde nasıl yer aldığını anlarsınız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; arkadaşlarımız konuları tartışacak ama bugün gelinen noktada Türkiye’nin geriye gitme lüksü yoktur. Evet, 1921 Anayasası koşullar içerisinde bir Meclis Hükümeti, 1924 Anayasası koşullar içerisinde, 1960 Anayasası, 1982 Anayasası... Ama şimdi dünya neye doğru evriliyor? Dünya, insan haklarının, temel hak ve hürriyetlerin daha da genişlediği alanlara, iktidarın daha da fazla denetlendiği, hesap verdiği bir ortama evriliyor. Yani, Amerika bunu yaptığı için işte başkanlık sistemi orada geçerli ve tek örnek olarak duruyor. Ta iki yüz otuz yıllık bir geçmişten kaynaklanan koloniler, eyaletler ve eyaletleri birleştiren bir başkanlık sistemi. Bizimkinin aslında başkanlık sistemiyle de tarif edilmesi söz konusu değil. Tam bir otoriter kayış: Kanun hükmündeki kararnemelerle ülkeyi yönetmek, Mecliste Cumhurbaşkanıyla ilgili soruşturma açılmasını neredeyse imkânsız hâle getirmek, bütçe hakkını ortadan kaldırmak, Meclisi ortadan kaldırmak. Şimdiki sistemimizde Cumhurbaşkanı’nın Meclisten çıkan kanunları veto etme yetkisi var ama şimdi getirilen tabloda Meclisin Cumhurbaşkanı’nın veto ettiği bir kanunu tekrar geçirebilmesi için bir kere salt çoğunluk gerekiyor değerli arkadaşlarım, böyle bir şey olabilir mi? Yani, fiilî, bir Cumhurbaşkanı’nın istediği doğrultuda kanun çıkarma anlayışı.

Başbakan... Başbakanımız nasıl bugün gülerек anlatıyor, bilmiyorum. Kendisini lağveden bir anlayışı bir Başbakanın bu kadar gülerек il başkanlarına, topluma anlattığı herhâlde başka bir ülke yoktur. Yani, böyle bir tablo olabilir mi? Başbakanlık elden gidiyor, Başbakanlık kalkıyor, Başbakan bir de şunu söylüyor...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Mesele başbakanlık değil, ülke meselesi.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bakın, bakın, ülke meselesi dediğiniz anda sizin on dört yıldır iktidarda olmamanız gerekirdi. Başbakan diyor ki: “Sorunlar çıkıyor.” Nedir o sorunlar, bir bilelim arkadaşlar, nedir o sorunlar? Sayın Binali Yıldırım ile Sayın Recep Tayyip Erdoğan hangi sorunları yaşıyor? Neler yaşadınız? Neler oluyor? Şimdi, dolayısıyla bir başbakanın kendi makamını, kendi tüzel kişiliğini, kurumunu kaldıran bir anlayışı savunan bir anlayışı da ben dünyada hiçbir yerde görmedim ama eğer siz sözlerinize Magna Carta ile ilgili başlarsanız, bu Magna Carta’yı da ben Başbakana gönderme kararlılığı içerisindeyim. Hiç olmazsa, sekiz yüz yıl önce ne yapılmış, şimdi neler yapılmak isteniyor; bunları hepimiz tekrar bir gözden geçirelim, soğukkanlı olalım, meseleleri tartışalım değerli arkadaşlar, tartışalım ama bir dayatma kültürü içerisinde değil.

Toplum, bilgilendirme hakkını mutlaka kullanmalı Sayın Bakan. Siz televizyona ne kadar çıkıyorsunuz biz de o kadar çıkmalıyız. Hodri meydan! Başbakan ne kadar çıkıyorsa, Başbakanın İl Başkanları Toplantısında yaptığı konuşma bütün televizyon kanallarından nasıl veriliyor ve Başbakan anayasayı anlatıyorsa biz de anlatalım; var mısınız buna, var mısınız? Bize de taniyin televizyonların, radyoların, medyanın o kamuoyu oluşturma yönündeki bizim çabalarımıza yer verme rolünü. Bir yerde Recep Tayyip Erdoğan konuşacak iki saat, ardından Binali Yıldırım konuşacak bir saat, Sayın Bakan Bozdağ konuşacak bir saat, diğer bakanlar konuşacak, onlar konuşacak; biz konuşacağız beş dakika, ötekiler konuşacak bir dakika, bununla biz toplumsal mutabakat... Bundan toplumsal mutabakat çıkmaz değerli arkadaşlarım; bundan kaos çıkar, bundan Türkiye’nin... Gerçekten üzüldüğüm bir nokta; bu kadar terör olaylarının yaşandığı, olağanüstü hâl hükümlerinin uygulandığı bir ortamda toplumun daha da kutuplaşması, birbiriyle selamı keser hâle gelmesi çıkar.

“Çare nedir?” diye soruyorsunuz. Çare bu Sayın Bakan. Hiç olmazsa bunda sözümüzü dinleyin. Adliyenin taşınmasında belki dediğimizi yapmayacaksınız ama -benim önerim de var o konuda size, nasıl adliye kurtulur- Türkiye’nin kurtuluşu konusunda, hiç olmazsa burada söylediğimiz, son derece iyi niyetli, son derece gerçekçi, tarihsel gerçekler ışığında yaptığımız değerlendirmeleri dikkate almanızdır. Yapılacak hataların bedelini... Biz biliyoruz, daha sonra siz diyeceksiniz ki: “Kandırıldık, aldandık.” ama bu toplum bu bedeli ödüyor. Aynı hatayı 2010’da yaptınız. “Yapmayın bu Anayasa değişikliğini.” dediğimiz zaman gittiniz. O Anayasa değişikliğiyle şekillenen HSYK bugün baş edemediğiniz FETÖ’nün en önemli organı hâline geldi. Daha hâlâ ne olacak, ne bitecek bilmiyoruz.

O polisin oraya nasıl geldiğini bilmek istiyoruz Sayın Bakan. O polis Rus Elçisini nasıl vurdu? Kim yetiştirdi bunu? Nereden çıktı bu polis? Hangi duygularla yetiştirildi, hangi fikirler kendisine verildi? Nasıl yetiştirdi? Bunun hesabını herhâlde vermek durumundasınız.

Tarihî bir sorumluluğun arifesinde, umarım bu söylediklerimiz dinleniyordur, akıllarda, belleklerde kısmen de olsa yer ediyordur ama biz bunu anlatmaya da devam ederiz. Türkiye’nin hata yapma lüksü olmadığını sizlerin de en az bizim kadar bilmeniz gerekir.

Bu Anayasa teklifinin konuşulacak daha çok yönleri var ama şimdilik ben sözlerimi burada Sayın Başkana da teşekkür ederek sınırlayayım.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, pardon, söz sırasını bozmak gibi bir niyetim yok ama bir soru sordunuz hem siz hem Sayın Bakan, Grup Başkan Vekilimize “Kim Genel Başkan seçilmiş?” diye. Bir cümleyle cevap vereyim size.

BAŞKAN – Tabii, Şemsettin Günaltay’ın tutanak şeyi var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır, tutanak önümde, burada.

Bakın, 1947’de, tutanağın üçüncü oturumu. Milletın kafasını hiç karıştırmaya gerek yok. Tüzük değişikliğinde neyi getiriyor? Yılların tek parti sürecinden sonra 1946’da Türkiye çok partili rejime geçmiş, çok partili rejim deneyiminin daha ne olduğunun bilinmediği bir sürede böyle bir adım atıyor demokratikleşmeye doğru ve kurucu parti Cumhuriyet Halk Partisi tüzüğünün 73’üncü maddesi. Dikkatle dinlersek ne yazdığını anlarız. Genel Başkan kim olacak, olmayacak değil; diyor ki: “Parti genel başkanı, cumhurbaşkanı seçilmiş olduğu takdirde, bu vazife üzerinde bulunduğu müddetçe, cumhurbaşkanı ve genel başkanlık vazifesi üzerinde olduğu müddetçe genel başkanlığın bütün yetkileri ve sorumlulukları genel başkan vekiline ait olur.” Yani, bu, bu kadar açık. Bunu anlamakta niye zorlanıyorsunuz. Diyor ki: “Bir genel başkan olacak...”

BAŞKAN – Sayın Tezcan...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Müsaade edin.

BAŞKAN – Bir dakika...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ben anlatayım, müsaade edin.

BAŞKAN – Hayır, tamam da genel başkanlığı bırakmıyor galiba, öyle yani çok açık.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama farklı bir şey. Genel başkanlık sadece manevi olarak isminde kalır, bütün genel...

BAŞKAN – Hayır, hayır, hayır.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Nereden çıkarıyorsunuz bunları?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya, buradan çıkarıyorum.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, bakın...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir dakika, bir dakika ama bir müsaade edin, bitireyim Sayın Şentop.

BAŞKAN – Ama orası çok basit, anlaşılır bir şey.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, anlaşıldığını söyleyeceğim ben size.

BAŞKAN – Bir de aynı kurultayın, aynı üçüncü oturumunda genel başkan ve genel başkan vekili seçimi var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, önümde, telaş etmeyin. Sizin söyleyeceğinizi söyleyeceğim. Niye telaş ediyorsunuz? Üçüncü oturum tutanağından okuyayım.

Evet, o kurultayda, 1947 kurultayında, Sayın İsmet İnönü, kurultay sonucunda yine Genel Başkan vekili seçilmiştir. Hilmi Uran da...

BAŞKAN – Tamam, Ankara Milletvekili aynı zamanda.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya bir dakika, telaş etmeyin diyorum. Niye telaş ediyorsunuz?

BAŞKAN – Yok, yok, telaş yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hilmi Uran da Genel Başkan yetkilerine sahip olmak üzere Genel Başkan Vekili seçilmiştir. Tüzük değişikliği nedir? Bir geçiş dönemi. Adı “genel başkan” olarak kalabilir ama cumhurbaşkanı olduktan sonra sittin sene, mümkün değil, genel başkan yetkilerini kullanmaz. İşte burada diyor, ne diyor? “Bütün yetki ve sorumluluklar genel başkan vekiline ait.” Ne yapmışlar? Üçüncü oturumda da çok açık. Buradan da okuyayım da geçsin zapta. Meclisin zaıtları bunlar.

BAŞKAN – Meclisin değil, kurultay zaıtları.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır, kurultay... O döneme Meclis zaıtlarından girin, oradan bulursunuz. Bunu oradan bulduk.

“Cumhuriyet Halk Partisi 7’nci Büyük Kurultayı, Başkan Vekili Sivas Milletvekili Şemsettin Günaltay’ın Başkanlığında toplandı.”

Genel başkan ve genel başkan vekili seçimlerine dair iki seçim birlikte yapılıyor bu tüzük değişikliği nedeniyle. “Genel başkan ve genel başkan vekili seçimlerine dair ayırma komisyonlarından sunulan raporlar okundu.”

Bir ayrıntıyı göstereceğim dikkatinizi çekmek için: “Parti Genel Başkanlığına, gizli oyla seçime katılan 645 oydan 595 oyla Ankara Milletvekili İsmet İnönü’nün seçildiği bildirildi ve sürekli alkışlarla karşılandı.” Bakın, genel başkanlık seçiminde 645’ten 595, ezici bir çoğunlukla Genel Başkan seçiliyor.

Devam edelim. genel başkan vekili de aynı anda seçiliyor, diyor ki: “Parti Genel Başkan Vekilliğine, gizli oyla seçime katılan 646 oydan 328 oyla -dikkat edin, 646 oydan 328 oyla- Seyhan Milletvekili Hilmi Uran’ın seçildiği bildirildi.” Niye söylüyorum bunu? Partinin genel başkan vekili bütün yetkileri kullanacağı için genel başkanlık seçiminde 600 küsur oyun böyle 590’ını almak diye bir şey yok. Yetki kullanana parti daha titiz davranıyor ve genel başkan vekilinde daha farklı bir uygulama var.

O yüzden, milletin kafasını karıştırmaya hiç gerek yok. 1946 yılında Cumhuriyet Halk Partisi bir doğrudu gösteriyor, diyor ki: “Cumhurbaşkanı ile partinin genel başkan yetkisini kullanmak, bir elde birleşmemeli.” Geçiş döneminde de parti genel başkan, sadece -biraz önce İsmet Paşa’nın sözünü Grup Başkan Vekilim okudu, tekrar etmeyeceğim- partiye o yetkileri kullanacak bir genel başkan vekili tayin ediyor, o da seçimle geliyor. Genel Başkan, böyle, cumhurbaşkanı yardımcısı tayin eder gibi tayin etmiyor. O da partinin kurultayından seçiliyor ve yetkiyi o kullanıyor. Bu kadar basit arkadaşlar.

Onun için, tek parti döneminde dahi olmayan bir şeye dönmeye çalışıyorsunuz, sıkıntı buradadır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Tezcan, bizim söylediğimiz, İsmet İnönü’nün konuşması değil. Hatta konuşmasında daha ileri bir şey var, tutanakta; ben de okudum, tutanaklar burada var, benim önümde de. Hatta diyor ki... Tabii, kurultayın açılış konuşmasını yapıyor, oldukça uzun bir konuşma. Siyah takım elbise, Cumhuriyet Halk Partisi rozetiyle geliyor Cumhurbaşkanı ve Ankara Milletvekili İsmet İnönü, uzun bir konuşma yapıyor. O konuşmada diyor ki: “Genel başkanlık, sürdürülebilir bir alternatif olarak cumhurbaşkanlığıyla beraber sürdürülebilir. Ama, genel başkanlığı bir başka arkadaşta da bütün yetkileriyle beraber devretmek de mümkündür. Benim şahsi tercihim, bu ikincisinden yanadır.” Yani, o “genel başkan vekilliği” demiyor, hatta “Ben bırakayım genel başkanlığı.” diyor yani şahsi görüşü, açıklaması öyle. Sonra buna itiraz ediliyor -tüzük değişikliği- “genel başkanlık” sıfatı muhafaza edilsin ama fiilen yapmasın diye. Sonra Genel Başkan seçiliyor, bahsettiğiniz tutanak sonucu, Günaltay’ın açıkladığı. Arkasından, ayakta uzun alkışlar var Genel Başkan ve Ankara Milletvekili İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı seçilmesi için.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İsmet Paşa alkışı hak etti bütün yaşamı boyunca.

BAŞKAN – Hayır, hayır, Genel Başkan seçildiği için yani İsmet Paşa olduğu için değil, Genel Başkan seçildiği için alkış alıyor o zaman. Ama, vekil olarak avukat Hilmi Uran seçiliyor. Tamam, amenna, onu söylüyorum ama Genel Başkanlığı bırakmıyor, fiilen başkasına veriyor işi, sıfat olarak sürdürüyor, taşıyor üzerinde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sizin “cumhurbaşkanlığı” deyip de diktatörlük rejimine başka bir isim bulunca...

BAŞKAN – O ayrı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Aynısı yani “genel başkan” ismi kalmış da yetkisi yok.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ve partilere diyor ki: “Ben cumhurbaşkanı olduğum andan itibaren beni bu durumda görmeyin.”

BAŞKAN – Hayır, onlar var, tabii; sözlerden değil de tablodan, seçim tutanaklarından.

Değerli arkadaşlar, tabii, bir sırayla devam ediyoruz. Yalnız, tabii, gruplar adına grup başkan vekili arkadaşlarımıza bu sıra dışında söz veriyoruz.

Ha-De-Pe adına da Sayın Ayşe Acar Başaran konuşacaktır.

Buyurun Sayın Başaran.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkanım, bir şey sorabilir miyim?

Bu “he” harfini, biz bunu okulda okurken...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – “He-De-Pe”

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – ...a, b, c, ç, d, e, f, g, h, ı, i, j, k, l, m... “K”yı “ka” olarak, “h”yi “he” olarak... Siz ve Sayın Cumhurbaşkanınız bu h”yi niye “ha” olarak telaffuz ediyor?

BAŞKAN – Ben 1974’te okudum, böyle öğrendik, sizi bilmiyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Başkan...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Lütfen ilkokula dönün, şu alfabeye bakın Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, gerçekten, niye “Ha-De-Pe?” “A-Ka-Pe” değil, “Ce-Ha-Pe” değil, niye “Ha-De-Pe”?

BAŞKAN – “Ce-Ha-Pe” diyoruz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Başkan, bizim tercih ettiğimiz, “He-De-Pe”. Sizin de “He-De-Pe” olarak telaffuz etmenizi istiyoruz.

BAŞKAN – Hayır, ben de kendim tercih edeyim müsaade edin, siz nasıl tercih ediyorsunuz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yani ama bizim partimizin isminden söz ediyorsunuz Sayın Başkan. En azından bu şeyde bizim isteğimiz doğrultusunda olsun.

BAŞKAN – Ama harfleri değiştiriyorum. AK PARTİ’yle ilgili siz harfleri değiştirerek söylüyorsunuz. Harfler aynı.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Hayır, harfleri değiştirmiyoruz. “He” diye gider Başkan.

BAŞKAN – Harfler aynı, harflerde değişiklik yok, harfin telaffuzunda var. Siz harfleri değiştiriyorsunuz AK PARTİ’den bahsederken.

Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tamam, biz “He-De-Pe” olarak diyoruz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkan, Tufan Köse, Çorum Milletvekili. Beni de söz sırasına yazarsanız oraya, rica ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Neyse, arkadaşı yazdıysanız ben başlayayım artık.

Öncelikle, şunu söylemek istiyorum: Biz birkaç gündür bu Anayasa değişikliği üzerinde konuşuyoruz. Aslında herkesin söylemek istediği birçok şeyin olduğunu gördük, herkesin burada kafasında soru işaretleri olduğu, ifade etmek istediği şeyler olduğunu gördük. Bu, gerçekten bizim açımızdan çok güzel bir durum, burada bunu konuşuyor olabilmek. Ancak, keşke şöyle olsaydı: 4 partinin de eşit temsiliyetiyle ama ben eşit temsiliyetten, sadece her partiden eşit sayıda milletvekilini de kastetmiyorum. Evet, o ama bir de yanında kadın eşitliğinin de olduğu, kadın temsiliyetinin de, eşitliğinin de olduğu bir anayasa uzlaşma komisyonu olsaydı biz bunu burada saatlerce, günlerce, hatta yıllarca belki konuşsaydık. Çünkü, anayasa, bir günlük bir kanun değildir. Bizim, bugün bu anayasayı çıkaralım, üç gün sonra bunu beğenmedik, tekrar bir değişiklik yapalım diye yamalı bohçaya çevirebileceğimiz bir düzenleme değil; toplumsal bir sözleşmeden söz ediyoruz, toplumsal bir mutabakatın sonucunda ortaya çıkması gereken bir sözleşmeden söz ediyoruz. Ancak, şunu görüyoruz ki şu anda Mecliste bile bir mutabakat yok. Hatta arkadaşların çoğunun ifade ettiği gibi, partilerin kendisinde bile bir mutabakat, bir netleşme durumu yok.

Arkadaşlar, birkaç gündür bu Anayasa Komisyonundaki tartışmaları dinliyorum. Daha bu değişikliğin ne getirdiğinden gerçekten çoğumuzun kafasında netlik yok. Çünkü, isminde bile daha anlaşmış değiliz yani. Hatta, bu teklifi getiren partiler bile bunun isminde netleştiği söylenemez. Hatta, tasarının kendisi bile bu konuda çelişkilerle dolu. Şöyle oluyor: Bir “cumhurbaşkanlığı” deniliyor, bir “başkanlık sistemi” deniliyor, bir “yarı başkanlık sistemi” deniliyor, bir “partili cumhurbaşkanlığı” deniliyor. Hangisi, onu bile bilmiyoruz, onda bile bir netleşme yok. Yani, bir değişiklik teklifi var, bir değişiklik var ama bu değişiklik bize ne getiriyor, adı ne, o ortada yok. Adı sanı bilinmeyen bir görüşmeyi yapıyoruz şu anda. Kanunun, değişikliğin kendisinde de çelişki var dedim. Çünkü “cumhurbaşkanı” diye başlıyor ama “devlet başkanı” diye bir tanım var. Tamam, o zaman bu devlet başkanı mı cumhurbaşkanlığı mı, bu da net değil yani tasarının kendisinde bile netleşmeyen bazı durumlar var.

Şimdi, arkadaşlar, tasarının kendisinde netleşmeyen durumlar varsa, Mecliste hiçbirimizin kafası net değilse üç gün sonra biz nasıl, toplumda bir referandum sonucunda bir toplumsal mutabakat bekliyoruz. Ya da bunun sonucunda, işletilmesi durumunda nasıl toplumda huzurun, insanların “Evet, bu benim anayasam, evet, bu sözleşmenin ben de altına imza atarım.” diyebileceği bir anayasayı oluşturmuş oluyoruz? Gerçekten ben bunu burada tartışma yaratmak ya da işte farklı ideolojileri sahibiz, bunun için bir muhalefet yapmak amacıyla kesinlikle söylemiyorum. Çünkü, en nihayetinde bu değişiklikten hepimiz etkileneceğiz. Sadece iktidar milletvekilleri ya da bugün aynı tasarıya imza atmış olan MHP milletvekilleri değil, bunun altına imzasını atanlar değil 79 milyonun etkilenebileceği, etkileneceği bir değişiklikten söz ediyoruz. Onun için, bence bu konuşmalar daha da uzasın, hatta dediğim gibi bir daha düşünülüp... Tam da o dediğim gibi, hem partilerin eşitliği, hatta dışarıda, bu Mecliste olmayabilir, diğer partilerin de gelip katılabileceği, sivil toplum örgütlerinin katılabileceği daha geniş, gerçekten toplumsal mutabakatı sağlayabilecek bir anayasanın çalışmalarının yapılabilmesi gerektiğini düşünüyorum. Tarihte aslında bunda bir adım attık, Mecliste böyle bir komisyon oluşturuldu, belli bir noktaya da geldi. Aslında tekrar böyle bir komisyonun kurulmamasının önünde hiçbir engel yok. Hele

hele, dediğim gibi, 79 milyonu ilgilendiren böyle bir tasarının kapalı kapılar ardında, daha sonra da boş kâğıtlara imza atılarak bu şekilde Komisyonun önüne getirilmiş olması, gerçekten kabul edilemez bir durumdur.

Onun için, öncelikle, bu konuda, dediğim gibi muhalefet yapmak amacıyla değil, bütün arkadaşların bence bir daha düşünmesi gerekiyor ve ellerini vicdanlarına koyup belki bütün geleceğimizi etkileyecek, rejim değişikliğine yol açabilecek bu düzenlemeyle ilgili olarak “Bu yanlıştan bir an önce nasıl dönebiliriz”i tartışıp düşünmesi gerekiyor.

Evet, biz bir Anayasa değişikliğine gidiyoruz, bir toplumsal sözleşme hazırlıyoruz. Peki bunun ortamı buna uygun mu arkadaşlar? Bir bakalım, kaç gündür aslında biz kapıları kapatıyoruz ve Türkiye'nin bütün gündeminden uzak kaldığımızı zannediyoruz ya da Türkiye'nin gündeminin başkanlık olduğunu zannediyoruz ya da Cumhurbaşkanlığı... Her ne diyorsanız ismine, bunun çok bir önemi yok çünkü en nihayetinde gelen, bütün toplumu yok sayan tekçi bir yapılanma. Bunun ismine ne dersiniz deyin, “cumhurbaşkanlığı” deseniz de... Buna hatta deyin ki “parlamentar sistem”. Bu, rejimin değişikliği olduğunu, bütün güçlerin tek elde toplandığı gerçekliğini değiştirmeyecek. Hiç ismine de takılmayalım.

Peki, gerçekten, biz bu kapıları kapatıyoruz ve burada konuşuyoruz, toplumun gündemi bu mu arkadaşlar? Değil. Toplumun gündemini gidip soralım, simitçisine soralım, asker ailesine soralım, bakkalına soralım, işçisine, madencisine soralım bakalım toplumun gündemi gerçekten ne. Toplumun gündemi bunlar değil; toplumun gündemi iş şu anda, toplumun gündemi aş, toplumun gündemi huzurlu bir ülkede yaşamak. Peki, bu sistem değişikliği bize huzuru, istikrarı getirecek mi? Dönelim 7 Haziran sürecine, burada çok da zikredilen bir süreçti. 7 Haziranda şöyle başlanmıştı: “İstikrar değil kaos tercih edildi.” ve 5 Hazirandan itibaren ülke bir kaos hâline girdi, tekrar bir seçime girildi ve iktidar, çoğunluğuyla iktidar olma gücünü elde etti. Peki bu ülkeye istikrar geldi mi? Hayır. Demek ki neymiş arkadaşlar: İstikrarın gelmesi, bütün yetkilerin tek elde toplanması değil; bütün iktidarın, bütün gücün bir merkezde toplanması değil. Bizim sürekli, her defasında kürsüden ifade ettiğimiz gibi, aslında bunun tek bir panzehri var, kaosa karşı darbeleri önlemek için tek bir panzehir var; o da daha fazla demokrasi. Biz her defasında bunu söylemiştik.

15 Temmuz darbe girişimi oldu; evet, bütün Türkiye, tek, hep beraber bu darbenin karşısında durdu. Sonra ne oldu ama? Bir kesim dışlandı. Kim? Bizler, HDP. Biz bu darbenin karşısında ilk duranlardan biri olan bir parti olarak ne yaptık? 15 Temmuz şöyle görüldü: Allah'ın lütfu olarak görüldü ve ilk hedef bütün muhalifleri susturmak oldu. İşte o günden bugüne aslında biz başkanlık sisteminin ya da -işte siz ne diyorsanız, siz cumhurbaşkanlığı deyin, ben de sizin gibi devam edeyim-cumhurbaşkanlığı sisteminin bir fragmanını izliyoruz arkadaşlar. Bu fragmanlarda ne var? Bakın, kanun hükmünde kararnamelerle, OHAL'le kapatılan kurumlar var, sivil toplum örgütleri var, kayyum atanan belediyeler var, 12 milletvekilinin tutuklanarak cezaevine konulması var, kadın kurumunun kapatılması var, binlerce insanın işinden, aşından edilmesi var. Bunlar nasıl oldu? İşte o merkezde tek bir güç toplandı OHAL bahanesiyle, kanun hükmünde kararnameyle bizim hayatımızın her alanına nüfuz edebilecek kararlar alındı. Biz ne yapıyoruz? Bir de bunu yasal kılıfa büründürüyoruz.

Bir de şöyle bir açıklamanız var “Zaten bu fiilî olarak yürüyordu; tamam karşısına biz bunu resmiyete büründürüelim.” Hayır arkadaşlar, mademki anayasal bir suç işleniyor, eğer Cumhurbaşkanı şu anda Anayasa'nın dışında yetkilerini artırıyor, Anayasa'nın dışına çıkıyorsa, başka yetkileri gasbediyorsa bunun tek bir yolu var: Anayasal bir suç işliyordur. Bizim, onun, aslında kendi mevzisine

geri çekilmesi, kendi yetkilerine geri çekilmesi için gerekli adımları atmamız gerekirken ne diyoruz? “E başladı zaten, bütün yetkileri zaten kullanıyor, biz bunu resmiyete büründürelim.” Böyle bir hukuk anlayışı olamaz arkadaşlar, böyle bir çözüm arayışı da olamaz.

dediğim gibi, aslında burada daha çok konuşmamız gereken şeyler var. Mesela burada bir sürü kavramı kullanıyoruz, demokrasiden söz ediyoruz, siyasetten söz ediyoruz. Bence tam da o noktalardan başlayıp devam etmek gerekiyor. Demokrasi nedir? Siyaset nedir? Demokratik siyaset nedir? Buradan başlayıp devam ettirmek gerekiyor, bunlar çok önemli çünkü. Biz buradan başlayacağız. Hani hukuk öğrencilerinin çoğu bilir, hukuka giriş dersi vardır ve buradan başlanır, demokrasi tartışılır, siyaset tartışılır, sistemlerin hepsi tartışılır, hangisi rejim değişikliğini getirir, hangisi sistem değişikliğidir, bunları tartışalım.

Bakın, sürekli olarak o şeytanlaştırılan çözüm sürecinin nihayetinde Dolmabahçe’de bir deklarasyon imzalandı ve o deklarasyonun ilk maddesi neydi arkadaşlar? Demokratik siyaset tanımı ve içeriği. Bu niye önemli biliyor musunuz? İşte bugün, bu kadar bu tartıştığımız meselelerin hepsinin çözümü açısından önemli. Peki bu hangimize zarar verecek bir durumdu? Gelin, şimdi de demokrasinin tanımını, demokratik siyasetin tanımını konuşalım. Mesela arkadaşlar şunu söyledi: “Daha fazla oy aldığımız için bu Komisyonda daha fazla çoğunluğa sahip olma hakkımız var.” Bu demokratik bir yöntem değildir, bu demokrasi değildir; bu, çoğunluğun azınlığa tahakkümüdür. Bu çok net bir şey. Siyaset nedir? Gelin siyaseti de konuşalım. Arkadaşlar, eğer biz siyaseti kendimizi çoban, halkı sürü olarak görürsek atacağımız adımlar da bu şekilde anayasa düzenlemeleri olur. Biz çoban değiliz arkadaşlar. Siyasetin o dönemlerde, tabir edildiği gibi, hani at bakıcılığından, seyislikten geldiği söylenir; siyaset bu değil. Siyaset, toplumdaki bütün sorunları çözme aracıdır, her yönde çözme aracıdır. Demokratik siyaset nedir? Demokratik siyasetin birçok aracı vardır ve siz bu araçlarla toplumdaki bütün sorunları çözersiniz. Ama o sorunların çözüm aracı, bu şekilde anayasa değişiklikleri getirmek değil.

Bakın, döndük Magna Carta’dan, 1921 Anayasası’ndan. Daha farklılarını da konuşalım. Birçok ülkede olan bu şekilde kaotik durumlar oluştu, çatışmalı süreçler oluştu, bu ülkede Kürt sorununa benzer sorunlar başka ülkelerde de oluştu ama bunların hiçbirinin çözümü, daha fazla o kesimleri yok sayıp bir yasal değişiklik getirmek olmadı. Bunun çözüm olmadığını, diğer ülkelerdeki düzenlemelerden ya da atılan adımlardan da ya da modellerden de görebiliyoruz. Bunun çözümü, işte o reddedilen bütün kesimlerin de sözünü söyleyebileceği, kendini var hissedebileceği bir anayasa değişikliğidir. Peki burada var mı? Bakın, diyorsunuz ki: “Doğuştan Türk.” Bizi bırakın, toplumun zaten... Bir bakalım Türkiye’ye, Türkiye’de dışarıdan herhangi biri... Türkiye’yi şöyle düşünelim ya da, belli bir sınırlar çizildi ve Suriye’de birçok aslında akrabalık ilişkilerimiz olan insanlar var değil mi? Ama o insanların hiçbirisi bugün gelip Türkiye’de cumhurbaşkanı olamayacak. Çünkü doğuştan Türk değil.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – “Türk” değil, “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı” ibaresi.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tamam, doğuştan Türk vatandaşı değil, onu söylemeye çalışıyorum.

Doğuştan Türk vatandaşı değil ama o insanlar yıllar yıllar önce aslında bu halklarla kardeşti, belki benim kardeşim orada doğduğu için, oradaki nüfusa kaydedildiği için gelip bu ülkede kendi hakkını, bu ülkede kendi varlık hakkını kullanamayacak. Peki, niye böyle bir ayrışmaya gidiyoruz biz? Her defasında, işimize geldiği zaman, hani propaganda aracı olduğu zaman Misakımillî sınırlarına kadar gidiyoruz ama yetkiler ve bir kazanımlar olduğu zaman da işte Türk vatandaşı olmayı da esas kabul ediyoruz. Bir defa burada müthiş bir dengesizlik ve sıkıntının olduğunu da biliyoruz.

Onun için, dediğim gibi, gelin, bakın, bu Dolmabahçe deklarasyonunun devamında daha fazla şey vardı -belki burada bunları açık konuşmak gerekiyor- özgür vatandaşlığın yasal ve demokratik güvenceleri. Şu anda Türkiye’de hangi insan kendini gerçekten özgür hissedebiliyor? Şu anda sadece siyaset yaptıkları için, sadece kendi ideolojileri çerçevesinde bir siyaset yürüttükleri ve bu da iktidar karşıtı olduğu için bizim 12 arkadaşımız cezaevinde. Sırf, aslında şu anda sizin oluşturmak istediğiniz sistemin karşısında durdukları için cezaevinde 12 arkadaşımız. Peki, bu 12 arkadaşımızın, vekilliklerini de bırakalım, kendi ifade özgürlükleri bile korunmazken bu ülkede diğer halkların, diğer insanların özgürlüğünden nasıl söz edebiliriz? Milletvekillerinin kendini ifade ettiği bir süreçte cezaevinde kendini bulduğu bir ülkede biz hangi özgürlükten söz ediyoruz? Üç gün sonra biz referandum diyeceğiz, referandumda gerçekten bütün toplumun içine sinen bir sonucun çıktığını söyleyeceğiz. Tamam, dönelim yine 1980 dönemine, 1982 Anayasası’na gidelim. “Yüzde 92” deniliyor değil mi 1982 Anayasası için? Ama yapılan araştırmalar aslında o dönemki sonucun yüzde 24 ya da 26 gibi bir durumda olduğunu, hani yüzdeler olarak o kadarlık bir kısmı temsil ettiğini söylüyor. Bunun nedeni ne? Onu bir düşünelim. Peki, şu anda yaptığınız referandumun sonucunda gerçekten insanlar kendi özgür iradeleriyle gidip oy kullanabilecekler mi? OHAL ortamında insanların kendi canından korktuğu, kendi işinden korktuğu, aşından korktuğu bir süreçte insanların gidip gerçekten özgür iradeleriyle referanduma katılacaklarını mı düşünüyorsunuz? Ya da onu da geçelim, şu anda Türkiye’de özgür bir basın kaldı mı ki insanların üzerinden üç gün sonra referandumda propaganda yapsınlar?

Bakın, Anayasa Komisyonu çalışmaları yapıyoruz, arkadaşlar dedi ki: “İlk üç gün iktidar partisi hiç konuşmadı hemen hemen, hep muhalefet partisi konuştu.” Ama işin ilginç tarafı ne biliyor musunuz? Basına yansıyanların hepsi iktidar partisinin söylemleri, bir tane muhalefet partisinden söylemi basına yansımıyor; buna, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi televizyonu dâhil. Nasıl geçiyor? Ya da şöyle geçiyor, onu da söyleyeyim: Şimdi, diyorlar ki: “AKP’den ya da Bakandan HDP’ye tokat gibi cevap.” Böyle bir anlayış olabilir mi arkadaş? Böyle bir özgür basın olabilir mi? Biz bu ortamda bir referanduma nasıl gideceğiz? Ya da şöyle diyor Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi kanalı, diyor ki: “AKP ya da bakan şunu şunu söyledi -yarım saatlik bir açıklama- sonrasında HDP itiraz etti.” Neye itiraz etti? Bir çıkıp açıklayın. Bu var mı? Yok ama çıkıyoruz, “Halk iradesi, halk istiyor.” diye başkanlığı her yerde bangır bangır anlatıyoruz. Arkadaşlar, insanlar başkanlığın ne olduğunu bile bilmiyor. Siz nasıl 7 Haziranda “Ya istikrar ya kaos.” dediyseniz yine aynı şekilde bakıyoruz köşe yazarlarına, başlamışlar bile, şimdiden referandum hazırlığı, “Ya istikrar ya kaos. Ya başkanlık ya kaos.” Niye peki kaos? Ya da başkanlık kaosu durduracak mı? Durdurmayacak.

Dediğim gibi, bakın, eğer bu ülke demokratikleşmezse, eğer bu ülkede bütün kesimlerin sözü, sesi, rengi yönetime yansıtılmazsa bu darbe mekânı hiçbir zaman devreden çıkmayacak. Biz bunun uyarısını daha önce de yapmıştık. Ha, bunu bir tehdit gibi falan algılamayın çünkü biz de bu darbeden etkilenen, hatta en fazla etkilenen kesimiz ve bu ülkede artık bu darbelerin önüne geçmemiz gerektiğini söylüyoruz. Bunun için ne gerekiyor? Dediğim gibi, daha fazla demokrasi, daha çoğulcu bir anayasa. Bu şekilde biz çoğulcu bir anayasa mı yapıyoruz şu anda? Bir Cumhurbaşkanı var, bakanı atıyor, kendine başkan yardımcısı atıyor. Neye göre atıyor? Bununla ilgili hiçbir şey yok, herhangi birini herhangi bir şekilde atayabiliyor.

Yine, dediğim gibi, bakın, ben bir kadın olarak da söylüyorum. Peki, burada kadınların yeri nerede, kadınlar nerede bu Anayasa değişikliğinde? Ha, 1982 Anayasası darbe anayasasıydı, amenna, biz de onun değiştirilmesini istiyoruz. Tamam, bunu “yeni, çok hoş bir düzenleme” diye getiriyorsunuz. Kadınlar bunun neresinde var? Biz kendimizi burada nasıl var hissedeceğiz? Yine var hissetmiyoruz.

Ya da şöyle dediniz: Seçme ve seçilme yaşını 18'e düşürdünüz. Arkadaşlar, biraz gerçekçi olun. Bakın, iktidar partisinin kaç tane genç milletvekili var? Bu Parlatentonun yaş sınırını aşıya çeken parti HDP, bizler yaş sınırını aşıya çekiyoruz. Yani orada sadece kalkıp gençlere, propaganda yapmak amacıyla "18 yaşına indiriyoruz." diyorsunuz ama yine getirmeyeceksiniz, aday yapmayacaksınız onları. Bunu hepimiz biliyoruz. Sayalım kaç tane milletvekiliniz var, yüzdelik olarak sayalım. Yok.

BAŞKAN – Arkadaşlar, biraz sessiz olalım lütfen. Dinleyelim.

Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Şimdi, arkadaşlar, dediğim gibi, 15 Temmuz sonrasında darbeden en büyük etkilenen kesim bizdik, bir darbe atlattık, doğrudur ama başka bir darbeye daha karşı karşıya kaldık: İktidarın ve bir şahsın darbesi. Ve bu darbe sonucunda arkadaşlarımız şu anda cezaevinde ve biz bir Anayasa değişikliği tartışıyoruz. Üç gün sonra da biz bu referandumu yapacağız. Peki, bu referandum öncesinde acaba özellikle mi bizim partimize karşı böyle bir müdahale oldu, bunun da açıklanması gerekiyor. Bir milletvekili, Hükümet sözcüsü çıkıp şunu söylüyor bugün bir haber kanalında: "Bu ülkede patlamalar oluyor. Eğer HDP milletvekilleri tutuklanmamış olsalardı daha büyük bir kaos ortamı ortaya çıkacaktı." Peki, şunu söyleyelim arkadaşlar: Bu patlamalardan sorumlu kim ya da engellemeye yükümlü olan kim? İktidar sizsiniz, Cumhurbaşkanı sizsiniz; MİT elinizde, istihbarat elinizde, polis teşkilatı elinizde, askerî teşkilat elinizde. Peki, kim engelleyecek, ben mi engelleyeceğim çıkıp? Ben muhalefetim. Kalkıp bu patlamaların sorumluluğunu siz nasıl bize yükleyip bir de bunun üzerinden arkadaşlarımızın tutuklanmış olduğunu meşrulaştırabilirsiniz? Böyle bir şey dünyanın hiçbir yerinde yok. Başka bir ülkede bu kadar asker, polis, sivil ölse o iktidar hemen istifa ederdi. Bugüne kadar bir bakanın istifa ettiğini görmedik ama Başbakanın çekildiğini gördük, değil mi? Niye? Çünkü Cumhurbaşkanı'nın istediğine göre politikalar izlemiyordu ya da bakanların çekildiğini gördük kendi isteklerine göre adım atılmıyor diye. Hani, şu anda birbirinden ayrı ya, hani Cumhurbaşkanı'nın şu anda hiçbir yetkisi yok, onun için, güçlendirmek için bir de biz bu kanunu çıkarıyoruz ya.

Bir de şu söyleniyor her defasında: "Hükümet ve Cumhurbaşkanı arasındaki sıkıntıları çözmek adına, sürekli sıkıntılar yaşadığı tarihten bu yana, bu sıkıntılar çok büyük, Türkiye'ye zarar veriyor. Biz bunu düzeltmek için yürütmeyi ortadan kaldırıyoruz ya da yürütmeyi Cumhurbaşkanı'na devrediyoruz." Böyle bir çözüm mantığı olabilir mi? Yani, dediğim gibi, az önce de söyledim, eğer Cumhurbaşkanı kendi yetkilerini aşarsa, eğer Cumhurbaşkanı yürütmeye yani halkın seçtiği o yürütmeye müdahale ediyorsa Cumhurbaşkanı'na söylenmesi gereken, kendi yetki alanına çekilmesidir. Kalkıp sırf Cumhurbaşkanı daha rahat edebilsin diye, daha rahat uyuyabilsin diye biz yürütme organını ortadan kaldırıyoruz. Seçimle geleni kaldırıyoruz, atanmaya izin veriyoruz. Ama tabii, diyorum ya, bir fragman var elimizde.

Bakın, bizim bütün DBP'li belediyelerimize kayyum atıyor. Üç gün sonra Cumhurbaşkanı ya "Ben bu, seçimle gelen belediyeleri beğenmedim, hepsine kayyum atayayım." derse kanun hükmünde kararnameyle -ki bu da yürütmeye bir durumdur ve görevdir- peki, bunun karşısında kim duracak, bunu kim denetleyecek, kim durduracak? Durdurma mekanizması elimizde var mı? Yok, yok şu anda. E, biz fragmanını izliyoruz. Şimdi, korku filmi olan bir fragman var karşımızda, bir korku filminin fragmanı var, biz bu fragmandan romantik bir komedi bekliyoruz. Var mı arkadaşlar böyle bir durum? Bakın, bu darbeden öncesine gidelim, 5 Hazirandan beri her gün ülkede bombalar patlıyor, kayyumlar atıyor, milletvekilleri tutuklanıyor. Bu ne? O dönemden bugüne aslında fiilen başkanlık yapan bir Cumhurbaşkanı'mız var. Biz diyoruz ki: "Ama işte yasal kılıfa büründürürsek çok rahat edeceğiz." Rahat etmeyeceğiz, aynı şeyleri daha köklü bir şekilde yaşayacağız çünkü şu anda en azından anayasal bir güvencesinin olmadığını biliyor. Peki, biz anayasal güvenceye niye kavuşturuyoruz? Gerçekten ne

yaptığımızın farkında mıyız? Ben “siz” de demiyorum, hepimiz düşünelim, ne yaptığımızın farkında mıyız? Aslında bizim yetkileri dağıtmamız gerekirken, yerel yönetimleri daha çok güçlendirmemiz gerekirken, o her gün toplantı yaptığı muhtarların bile yetkilerinin daha fazla artırılması gerekirken biz bugün herkesin yetkilerini alıyoruz, tek bir kişiye veriyoruz. Peki, tamam, diyelim ki şu anki Cumhurbaşkanımız çok muhteşem, her şeye muktedir, her şeyi çok iyi yönetiyor, çok iyi dış politika biliyor, çok iyi iç politika biliyor, ekonomiden çok iyi anlıyor. Peki, üç gün sonra çılgının biri geldi, bu ülkenin başına geçti; biz nasıl buna “Dur.” diyeceğiz arkadaşlar? Bunu biz yapmış olacağız. Geldi çılgının biri. Yok mu Osmanlı döneminde? Açın, yok mu deli padişahlar, yok mu esrarcı? Var. Peki, biz bunu nasıl engelleyeceğiz, nasıl durduracağız? E, o zaman böyle bir anayasa değiştirme şansımız da olmayacak. Ama çok güzel, çok mutlu bir şekilde “Bir kişinin yetkilerini artırdık.” diyeceğiz.

Bu yol, yol değil arkadaşlar, yol değil. Bence herkesin oturup bir daha düşünmesi gerekiyor. “Yedek milletvekilliği” diye bir şey var. Arkadaşlar, bizim toplumumuza uygun bir sistem mi? Biraz toplumsal gerçeklikleri düşünelim ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Milletvekilini öldürür yedek olan...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Öldürür, evet. Yok mu? Kulislerde duyuyoruz herkesin tedirgin olduğunu. Gelin, herkes itiraf etsin, burada korkmayan var mı? Herkes korkuyor.

ALİ ERCOŞKUN (Bolu) – Ben korkmuyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Doğrudur, korkmuyorsunuzdur. Sizin kulislerden daha çok ses geliyor ama. Sesler duyuyoruz yani biz de kabul edelim. Peki, bu toplumda böyle bir şeyin gerçekleşme ihtimali var mı? Niye böyle bir yola gidiyoruz? Zaten ara seçim yapma olanağımız var. İşte orada bir düşünmek gerekiyor; demek ki başka bir nedeni var, bir altyapısı daha var.

Ama bu kanunda, Anayasa değişikliğinde en çok dikkatimi çeken, yargının bağımsızlığının yanına bir de tarafsızlık eklenmiş. Şimdi oraya “tarafsızlık” yazınca tarafsız oluyoruz. Hani, bir MHP grup başkan vekili dedi ya, “Asıl bu değişiklik değil, bunun uygulaması önemli, uygulama için yapılacak kanunlar önemli.” Tamam, biz biliyoruz zaten. Bir de siz normalde bağımsız, tarafsız olan bir yargı aslında güya varken, bu kadar biz sıkıntılar çekiyorken, bu kadar iktidarın güdümündeyken bir de tek bir kişinin güdümüne bırakıyoruz, oraya da “tarafsız” yazıyoruz ve tarafsız olacağımızı zannediyoruz. Yazarak olmuyor. Bunu uygulamada nasıl göreceğimizi bileceğiz. Bu ülkede yargıyı troller işletiyor, troller yargıya talimat veriyor resmen. E, var, bakın, bizim elimizde bununla ilgili bir sürü delil var. Arkadaşlarımızın ifadeleri alınıyor, daha karar yok ortada, biz kararı beklerken troller kararı yayınlıyor. Daha bizim milletvekillerimize karşı herhangi bir gözaltı yokken troller oradan “Vekiller tutuklanacak.” diyor, sonraki gün operasyonlar oluyor, vekiller tutuklanıyor. Bakın, troller yargıyı yönetiyor, troller bugün ülkenin gündemini belirliyor. Hani “başkanlık, başkanlık” diyoruz ya arkadaşlar, ülkenin gündemi değil o, trollerin gündemi; yine, dediğim gibi, şu odadakilerin bir kısmının gündemi ama biz bu trolleri “toplum” olarak algılıyoruz. “Toplum bunu istiyor.” Hayır, troller istiyor. E, o troller de kim? Onların da kim olduğunu biliyoruz. İşte, bir bakan trol kendi kendine iltifat ediyor, bir belediye başkanı kendine iltifat ediyor. Kim bu troller? Bakanlar, belediye başkanları. Bu, toplum mu oluyor?

Dediğim gibi, gelin hatta şunu yapalım arkadaşlar eğer gerçekten toplumun ne istediğini merak ediyorsak -ben bunda çok samimi konuşuyorum- gelin, sivil toplum örgütlerimizden de yanımıza birilerini alalım, siz de, bütün partilerden birer kişi gelsin, her gün bir ile gidip... Ama yanımıza böyle koruma orduları almayalım, ama yanımıza devletten ya da kamudan herhangi bir görevli almayalım, gidelim toplumla bire bir irtibat hâlinde bir görüşelim, bu toplum ne istiyor, ne bekliyor? Gidelim

soralım bir topluma, toplum gerçekten başkanlık mı istiyor ya da toplumun aslında başkanlığın ne olduğundan haberi mi yok ya da biz mi topluma bunu empoze ediyoruz; hani bizim taleplerimiz, bizim isteklerimiz, bizim gündemlerimizi biz toplumun gündemi gibi mi yansıtıyoruz?

Dediğim gibi, toplumun gündemi bu değil; toplumun gündemi metrelerce, binlerce metre, ekmek parası için yer altına inmek ve o yer altında, o göçüklerde, o meydanlarda hayatını kaybetme pahasına ekmek peşinde koşmak; toplumun gündemi bu. Toplumun gündemi, huzur içerisinde yaşamak; bir yerde bomba patlamayacağını ya da bir polis tarafından öldürülmeyeceğini bilerek yaşamak; toplum bunu istiyor. Toplum, her an işinden edilecek olma hissiyatını yaşamadan yaşamak istiyor. “Acaba bir kanun hükmünde kararname çıkacak ve işimden edilecek miyim?” ruh hâliyle yaşamamak için şu anda bunu bekliyor toplum. Şimdi, buna, gerçekliğe geri dönelim; biz hep bunu söylüyoruz.

Toplum, Suriye’de ne olduğunu merak ediyor arkadaşlar, biz Suriye’de ne olduğunu açıklayamadık daha. Kaç asker öldü Suriye’de, Suriye’de ne oluyor? Biz o Suriye’ye gönderdik o insanları, niye gönderdik? Niye gönderdik? Peki, kim şu anda bunun hesabını veriyor? “Hepimiz şehit olalım, inşallah ben de şehit olayım.” diye... Niye insanlar ölsün, niye? Bunun başka yolları yok mu? Biz ölümden başka bir şey vadedemiyor muyuz bu insanlara? Vadedebiliriz hep beraber.

Dediğim gibi, hep beraber, gelin, konuşalım, başka yolları da var. Bunu biz söylemiyoruz, bakın, tarih söylüyor. Açın, bakın tarihe, en yakınına bakın, Kolombiya, en yakını. Ve çıkıp şunu söylediler: “Keşke halk biz ‘savaş’ dediğimizde ‘Önce kendi çocuklarınızı gönderin.’ deseydi.” Çünkü bunun acısını yaşayan ancak anlar. O, Suriye’ye gönderilen askerlerin ailesinin gündeminde başkanlık mı var? Yok arkadaşlar, bu ülkenin gündeminde böyle bir şey yok.

Gelin, gündemi konuşalım ve çözümü konuşalım. Gelin, bu Dolmabahçe mutabakatı, burada yapılamayacak hiçbir şey yok. İlla burada bir müzakere sürecinin bile devam etmesine aslında gerek yok, bunlar çok rahat uygulanabilecek şeyler, aslında bütün ülkelerde olması gereken şeyler; konuşulması, tartışılması, düzenlenmesi gereken şeyler. Yani kadın, kültür ve ekolojik sorunların yasal çözümleri ve güvencelerini konuşsak burada çok mu kötü olur? Konuşabilmemiz gerekiyor. Ama önce toplumun, halkın gerçek gündemine dönelim.

“Millî irade, millî irade” diyoruz da, diyorsunuz da ya da, pelesenk ettiğiniz o “millî irade, millî irade” bir kesimi yok sayarak olmuyor arkadaşlar. Bir kesimin iradesi gördüğü, hatta 6 milyon kişinin -bu sadece seçmenlerdir- iradesi gördüğü eş başkanları tutuklayarak bütün toplumu kucaklamış olmuyorsunuz, onları yok saymış oluyorsunuz. Peki, bu daha ne getirir? Daha fazla çatışma getirir, daha fazla ayrılık getirir, duygusal kopuşlar getirir. Bunu mu istiyor ve bekliyoruz? Bu mu bizim umudumuz? Daha fazla ölüm olsun ki biz cenaze törenlerinde konuşalım, kınayalım. Konuşmayalım, kınamayalım arkadaşlar. Kınayarak olmuyor, çözemiyoruz. Tek tek hepimiz sırayla geçelim de kınayalım. Neyi çözeceğiz? Bir çözüm elde edebilecek miyiz bunun sonucunda? Elde edemeyeceğiz. Ama siz öyle bir anayasa tasarısı getirmişsiniz ki işte bu sorunların hepsinin ortasında bize diyorsunuz ki: “Gelin, bunun tek çözümü birini daha fazla güçlü kılmak, diğer kesimleri yok saymak.” Biz de diyoruz ki, dediğim gibi: Bu yol, yol değildir.

Eğer gerçekten bu ülkede bütün toplumu kucaklayacak bir anayasa istiyorsanız, buyurun, öncelikle bu halkın iradesi kabul ettiği ve sadece milletvekili sıfatıyla yaptığı çalışmalar nedeniyle, siyaset yaptığı için, o tarafsız ve yine buraya eklediğiniz bağımsız yargı tarafından tutuklu olan milletvekilleri gelsin buraya; bütün belediyelerdeki kayyumları çekelim, gerçek hak sahiplerine iade edelim; ondan sonra gelelim, şurada, halk ne istiyor, konuşalım.

Halk gelsin, hatta gelsinler, sivil toplum örgütleri gelsin, her gün halktan biri gelsin, onlar bize ne istediğini söylesin. Halk adına manipüle edip algılar üzerinden bu tasarılarla uğraşmayalım.

Bakın, biz Genel Kurulda bunu çok söyledik ama o kanundu. Kanunu geri almak kolaydır. Bir kanun yapılır, zamanı gelir, tekrar düzeltilir. Bunu nasıl düzeltereğiz? Ondan sonra bir yüz yıl daha mı bekleyelim ya da bir darbe daha mı olmasını bekleyelim? Bir darbeci gelsin, başka bir anayasa yapsın, onu mu bekleyelim? Böyle olmuş. 1960, 1970, 1980; 1921, 1924 hariç gidin, hep böyle olmadı mı? Her gelen darbeci bir anayasa yaptı, bu da bir darbe anayasasıdır. Hatta bir darbe anayasasına bir de ek darbe anayasasıdır, başka hiçbir şey değil. Bizim de bundan bir sonuç bekleyeceğimizi, toplumun bundan mutla olacağını da beklemeyin. Dediğim gibi, hepiniz gidin ve elinizi vicdanınıza koyarak tekrar düşünün. Ne yapıyoruz, bu ülkeyi nereye sürüklüyoruz? Nereye sürüklüyoruz? Bu halkın biz temsilcileriyiz, onların vekaletini aldık, avukatlıkta böyle derler. Ama asilleri nereye sürüklüyoruz, hangi uçuruma sürüklüyoruz? Biz uyarımızı yapıyoruz. Biliyoruz, bunun sonucunda bizi de kendinizi de yakacaksınız, hep beraber yanacağız, sadece biz değil tabii, dediğim gibi, hep beraber yanacağız ama ne yaptığımızı bilelim. Bir düşünün, ne yapıyoruz, nereye gidiyoruz, bu ülkeyi hangi uçuruma sürüklemeye çalışıyoruz? Bir daha düşünüp ona göre bu Anayasa değişikliğiyle ilgili olarak herkesin tek tek -her ne kadar boş sayfalara imza atmış olsa da arkadaşlar- tekrar düşünerek bu ülkenin geleceği için, bütün halkların geleceği için; kadınların, gençlerin, çocukların, Alevilerin, Lazların, Kürtlerin, Arapların, bütün halkların, bütün farklılıkların geleceği için, bir arada yaşama umudunu bitirmemek adına... Bakın, bir de halkların bir arada yaşama umudunu da tüketiyorsunuz bu uygulamalarla. Bir arada yaşama umudunu koruyacak yeni bir anayasa için gelin toplanalım burada.

Ben çok uzatmak istemiyorum, arkadaşlarımız daha detaylı zaten girecekler. Ben sadece o bütün söylenenler üzerinde bir daha... Dediğim gibi, ben bunları öylesine söylemedim, tarihe not düşün diye de söylemedim, tutanaklara geçmesi, yüz yıl sonra birilerinin gelip “Ne demiş bunlar?” demeleri için de söylemedim. Gerçekten burada bir sonuç, bir yol bulmamız gerekiyor ve şu andaki yolumuz yol değil. Bir yol için bir daha düşünmemiz gerektiği için ben bunların hepsini sarf ettim.

Teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

(Oturma Başkanlığına Sözcü Abdurrahman Öz geçti)

BAŞKAN – Sayın Başaran, teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; saat yedi, saat sekiz buçukta tekrar buluşmak üzere bir buçuk saat yemek arası veriyorum.

Kapanma Saati: 19.02

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.37

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, oturumu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi sıra Sayın Necati Yılmaz'da.

Sayın Yılmaz, buyurun

NECATİ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, sevgili arkadaşlar; geleceğimizi şekillendirecek, gelecek yüzyıllara bakışımızı ortaya koyan bir projeksiyon anlayışıyla mevcut sorunlarımızı giderecek bir anayasa çalışması yapıyoruz. Öncelikle, bu anayasa çalışmasını yaparken içinden geçtiğimiz koşulları bir kez daha anmak, hatırlatmak istiyorum.

Sevgili arkadaşlar, 2002'de 130 milyar olan Türkiye'nin brüt dış borcu 2006 yılının ilk yarısı itibarıyla 421,4 milyar dolara yükselmiş. OECD ülkeleri içinde eğitimde sonuncu bir Türkiye. 20 milyonu yoksulluk, 7 milyonu açlık sınırı altında olan bir halk. 200 binden fazla insan cezaevinde insani olmayan koşullarda bulunuyor. Son on dört yılda 18.502 işçi denetimsizlik yüzünden iş cinayetlerinde can vermiş. 18 yaşının altında 450 bin çocuğumuz doğum yapmış, 5.406 kadın cinayete kurban gitmiş. Devletin içinde yuvalanmış hukuk dışı yapıların vatandaşlarına hile yaptığı, tuzak kurduğu, mağdur ettiği kumpas davalarında binlerce masum insan mağdur edilmiş. Sadece bu yıl yüz binlerce çalışan muhalif kimlikleri nedeniyle darbe fırsatçılığı üzerinden işinden çıkarılmış, tüm muhalif dernek ve sendikalar kapatılmış, akademisyenler aynı anlayışla işinden edilmiş, 5 bin yargı mensubu ihraç edilip çoğu tutuklanmış, 150 medya kuruluşu kapatılmış. Türkiye rekor kırarak 147 tutuklu gazetecisini hapishaneye göndermiş.

Sevgili arkadaşlar, Türkiye güvensiz bir ülke hâline gelmiş. Turistler Türkiye'ye gelmek istemiyor, yatırımcı gelmek istemiyor, devletler ülkemizdeki elçiliklerinin çalışmalarını dönem dönem güvenlik kaygısıyla tatil ediyor. İnsanlarımız sokağa çıkmaktan endişeli, kalabalık yerlere gitmekten, duraklarda bulunmaktan korkuyorlar, endişe ediyorlar. Ülke genelinde bir korku ve endişe iklimi hâkim. Yurttaşlarımız yatağında dahi rahat uyumuyor. Kim hangi suçlamayla karşılaşır karşılaşmayacağını bilemiyor. Gece kapısı çalınıp gözaltına alınır mı, tutuklanır mı, sabah işine gittiğinde işine son verilir mi, bilemiyor. Her gün patlayan bombalarla insanlarımız ölüyor, gençlerimiz ölüyor. İş kazalarında, güvenlik görevlisi olarak terör örgütlerinin eline düşüp kullanılarak genç bedenleri parçalanarak gençlerimiz ölüyor. Kadın cinayetlerinde, toplu katliama dönmüş trafik kazalarında binlerce yurttaşımız ölüyor. Üzerine yağın füzelerle ölüyor, sel felaketlerinde tedbirsizlikler, kâr hırsı dediğimiz, üzerine çöken toprak yığınlarıyla maden ocaklarında ölüyor. Ülkemizin dört bir tarafında, sınırlarımızın ötesinde her gün köylerimize, evlerimize gençlerimizin, şehitlerimizin tabutları geliyor.

Ülkemizin iyi ilişki içinde olduğu ülke kalmamış, uluslararası alanda itibarımız sıfırlanmış, ülkemizi temsil edenlerin her gün seslerini daha fazla yükselterek konuşmalarına rağmen konuştuğukça yalnızlaştıkları günleri görüyoruz. Sesleri yükseldikçe dinleyenleri azalıyor, artık duymazdan geliniyor.

Ülkemizi yönetenlerin sözlerinin bir inandırıcılığı, dünya kamuoyu önünde bir itibarı kalmamış. Ülkemizin etrafı ateş çemberiyle çevrili ve biz bu ateş çemberinin içinde bir bilinmeze yürüyoruz. Yanımızdaki dost mu, düşman mı, bilemiyoruz.

Yine, devletin tüm kurumları cemaatlere ve tarikatlara teslim edilmiş. Devlet içinde yuvalanıp büyütülen bu yapılar devlete meydan okuyup ülkeyi ve devleti ele geçirmek üzere darbe girişiminde bulunmaya cüret ediyor. Şimdi bizler oturmuş Anayasa değişikliği adıyla bir rejim tartışması yapıyoruz. Bu tartışmaları günümüze getiren iktidar partisine sormak istiyorum: Ülkeyi bu koşullara değiştirmek istediğiniz parlamenter sistem mi getirdi, parlamenter rejimin nitelikleri arasında yer alan demokratik devlet anlayışı mı getirdi, hukuk devleti anlayışı mı getirdi, laik devlet ilkesi mi getirdi, devlet yönetiminde uygulanması gereken liyakat sistemi mi getirdi; kim getirdi bizi bu koşullara? On dört yılda sizler ne yapmak istediniz de parlamenter sistem buna engel oldu, demokratik sistem buna engel oldu, hukuk devleti buna engel oldu? Ne yapmak istediniz de yapamadınız, Meclis neye engel oldu, yargı neye engel oldu; bunların tamamı sizin talimatlarınızla çalışmadı mı? Her yetkiyi kullanmadınız mı, ötesini de kullanmadınız mı, hatta kötüye kullanmadınız mı? Son bir yılda dahi anayasal yetkiler kötüye kullanılarak Meclis feshedilmedi mi? Hükûmete darbe yapıp seçimde de birinci çıkmış olan bir başbakan bir darbeye bulunduğu koltuktan alaşağı edilmedi mi? Adli yargı yılı açılırken yüksek yargıya el pençe divan çektilirmedi mi?

Bu sorunun cevabı açık: Demokratik parlamenter sistemin ve hukuk devletinin sizin yapmak isteyip de size engel olduğu somut bir tek şey yoktur. Varsa çıkın bunu burada açıklayın, çıkın burada söyleyin; değilse vatandaşı aldatmayın, o zaman da gerçek niyetinizi söyleyin. On dört yılda bu değerlerin tamamın teker teker yok ettiniz, çürüttünüz, değersizleştirdiniz. Bu süreçte AKP iktidarının kendisi de çürüdü, şimdi tutunacak bir dal arıyor. Tutunacak bir dal yok; kendine zırh, kalkan ve koruma arıyor. Bu değişiklik önerisinin arkasında bu anlayış var. Yaptıklarının hesabını vermekten korkuyor, tüm diktatörlerin yaptığı gibi, despotların, darbecilerin yaptığı gibi kendini yargılanamaz hâle getirmek istiyor, bu açık.

Sayın milletvekilleri, anayasa metinleri toplumsal anlaşma, toplumsal sözleşme metinleridir, toplumsal mutabakat metinleridir. Anayasaların kendileri kadar yapım süreçleri de bu mutabakat kapsamında yürütülmelidir. Dönüp şimdi baktığımızda süreci irdeleyelim.

Ülkemizde anayasa yapma koşulları var mı? Bu konuda bir mutabakat kurabiliyor muyuz? Bizler AKP'nin siyaset anlayışını on dört yıldır tanıyoruz sevgili milletvekilleri. Sıkıştığı her anda “toplumsal mutabakat” kavramını öne çıkarıyor, bunu kutsallaştırıyor ve arıyor ve her sıkıştığı yerde toplumun tüm kesimlerinden, sivil toplumdan, meslek örgütlerinden, siyasi partilerden destek arıyor, mutabakat arıyor ancak bu desteği ve mutabakatı sağladığında da sorunları çözmek için değil, bugün bu önergieyle, bu değişiklik tasarısıyla gündeme gelen ve artık aleniyet kazanan ve cemaatle paylaştığı ama toplumdan gizlediği menzile doğru adım adım yürüyor. Bu mutabakatın temel ihtiyacı bu şekilde gideriliyor.

Sevgili arkadaşlar, daha dün İstanbul'da bombalar patlayıp gencecik güvenlik görevlilerini kaybettiğimizde yine mutabakat aradınız ve biz oraya diğer siyasi partilerle birlikte koşarak geldik. Biz biliyoruz ki terörle mücadele sadece iktidarın üstesinden gelebileceği, çözebileceği bir sorun değil. Elbette ki mutabakat gerekli; siyasi partilerin mutabakatı gerekli, sivil toplumun mutabakatı gerekli, toplumun tüm kesimlerinin mutabakatı gerekli. Bu da yetmez, uluslararası anlamda bir mutabakat gerekli. Biz bu mutabakatın içinde hep olduk, bu desteği hep verdik ve vermeye devam edeceğiz çünkü ayrımsız tüm terör ve şiddet yuvalarına karşı kararlı bir tutum sergiliyoruz. Hiçbirine hiçbir zaman övgüler düzmedik, hiçbirini meşru görmedik, kendileriyle görüşmedik, konuşmadık, onları ve eylemlerini mazur gösterecek sıfatlar kullanmadık.

Sayın milletvekilleri, elbette ki ülkemizi getirdiğiniz bu terör ve tedhiş iklimi içerisinde teröre karşı mutabakata ihtiyaç duyuyoruz ama bu mutabakat arayışı içerisinde bir sorumlulukla davranmak da gerekli. Toplumsal mutabakatımız sadece bu konuda değil, bizim toplumumuzun, ülkemizin, yurttaşlarımızın yüz yıllık, yüz elli yıllık mutabakatları var. Bizim demokrasi üzerinde, parlamenter sistem üzerinde, laik devlet üzerinde, hukuk devleti üzerinde mutabakatlarımız var. İşte siz “mutabakat” derken bir yandan bu tarihsel mutabakatlarımızı hedef alıyorsunuz, onlara saldırıyorsunuz. Bu Anayasa değişikliği, bu dediğimiz mutabakatlara net bir saldırı sevgili arkadaşlar.

Sadece terörle mücadele konusunda değil, darbe girişimi sonrasında da aynı talep içinde bulundunuz ve sizden önce bizler Yenikapı’da, Parlamentonun çatısı altında birlikte imzaladığımız metinlerde, topluma verdiğimiz mesajlarda bu mutabakatı ortaya koyduk ancak o zaman da bunu bir fırsat olarak görüp değerlendirdiniz ve bugün kurmak istediğiniz dikta sürecine ilişkin adımları ve değişiklikleri gerçekleştirdiniz. Şimdi bunun bir başka aşamasına, merhalesine gelmiş oluyoruz sevgili arkadaşlar.

Yapmak istediğiniz şey, çağdaş dünyayla beraber götürmek istediğimiz demokratik parlamenter sistemimizi sürekli yenileme, güncelleme ve çağın ihtiyaçlarına, çıkardığı sorunlara cevap verecek hâlde getirme çabasının tersine dönüşüdür. Biz mutabakattan bahsederken görüyoruz ki bu konuda sizlerle mutabık değiliz. Bu söylediğimiz sözler konusunda, dediğim gibi, demokratik devlet konusunda, laik devlet konusunda, hukuk devleti konusunda mutabık değiliz, onu anlıyoruz. O hâlde, bunu açıklıkla söylemelisiniz.

Sayın milletvekilleri, anayasanın kendisi toplumsal bir anlaşma metni olmakla beraber, bu süreç elbette ki aynı şekilde bir mutabakatla götürülmelidir. Peki, bugün içinde bulunduğumuz süreçte böyle bir mutabakatımız var mı? Bu Anayasa’yı değiştirme konusunda mutabık mıyız? Ne yazık ki öyle değil. Çünkü, öncelikle bu çalışmaların hep beraber mutabık olacağımız bir siyasal süreç içinde şekillenmesi lazım. Türkiye’de bir Anayasa değişikliği yapacak iklim yok Sayın Bakan. Özellikle de içinden geçtiğimiz süreç, koşullar buna imkân vermiyor.

Hep birlikte hatırlayalım, görelim. Türkiye bir OHAL iklimi içinden geçiyor. Başta düşünce, örgütlenme, toplantı, gösteri yürüyüşü, seyahat ve diğer hak ve özgürlükler tamamen baskı altına alınmış durumda. Bu şartlarda bizler Anayasa’yı konuşabilir miyiz? Anayasa’yı tartışmak bir yana, herhangi bir konuda görüşlerini açıklayan bir gencin dahi gözaltına alındığı, soruşturulduğu ve kovuşturulduğu, tutuklandığı bir süreçte bizler Anayasa’yı konuşabilir miyiz? Ve keza meslek örgütlerinin tek tek kapatıldığı, üniversitelerin susturulduğu ve akademisyenlerin tutuklandığı bir süreçte sağlıklı bir şekilde bizler Anayasa’yı oturup konuşamayız sevgili arkadaşlar. Dolayısıyla, Türkiye, bu hâliyle, içerisinde sağlıklı bir anayasa tartışması yapacak koşulları bize ne yazık ki sunmuyor ve sizler de böyle bir mutabakat anlayışı içerisinde bu çalışmayı yapmak yerine, “Ben yaptım, oldu.” anlayışıyla, bir dayatma anlayışıyla yapmış olduğunuz, parti mutfağında pişirdiğiniz Anayasa’yı 80 milyon yurttaşımıza dayatma çabası içerisinde ve sadece kendinize has, kendinize özgü bir anayasa yaratma çabası içerisindeyiz.

Biz sizin Parlamento faaliyetlerinizde adrese teslim, kişiye özel, zamana özgü yasama çalışmalarınızı biliyoruz. Bu anlamda yapmış olduğunuz 2010 Anayasa çalışmasını da biliyoruz. Bu defa bunun bir başka tekrarını yaşıyoruz ancak şunu söylemek lazım: 2010 yılında yapmış olduğumuz değişiklik bizlere hayır getirmedi, sizlere hayır getirmedi, Türkiye’ye hayır getirmedi. O hâlde, oradan çıkaracağımız dersler olmalı sevgili arkadaşlar. Dönüp süreci bir kez daha sağduyuyla ele almamız, değerlendirmemiz gerekiyor.

Sevgili arkadaşlar, bu Anayasa'yla ne yapılmak isteniyor? Bunun da yukarıdan bir bakışla ele alınması gerekiyor. Yapılmak istenen şey, "kadirimutlak" diyebileceğimiz, öyle sıfatlandırabileceğimiz, her şeye hâkim, her şeye kadir, her şeye kudretli bir monark üzerinden siyasi sistemi yeni baştan şekillendirmektir. Böylesine bir kült yaratmak istiyorsunuz ve bu kültü halk egemenliğinin önüne koymak istiyorsunuz.

Gerçekten de bu anayasa çalışmasının temel karakteristiği halk egemenliğinin ortadan kaldırılmasıdır. Halk egemenliği sadece beş yılda bir yapılan bir seçime indirgeniyor. Beş yılda yapılan seçimle oyunu kullanan yurttaşların artık bir daha iradesini siyasi sürece katma şansı elinden alınıyor. Onun yerine beş yıllığına yetki verdiği o monarkın tek başına toplumun tüm meseleleri üzerinden her konuda söz söylemesi ve irade koymasının yolu açılıyor. Böyle bir anlayış, doğallıkla, halk egemenliğinin temsilcisi olan diğer kurulların, Parlamentonun, yürütmenin diğer birimlerinin ve yargının da üzerine çıkarılmasını gerektiriyor. Siz de öyle yapıyorsunuz. Böyle baktığımızda bütün ulu sıfatlar, bütün yüce sıfatlar bütün yüksek makamlar, hepsi bu monarka atfediliyor. O nedenle "başkomutanlık" sıfatını dahi meclisin elinden almak istiyorsunuz. Oysa, sevgili arkadaşlar, bir hatırlatma yapmak isterim. "Başkomutanlık" sıfatı, tesadüfen Meclise verilmiş bir sıfat değildir. Bu sıfat, büyük bir kavganın, bir kurtuluş mücadelesinin, olumlu bir kavganın sonrasında Parlamentonun hak ettiği bir sıfattır ve dolayısıyla, bu sıfatı Parlamento'ya yakıştırmayıp sadece o monarka atfetmek parlamentonun bu anlamdaki itibarını da azaltmaktır, küçültmektir. Ancak şunu söyleyeyim: Parlamento için "başkomutanlık" sıfatı Kurtuluş Savaşı'nda, bağımsızlık savaşında ne kadar anlamlı, değerli ve tarihsel idiye ve bu anlamıyla da nasıl 1924 Anayasası'na bir tapu senedi gibi dercedilmiş idiye, bunu onun elinden almak mümkün değildir. Dolayısıyla da ana sütü kadar ak ve helal olan başkomutanlık sıfatı alınıp da başka bir makama verilecekse verilecek makam için de bir o kadar da hak gasbı ve haramdır -bunun altını çizmek istiyorum- dolayısıyla buna itiraz ediyorum.

Sevgili milletvekilleri, küçültülmek istenen, sadece yasama kurumu değildir. Yargıya da aynı bakışla bakılmak isteniyor. Özellikle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu içerisindeki "yüksek" kelimesinin çıkarılmak istenmesinin arkasındaki irade ve niyet de budur. Yükseklik sadece monarka ait olmalıdır. Egemenliğin diğer bir birimi olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu bu "yüksek" sıfatını kullanmamalıdır çünkü bir tek yüksek vardır, bir tek yüce vardır, o da monarkın kendisidir.

Sadece Parlamentonun "başkomutanlık" sıfatı alınmıyor. Bunun yanı sıra, Parlamento monarkı meşru kılmak için tüm yetkileri elinden alınmakla bir sivil toplum örgütüne dönüştürülüyor. Eminim, inanıyorum ki süreç içerisinde "başkomutanlık" sıfatı alınmış olan Parlamentonun adı üzerinden "büyük"lük sıfatı da alınacaktır. Çünkü, büyüklük de sadece monarka ait olmak durumundadır. Parlamentonun tek işlevi onu meşrulaştırmak dolayısıyla bir monarkı, "monokrasi" diyeceğimiz bir sistem içinde tanımlamaya hizmet edecek bir konumdan ibarettir çünkü dönüp baktığımızda, tek tek, birazdan incelediğimizde göreceğimiz gibi, "Parlamento" sıfatı artık ortadan kalkmış, söylediğim gibi Parlamento bir sivil toplum örgütüne dönüştürülmüş durumdadır sevgili arkadaşlar.

Sevgili milletvekilleri, dönüp değerlendirmelerimizi tek tek kurumlar için sürdüreceğ olursak başta bu değişikliğin getirdiği sonuç şudur: Yetkili ama sorumsuz, hesap soran ama hesap vermeyen, denetlenemeyen bir cumhurbaşkanlığı anlayışıyla ele alınmış. Her ne kadar bu kavram, adı "cumhurbaşkanı" olarak tanımlanmış ise de "cumhur" sıfatı buraya sadece bir meşruiyet kazandırma anlayışıyla yerleştirilmiştir. Yoksa onun ötesinde cumhuriyet de yanına almak isteyeceğine asla ihtimal vermiyorum.

Sayın milletvekilleri, bu kişiye tanınan yetkiler öncelikle yürütme yetkisini tek elde toplamak şeklinde gerçekleştiriliyor. Bakanlar Kurulu kaldırılıyor. Bakanların tamamı birer devlet memuruna çevriliyor ve sadece onlardan hesap soracak olan, Cumhurbaşkanının kendisidir. Onu alt edecek, hükümeti alacak, görevine son verecek, bakanlığını ihdas edip kaldıracak. Ve yine, bakanlar ve hükümet için Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel denetimi olan güven oylaması ortadan kaldırılıyor. Parlatonun güvenini almasına ihtiyaç dahi duymuyor. Beş yılda bir aldığı yetkiyle dilediği kadar kabine değişikliği yapabilir, dilediği kadar bakan atayabilir ve dilediği kadar bakanlık kurup kapatabilir. Keza bunun yanı sıra, soru önergesi başta olmak üzere diğer denetim mekanizmaları da tek tek ortadan kaldırılıyor. Yargılanamayan, denetlenemeyen ve hesap sorulamayan bir cumhurbaşkanlığı anlayışı tam da tarif ettiğim monarkın harekete geçirilmesinin göstergelerini ortaya koyuyor.

Öyle bir cumhurbaşkanlığı yaratılıyor ki sadece ve sadece kendi partisinin cumhurbaşkanı olsun isteniyor. Ben buraya gelmeden önce bir milletvekili arkadaşımın odasında Sayın Gül'ün Cumhurbaşkanlığı dönemini gösteren bir albüm çalışmasına baktım. Kapağında şöyle yazıyordu: "Herkesin Cumhurbaşkanı." "Herkesin Cumhurbaşkanı" diyordu. Sanırım bu adla çıkmış olan son albüm olacak. Artık toplumun tamamına bir Cumhurbaşkanı değil, sadece bir siyasal partiye bir Cumhurbaşkanı arıyor çünkü o cumhurbaşkanının bir siyasal partinin genel başkanı veya mensubu olmasında herhangi bir sıkıntı görülüyor. Dolayısıyla da böyle bakıldığında herkes kendine bir Cumhurbaşkanı bulsun anlayışı belki de arıyor. Öyle mi bakacağız? Yoksa bir gün içerisinde önce kendi partisinin MYK'sını, sonrasında grubunu, sonrasında diğer yetkili organlarını toplayan, partisinin yönetilmesine, sevk edilmesine müdahale eden, bununla kalmayıp HSYK üzerinde atamalar yapabilen, yargının yüksek mahkemesindeki insanların tayinlerini yapabilen, bununla da kalmayıp Bakanlar Kurulunu toplayabilen, bununla da kalmayıp Millî Güvenlik Kurulunu toplayan bir anlayışın, bir yönetim tarzının adı ne olabilir? Bu, sadece ve sadece bir parti devletinin inşası anlamında bir partili cumhurbaşkanının iradesinin toplumun tümüne dayatılması olabilir.

Ama bizler, biz Cumhuriyet Halk Partililer böyle bir anlayışı reddediyoruz. İnaniyorum ki bu anlayışı sadece bizler değil, diğer siyasal partilerin tabanı da, milletvekilleri de reddedecek. Bunun örneklerini şimdiden görüyoruz.

Ve sevgili arkadaşlar, biraz önce söyledim, yine, 2010'da yapmış olduğunuz yöntemi burada deniyorsunuz, yargının sıfatlarının önüne tarafsızlığı ekliyorsunuz. Bu da 2010'da yaptığınız gibi gerçekten de zehrin üzerini şeker kabuğuyla kapatmaktır. Böylesine, monarkın müdahalesine açık, denetimine, yönlendirmesine ve yönetimine açık bir yargının tarafsızlığından nasıl bahsedeceğiz biz? Bu sıfat burada sadece yazılı olarak kalacak. Bu bir aldatmacadır, bu bir yalandır, bu bir ikiyüzlülüktür; bu bir aldatmacadır, tekrar altını çizeyim. Dolayısıyla bunlara ihtiyaç yok. Siyaseti samimiyetle yapalım, mertçe yapalım. Ne yapmak istiyorsanız çıkıp söyleyelim.

Gerçekten de sizler tarafsız ve bağımsız bir yargı istiyorsanız yürütmenin yargıya bu denli müdahalesinin önünü neden açılıyorsunuz? Bu kadar yetkiyi o monarka neden veriyorsunuz? Böyle bir anlayışla beraber Anayasa'ya yazdığımız tarafsızlık sıfatının, bağımsızlık sıfatının ne kadar önemi ve değeri var? Bunu da sormak durumundayız. Dolayısıyla toplumu hep aldatageldiniz, aldatmaya devam ediyorsunuz. Ancak, bu aldatma süreçleri sizin de aldanmanıza sebep oldu. 2010 sürecinin bedelini tek başınıza değil, tek başımıza değil, hep beraber ödedik. İnaniyorum ki bu süreç bize de büyük maliyetler getirecek, yeni baştan hepimize büyük maliyetler getirecek. Bunu şimdiden görmelisiniz. Bu sistem, demokratik mekanizmaların, katılımın, halk iradesinin önünü tıkıyor. Böyle baktığımız zaman sizler, yasaklanmış, baskılanmış bir toplum yapısını, kendisini ifade edemeyen bir toplum yapısını marjinaliteye itersiniz, illegaliteye itersiniz, dolayısıyla demokratik yollardan kendini ifade etmeyen

toplum kesimleri başka yol ve yöntemler arar. Eğer süreç içerisinde bu zehirlenmeyle gücünüzü daha da fazla takip etmenin peşine düşerseniz, süreç içerisinde sadece ve sadece halka direnme hakkını meşru hâle getirmekten başka bir iş yapmış olmazsınız sevgili arkadaşlar.

İçine girdiğimiz süreç, yapılan çalışmalar ve bizim Türkiye'miz için öngörülen çalışma, süreç içerisinde mutlak bir şekilde Meclisi de tamamen ortadan kaldıran bir faşizmin, bir diktatörlüğün inşası şeklinde bize dönecektir, bunun uygulamasıyla dönecektir çünkü Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası, baraj sistemi hep birlikte düşünüldüğünde, bir siyasi partiyle ilintili devlet başkanı süreç içerisinde, bürokratik merkezîyetçi, antidemokratik, liderler sultasına dayalı Siyasi Partiler Yasası'ndan istifade ederek Parlamento grubunun tamamını kendi istekleri doğrultusunda şekillendirecektir ve bununla da kalmayacak bundan rahatsız olan hiçbir toplum kesiminin, siyasal kesimin yeni bir parti kurmasının olanakları da bulunmayacaktır bu baraj sistemi karşısında ve böyle bir durum ister istemez gücü daha da takip edecek, daha da kontrolsüz hâle getirecektir; süreç buraya doğru gidiyor. Sadece bakanlar memur olmuyor, milletvekilleri de kapı kulu olacaktır; milletvekilleri kapı kulu olmuş bir halk da bir tebaaya dönüşecektir, bunu görmemiz gerekiyor. Şu an bulunduğunuz yerler çok önemli ve kıymetli. Türkiye'nin seçilmiş 550 kişisinden birisiniz, yerleriniz çok önemli. Bunu anlamlı hâle getirmek durumundasınız. Buna anlam verecek olan, sizin tavrınız ve tutumunuzdur. Bakınız, gerçekten de, şu an için ihtiyaçlarınıza uygun, beklentilerinize denk düşen işler yapılıyor olabilir ama kontrol hâlâ ellerinizde, bu kontrolü elinizden bırakmayın; bıraktığınız gün, Türkiye'yi ta arkaik çağlarda kalmış yönetim anlayışıyla yönetilen bir ülkeye dönüştüreceksiniz. Bunun vebali omuzlarınızda. Ben, bu anlamda sizin vicdanlarınıza seslenmek istiyorum. Götürülmek istenen yer, artık güneşin doğmadığı, üzerinde sabahın olmadığı bir Türkiye'dir. Bunu görmek için gerçekten de falcı olmaya, kâhin olmaya gerek yok, istihareye yatmaya gerek yok. Bu sistem, bunun bunu getireceğini bize tüm çıplaklığıyla gösteriyor.

Ve sevgili arkadaşlar, bu oyu kullanılırken biliyorsunuz, hepimiz gidip o sandıklarda özgürce oyunuzu kullanacaksınız. Size özgürce oyunu kullandırmayan bir anlayış vatandaşlara özgürlük getirebilir mi? Sizin başınıza çavuş diken bir anlayış Türkiye'ye özgürlük getirebilir mi? Sizin milletvekilliğini bu kadar itibarsız hâle getiren bir anlayış Türkiye yurttaşlarının itibarını yükseltebilir mi? Sizler, bu anlamda attığınız her adımla Türkiye'yi geriye götürüyorsunuz ve Türkiye'nin üzerinde kurulup çalışacak bu karanlık düzenin meşruiyetini sağlıyorsunuz. Lütfen, elinizi vicdanlarınıza koyun, ben inanıyorum ki MHP'den de, AKP'den de, diğer partilerden de birçok milletvekili arkadaşım, onların bu ülkeye olan inancına, sevgisine, sahiplenmesine inanarak bu anayasaya "evet" demeyecek, ben buna inanıyorum ve kimsenin, kendi başında seyislik yapmasına, çavuşluk yapmasına izin vermeyecek, oyunu özgürce kullanacak, vicdanıyla kullanacak, çocuklarının geleceği için kullanacak; ben buna inanıyorum ve gerçekten de bunu yapacaksınız, sizlere güveniyorum. Biliyorum ki, inanıyorum ki bu tartışmaların her biri sizin zihninizde soru işaretleri yaratıyor. Siz gülümsesenez bile, tebessüm etsenez bile vicdanlarınızda bu yüküklü, bunu yapacaksınız.

Sevgili arkadaşlar, Türkiye iki gündür yeni bir düzlemin içerisine girdi. Artık Türkiye, çünkü Türkiye asla olmayacak. AKP nasıl bir Türkiye tasarımı içerisinde bulunduğunu, Türkiye'ye nasıl bir gelecek biçtiğini ve tarif ettiğini bu anayasa değişikliği anlayışıyla ortaya koydu, gördük, deşifre oldu; artık buradan geri dönmesi mümkün değil, dönse bile bu ortaya koyduğu iradeyi gizlemesi mümkün değil, bunu milletvekilleri de gördü, halk da gördü. Eğer burada, sizler, basını sınırlasanaz bile, televizyonlarda bu tartışmaları vermesenez bile, muhalifler konuşmasa bile sokak sokak bunları anlatacağız, ev ev bunları konuşacağız. Ve inanıyorum ki Türkiye yeni bir Türkiye'ye doğru gidiyor, Türkiye yeni bir geleceğe evriliyor. Artık, düne kadar, sizin özgürlükçü, vesayetsiz, çağdaş dünyayla bütünleşme arzusu taşıyan anlayışınızın ne noktaya geldiğini, nasıl deşifre olduğunu herkes gördü. Bu

saatten sonra yeni bir Türkiye kurulacak, o Türkiye bu anayasanın karşılığında kurulacak ve biz sizin tabanınızda milyonlarca yurttaşımızla bulacağız, biz, onlarla birbirimize kavuşacağız. Biz, MHP'nin tabanında bir dolu yurttaşımızla buluşacağız ve Türkiye'nin geleceğini onlarla beraber biz inşa edeceğiz, buna inanıyorum. Dolayısıyla da, bu süreçte, bu arkaik düzenin içinde kalmakta fayda görenler ile çağdaş, modern, hukuk devletine inanmış, parlamenter sistemi güçlendirmek isteyen yeni yapılanmanın içerisinde yer almak konusunda her bir milletvekilimiz de bir tercih kullanacak. Ben, öncelikle bu Komisyonunda bulunan milletvekili arkadaşlarımın, bu, gerçekten de toplumsal barışı güçlendirmiş, ortak yaşama arzusunu güçlendirmiş ve geleceğe güvenle bakan, özgürlükleri vatandaşına laik gören bir anlayışla buluşmasını ve onların da bu sürece katkı vermesini bekliyorum. Tek tek hepiniz bunu yapabilirsiniz ve yapacağınıza inanıyorum. Şayet yapamadığı takdirde, inanıyorum ki sıkıştığı her yerde, engellenemeyen, set çekilemeyen tarihin akışı yine özgürlüklerden yana, demokrasiden yana, barış ve kardeşlikten yana, bilimden faydalanmadan yana işleyecektir. Bu despotik düzenin, kurulmak istenen despotik düzenin oluşturduğu setleri de bir gün mutlaka yıkacaktır. Nehirler tersine akmaz, gün mutlaka geceyi aşıp bizimle buluşacaktır. Bu anlayışla yapmış olduğunuz anayasanın sizleri de tatmin etmediğini biliyorum ama özgürleşmeye de bütün arkadaşlarımı davet ediyorum, lütfen, çocuklarımıza gelin beraber sahip çıkalım, geleceğimize beraber sahip çıkalım diyerek sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, teşekkür ediyorum.

Sırada Meral Danış Beştaş Hanım var ancak Erol Dora Bey'le karşılıklı yer değiştirdikleri için, Erol Dora Bey.

Buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli basın emekçileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlamak istiyorum.

Bugün Sayın Gök de bahsetti, konuşmama başlarken ben de bahsetmek istiyorum. Düşünün ta 1215 tarihinde Magna Carta imzalanmış. O tarihleri değerlendirdiğimizde ve şimdiyle kıyasladığımızda, aslında dünyanın ne kadar geri kalmış olduğunun aynı zamanda bir ispatıdır o. 1215 yılında imzalanmış bir belgedir Magna Carta, günümüzdeki anayasal düzene ulaşana kadar yaşanan tarihi sürecin en önemli basamaklarından birisidir yani bir bakıma bugünkü anayasaların anası diyebileceğimiz bir belgedir, tarihi bir belgedir; tarih 1215. Kısaca bahsetmek istiyorum önemli bir iki noktadan, Sayın Gök de bahsetmişti.

Vatandaşların özgürlüklerini belirlemekten çok, toplum güçleri arasında bir denge kuran Magna Carta, kralın sonsuz olan yetkilerini din adamları ve halk adına sınırlamıştır. Magna Carta'nın 39'uncu maddesinde yer alan "Özgür hiç kimse kendi benzerleri tarafından ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek, mal ve mülkünden yoksun bırakılmayacak. Kanun dışı ilan edilmeyecek, sürgün edilmeyecek veya hangi şekilde olursa olsun zarara uğratılmayacaktır." hükmü, vatandaşların hakları ve özgürlükleri açısından çok önemli kurallar getirmiş olduğunu görüyoruz, aynı zamanda hukukun üstünlüğü ilkesinin birçok ülkede yerleşmesine de bu vesile olmuştur. 2'nci maddesinde de şunu söylüyor: "Adalet satılamaz, geciktirilemez, hiçbir özgür yurttaş ondan yoksun bırakılamaz." Keza, 38'inci maddesinde: "Bundan böyle, hiçbir hâkim herhangi bir kimseyi, ilgili olayda doğru ve güvenilir deliller ortaya koymadan dava edemez." Yine, 40'inci maddesinde: "Kimseye hakkı ya da adaleti satmayacağız, menetmeyeceğiz ya da geciktirmeyeceğiz."

Şimdi, ta 1215 tarihinde böyle uluslararası -özellikle İngiltere'de- böyle bir belge imzalanmış, şimdi biz nelerle uğraşyoruz, bunun mukayesesini yapmak amacıyla kısaca bu metinden söz ettim.

Şimdi, Anayasa değişikliği geneli üzerinde değerlendirmeler yapmak istiyorum. Şimdi, anayasacılık hareketleri 19'uncu yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkmış, bu hareketlerle devlet iktidarının sınırlanması suretiyle insan hak ve özgürlüklerinin genişletilmesi yolunda önemli mesafeler katedilmiştir. Bu bağlamda anayasalar devlet iktidarını sınırlandırarak insan hak ve özgürlüklerini genişletmeyi ve güvence altına almayı hedefleyen temel hukuki metinlerdir. Dolayısıyla anayasalar, toplumsal hayatı düzenlemekle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşamın teminatı da olmaktadır. Türkiye halkları, hukukun üstün olduğu, demokratik katılımın önündeki tüm engellerin kaldırıldığı, özgürlüklerin gerçek anlamda kullanılabildiği, insan hak ve hürriyetlerinin evrensel hukuk normlarına yaraşır bir seviyede gerçekleştiği bir anayasayı yıllardır özlemektedir. Osmanlı döneminde, 1808'de Sened-i İttifak'ın imzalanmasıyla padişahın yetkileri sınırlandırılmaya başlanmış, 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'yla hukuk devletine geçişin ilk aşamaları başlamıştır. Bu süreçte, 1876 yılında yapılan Kanun-i Esasi ilk Osmanlı Anayasası niteliğindedir. Sonrasında Ankara'da oluşturulan ilk Meclis, "Kurucu Meclis" diyoruz, 1921'de Teşkilat-ı Esasiye'yi kabul etmiştir. Bildiğimiz gibi ilk Meclis, yıkılan bir imparatorluğun yerine kurulacak ülkenin nüfusunun çoğulcu yapısı büyük oranda dikkate alınarak oluşturulmuştu. Ardından, 1924 yılında yapılan Anayasa'yla birlikte toplumun farklı kesimlerinin yok sayılma süreci başlatılmış, 1961 ve 1982 anayasaları ise tümüyle, darbe süreçlerinin sonucunda yapılmıştır. Dolayısıyla Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan anayasalar, askerî darbelerin hukuk metinleri niteliğindedir. Darbe dönemlerinin ürünü olduğu için bu anayasalar, toplumsal gelişmemizin önünde büyük engeller oluşturmuşlardır. Olağanüstü dönemlerde, darbe dönemlerinde yazılan anayasalar, ülkemizde yaşayan farklı toplumsal kesimlerin demokratik taleplerini gideremezler. Kaldı ki bugüne değin de giderememiştir. Aksine, her darbe anayasası, toplumsal sorunların artarak ve derinleşerek süregelenleşmesine yol açmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki anayasalar toplumsal sözleşme niteliğinde metinlerdir. Toplumsal sözleşmeleri de kurucu irade yani halk yapar. Yeni bir anayasa yapımı için ise kurucu iradenin özgürce fikirlerini beyan edebileceği özgürlükçü bir zemin gerekmektedir. Şimdi, içerisinde bulunduğumuz süreçte, yine bir darbe girişimi ardından ve OHAL koşulları içerisinde 2 partinin gizli kapılar ardında anayasa tartışmaları yürütülmüştür. İktidar partisinin, Parlatmentonun ana muhalefet partisi ve 3'üncü siyasi partilerini dahi sürece dâhil etmediği, üniversiteleri, baroları, sivil toplum kuruluşlarını ve toplumun farklı kesimlerinin hiçbirisinin görüşüne başvurulmadığı, seçilmiş milletvekilleri ve belediye eş başkanlarının âdeta siyasi rehineler olarak cezaevlerinde tutulduğu, muhalif tüm medya kuruluşlarının kapatıldığı, çalışanlarının tutuklandığı, sivil toplumun, sivil yaşamın olmazsa olmaz örgütlü yapısı olan STK'ların kapatıldığı, özgür düşüncenin egemen olması gereken üniversitelerin baskı altında tutulduğu, akademisyenlerin görevden atıldığı veya tutuklandığı bir süreçte topluma dayatılacak şeyin yeni bir anayasa olmayacağını hepimiz aslında açıkça biliyoruz. Yapılacak olanın adı, darbeyi ve statükoyu süreklileştirmek, toplumu daha fazla baskı altında tutacak, demokratik özgürlüklerin daha fazla yok sayılacağı bir metin önümüze koymaktadır aslında.

AKP-MHP millî mutabakat ittifakı eş genel başkanlarımızın ve milletvekillerimizin tutuklanarak rehin alındıkları dönemde demokratik siyasetin devre dışı bırakılarak toplumun mutlak iktidar hedefiyle tek adam yönetimine yöneltilmesi amacıyla bir mini Anayasa paketini gündeme getirmektedir. Tutuklama ve rehin almanın en önemli nedeni de aslında bu pakettir. Bu ittifak, yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki kuvvetler ayrılığını "kuvvetlerin birliği ve uyumu" adıyla tek kişi yönetimi altında toplamaya çalışmaktadır. Böylelikle, Türkiye'de uzun yıllardır sürdürülen demokratikleşme mücadelesinin tüm kazanımları tasfiye edilmek istenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; başta Kürt ve Alevi sorunları olmak üzere toplumun tüm sorunlarını daha da derinleştiren politikaların izlenmesi, içeride ve dışarıda savaş ve çatışmacı politikaların uygulanması, demokratik muhalefete yönelik siyasi operasyonların gerçekleştirilmesi, demokratik siyasetin ve demokratik muhalefetin her türlü kurumsal, hukuksal hak kazanımlarının tasfiyesinin hedeflenmesi bu mini Anayasa paketiyle paralel yürütülmektedir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, toplumsal barışın sağlanması için farklılıkları zenginlik olarak gören, demokratik kazanımları geliştiren, toplumsal mutabakatı tesis eden, özgürlükleri en geniş şekliyle yaşanılır kılan bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç duyulmaktadır açıkça. Ancak ve ancak, toplumun taleplerinde, en geniş şekliyle uzlaşma sağlanarak anayasada yer aldığı Türkiye geleceğe daha emin adımlarla ilerleyecektir. Yeni bir anayasa yapılabilmesinin en temel ön koşulu ise her yurttaşın ve her toplumsal kesimin kendisini özgürce ifade edebileceği, yeni anayasaya ilişkin taleplerini özgürce ifade edebileceği demokratik bir ortamın tesis edilmesinden geçmektedir. Bu ortam tesis edilmeden yürütülecek anayasa tartışmaları ise her şeyden önce, toplumsal meşruiyetten yoksun kalması sonucunu ortaya koymaktadır. Türkiye’de şu içerisinde bulunduğumuz zaman diliminde zaten bir darbe ürünü olan mevcut Anayasa’yı kökten lağvedip evrensel ve demokratik ve hukuk ilkelerini özümsemiş, eşit ve özgür yurttaşlığı hedefleyen, toplumun bütün kesimleriyle demokratik bir zeminde müzakere edilerek olgunlaştırılmış yeni bir Anayasa yapmak yerine mevcut Anayasa’nın bile çok gerisine düşen ve ülkenin temel hiçbir toplumsal meselesini çözmeye odaklanmamış bir metin üzerinde tartışma yürütmek aslında trajikomiktir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; demokratikleşmeyi hedefleyen ülkelerde anayasal değişimle elde edilmek istenen temel yarar, anayasanın, değişen sosyal, ekonomik ve siyasi şartlara uydurulması ve toplumsal barışın daha sağlam temellere oturtulması ihtiyacıdır. Toplumun yok sayılan, hak gasbına uğrayan hiçbir kesimiyle herhangi bir istişare ya da uzlaşma aranmaksızın, hiçbir biçimde şeffaf olmayan, içeriğine dair kamuoyuyla hiçbir biçimde paylaşımda bulunulmayan bir metin bu toplumun ortak anayasası vasfını taşıyamayacaktır. Dayatmacı yöntemlerle hazırlanan anayasa metinleri yeni dayatmacı yöntemleri de her an üretecektir ve doksan yıllık siyasi tarihimizde defalarca darbeler maruz kalan sivil siyaset, yeni darbe olasılıklarını her zaman gündeme getirebilecektir. Elbette darbelerden, darbe girişimlerinden kurtulmanın yegâne yolu tam demokrasidir, ihtiyacımız olan, tam demokrasidir, evrensel hukuku içselleştirmektir. Çağdaş dünyaya entegre olabilmenin en önemli koşulu ise hukukun üstünlüğü ve demokratik cumhuriyeti mümkün kılmaktır. Temmuz 2016’ dan bu yana ülkemiz “OHAL” adı altında keyfi uygulamalar ve kanun hükmünde kararnamele yönetilmektedir. Hepimiz biliyoruz ki OHAL temel hürriyetleri bile keyfi biçimde askıya almış bulunmaktadır. Hem Anayasa’mız hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 15’inci maddesi bildiğiniz gibi buna cevaz vermektedir. Bizatihi halkın iradesini temsil eden Parlamento da OHAL sürecinde işlevi sembolikleşen, itibarsızlaştırılan, seramonik görüşmelerin yapıldığı bir mekâna dönüştürülmüştür. Dolayısıyla, Anayasa’nın seçimle oluşmuş ancak fiilen, defakto, baskı altındaki bir Meclis tarafından yapılması meşruiyet probleminin bir başka boyutudur. Çünkü, böyle bir durumda Meclis her ne kadar seçimle oluşmuş, temsili bir niteliğe sahipse de anayasayı kendi serbest iradesiyle değil başka bir gücün denetimi altında ve talimatlarla yapmaktadır. Bu ise millî egemenlik kavramını hiçe saymanın en açık ispatıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; anayasa yapım yöntemine ilişkin ek olarak şunları da ekleyebiliriz: Demokratik rejimlerde anayasa yapmak bu kadar önemliyken anayasanın yapım yöntemi de bir o kadar önem kazanmıştır. Bu önemin temel dayanağı, demokrasiyi tesis etmeyi hedefleyen anayasaların yapım yönteminin de demokratik olması gerekmektedir. Tabii, önümüze getirilen Anayasa değişikliği metninin ne yöntemi ne de içeriği en küçük demokratik kırıntılar dahi taşımamaktadır. Bu metnin ve metnin hazırlanış yönteminin açıkça demokratik bir kaygısı da bulunmamaktadır. Asgari

demokratik gelenekleri dahi yok sayan bu Anayasa değişiklik metni ve hazırlanma yöntemi, çağdaş dünyada anayasa yapım yöntemlerinde önemli bir kavram olan katılımçılık ilkesini de yok saymıştır. Belirtmek gerekir ki katılımçı anayasa yapımından sadece klasik yöntemler olan referandum veya kurucu Meclisin seçimle iş başına gelmesi değil, halkın, anayasanın hazırlanış sürecinin her aşamasında katılımçı olarak yer alması anlaşılmaktadır. Bildiğiniz gibi, 24'üncü Dönemde oluşturulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunda Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa, bu ülkenin bütün farklı etnik grupları, bütün farklı inançların liderleri, sivil toplum kuruluşları, başta üniversiteler, barolar olmak üzere hepsi ilk defa bu Meclisin çatısı altına davet edilmişlerdi ve yeni bir anayasa yapım sürecinde talepleri kendilerine sorulmuştu. İşte, bizim arzuladığımız esas budur ve bu şekilde anayasalar yapılmalıdır. Katılımçı demokrasi ve müzakereci demokrasi uygulamaları, temeline katılım ve müzakereyi almakta ve bu çerçevede, çok çeşitli şekillerde demokrasi pratiği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun örnekleri son yıllarda anayasa yapımı yöntemlerinde kendini belirgin bir şekilde göstermiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; tabii, burada katılımçı demokrasi kavramını da biraz açmakta fayda olduğunu görüyorum. Katılımçı demokrasi, siyasi karar alma sürecinin meşruluğunu sağlamak için alınan kararlardan bizzat etkilenenlerin karar alma sürecine katılması anlamına gelmektedir. Katılımçı demokrasi çoğulcu bir alışveriş biçimidir. Kısaca katılımçı demokrasi, toplumu oluşturan bütün unsurların karar alma sürecine katılması, kendi çıkarı doğrultusunda görüş bildirmesi, bu görüşlerin siyasi aktörler tarafından dikkate alınması ve karar alma sürecine etki etmesi anlamına gelmektedir. Tabii, katılımçılık ilkesi müzakereyle birlikte var olduğunda aslında anlam kazanmaktadır. Halk kendi çıkarlarını karar alma sürecine yansıtarken bunu etkin müzakere araçlarıyla yapabilmeli ve böylece kendi siyasi görüşünü de kendisini temsil edenlerin bağımsız olarak olgunlaştırabilmeleridir. Anayasa yapımını halkın katılımı, sürecin bütünün kapsayan, geniş katılımı, tartışmacı ve müzakereci bir dâhil olma yöntemiyle sağlanmalıdır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, tabii, burada tekrar altını çizmekte fayda var ki demokratik bir anayasanın ortaya çıkabilmesi yapım yönteminin demokratik olmasına bağlıdır, bu son derece önemlidir. Katılımçı anayasa yapımını önemsememiz ve önermemizin temel sebebi, halkın temel haklarının iktidar karşısında güvence altına alındığı ve iktidarın sınırlarının net bir biçimde çizildiği metnin yapımının öncesine, metnin hazırlanış sürecine ve sürecin sonuna etkin bir katılım gösterebilmesinin sağlanmasıdır. Elbette ki bu süreçte halkın anayasayla ilgili görüşlerini toparlamak ve yapım sürecine girdi sağlamak konusunda siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, barolar, üniversiteler ve sendikalar gibi demokratik bir düzenin olmazsa olmaz unsurları çok önemli bir rol üstlenmelidirler. Ancak, Türkiye'de bugün geldiğimiz noktada ne siyasi partilerin ne sivil toplum kuruluşlarının ne sendikaların ne üniversitelerin ve akademisyenlerin ne de basının özgür düşünme ve düşüncelerini toplumla paylaşma koşulları güvence altındadır, halkın haber alma özgürlüğü son derece kısıtlıdır. Her an herkes en küçük eleştirel fikirlerinden, tepkisel eylemlerinden dolayı kolaylıkla suçlu ve daha vahimi, terörist ilan edilebilmektedir.

Şimdi, bu Anayasa değişikliği paketiyle gündelik veya kısa vadeli siyasi sorunların çözüm ona çözümlü hedeflenmektedir. Ama hepimiz biliyoruz ki bu taslak, gerek hazırlanış yöntemi ve gerekse muhtevası bakımından meşru değildir, demokratik değildir, toplumsal yararı gözetmemektedir, barışı hedeflememektedir, eşit yurttaşlığı tesis etmeyecektir. Kısaca, toplumsal çatışmalara neden olan hiçbir gerçek problemi çözme kabiliyetinde değildir. Aksine, sorunların derinleştirici, negatif bir rol oynayacağı şimdiden rahatlıkla öngörülebilir.

OHAL döneminde anayasa yapma girişimi üzerine de birkaç noktanın altını özellikle çizmek istiyorum. Şimdi, tekrar belirtelim ki anayasa, devletin yapısını ve erkler arasındaki ilişkiyi kuran gücün meşruiyetinin devamı için hukukla sınırlaya bir metindir. Hepimiz biliyoruz ki temel insan hak ve özgürlükleriyle yakından ilişkili olan bu sınır başkanlık tartışmalarının alevlendiği son bir yıl içinde defalarca sistematik olarak çok ağır biçimlerde ihlal edilmiştir. Geniş coğrafyalara yayılan tam zamanlı sokağa çıkma yasaklarıyla başlayan çatışmalı süreç devam ederken gerçekleşen başarısız darbe girişimi ve olağanüstü hâl ilanıyla güvensizlik iklimi toplumun tüm katmanlarına yayılmış, kutuplaşma son derece artmıştır. Gerek iç gerekse dış politika tercihleri ülkenin çeşitli yerlerinden yaygın saldırıları da tetiklemiş, şiddet ve korku alelade bir hâl almış bulunmaktadır. Bu tür süreçlerde anayasa yapımı, olağan dönemlerdeki anayasa yapım sürecinden daha farklı bir yaklaşım gerektirmektedir. Bir toplumsal mutabakat metni olan anayasanın hazırlanması, toplumsal mutabakatın yarılma eşiğinde olan bugünün Türkiye'si gibi toplumlarda aslında zor bir iştir. OHAL dönemlerinde anayasalarda rejim bakımından önemli değişikliklere gitmek, hele hele, antidemokratik uygulamaları artıracak, açık uçlu, denetimsiz uygulamaların, mekanizmaların önünü açmak zaten son derece zedelenmiş olan toplumsal barışımızı tam anlamıyla dinamitlemek manasına gelmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nicelik bakımından çoğunluğun azınlığa tahakkümünü artıracak yöntem ve içeriklerde hazırlanan metinler toplumsal bağları koparma noktasına getirmek gibi çok önemli bir riski de beraberinde getirmektedir. OHAL, toplumun içine düştüğü, varlığını dahi tehdit edebilecek ağırlıkta bir krizi çözmek için kullanılan anayasal bir enstrümandır. Bu dönemlerde temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere aykırı tedbirler alınabilmektedir, mevcut Anayasa da buna izin vermektedir. Dolayısıyla, kişi hürriyetinin askıya alındığı bir süreç olan OHAL dönemi, tartışma zemininin, müzakere zemininin son derece kısıtlı olduğu dönemdir. Dolayısıyla, son derece müzakereye açık olması gereken anayasa yapımı gibi bir sürecin OHAL sürecine denk getirilmesi, bizzatı, demokrasi, özgürlükler gibi temel insan hakkı kavramlarının bile hiçe sayıldığı ve hiçe sayılmaya devam edileceğinin açık göstergesi ve itirafı niteliğindedir. Oysa, demokratik ilkelere uygun olarak yeni bir anayasanın yapılabilmesi ya da Anayasa'da hükümet sistemi değişikliği gibi çok kapsamlı bir değişikliğe gidilebilmesi için temel hak ve özgürlüklerin normal zamanlarda olduklarından daha fazla güvence altında olmaları gerekir. Bir Amerikalı anayasa hukukçusu olan Bruce Ackerman bu noktaya dikkat çekerken demokratik anayasa yapımında normal siyasetten özgürlük, katılım ve diyalog unsurları açısından elverişli bir ortamın varlığını gerekli kılan yüksek siyasete geçilmesi gerektiğine işaret eder.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; herhâlde Türkiye'nin OHAL rejimi altında söz konusu bu şartları sağlayamayacağı tartışmalı bile değildir. Konuyu şu soruları sorarak bağlayalım: Birincisi, OHAL dönemlerinde toplumsal psikoloji ister istemez OHAL'in şartlarına göre şekillenecektir. Böyle bir dönemde yapılacak bir Parlamento anayasa çalışmasının ve halk oylamasının demokratik anlamda halkın iradesinin oluşumu ve sandığa yansımaları açısından uygun bir sosyopsikolojik ortamda yapıldığı söylenebilir mi? İkincisi, OHAL'in gölgesi üzerine düşen bir halk oylaması iç ve dış kamuoyunda meşruiyet tartışmalarına konu olmaz mı? Ve sonuncusu, hemen hemen tüm siyasi süreçlerin artık tarihin tozlu raflarına kaldırılması gerektiği konusunda hemfikir olduğu ve değiştirilmek istenen 1982 Anayasası'nın satır aralarına olağanüstü bir dönemin sancılarının sindiği bir Anayasa değişikliği bu ülkeye ne getirecektir?

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve değerli basın emekçileri; hepimiz biliyoruz ki basın demokrasilerin vazgeçilmez bir yapı taşıdır ve basın özgürlüğü olgusu da yine demokratik ülkelerde ortaya konulmuş bir kavramdır. 17'nci yüzyıldan başlayarak yazılı basın alanında meydana gelen gelişmeler, daha sonraları basının dördüncü güç olarak kabul edilmesiyle

sonuçlanmıştır. Kamuoyuna açıklama oluşturma, iktidarın, devlet, kurum ve kuruluşların faaliyetlerini halk adına denetleme ve eleştirme gibi son derece önemli görevleri olan basın, etkili olduğu sahanın genişliği göz önüne alındığında bu tanımlamayı tamamen hak etmektedir. Sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak yazılı basına işitsel ve görsel kitle iletişim araçlarının da eklenmesiyle, basın, daha geniş bir boyut kazanmış ve dolayısıyla da basın özgürlüğü kavramı giderek daha geniş bir anlamsal içeriğe sahip olan iletişimin özgürlüğü olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bugün basının karşı karşıya olduğu en önemli engelleme biçimi ise sansürdür. Çünkü, tarafsız ve yeterli bilgi ve haber alamayan halkın siyasi ve toplumsal tercihlerinin sağlıklı olamayacağı da aşikârdır. Gücünü vatandaşlarının iradesinden alan bir hukuk devletindeyse bu durumun son derece sakıncalı olduğu açıktır. Aslında, her dönemde iktidar konumundakiler kendi hareket alanlarını kısıtladığı düşüncesiyle basın özgürlüğü kavramına tereddütle yaklaşmışlardır. Bu durum ise gazeteciliğin var oluş kavramı olan haber verme ve bilgilendirme işlevinden kaynaklanır. Halkın özgür haber alması düşünce ve görüşlerin özgürce iletilmesi siyasi yetkinin de içinde bulunduğu tüm kurum ve kuruluşların serbestçe eleştirilmesi ancak kitle iletişim araçlarıyla gerçekleşebilecektir. Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz yüzyılda tüm dünyanın kabul ettiği tartışmasız bir gerçek vardır: Basın özgürlüğü sadece gazetecinin kendini ifade edebilme özgürlüğü değil, aynı zamanda halkın haber alma özgürlüğüdür. Basın, halkın gözü, kulağı ve sesi olma anlamında çağdaş demokrasinin güvencesi ve temel kaynağıdır.

Siyaset bilimcilere göre Hükümet politikası ve tüm önemli siyasi olaylar bir toplumun üyeleri tarafından biçimlendirilmektedir. Bir başka deyişle iktidar sahibi yöneticiler ile yönetilenler arasında sürekli bir ilişki ve etkileşim söz konusudur. Egemenliğin halktan kaynaklandığı, erki halka dayandıran bir yönetim biçimi olan demokraside kamuoyu olgusu büyük önem taşımaktadır. Demokrasinin özgür düşünce yapısına ve ifade serbestliğine olanak tanıyan insan hak ve özgürlüklerinin en geniş şekilde uygulanmasını sağlayan bir sistem olduğunu akılda tutarak, bunun gereği olarak halk kendini yönetmekle görevlendirdiği temsilcilerini eleştirebilmeli ve denetleyebilmelidir. Bu demokrasinin devamı bakımından hayatidir. Yurttaşlar haklarını yeterince kullanamadıklarına inanıyorlarsa bunu iktidara duyurabilmeli ve haklarının teminini isteyebilmelidirler. Tüm bu iletişimi ise büyük oranda basın yoluyla sağlayabilecekleri açıktır. Gerek editöryal anlamda olsun gerekse hukuki anlamda olsun basının özgürlüğünün temini demokrasinin sağlıklı bir şekilde işlemesi açısından önemlidir. Gerçek demokrasiyi ülkelerinde uygulamakta oldukları iddiasında olan hükümetlerin, halkın çok kaynaktan, farklı ve özgür yorum ve haberlerle bilgilendirilmesinin devamını sağlamaları bu temelde şarttır. Bu, demokrasinin sağlıklı bir şekilde işlemesi ve ülke demokrasisinin daha ileri düzeye ulaşabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bugün, Anayasa değişikliği görüşmelerinin yapıldığı ortamda Türkiye’de basının durumu nedir diye baktığımızda, içler acısı bir baskı, sindirme politikasıyla yasaklayıcı, cezalandırıcı, haber alma özgürlüğünün iktidarcı her türlü yöntemlerle engellendiği bir tabloyla karşı karşıyayız. Peki, bu ortamda halk kendisini çok yakından ilgilendiren bu yasama faaliyetlerinden nasıl enforme olacaktır? Haberdar olamayacaktır ya da iktidarın gözüyle, bakışıyla bilgilenecektir. Örneğin, bu paket Meclisten geçtikten sonra referanduma gitme sürecinde bütün muhalifler, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları özgürce miting yapabilecekler mi? Basın toplantıları bu anlamda bu anayasanın sakıncalarını özgürce topluma yansıtabilecekler mi? Halk alternatif görüşleri duyamayacak, tartışamayacak ve karar sürecinde değerlendiremeyecektir. Bakınız, yaklaşık 146 gazeteci tutukludur, yine, 160’a yakın kuruluş kapatılmıştır. Yayına devam eden basın organlarının kapatılmaması iktidarı eleştirme ya da destekleme kriterlerine bağlanmıştır bir bakıma. Yani, bir gazete, televizyon ya da gazeteci iktidarı eleştiriyorsa herhangi bir biçimde suçlu ilan edilebilmekte, terörize edilmekte, cezai yaptırıma maruz bırakılmakta hedef hâline getirilmektedir.

Şimdi, bu hâliyle iktidardan farklı düşünen, farklı partilere oy veren alternatif görüşlere sahip halk kitlelerinin haber alma, bilgilenme hakları gasbedilmektedir, yok sayılmaktadır. Daha berrak bir ifadeyle, iktidar kendi sesinden başka ses duyulmasına bir bakıma tahammül edememektedir.

Bakınız, 7 Haziran seçimlerinden bu yana HDP’li bütün siyasetçilere ulusal basında eşi görülmemiş bir sansür uygulanmakta. Hepimizin vergileriyle yayın yapan TRT kanalları bu politikanın başını çekmekte ve aslında suç işlemektedir. Bununla ilgili de geçenlerde özellikle Sayın Kılıçdaroğlu’nun da belirttiği gibi “Yaklaşık altı yıldır ben TRT’ye davet edilmedim.” Bizim söylediklerimizin aslında bir bakıma somutlaşması anlamında bunu vurgulamak istedim ve bu anlamda da yapmış olduğumuz bütün girişimler sonuçsuz kalmakta, yargı ise bu tutumu görmezden gelmektedir. TRT bugün iktidar partisinin yayın organı hâline getirilmiştir. Şimdi, bu koşullarda, basın özgürlüğünün asgari şartlarının sağlanmadığı bir ortamda, halkın haber alma özgürlüğünden yoksun bırakıldığı bir ortamda yeni anayasa tartışması yürütüyor gibi görünmek ahlaki değildir, hukuki de değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan; anayasa yapım süreçlerinde görüşlerine özellikle başvurulması gereken, sürece dâhil edilmesi gereken önemli bir bileşen de üniversiteler ve akademisyenlerdir. Tabii, üniversite denilince üzerinde durmamız gereken temel anahtar kavram akademik özgürlüktür. Akademik özgürlük akademisyenin veya bilim insanının çalışmalarında ve düşüncelerini ifade etmesinde sahip olduğu serbestliğin temel göstergesidir. Öyle ki öğretim üyeleri işlerini kaybetme ve keyfi biçimlerde cezalandırılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaksızın sorgulama, eleştirme, yeni önermeler, doktrinler geliştirebilme, egemen anlayışla çelişkili olabilecek görüşlere sahip olma hakkına sahip olabildikleri ölçüde özgürdürler. Tabii, Türkiye özelinde, gerek yasal, anayasal zeminde ve gerekse uygulamada üniversitelerin özerkliği ve akademik özgürlüklerin içinde bulunduğu durum kuşkusuz utanılacak vaziyettir. İçerisinde bulunduğumuz OHAL sürecindeyse üniversiteler belki de tarihlerinin en talihsiz dönemini yaşamaktadırlar. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu zaman diliminde Türkiye’de üniversitelerin ve akademisyenlerin siyasi iktidar ve tahakkümcü devlet anlayışını temsil eden zihniyetlerce yoğun baskılara maruz bırakıldığı, üniversite kurumunun olmazsa olmazı niteliğinde olan ifade özgürlüğünün en sert yöntemlerle engellendiği bir süreçten geçiyoruz maalesef.

Geçtiğimiz hafta Genel Kurulda bütçe görüşmelerinde de dile getirdiğim bir konuyu tekrar sizinle paylaşmak istiyorum. Bakınız, dünyanın ilk 500 üniversitesi içerisinde Türkiye’nin 5 üniversitesi ancak yer bulabilmektedir. Bunlardan biri de Boğaziçi Üniversitesidir. Yüzlerce örnekten sadece biri olarak belirtmek istiyorum: Boğaziçi Üniversitesinde, dünyanın ilk 500 üniversitesi arasına girebilmeyi başarabilen bu üniversitemizde bir rektör seçimi yapıldı. Seçimi yüzde 86 oyla kazanan Profesör Doktor Sayın Gülay Barbarosoğlu rektör seçilmesine karşın, seçimlere dahi katılmayan bir kişi Sayın Cumhurbaşkanı tarafından rektör olarak atandı. Ardından, daha vahim bir uygulama gerçekleşti ve rektör seçimleri tüm üniversiteleri kapsayacak biçimde kökten kaldırıldı. Şimdi, bu Anayasa paketiyle de bu kalıcılaştırılacak ve tüm devlet kurumu yöneticileri tek kişinin inisiyatifli doğrultusunda atanacaktır. Şimdi, sormak istiyorum: Avrupa’da rektörleri doğrudan atayarak belirleyen ve rektör seçimi olmayan tek ülke unvanını kazanmış bulunmaktayız. Bu unvan ülkemize, bilime ve insanlığa nasıl bir katkı sunacaktır? İktidar tarafından asgari demokratik bir işleyişe bile izin verilmeyen üniversiteler nasıl özgür düşünebileceklerdir? Nasıl nitelikli bilgi oluşturabileceklerdir, üretebileceklerdir? Bugün geldiğimiz noktada binlerce akademisyenin işine kanun hükmünde kararnamele son verilmiştir. Binden fazla akademisyen ülkede barış istemekten dolayı suçlu ilan edilmiş, gözaltı ve tutuklamalarla sindirilmek istenmiştir, yüzlercesi yurt dışına iltica etmek zorunda bırakılmıştır. Tabii, burada üniversiteler ve akademisyenlerin yasa, anayasa ve yapım süreçlerindeki önemli rolleri de alışıya edilmiştir. Akademisyenler de diğer toplumsal bileşenler gibi bu anayasa değişikliği sürecine dâhil

edilmemişlerdir. İçerisinde bulunduğumuz süreçte üniversitelerin itibarsızlaştırıldığı, akademisyenlerin işten atıldığı, cezaevlerine konulduğu dolayısıyla akademisyenlerin bile anayasa tartışmalarından uzak tutulduğu bir siyasi atmosferde ortaya çıkacak sözüm ona anayasa metni bu ülkenin temel hiçbir sorununa çare üretmeyecektir. Akademisyenlerin toplumsal alana dair bilgilerini paylaşmalarına, yasalara ilişkin eleştirel tutumlarına dahi tahammül edilmeyen bir süreçte hazırlanan bu paketin hiçbir demokratik inandırıcılığı bulunmamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Türkiye'nin başta Kürt meselesi olmak üzere farklı halk ve inanç gruplarının çözüm bekleyen sorunlarına cevap olabilecek bir anayasaya ihtiyacımız vardır. Bugün, bütün Orta Doğu'yu kan gölüne çeviren temel anlayış, hukuk, eşitlik ve özgürlüğü hiçe sayan, baskıcı ve tekçi ulus devletler ve onların kurucu ideolojisi olan kapitalist modernitedir. Halkları ve inançları karşı karşıya getiren milliyetçilik, mezhepçilik ve erkek egemen ideoloji ve yaklaşımlar yaşadığımız bu cehennemin en büyük sebepleridir. Bu noktada, Orta Doğu'da ve Türkiye'de barışı ve kardeşliği yeniden inşa etmenin yolu halkların eşit ve özgür birlikteliğini mümkün kılan, halklar arası hakkı hukuku tesis edecek toplumsal sözleşmelerden geçmektedir. Despotik yöntemlere karşı artık horlanan, ötekileştirilen ve yok sayılan kimlikler tarihte hak ettikleri bir yaşama kavuşmak istemektedirler. Katı, merkeziyetçi, otoriter ve farklılıklara tahammül etmeyen yönetimler yerine, bu iptidai anlayışlardan ve antidemokratik uygulamalardan vazgeçilerek demokratik bir toplumsal yapıyı inşa etmek hepimizin asli görevidir.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Türk halkıyla stratejik bir birlikteliği esas alarak ortak vatan idealini yaşatmak isteyen Kürtler eşit haklar temelinde ortak yaşamı kabul etmiştir. Gerek son Osmanlı Mebusan Meclisinde ve gerekse Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Amasya, Erzurum, Sivas ve Ankara toplantı ve kongrelerinde Kürt ve Türk halkının ortak birlikteliğini esas almıştır. Ancak, bu birliktelik 1924 Anayasası'yla tekçi ve katı ulus inşasının kurbanı olmuştur. Tabii, tekçi uygulamaların tek mağduru Kürtler değildir. Bugün ülkemize baktığımızda birçok farklı halklar, örneğin Çerkezler, Lazlar, Rumlar, Ermeniler, Süryaniler, Romanlar, Abazalar; inanç bakımından Ezidiler, Hristiyanlar, Aleviler, hepsi bu süreç içerisinde çok olumsuz olarak etkilenmişler. Hatta, bazı etnik ve inanç gruplarının hemen hemen Türkiye'de nüfusları bitmiş, sembolik bir aşamaya gelmiş bulunmaktadır. Şimdi, hepimizin bunları sorgulamamız gerektiğine inanıyoruz. Tarihiyle yüzleşmemiz gerektiğine inanıyorum ben. Tabii, tarihte de saplanıp kalmamamız gerekir. Yeni, özgürlükçü, demokratik bir cumhuriyetin inşası için tarihle yüzleşerek geleceği özgürlük, sevgi, onur ve kardeşlik üzerine, devletin üniter yapısı içerisinde inşa etmemiz gerektiğine inanıyoruz. Doksan yıllık süreçte, hepimizin malumu, gerginlik, çatışmalar, düşük yoğunluklu savaşlar neticesinde milyonlarca insan köylerinden göç etmek zorunda bırakıldı, doğa tahrip edildi, Türkiye toplumunun ruh sağlığı ve birliktelik bağları ağır yaralar aldı.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; geçtiğimiz süreçte, 2013 yılında başlatılan müzakere ve barış süreci sayesinde Türkiye'nin sırtında yük olarak duran Kürt sorununun çözümüyle beraber toplumun genelini kapsayan demokratik bir hamle yapma şansı yakalanmıştı. Biz bu sürece çok önem verdik. Biliyorsunuz, oluşturulan akil insanlar bütün Türkiye'yi dolaştılar ve Türkiye'nin yaklaşık yüzde 80'i civarında Türkiye halkları bu sürece büyük destek verdi ve bu süreç içerisinde Türkiye'de hiçbir vatandaşımız ölmedi. Bazıları diyorlar ki: "E, bu süreçte Türkiye ne kazandı?" Arkadaşlar, sayın milletvekilleri, sayın bürokratlar, değerli basın emekçileri; insan, bir insan bir dünyaya bedeldir. Bakın, bu süreçte hiçbir insanımızın burnu kanamadı. İnsandan daha değerli bir varlık olabilir mi? Ayrıca, bu süreç bize bir tecrübe kazandırdı. Sorunlarımızı demek ki diyalogla, müzakereyle çözmeye çalıştığımızda ki 21'inci yüzyılda olması gereken budur... Biz birlikte yaşıyoruz, bu ülke hepimizin ortak vatanıdır. Özellikle, Orta Doğu, Mezopotamya, Anadolu'ya baktığımızda bütün inançlar, medeniyetler bu coğrafyada doğmuştur. Hepimize bir görev ve sorumluluk düştüğüne inanıyorum ben.

Bakın, bugün, Orta Doğu'ya baktığımızda belki de küresel güçler tarafından kurgulanmış değişik güçler mezhep adına, milliyetçilik adına, farklılıklar adına insanları öldürebilmekte, insanları kesebilmekte yahut da kadınları, kızları pazarlarda dolarla satmaktadırlar. Şimdi, bizim hepimize, bir görev ve sorumluluk olarak özellikle siyasilere düştüğüne inanıyorum. Bunlara yapılan bu davranışlar hepimize yapılmıştır. Evrensel düşünebilen, ben insanım diyen asla insanlar arasında ayırım yapmaması gerektiğine inanıyoruz. 21'inci yüzyılda yükselmesi gereken değer, bizim haklarımız değildir; başkalarının haklarıdır, başkalarının inançlarıdır. Eğer başkaları özgürce yaşayamıyorsa, ana dilinde eğitim yapamıyorsa, kendi dilini, inancını geliştiremiyorsa ve eğer biz kendimizi özgür hissedebiliyorsak bunu sorgulamamız gerektiğini düşünüyorum artık 21'inci yüzyılda.

Keza, bugün, Birleşmiş Milletlere baktığımızda 5 ülkenin inisiyatifinde kalmıştır. Bakın, 2014 tarihinde IŞİD, Şengal Ezidilerinin bölgesine saldırdı. Bu kadar Ezidi kadın, kız kaçırıldı, pazarlarda dolarlarla satıldı. Keza, Ninova bölgesine, Asuri-Süryani-Keldani halkının bulunduğu bölgeye saldırdı, yaklaşık 200 bin kişi kürdistan bölgesine kaçmak zorunda kaldı. Şimdi, hepimiz bunlardan sorumlu değil miyiz? Dünya, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Amerika, komşu ülkeler bunlardan bir sorumluluk duymayacak mı? Bunlar bizim kardeşlerimiz değil mi? İşte yeni dünyanın bu temelde, bu felsefe çerçevesinde oluşturulması gerekir ve Birleşmiş Milletlerin de bu 5 ülkenin inisiyatifinden çıkarılması gerektiğine inanıyoruz. Birleşmiş Milletler gerçekten insan haklarını korumak ve savaşları engellemek amacıyla eğer kurgulanmışsa o zaman, işte Suriye'de yapılanları görüyoruz, Irak'ta, Myanmar'da, nerede olursa olsun hiçbir din farkı yapmadan... İnsanlığı bunu alıştırmamız lazım arkadaşlar. Biz Samuel Huntington'un teorisini reddediyoruz. Bu dünyada, özellikle küreselleşen dünyada dünya bir köy hâlini almıştır. Dolayısıyla, hepimiz birbirimize yakınlaşmalıyız, birbirimizi tanımalıyız ve birbirimizin temel hak ve özgürlükleri için mücadele etmeliyiz. Eğer yalnız bizim inancımızdan olan insanlara, etnik grubumuzdan veya soydaşlarımız olan insanlara karşı duyarlılık gösterebiliyorsak demek ki henüz bu evrensel düşüncelere ulaşamamışız demektir. Bakın, orta çağdaki Avrupa'yı göz önünde bulundurduğumuzda engizisyon mahkemeleri vardı. İnsanlara düşüncelerinden, inançlarından dolayı kilise kurumunun neler yaptığını görebiliyoruz ama sonra Avrupa'da Rönesans oldu, Reform oldu, aydınlanma oldu ve bugün gördüğümüz işte başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Kopenhag Kriterleri, Avrupa Birliği... Yani, mesela, ben bazen bu uluslararası sözleşmeleri gördüğümde hayran kalıyorum. Düşünün daha 1215 tarihinde Magna Carta imzalanmış ve düşünün, o tarihte masumiyet karinesini savunmuş. Somut deliller olmadan hiçbir hâkimin kimse hakkında dava açamayacağını belirtmiştir ama bugün baktığımızda, Anayasa'mızın 15'inci maddesinde de vurgulandığı gibi, olağanüstü hâllerde dahi korunması gereken çekirdek haklar dahi bertaraf edilerek işte bugün başta eş başkanlarımız ve milletvekillerimiz, belediye başkanlarımız, birçok akademisyen, birçok basın emekçisi arkadaşımız, birçok insan değişik şüphelerle veyahut da toplu olarak tutuklanmış bulunmaktadır. Bunun bir hukuk devletinde olmaması gerektiğine inandığımızdan dolayı bunları vurguluyoruz.

Bu ülke hepimizin ortak vatanıdır. Bana göre, hiç kimse kendini bu ülkede başkasından üstün görmemesi gerekir hem etnik anlamda hem de inançsal bağlamda. Hepimizin bu coğrafyada binlerce senelik tarihi var. Hepimizin yurtsever olması lazım. Kimse bu vatanı bizlerden daha çok sevdiğini iddia edemez; biz de başkasına ilişkin olarak bunu iddia edemeyiz. Bu bizim ortak vatanımız. Dolayısıyla, varolan eksiklerimizi gidermemiz gerekir. Onun için, yeni, özgürlükçü, katılımcı, çoğulcu ve 24'üncü Dönemde o kapsayıcılık çerçevesinde yeni, sivil, demokratik bir anayasa yapma ihtiyacı vardı. Düşünün o zaman ne kadar güzel bir umut doğmuştu Türkiye'de. Ben gördüm, izliyordum işte. Belirtmek istiyorum: Cumhuriyet tarihinde hiçbir zaman Meclisi bile görmemiş kişiler, bütün dinî liderler, sivil toplum kuruluşlarının, vakıfların yöneticileri hepsi; Ezidiler, Aleviler, Hristiyanlar,

Museviler, Romanlar, Lazlar, Çerkezler yani hem inançsal hem de etnik bağlamda bütün insanlar gelip bu Meclise özgürce kendi taleplerini ilettiler. Bu, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olan bir ilkti. İşte biz bunu istiyoruz. Birlikte yaşayacaksak onurlu ve özgürlükçü bir birliklilik olduğuna inanmamız gerektiğini belirtmek istiyorum bir kez daha.

Geçtiğimiz süreçte, 2013 yılında başlatılan müzakere ve barış süreci sayesinde Türkiye'nin sırtında yük olarak duran Kürt sorununun çözümüyle beraber toplumun genelini kapsayan demokratik bir hamle yapma şansı biraz önce de vurguladığımız gibi yakalanmıştı. Bu süreç hâlâ canlandırılabilir. Biz sorunlarımızı çatışarak, şiddet kullanarak 21'inci yüzyılda çözemeyiz, bunu dünyaya, insanımıza anlatamayız. İnsanlarımızın temel hak ve özgürlüklerini onlara tanıyarak onları kazanmalıyız.

Bakın, bugün İsviçre'ye baktığımızda, İsviçre'de herkesin ana dili, kültürü, kimliği tanındığından dolayı İsviçre'de herkes yurtseverdir. Niye biz yurtsever olmayalım? Hepimiz yurtseveriz, coğrafyamızı, ülkemizi çok seviyoruz ama tabii ki eksiklikleri, kullanmadığımız hakları talep edeceğiz. Bu ülkenin demokratikleşmesi her vatandaşın görev ve sorumluluğudur. Bu anlamda, demokratik siyaset bağlamında ve demokratik ölçütler çerçevesinde mücadele etmemiz kaçınılmazdır.

Tabii, üç yıl boyunca Türkiye'de kan akmamış, bu bizim için en büyük kazanımdır. Bundan sonraki süreçte baktığımızda özellikle -biraz önce değişik arkadaşlarımız da belirttiler- 7 Haziran seçimlerinden sonra, 24 Temmuzdan itibaren tekrar Türkiye'de bir güvenlikçi politika doğrultusunda yine çatışmalı bir süreç girdik. İşte, yine, askerimiz, polisimiz, Kürt gençlerimiz, insanlarımız ölüyor. Biz her zaman vurgulamıştık, vurguluyoruz: Biz anaların gözyaşı arasında ayırım yapmayacağız, yapmamalıyız. Bu ülke hepimizin. Madem diyoruz... Özellikle Türk ve Kürt kardeşliğini değerlendirdiğimizde bana göre artık bu retorik bir söylemden çıkması gerektiğine inanıyorum. Hani diyorsunuz ya: "Biz bin senedir birlikte yaşıyoruz, et ve tırnak olmuşuz." Biz bunun artık pratikte gerçekleşmesini istiyoruz. Çünkü, Kürt sorunu çözümlendiğinde ben inanıyorum ki diğer nüfusu çok azalmış -biraz önce saydığımız- halkların, farklı inançların, onların da sorunları bu temelde çözülecektir. Aslında, belki, Kürt sorunundan dolayı belki birçok demokratik açılım da Türkiye'de yapılamamaktadır ama AK PARTİ ilk iktidara geldiğinde birçok olumlu yasal, anayasal değişiklikler yaptı, Avrupa Birliğiyle müzakereleri başlattı. Ben, öncelikle, avukatlık yaptığım dönemde özellikle vakıflar sorunlarıyla ilgileniyordum. Özellikle cemaatlere, azınlık vakıflarına yani Ermenilere, Süryanilere, Hristiyanlara ve Musevilere ait vakıflarla ilgili çok olumlu değişiklikler yapıldı, yeni bir yasa yapıldı. Tabii, hâlâ mazbatayı almış vakıflar olmak üzere daha çözümlenmesi gereken, iade edilmesi gereken mal, mülk, gayrimenkuller var ama o döneme göre çok önemli değişiklikler yapıldı. Avrupa Birliğiyle müzakereler başlatıldı. Biz bu süreci çok önemsiyoruz. Neden bu süreçten sapıldı? Biz her zaman diyoruz ya, Türkiye'de çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak istiyoruz. Bu cumhuriyetin kuruluşundan beri dile getirilen bir söylemdir. Bu çok doğru bir söylemdir ama önemli olan pratikte bunu gerçekleştirmemiz gerekir. Yani Türkiye'nin gerçek anlamda bir demokrasi olmasıyla, gerçek anlamda demokrasinin uygulanmasıyla gerçekleşebileceğine inanıyoruz.

İçerisinde bulunduğumuz 21'inci yüzyılda çağdaş dünyanın saygın bir üyesi olmak yolunda hızlı adımlarla ilerleyebilmemizin en ön koşulu her bir yurttaşımızı evrensel insan haklarından azami ölçüde faydalandırmak, önündeki bütün engelleri kaldırmak durumundayız. Türkiye altına imza koyduğu uluslararası sözleşmeler bağlamında üzerine düşen ödevleri vakit kaybetmeden yerine getirmelidir. Evrensel hukuk ve demokrasi geleneği ışığında toplumsal barışımızı mümkün kılmamız zorunludur.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bakınız, daha birkaç gün önce Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Türkiye'den yapılan başvuruların 47 ülkenin toplamından fazla olduğunu söyledi. Bunu Anayasa Mahkemesi Başkanı söylüyor. Bugün Türkiye,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde en fazla dosyaya sahip ülkelerden birisidir. Bu dosyaların konusu da tabiatıyla hak ihlalleridir. Alevi vatandaşlarımızın cemevleri hâlen yasal bir statüye kavuşturulmamıştır. Yine, Alevi yurttaşlarımız kendi inançları gereği özel kutsal günlerinde tatil yapma hakkından da mahrumdurlar.

Ben de aynı zamanda belirtmek istiyorum: Tabii ki Komisyonumuz bu üç gündür harıl harıl çalışmaktadır gecenin ikisine, üçüne kadar. Bu anlamda Sayın Başkan, Başkanlık Divanına da bir önerim olacak, bunun dikkatle dinlenmesini istiyorum ve tutanaklara da geçmesini istiyorum. Artık cumhuriyetimizin gerçek anlamda demokratik bir cumhuriyete dönüşmesi, bütün farklılıkları kapsayacak ve kucaklayacak bir aşamaya dönüşmesini de istediğimizden dolayı ve bunun takipçisi olduğumuzdan dolayı...

25 Aralık bizim Doğu Bayramı'mızdır, yani Hristiyan âleminin İsa'nın doğuşuyla ilgili Noel Bayramı'dır. Tabii, vekillerimiz de çok yorulmuşlardır ve şu anda da benim bildiğim kadarıyla, AK PARTİ'de de CHP'de de Halkların Demokratik Partisinde de... Ki bu Meclisin ilk, özellikle Demokrat Partiden sonra ilk Hristiyan vekili ben oldum 2011 seçimlerinde, bunu da vurgulamak istiyorum. Bu, Türkiye açısından çok önemli bir aşamadır. 2015 seçimlerinde -benim bildiğim kadarıyla- şu anda da fiilî olarak 5 Hristiyan vekilimiz değişik partilerde şu anda Parlamentoda görev almaktadır, bu da Türkiye'nin bu anlamda gitgide olumlu bir seyir izlediğinin de bir göstergesidir.

Osmanlı Mebusan Meclisini de incelediğimizde, orada da bugün Türkiye'de var olan bütün farklı inançların, etnik grupların, milletvekillerinin de var olduğunu, Meclis-i Mebusan tutanaklarına girdiğinizde açıkça görebiliyorsunuz. Bu anlamda, eğer tabii ki Başkanlık Divanı ve sayın Hükümet yetkilileri de uygun görürlerse ve diğer vekillerimiz ve diğer partilerimiz de, aslında, özellikle pazar günü bir ara verebilirsiniz. Hem milletvekillerimizin dinlenmesi hem de Hristiyan âleminin bir bayramıdır, bu da Türkiye'nin, bu anlamda, aslında vatandaşlar arasında ayırım yapmadığının... Buradan da hem Meclis Başkanına hem de Hükümet yetkililerine, bu tür dönemlerde, her zaman, işte, Ramazan Bayramı'nı, Kurban Bayramı'nı, bütün bayramları da hepimiz kutluyoruz, kutlamamız gerekir. Bu anlamda, Türkiye'nin değişmesi anlamında, hem Hristiyan âleminin bayramını kutlamak hem de 25'i pazar günü Komisyonu da tatil etme önerisini, Başkanlık Divanına ve bütün vekillerimize bu vesileyle öneriyorum.

MUSA ÇAM (İzmir) – Bir gün mü Sayın Dora?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir gün önce de olur tabii.

EROL DORA (Mardin) – Üç gündür efendim ama Komisyon açısından bir gün tabii ki bizim için yeterli olabilir. Üç gündür normalde.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, ben şu an sürece vekâlet ediyorum, karara vekâlet etmiyorum. Talebinizi aldım, yetkili karar mercisi olan Sayın Başkana iletacağım, sonra da zaten değerlendiririz.

Tabii, bu arada, ben bayramınızı da tebrik etmiş olayım şahsım adına.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, bayramımız üç gündür, tabii ki Komisyon çalışmaları da önemlidir, bunu sizin takdirinize bırakıyoruz fakat 25'i bayramın en önemli, ilk günü olduğundan dolayı bunu da vurgulamak istiyorum.

Bunları söylememdeki amaç da budur, Türkiye'de hiçbir vatandaşımızın artık kendini psikolojik olarak azınlık hissetmemesi gerekir. Tabii ki azınlık hakları pozitif haklardır, bunlar önemlidir, ama insanın psikolojik olarak kendini diğer vatandaşlardan ayırması, insanın o ülkede özgürce yaşaması açısından büyük bir engeldir. Bu açıdan, artık Türkiye'nin de, Sayın Gül, değişmesi gerektiğine

inaniyorum ben. O açıdan, bütün vatandaşlarımız artık kendini bu ülkede yabancı hissetmesin. Yalnız anayasal olarak, teorik olarak haklarını tanıyarak değil... Bugün Anayasa'mıza da baktığımızda, 2'nci maddesinden tutun, bir hukuk devleti oluşundan tutun, laik olduğunu vurguluyor, Anayasa'nın 10'uncu maddesi eşit olduğunu vurguluyor, bütün bu maddeler var ve Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi, çifte sözleşmeleri imzalamış ama pratiğe baktığımızda, biraz önce saydığımız gibi, hâlâ Alevi sorununu çözemedik, hâlâ insanların durumunu görebiliyoruz yani. O açıdan, bunları vurgulamakta yarar görüyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; özetle söylemek istediğimiz şudur: Önümüzde yakıcı toplumsal meseleler bulunmaktadır. Yeni Anayasa bunlara çözüm üretebilirse anlamlıdır. Bu sorunların muhataplarını Anayasa hazırlama süreçlerine dâhil edebilirse anlamlıdır. Yoksa dışlayıcı, ötekileştirici yöntemlerle hazırlanan, içerik bakımından da dışlayıcı ve antidemokratik öze sahip metinler bu ülkeye daha fazla zaman kaybettirmekten başka bir anlam ifade etmemektedir.

Anayasa değişiklik metninin içeriğine dair de birkaç konuya değinmek istiyorum sayın milletvekili arkadaşlarım. İki partinin mutabakatları neticesinde önümüze getirilen bu düzenleme, ne sistematik bir Başkanlık düzenlemesidir ne de yalnızca partili Cumhurbaşkanı düzenlemesi; tüm kurum ve kuruluşlarıyla parlamenter sistemin üzerinde yapısal düzenlemeler yapılmaksızın başkan kadar yetkili, ancak denetim mekanizmalarından son derece yoksun bir kişi modeli, kişi rejimi öngörülmektedir.

Teklif Cumhurbaşkanı sıfatını muhafaza etmekte ancak onu parlamenter sistemdeki Cumhurbaşkanı'nın çok ötesinde yetkilerle donatmaktadır. Üstelik, 1982 Anayasası'nın en çok eleştirilen yanı olan Cumhurbaşkanı'na yetki verip sorumluluk vermeme tutumu daha da derinleştirilmekte ve belirginleştirilmektedir.

Teklifin gerekçesinde, Türkiye'nin demokrasi tarihinin sık sık iktidarı vesayetçi müdahalelerle lekelediğinden bahsedilmektedir, bunun son örneği olarak da 15 Temmuz darbe girişimi gösterilmektedir. Bu mantık zinciri ve gerekçelendirme, AK PARTİ'nin tarih yazımına göre aslında şekillenmiştir.

Darbelerle lekeli tarih tartışılmaksızın darbelerin faturasının parlamenter sisteme çıkarılması, olgularla da Hükümet sistemleriyle ilgili bilgilerle de uyuşmamaktadır.

Teklifte öngörülen sistemin istikrar getireceği, parlamenter sistemin istikrar getirmeyeceği fikrine dayanmaktadır.

Gerekçe, Türkiye'nin on dört yıldır koalisyonlara mahal vermeyen AK PARTİ hükümetleri tarafından yönetildiği âdeta görmezden gelinerek kaleme alınmıştır bir bakıma.

Parlamenter sistem içinde tek parti hükümetleri kurulabileceği gibi, özellikle Türkiye gibi kutuplaşmış veya kutuplaşmaya müsait toplumlarda, toplumun çeşitli kesimlerinin uzlaşma zemini aradığı ve diyalog geliştirdiği koalisyon hükümetlerinin doğrudan istikrarsızlık getirdiğini savunmak da aslında doğru değildir.

Bugün Almanya'ya baktığımızda, yıllardır koalisyonlarla yönetilmektedir ve Almanya'da istikrarlı bir hükümet modeli mevcudiyetini devam ettirmektedir.

Kaldı ki çoğunluk olmayan kesimin tamamen yönetim mekanizmasına katılmaktan alıkonulduğu düşünüldüğünde, başkanlık sisteminin Amerika Birleşik Devletleri hariç hiçbir uygulamasında istikrar getirmediği ortadadır.

Yine, Başkanı seçmeyen ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil imkânı bulamayan, balsa bile yasama faaliyeti tüm denetim olanaklarından mahrum bırakıldığı için aktif siyasete katılamayan, kanun tekliflerinin kabul edilmeyeceği aşikâr olan bir kesimin görüşlerini ifade edebileceği demokratik kanallar Türkiye'de açık değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

...hâlihazırda Anayasa ve İç Tüzük'te karşılığını bulan Meclisin yürütmeyi denetleme yetkisi dahi kullanılmıyorken, değişiklik paketiyle bu denetleme yetkisi tümünden lağvedilmektedir.

İlgili bakanlıklara yönelttiğimiz yazılı soru önergeleri büyük oranda yanıtız bırakılmaktadır.

Muhalefet partilerine mensup milletvekillerince Meclis Başkanlığına sunulan araştırma önergeleri iktidar partisi tarafından sürekli bir biçimde reddedilmektedir.

Yine, muhalefet partilerince hazırlanmış kanun teklifleri, komisyon aşamasında dahi görüşmeye açılmamaktadır.

Yine, mevcut durumda teoride var olan Meclisin denetleme görevi dahi engelleniyorken, Anayasa değişikliğiyle bu sözde yetki de Meclisin, yani halk iradesinin elinden alınmaktadır.

Teklifle öngörülen yapı hiçbir şekilde fren denge mekanizmalarına yer vermemekte, sorumluluk ve denetim mekanizmalarının kullanımını imkânsız denecek kadar güçlendirmektedir.

Filî girişimlerle işlevsiz duruma getirilen kuvvetler ayrılığı ilkesi, bu düzenlemeyle tümüyle ortadan kaldırılmaktadır.

Bildiğiniz gibi, kuvvetler ayrılığı, niteliği ayrı olan kuvvetlerin ayrı ellerde bulunması ve hiçbir zaman bir tarafın diğerinin yetkilerini istediği zaman elinden alamamasıdır, ancak bu düzenlemede yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanının yasama ve yargı üzerindeki hiyerarşik durumu, öngörülemeyen yeni krizlere yol açacaktır.

Diğer taraftan, güvenoyu ve gensoru teklifte tamamen kaldırılmış, Türkiye Büyük Millet Meclisinin zaten son derece zayıf ve işlevsiz olan denetim mekanizmaları iyice cılızlaşmıştır. Bununla beraber, birbirinden ayrılan güçler arasında bir denge, denetleme dinamiği öngören hiçbir güvenceye yer verilmemiştir. Cumhurbaşkanı, başkan yardımcısı ve bakanların tercihleri hiçbir mercinin ama özellikle Parlatentonun herhangi bir denetiminden azadedir. Kaldı ki bakanların özelliklerine de yer verilmemiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; tabii ki bu süreçte, bu üç gündür burada herkes istediği kadar konuşabilmektedir, bu da en azından bu Komisyonunda önemli bir özelliktir, herkesin görüşlerini özgürce ifade edebilmesi ve süre kısıtlaması uygulanmaması, hem Türkiye tarihine bir not olarak hem de tutanaklara geçecektir. Çok önemli bir anayasal değişiklik yapıyoruz, Türkiye'nin kaderini değiştirecek bir değişikliktir. Dolayısıyla, bu anlamda şimdiye kadar beni özenle dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyorum, az bir konuşmam kaldı zaten, noktalayacağım.

Cumhurbaşkanı tamamen keyfi bir şekilde istediği kişiyi bakan yapabilecektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde başkan yardımcısı da halk tarafından seçilmektedir bildiğimiz gibi. Üst düzey bürokratlar Senatonun onayından geçmeden göreve başlayamamaktadır. Burada hiçbir denetim mekanizması, maalesef yoktur.

Başkanlık sistemi, hükümet ile başkan arasında bir otorite ikiliğine müsaade etmez. Teklifte bu bir adım daha ileri taşınmış, tek kişilik yürütme organı yaratılmıştır.

Peru’da “seçilmiş monarşi dönemi” olarak tanımlanan bu durum, hem başkanın diktatörlüğüne hem de seçimi kaybedince âdeta her şeyi kaybeden, Türkiye gibi kişi güvenliğinin hiçe sayıldığı, toplumlarda yaşam hakkı ve özgürlüğü dahi tehlikeye giren muhalefetin de marjinalleşmesine neden olabilecektir.

Her ne şekilde adlandırılmış olursa olsun, “güçlendirilmiş Cumhurbaşkanı”, “partili Cumhurbaşkanı”, bu hâliyle teklif, başkanlık sisteminin yürütmeye verilen yetki bakımından tüm özelliklerini taşımakta, yasamayı orantısız zayıflatmakta, bağımsız yargı için de hiçbir güvence öngörmediği gibi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu da tamamen Cumhurbaşkanının güdümüne sokmaktadır.

Biraz önce, hem CHP’li vekil arkadaşlarımız hem birçok vekil arkadaşımız belirttiler, bu Komisyon bir Anayasa değişikliği teklifi nedeniyle toplanmış bulunmaktadır ve bu anlamda, gerçekten, Türkiye’de başta barolar olmak üzere anayasa konusunda uzman profesörlerin görüşlerine başvurulması gerekirken, maalesef, henüz kimse bu Komisyona davet edilmedi, bu anlamda da bir kez daha Başkanlık Divanına talebimizi iletme istiyorum.

Bakın, bu konuda bir iki ufak noktada da Profesör Doktor İbrahim Kaboğlu’na ilişkin olarak belirtmek istiyorum.

Kaboğlu diyor ki: “Yürütme yerine kurumlar üstü ve bağımsız bir Cumhurbaşkanı, ona bağlı bir Meclis olacaktır. Oluşumu ise Cumhurbaşkanı seçimiyle aynı anda ve parti başkanı olması nedeniyle, kendisinin belirleyeceği adayların Meclis çoğunluğu oluşturmasına yönelik bir düzenlemedir. Siyasal rejimler ve hükümet biçimleri, yargı bağımsızlığı ekseninde yasama ve yürütme arasındaki ilişkiler bağlamında anlam kazanır. Yürütme organını bile lağvederek, yürütme yetkisinin tümünü, yasama yetkisini kısmen tek kişinin uhdesine yönlendirmeyi, yargı örgütünü de aynı kişinin güdümüne almayı öngören teklif, erkler ayrılığı şeması dışında kalmakta ve çoğulcu siyasal rejimlere yabancı bir düzenlemenin kapısını aralamaktadır.” Hâliyle Anayasa’nın değişmez kuralı olan cumhuriyetin demokratik hukuk devleti niteliğine yani 2’nci maddesine de açıkça aykırılık teşkil ettiğini vurgulamaktadır.

Başkanlık sistemi, hükümet ile başkan arasında bir otorite ilişkisine müsaade etmez. Teklifte bu bir adım daha ileri taşınmış, tek kişilik yürütme organı yaratılmıştır.

Devlet Denetleme Kurulunun çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanı kararnamesine bırakılmakta ve bu kurula tüm kamu kurum ve kuruluşlarında idari soruşturma yürütme yetkisi açıkça verilmektedir. Böylece, doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanan, usul ve çalışma esasları da Cumhurbaşkanı kararnamesiyle belirlenen bir kurul, istediği kurumda Cumhurbaşkanının hoşuna gitmeyen kişiler aleyhinde idari soruşturma yürütüp, kamu görevinden çıkarmaya varabilecek tasarruflarda bulunabilecektir.

Siyasi partiler rejimi değişmeden, demokratik kanallar ve kontrol mekanizmaları teminat altına alınmadan, adı bu şekilde konulmamış olsa da başkanlık sistemini getiren bir değişiklik çok kısa sürede rejim krizine de neden olabilecektir. Hatırlanmalıdır ki parlamenter sistemin krizi rejim krizi değil, Hükümet krizidir. Mevcut krizde bunu kabullenmek istemeyen Hükümet faturayı rejime kesmektedir. Ancak bu sistemin yürürlüğe girmesi hâlinde mevcut yapı buna göre düzenlenmediği, siyasi gelenek, toplumsal yapı buna uygun olmadığı için de hızla gerçek bir rejim krizine de sebebiyet verebilecektir.

Tabii, bildiğiniz gibi Türkiye aynı zamanda şu anda Avrupa Birliğiyle de tam üyelik için müzakere yürüten bir ülkedir. Her ne kadar son zamanlarda başta OHAL sonucunda Türkiye’de uygulanan politikalar neticesinde Avrupa Birliği ile Türkiye arasında da önemli krizler, sürtüşmeler yaşansa da

biz Avrupa Birliğini bir demokratik değerler bütünlüğü olarak görüyoruz. Kopenhag Siyasi Kriterlerine baktığımızda, işte demokrasi, hukukun üstünlüğü, azınlık hakları, kuvvetler ayrılığı, bunlar çok önemli evrensel ilkelerdir. Dolayısıyla, bir kez daha bu çerçevede, başta Avrupa Birliğine girmek isteyen, tam üye olmak için müzakere eden bir ülke olma sıfatını da düşünerek ve Türkiye'nin çoğulcu yapısını da düşünerek çağdaş, demokratik bir cumhuriyete dönüşmemiz için, evrensel ilkelerin Türkiye'de gerçekleşmesi için, herkesin kendisini bir kez daha sorgulayarak bana göre bir an önce bu değişiklik teklifinin geri çekilmesi... Yine bütün partilerin katılımıyla ama bu kez daha ciddi -bütün partilerin de elini taşın altına koyarak- Türkiye'nin yapısına uygun olarak bütün kesimleri kucaklayacak, cumhuriyet tarihi boyunca oluşmuş mağduriyetleri giderecek sivil, demokratik, çoğulcu, katılımcı bir anayasanın yapılması için bütün siyasi partileri buradan bir kez daha görev ve sorumluluğa davet ediyor, hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Mahmut Tanal Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Tabii, anayasalar olağanüstü dönemlerde yapılır mı, yapılmaz mı? Bu teorik olarak çok fazla tartışılan bir konu. Bugüne kadar –bu tesadüf mü, artık bilinçli mi yapılıyor- yapılan anayasalarımızın gerek 1961 gerek 1982 ve sonraki yapılan değişikliklerin çoğu hep olağanüstü dönemlerde yapılmış ama onun için hep bugüne kadar da buna sivil denilmiyor, askerî deniliyor, baskı dönemleri deniliyor. Bu tür eleştirileri yapılan anayasa değişiklikleriyle bir türlü üzerimizden atabilmiş değiliz.

Tabii, şu deniliyor: Efendim, bugüne kadarki mevcut olan anayasalar adil midir, temsilde adaleti temsil ediyor mudur? Anayasa'mızın 67'nci maddesi de öyle der: “Temsilde adalet ilkesi.” Gerçekten yüzde 10'luk bir baraj sistemi var; bu yüzde 10'luk baraj sistemi baktığımız zaman büyük adaletsizlikler doğuruyor. Nedir mesela? Bu yüzde 10 barajıyla 2002 seçimlerinde oyların yüzde 45'inin âdeta nereye gittiği belli değil çünkü o dönemde yüzde 34'lük oy alan siyasi iktidar, temsilde buradaki ilkenin ihlali nedeniyle Parlatentonun yüzde 65'i oranında milletvekili çıkarmıştı. Buna da baktığımız zaman gerçekten Anayasa'mızda temsilde adalet ilkesi ön plandadır ama bakıyoruz ki böyle bir adaletsizlik var. Yüzde 45 oy temsil edilemiyor, bunun üzerine aslında Anayasa'ya değil, uygulamaya baktığımız zaman âdeta cinsiyet eşitliği açısından, cinsiyet temsili açısından büyük bir adaletsizlik var.

Aynı zamanda bu yüzde 10'luk baraj sistemi Türkiye'de demokratik meşruiyet sorununu da gündeme getiriyor. Örneğin, diyelim ki burada 10 siyasi parti yüzde 9,9 eğer oy almış olsa, yüzde 10'u aşmadığı için âdeta yüzde 99 oy heba edilmiş olacak. Bu, adaletsizliği daha açık, net bir vaziyette önümüze getiriyor.

Şimdi, bu düzenlemeyle birlikte katılımcı demokrasi açısından baktığımız zaman, gerçekten katılımcı demokrasi ilkesi yok çünkü anayasalarda asıl olması gereken iki şekilde yapılır: Uzlaşmacı bir yöntemle yapılır, bir de çatışmacı bir yöntemle yapılır. Uzlaşmacı bir yöntemle tüm sivil toplum kuruluşları ve 79 milyon insan buna dâhil edilir. En azından herkes “İşte, bu benim anayasamdır, işte bu bizim toplum olarak üzerinde uzlaştığımız belgedir.” der. Bu tür uzlaşma yöntemi seçilerek yapılan anayasaların veya yapılan değişikliklerin tamamı daha uzun ömürlü olur ama çatışmacı yöntemle, işte bugün yapıldığı gibi, iki siyasi parti tarafından yapılıp toplumun diğer kesimlerinin tamamının dışlandığı bir ortamda da bu tür anayasanın veya yapılan anayasa değişikliklerinin ömrü pek fazla uzun olmuyor.

Şimdi, aynı zamanda tabii bu görüşmelerle alakalı ivediliği derken ivediliği sadece hazırlama yani burada görüşülmesi açısından değil, Anayasa değişikliğinin toplum katmanında görüşülmesi açısından, topluma mal edilmesi açısından, şeffaflık açısından, demokratik yöntem açısından, katılımçılık açısından da dâhil edilmesi gerekir ama bundan kaçınıldı, işin doğrusu bu oldu.

Anayasaların korku altında yapılmaması gerekir. Hep bugüne kadar 1982 Anayasası'nın eleştirilmesindeki neden şudur: Efendim, her ne kadar "1982 Anayasası darbe anayasasıdır." deniliyor, doğru. O dönemde yüzde 93,2 oyla kabul edilmişti bu Anayasa, hangi şartlar altındaydı? Toplum, terör şantajıyla halk köşeye sıkıştırılmıştı ve o sebepten dolayı yüzde 93,2'yle Anayasa kabul edildi. Peki, yüzde 93,2'yle 1982 Anayasası kabul edildi, bu, bunu darbe anayasası olmaktan kurtardı mı? Kurtarmadı.

Peki, 12 Eylül 1982 Anayasası o dönemde şantajla, terörle halk köşeye sıkıştırıldı. Bugün de aynı şey yapılmıyor mu? Deniliyor ki: "Efendim, eğer başkanlık sistemi gelirse terör bitecek." Her türlü derde deva deniliyor. "Zamlar duracak." diyor, "İşsizlik bitecek." diyor, "İstihdam artacak." diyor, "Hukukun üstünlüğü egemen kılınacak." deniliyor, "İnsan hakları Türkiye'de tecelli edecek." deniliyor, "Demokrasi tüm kurum ve kuruluşlarıyla işletilecek." deniliyor. Gerçekten böyle mi bu? Yani Anadolu'da çok güzel bir söz var: "Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz." Bugüne kadar bu gücün hepsi vardı, neden işletilmedi? Yani bu bir sihirli değnek midir? Pek fazla güven vermiyor değerli arkadaşlar.

Şimdi, burada mevcut olan, ileri sürülen bu gerekçelerde şu deniliyor: "Bu mevcut olan Anayasa sivil değil, demokratik değil." Buna baktığımız zaman gerçekten sahte bazı gerekçeler var. Yani bu ileri sürülen gerekçeler doğru değil, gerçekçi değil, yapay, hakikat dışı açıklamalar.

Şimdi "Yeni anayasa gerekir." diyenler... Bu Anayasa'nın darbe anayasası olduğu söyleniliyor. Şimdi izah edeceğimiz başlıklarla mevcut olan bu Anayasa darbe anayasası mıdır, değil midir, hep birlikte karar vereceğiz.

Bir gerekçede deniliyor ki: "İki başlı bir sistem getirilmiştir çünkü Cumhurbaşkanı seçimi nedeniyle, Cumhurbaşkanını halk seçiyor, Parlamento'yu da halk seçiyor. Burada iki başlı bir sistem oldu. Bunun sonucunun getirilmesi lazım. Bu da nereye gider? Başkanlık sistemine gider.

Değerli arkadaşlar, bu gerekçe çok güven vermiyor, doyurucu değil. İki başlıysa o zaman yapılması gereken olay ne olur? Şu olur: Tekrar, yine Cumhurbaşkanını Parlamento seçsin, Parlamento'yı seçen zaten halktır. Milletvekilleri Anayasa'mızın hükümleri uyarınca halkın verdiği oylarla, yansıma yoluyla yine halk tarafından seçilmiş oluyor. Bu iki başlılığa da son verilmiş olur. Yani eğer gerçekten iki başlılık buysa, iki başlılığın gerekçesi, Cumhurbaşkanını parlamento seçer, halk da mevcut olan parlamento'yu seçer, bu iki başlılık biter.

Efendim, Cumhurbaşkanını halk seçti, parlamento'yu da halk seçti. Diyelim ki Cumhurbaşkanı yüzde 55 oy aldı, parlamento yüzde 58 aldı. Diyecek ki Parlamento: "Ey Cumhurbaşkanı, bak, benim aldığım oy oranı senden daha yüksek, senin oyların daha düşük. Sen benim istediklerimi yapmak zorundasın." Tam tersi olabilir, Cumhurbaşkanı yüzde 58 aldı, Parlamento, seçime giren siyasi iktidar yüzde 54 veya 55 aldı veya 40 aldı, o şekilde iktidara geldi. "Benim aldığım oy, halk nezdindeki itibarım, oyum sizinkinden daha yüksek, lütfen benim dediklerimden, benim sözümünden çıkma." der, bu şekilde kriz çıkar.

Peki, parlamenter sistemde ileri sürülen bu argüman, mevcut olan bu başkanlık sisteminde de aynı şey olamaz mı? Aynı şey olabilir. Yani burada faraziyelerle konuştuğumuz zaman bunu da engelleyen hiçbir husus yoktur. Dünyadaki diğer örneklere baktığımız zaman bu şekilde olmuş mudur? Olmuştur. Bunların tamamen hepsi aslında demokratik kültürle alakalı olan bir husus. Eğer bir Anayasa

değişikliği toplumdaki kaçıncıysa, bu hazırlıklar gizli yapıyorsa... Aynı şekilde, siyasi iktidara gelen bu düşünce, ileride bu demokratik kültüre sahip olmadığı için bu tür sorunların aşılması da mümkün değil. Yani sorunlar çıkmaya gebe ve sürekli sorun yaratacak olan bir teklif.

Şimdi -bir başka gerekçe- deniliyor ki: Efendim, Türkiye’de bu sorunlar parlamenter sistemden kaynaklanıyor. Aslında sorun parlamenter sistemden kaynaklanmıyor. Parlamenter sistemde sorunlar var mı? Var. İyileştirilmesi gerekir mi? Gerekir. Peki, parlamenter sistemin iyileştirilmesi gerekiyor ise ne yapmak lazım? Diyelim ki Ankara ile İstanbul arasındaki otoban veya TEM bozuk veya ihtiyaca cevap vermiyor; İstanbul ile Ankara arasındaki otoban ihtiyaca cevap vermiyor veya bozuk, tamir edilecek yerler var. Yeni bir otoban yapmamızın mı bu topluma maliyeti daha yüksek olur yoksa mevcut olan yolu iyileştirmemizin mi maliyeti daha yüksek olur veya maliyet açısından, topluma getirebilecek olan risk açısından Ankara-İstanbul yolu, İstanbul-Samsun, Ankara-Samsun, Trabzon, Bursa, Eskişehir, Adana, Diyarbakır, nereyi alırsanız alın, bizim mevcut olan bu yollar ihtiyaca cevap vermiyorsa bunu genişletmemiz mi daha doğru olacak yoksa yepyeni bir yol yapmamız mı doğru olacak? Şimdi yepyeni bir yol yapmamız, mevcut olan yolu genişletip ihtiyaca cevap verebilecek konuma getirip işlerlik kazanması varken -hem daha ekonomik hem daha bilinebilir hem maliyeti daha düşük- bu yolu tercih etmeden, bizim parlamenter sistemi iyileştirmeden, yabancı olduğumuz, bilmediğimiz ve tehlikeli olabilecek sisteme geçiş yapmamız bu toplum açısından maliyeti gerçekten ağır olur. Çünkü bilinmeyen bir yol, tahmin edilen sonuçlarının topluma ağır olabileceği gündemde.

Şimdi, burada “Sorun aslında parlamenter sistemde değil, aslında sorun mevcut olan Hükümetin hızlı karar alamaması.” deniliyor. Hızlı karar alamamasıyla hiç alakası, ilgisi yok, Türkiye’de bir gecede 100 bin kişi açığa alınabiliyorsa hızlı karar alamaması diyerek bir mazeretin arkasına sığınmamak lazım. Aslında sorun, doğru karar alınmamasından kaynaklanıyor. Sistemden değil, doğru karar alınmamasından, alınamamaktan kaynaklanıyor. Eğer bugüne kadar siyasi iktidar veya diğer iktidarlar da doğru karar alabilmiş olsaydı, siyasi istikrarsızlık olmazdı. “Siyasi istikrarsızlık” deniliyor... Ve burada da “Efendim, biz bu başkanlık sistemine geçerse Türkiye’de koalisyonlar biter...” Koalisyonlar âdeta bir öcü olarak gösteriliyor yani “Koalisyonlar çok kötüdür, yaşamaması gerekir.” şeklinde bir mantıkla topluma anlatılmaya çalışılıyor. Aslında koalisyonların yararları çok fazla, yok değil. Koalisyonlar toplumda uzlaşma kültürünü geliştirir, koalisyonlar toplumda diyalogu geliştirir, koalisyonlar toplumda nefreti sona erdirir, koalisyonlar toplumda katılımcılığı getirir, koalisyonlar siyasi iktidarın en azından denetimini artırır, şeffaflığı artırır, yolsuzluğu azaltır.

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – Krizleri getirir koalisyonlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangi krizi?

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – 2009’ları...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 2008 demek istediniz herhâlde?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Siz konuşunca anlatırsınız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 2008 mi, 2016 mı? Hangisini getiriyor?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şu andaki krizi ne yapacağız? Yok mu?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – FETÖ’yle koalisyon yapmadınız mı?

BAŞKAN – Sayın Tanal, siz devam edin.

Buyurun.

SABRİ ÖZTÜRK (Giresun) – Çok zor koalisyonu sağlamak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, değerli arkadaşlar, düşünebiliyor musunuz, yolsuzluk, mesela 17-25 Aralık... Tüm dünya, herkes şunu gördü: Bir siyasi iktidarın bir ülkeyi nasıl soyduğunun dönemi, tarihi. Burada eğer koalisyonlar olmuş olsaydı böyle olabilir miydi? Olamazdı. Yolsuzlukların olduğu yerde eşitsizlikler olur, adaletsizlikler olur, insan hakları ihlali olur ve bu açıdan hukuk devleti ihlal edilmiş olur. Burada baktığımız zaman koalisyonlara bir öcü gibi bakmamak lazım.

“Yeni anayasa gerekir.” diyen arkadaşlarımız, evet, halkı bugüne kadar birkaç sahte gerekçeyle ikna etme gayretine düştüler ancak mevcut olan Anayasa’nın darbe anayasası olduğu için değiştirilmesi gerektiğini, Anayasa’nın çok değiştirildiği için sistematığının bozulduğunu da ileri sürüyorlar ve aynı zamanda, anayasayı sivillerin yapması gerektiğini, sivil anayasa yapılması gerektiği hususunda bazı gerekçeleri ileri sürüyorlar. Bir sefer “Mevcut olan bu Anayasa darbe anayasasıdır.” diyorlar. Peki... “Mevcut olan Anayasa darbe anayasasıdır, darbe anayasası kötü bir şeydir. Türkiye’ye yakışmaz, değiştirelim, sırtımızda fazla bile taşıdık.” deniliyor. 12 Eylül 1980’de iktidara gelen askerî darbe rejimi mevcut olan anayasayı kaldırmıştı, bir yeni anayasa hazırlamıştı ve bu Anayasa’yı 7 Kasım 1982 günü referandumla halk oylamasına sundu, Anayasa yüzde 92 gibi bir oyla kabul edildi ve yürürlüğe girdi. Peki, bu tarihe baktığımız zaman, yürürlükte olan Anayasa gerçekten 12 Eylül darbe rejiminin yaptığı bir anayasadır ama bu Anayasa artık o anayasa değildir. Darbe döneminde yapılmış olan, mevcut olan Anayasa o kadar çok, öyle kapsamlı değişiklikler geçirmiştir ki bu hükümlere baktığımız zaman artık darbe anayasası demek mümkün değildir. 1982 yılından günümüze toplam otuz dört yıl içerisinde bu Anayasa 18 kere değiştirildi, ortalama iki yılda bir değişiklik yapılmıştır. Bu Anayasa’nın toplam 177 maddesi var; bunların 86’sı değiştirilmiş. En azından 155 hükmü de değişmiş bir Anayasa’dan söz ediyoruz yani “darbe anayasası” dedikleri 1982 tarihli metnin el değmedik yeri kalmamıştır. Bu gerçeği yeni anayasacılar kabul etmek zorunda kaldılar. Hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın İsmail Kahraman yaptığı basın toplantısında da gazetecilere Anayasa’nın 117 maddesinde değişiklik olduğunu, yüzde 65,8’inin değiştirildiğini, eldeki anayasanın o eski anayasa olmadığını kendisi de söyledi.

Birinci sonuç şudur: Bu Anayasa 12 Eylül 1980 rejiminin ürünüdür, doğru ama o kadar çok değiştirilmiş ki artık buna “darbe anayasası” denilemez. Anayasa içeriği bakımından artık bir darbe anayasası değildir. Darbeyle ilgili gerekçesini sürdürmek isteyenler, sayıların açıklığı karşısında bu kez “Doğru, çok değişti ama darbe hükümleri hâlâ var.” demeye başlıyorlar. Örnek ver bakalım dediğimiz zaman- varsa bu, 18 sefer değiştirildi, 19’uncu sefer de değiştirelim ama- bu konuda kimse örnek vermiyor.

Mevcut olan Anayasa geçirdiği değişikliklerden sonra hükümleri itibarıyla darbe anayasası özelliğini yitirmiştir, bu Anayasa artık o anayasa değildir. Bunu birkaç örnekle gösterebiliriz. Örneğin, idam cezası 1982 Anayasası’nda vardı, kaldırılmıştır. İdam cezası yetkisine sahip olmayı, bunu kullanmakta bonkör davranmayı seven cinsten siyasetçiler... Anayasa ilk hâlinde idam cezası hükmü taşıyordu, yapılan değişikliklerle Anayasa’da idam cezası kaldırıldı, mevcut olan bugünkü Anayasa’da bu hüküm yoktur.

İki: “Darbeler, darbecileri yargılatamazlar.” deniliyordu. Bunu da anayasa yazar ve kendilerine anayasal güvence yaratırlar. Anayasa’nın darbecileri yargılamasını önleyen geçici madde 15 kaldırıldı. Bu değişikliklerle 12 Eylül darbesini yapanlara dava açıldı.

Üç: Darbeler, askerî idareyi her şeyin üzerine koyarlar, kurumları da böyle inşa ederler. 12 Eylül Anayasası’nda Millî Güvenlik Kurulunda yapılan değişikliklerle, güçlü asker niteliği siviller karşısında eritildi, hatta o kadar aşırıya varıldı ki Millî Güvenlik Kurulunda askerî temsilciler söz söylediklerinde

sözlerinin yürütmeye değil, danışmayla sınırlı bir gücü kaldı. Devlet güvenlik mahkemeleri başlıca yargı organı hâline getirilmişken bu Anayasa’da yapılan değişikliklerle önce askerî yargıçların yerini sivil yargıçlar aldı, sonra da Anayasa değişikliğiyle mahkemelerin kendileri kaldırıldı.

Dört: Darbeler siyaseti askıya alırlar. İlk yaptıkları iş, siyasi temsili, Meclisi yok etmektir. Nitekim, Türkiye Büyük Millet Meclisi kapatılmış, yerine bir Danışma Meclisi kurulmuştu. Siyasi parti yöneticilerine siyaset yapma yasakları getirilmişti, bunlar 1987 yılında Anayasa referandumuyla kaldırıldı. Temsilde sandalye sayısı artırıldı. Türkiye Büyük Millet Meclisi 400 üyeliydi, üye sayısı önce 450’ye, sonra 550’ye çıktı. Böylece, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsiliyet gücü genişletildi. Siyasi partilere ilişkin, sendikalarla ilişki kurma, kadın ve gençlik kolları kurma ve benzeri anayasal yasaklar Anayasa’daki değişikliklerle kaldırıldı. Hatta, sınırlamalar o kadar kaldırıldı ki Anayasa’ya getirilen bir hükümlerle 2011 seçimlerinde yüzde 10 barajını aşabilmek için -HDP açısından- seçim pusulalarında bağımsız adaylar gösterilebildi çünkü daha önce orada gösterilemiyordu.

Beş: Darbeler bireysel özgürlükleri yok ederler, konut dokunulmazlığını kaldırır, ifade özgürlüğünü kısıtlar, uzun gözaltı yetkilerini getirirler. 1982 Anayasası yazıldığında bunlar hep ortadan kaldırılmış ya da kısıtlanmış haklardı. Aradan geçen otuz dört yılda 18 ayrı yasayla yapılan değişikliklerle bunlar birey lehine olacak şekilde değiştirildi. Ama bugün ise aleyhe değişiklikler var, kuvvetler ayrılığının âdeta tek bir kişinin elinde toplanması yetkisi verilmekte.

Şimdi, tabii, bu örnekleri verdiğimiz zaman mevcut olan Anayasa’ya, evet, bir “darbe anayasası” deniliyor, aslında bu değişikliklerle, bu argümanlarla bu gerekçeler çürütülmüş oluyor ve mevcut olan, yeni anayasa yapmak isteyen arkadaşlarımızın ileri sürdükleri bu gerekçelerine baktığımız zaman, bugüne kadar bu “darbe anayasası” dedikleri Anayasa’da 18 sefer değişiklik yapıldı, bu değişiklikleri de hep siviller yaptı. ANAP’tan, DYP’den, SHP’den, CHP’den, DSP’den AKP’ye kadar burada yer almayan hiçbir siyasi parti kalmadı. Yani, burada tüm siyasi partiler bu konuda değişiklikleri yaptılar. Yani, burada, evet, “Milletin iradesi her şeyin üstündedir.” deniliyor. Burada, evet, belediye başkanları cezaevinde. Niçin? “Suç işlendiği gerekçesiyle” deniliyor, “siyasi suç” deniliyor, “terör kapsamında suçlar” deniliyor, ne dersiniz deyin. Siyasi suç da denilse, terör suçu da denilse herkes şunu çok iyi biliyor ki Sayın Cumhurbaşkanı o dönem İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanıydı. O dönemde yine, terörle mücadele kapsamında Diyarbakır’daki devlet güvenlik mahkemesi tarafından ceza verilmişti ve o ceza nedeniyle Yargıtaya gitti, temyiz edildi, karar kesinleşti, karar kesinleştikten sonra görevden alınmıştı. Ama aynı şekilde bugünkü belediye başkanları eğer siyasi anlamda suç işlemiş ise bu imkânın yani o dönemin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı, bugünün Cumhurbaşkanı hangi şekilde görevden alındıysa mevcut olan o yasalar yürürlükte, o Anayasa yürürlükte, farklı bir anayasa yok, farklı bir kanun yok. Hatta, o dönemde karar kesinleştikten sonra, görevden alındıktan sonra belediye meclis üyeleri arasında ön seçim yapıldı; o dönem, ön seçimle ondan sonraki Büyükşehir Belediye Başkanı göreve geldi, başladı. Yani, burada hukuksuzluklar gerçekten diz boyu. Bu, demokrasiyle, hukuk devletiyle bağdaşan bir husus değil değerli arkadaşlar.

Şimdi, burada başkanlık önerisi AK PARTİ belgelerinde ne zaman yer aldı? Ona baktığımız zaman, tarihesi açısından, iktidarın son dönemdeki sözcüleri başkanlık sistemi önerisini baştan beri dile getiriyorlarmış gibi bir tutarlılık iddiası üretmekte. Böylelikle, kamuoyu kadar içeriği ikna etme konusunda ısrarlı bir söylem kullanıyorlar. Oysa, gerçek, bu söylemlerle bağdaşmıyor. Türkiye bir süredir yeni bir yönetim modeli olarak başkanlık sistemini konuşmaya zorlanıyor, hemen bütün siyasi partilerin karşı çıkışına, kamuoyunun bu konudaki belirgin duraksamasına karşı iktidarın bazı sözcüleri, en başta Sayın Erdoğan başkanlık tartışmasını gündemden düşürmüyor. Sanki Türkiye için olmazsa olmaz bir ihtiyaçmış gibi kampanyalar sürdürüyorlar. İşin garibi, iktidarın son dönemdeki,

parti geleneğinden uzak, Beştepe'ye yakın yeni sözcüleri bu öneriyi baştan beri dile getiriyorlarmış gibi bir tutarlılık iddiası üretmek, böylelikle de kamuoyu kadar ve belki de ondan önce içeriği ikna etmek konusunda ısrarlı bir söylem kullanıyorlar. Oysa, gerçek, bu söylemlerle bağdaşmıyor. Adalet ve Kalkınma Partisininin 2002'den 2015'e kadar katıldığı bütün seçimlerde, 2015 dışında millete sunduğu vaatlerin arasında başkanlık sisteminden söz edilmiyor. Tam tersine, parlamenter demokrasinin güçlendirilmesinden ve anayasal yapının buna göre düzenlenmesinden söz ediliyor. Örneğin, AKP'nin katıldığı bir genel seçim olan 2002 bildirgesinde demokrasi, yeni anayasa, anayasal devlet konularında özetle şöyle yazılıyor: "AK PARTİ demokrasiyi halkın geniş boyutlu katılımıyla sürekli geliştirilmesi gereken bir süreç olarak görmektedir. Bu kapsamda, çoğulcu, katılımcı, demokratik, siyasal sürecin sivil toplum örgütlerine açılması ve karar konularında ilgili toplum kesimlerinin görüş ve önerilerinin alınmasını sağlayacaktır." Sayfa 35. "Partimiz, hukuku, korkutmanın ve cezalandırmanın değil, adaleti sağlamanın aracı olarak görmektedir." Sayfa 41. "Hukuk alanındaki reformlara yeni bir anayasa yapılarak başlanmalıdır. Partimiz, yeni anayasanın devlet, toplum, birey arasında yapılan bir toplumsal sözleşme niteliğinde olmasından yanadır." 2002 Bildirgesi, sayfa 42.

"Merkezi idare reformuna Başbakanlıktan ve devlet bakanlıklarından başlanacaktır. Parlamenter sistem ilkelerine uygun olarak Başbakanlığın koordinasyon işlerini yerine getirmesi kolaylaştırılacaktır." Sayfa 57.

Görüldüğü gibi, 2002 Bildirgesi, katılımcı demokrasi, hukuk devleti, yeni anayasa konusunda bugün her kesimin destekleyeceği önermeler içermekte ve yönetim biçimi konusunda "Parlamenter sistemin ilkelerine uygun olarak" vurgusuyla sistem tercihinin altını çizmektedir.

2007 Seçim Bildirgesi'nde yeni anayasanın demokratik, laik, sosyal hukuk devleti ilkelerine uygunluğunun yanı sıra parlamenter sisteme özel olarak vurgu yapmaktadır. Dahası, Cumhurbaşkanı yetkilerini buna göre yeniden değerlendireceğine işaret etmektedir.

Yeni anayasa, cumhuriyetimizin değiştirilmez temel nitelikleri olan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerini tam olarak hayata geçirmeli, bireylerin haklarını en etkili şekilde korumalıdır." Sayfa 21.

"Kısa ve açık olmalı. Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında ilişkiler parlamenter sistem esas alınarak açık, net ve anlaşılabilir bir şekilde belirlenmeli. Bu çerçevede Cumhurbaşkanının konumu ve yetkileri yeniden tanımlanmalı, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş sağlanmalıdır. Yeni anayasa en geniş toplumsal uzlaşmayla hazırlanmalıdır." Sayfa 22.

Ama yani "En geniş toplumsal uzlaşmayla hazırlanmalıdır." deniyor, bakıyoruz, bugün 2 siyasi partiyle hazırlanıyor değerli arkadaşlar.

2007 Genel Seçim Bildirgesi'nde AK PARTİ ilk bildirmede olduğu gibi parlamenter sistem tercihini açıkça belirtirken bu kez kuvvetler ayrılığı ilkesine özel olarak vurgu yapmaktadır. Bildirge bununla da yetinmemekte, 1982 Anayasası'nda Cumhurbaşkanıya verilmiş abartılı yetkilere gönderme yaparak bu konunun ve yetkilerin parlamenter sistem çerçevesinde yeniden tanımlanacağına işaret etmektedir.

Yeni anayasa ihtiyacı, 2011 Genel Seçim Bildirgesi'nde yine özel bir başlık olarak yer almaktadır. Bu ihtiyaç, özgürlükçü, çoğulcu demokrasi anlayışının güvencesi olarak sunulmaktadır.

"İleri demokrasi" deyiminin ilk kez kullanıldığı bildirmede bu deyim, bireylerin ve toplumdaki farklı kesimlerin bütün yönleriyle kendilerini özgürce ifade ettikleri zeminlerin inşa edilmesini gerektiren çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi anlayışı olarak açıklanmaktadır. Sayfa 19.

“Çoğulcu ve katılımcı demokrasi tüm vatandaşların devlet imkân ve kaynaklarından eşit ve adil biçimde yararlanmasını ve herkesin hayat tarzına, kültürüne, inancına saygı gösterip kendini ifade etmesini sağlaması anlamına gelir. Bunun için, AK PARTİ siyasetinde insanından korkan ve farklılığı düşmanlık olarak gören ceberut siyaset anlayışına yer yoktur.” Sayfa 20.

Ama bugün baktığımız zaman, hakikaten arkadaşlarımız gülüyor ama tam tersi; ben programı sayfalarla birlikte aldım, bunu karşılaştırıyorum tabii ki bugünkü konuyla ilgili.

“Bu çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi anlayışının esasını, bireyin ve bütün yurttaşların haklarını güvence altına alan demokratik bir anayasa vizyonu oluşturmaktadır.” Sayfa 20.

“Türkiye’nin önüne koyduğu büyük hedeflere ulaşmasının yolu, ‘Yurtta sulh, cihanda sulh.’ ilkesini kesin hayata geçirmektir.” Sayfa 23. Ama bu ilkeyi unutmuş durumdayız, herkese savaş açıyoruz hem içeride hem dışarıda.

“Yeni anayasanın mümkün olan en geniş katılımı hazırlanmasını, tüm toplumsal kesimlerin taleplerini yansıtan bir toplum sözleşmesi olmasını arzu ediyoruz.” Sayfa 28.

Temel felsefesi bireyin özgürlüğü ve korunması olan, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamaya yönelik kurumsal güvenceleri içeren, siyasi sistemin işleyişinde belirsizlikleri gideren yeni anayasanın yapılması, Türkiye’de demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün kökleşmesi bakımından önemli bir aşama olacaktır.” Sayfa 33.

Hatırlayalım ki 2011 Bildirgesi’nin yayınlandığı dönem öncekilerden farklı. 2002 ilk, 2007 ise oldukça fırtınalı bir dönemin ardından gidilen ikinci genel seçimdir. Partinin başkanlık sistemi konusunda olgunlaşmış, kararlaştırmış bir fikri varsa bile, dönemin koşulları gözetilerek bu öneri yapılmamış olabilir. Oysa bu bildirgelerde bununla yetinilmemiş, parlamenter sistem tercihi açık ve net bir şekilde altı çizilerek ifade edilmiştir.

2011 seçimine girerken durum oldukça farklıdır. Partinin seçimi kazanacağı konusunda toplumda ne küçük bir duraksama yoktur. Nitekim, öyle olmuştur. Öte yandan iktidar kadrolarından gelen bir Cumhurbaşkanı seçilmiştir ve 2007’den bu yana görevinin başındadır. Nitekim, 2007’de Cumhurbaşkanı’nın doğrudan genel oyla seçileceği 2010’da yapılan Anayasa değişikliğiyle kabul edilmiştir.

Bu koşullarda yeni anayasa gereksinmesinden söz ederken Adalet ve Kalkınma Partisinin başkanlık sistemi konusunda oluşmuş bir görüşü olsa, bu görüşün seçim bildirgesine yazılmasının önünde hiçbir engel kalmamıştır ama yazmamıştır.

Buna karşın, 2011 Seçim Bildirgesi’nde başkanlık sistemi tercihinin tek sözcükle adı bile geçmemektedir. Bunun yerine birey ve toplum haklarında Anayasa’nın en geniş mutabakatla hazırlanan bir sözleşme niteliği taşımasından, siyasete yapılan müdahalelerin giderilmesinden tekrar tekrar söz edilmekte ve ceberut devlet anlayışı özellikle mahkûm edilmektedir.

Dokuz yıla yaklaşan önceki iktidar sürecinin ayrıntılarıyla yer aldığı bildirgede, partinin yapacaklarını vadettiği ve vadettiklerini yaptığı ısrarla vurgulanmakta ve bu anlayış şimdi ironik çağrışımlar yapsa da vezir bir iddiayla ifade edilmektedir. “Ne aldanan ne aldatan olmadık.” Sayfa 29.

Şimdi, arkadaşlar, bildirgenizde, sayfa 29’da “Ne aldanan ne aldatan olmadık.” diyorsunuz ama çıkıp da kamuoyunun önünde “Biz, özür dileriz, şuradan aldandık, buradan kandırıldık.” Şimdi, buna “Ne lahana ne perhiz.” derler. Yani ben bildirgenizi aynen sayfa sayfa okudum.

Şimdi devam ediyorum. Yani bunu da gerçekten sizler de okudunuz mu bilmiyorum. Hani, umarım ve dilerim okumuşsunuzdur. (Gülüşmeler)

Şimdi, bütün bunlara karşılık 2011-2015 döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan Partilerarası Anayasa Komisyonunda iktidar partisi tarafından, daha önce hiçbir resmi belgede sözü geçmeyen yeni bir öneri olarak başkanlık tartışması getirilmiş ve komisyon çalışmaları tıkanmıştır. Partiler 60'a kadar Anayasa maddesi değişikliğinde görüş birliğine vardıkları hâlde, başkanlık önerisi kabul görmediği için bu maddeler de Genel Kurula getirilmemiş, böylece komisyon verimsizliğe ve işlevsizliğe terk edilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisinin seçim bildirgelerinde başkanlık sistemi önerisi, Sayın Erdoğan'ın 14 Ağustos 2014'te Cumhurbaşkanlığı seçimini kazanmasından sonra ilk kez 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 seçimlerinde yer almaktadır.

Bu bildirgelerle yeni anayasa ihtiyacı önceliklere göre çeşitli tekrarlarla çok daha uzun olarak anlatılmaya çalışılmakta, konuyu başkanlığa getirmek için kendi içinde çelişen açıklamalara yer verilmektedir. Ülkeyi 2002'den 2015'e kadar mevcut Anayasa çerçevesinde parlamenter sistemle iyi yönettiği iddiasını taşıyan bir partinin, şimdi başka bir yönetim modeli önermesinin kendi içinde çelişmesi elbette kaçınılmaz bir durumdur.

7 Haziran 2015 Bildirgesi'nde şöyle denilmektedir: "Demokratik bir perspektifle yapılandırıldığında, parlamenter sistem ile başkanlık sistemi arasında demokrasiye uyum açısından fark bulunmadığı kanaatindeyiz. Her iki sistemde de olumlu ve olumsuz örneklerle rastlanabilir ancak bir yandan vesayetçi bir şekilde kurgulanarak demokratik doğasından koparılmış parlamenter sistemin yol açtığı siyasal istikrarsızlıklar, öte yandan da yeni Türkiye vizyonumuzun ihtiyaç duyduğu etkin, dinamik yönetim modeli dolayısıyla, başkanlık sisteminin daha uygun bir yönetim modeli olduğuna inanıyoruz." Sayfa 40.

40'ıncı sayfaya kadar ülkenin istikrar içinde yönetildiğinin ve vesayetçi kurum ve anlayışların ortadan kaldırıldığının anlatıldığı bildirgede, 40'ıncı sayfada yeniden vesayet ve istikrarsızlık endişelerine dönüp başkanlık sisteminin daha uygun bir yönetim modeli olduğundan söz edilmesindeki çelişki ve zorlama gizlenmeyecek kadar açıktır.

Aynı çelişki ve zorlama 1 Kasım 2015 Bildirgesi'nde açık biçimde okunabilir: "Mevcut sistem Cumhurbaşkanının ve Başbakanın farklı siyasi geleneklerden gelmesi hâlinde kriz üretme potansiyelini taşımaya devam etmektedir. Mevcut sistemin siyasi tarihimizdeki vesayetçi kurgusunu da göz önünde bulundurarak, Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesinin oluşturulduğu yeni durumun yol açabileceği muhtemel yönetim sorunlarının başkanlık sistemiyle aşılabacağına inanıyoruz." Sayfa 32.

Şimdi ben de burada diyorum ki: Yani mademki Cumhurbaşkanı halk tarafından seçiliyor, bu, muhtemel sorunlara yol açacak. Biz, Türkiye'yi böyle bilinmeyen bir yola sokmayalım, gayet rahat, siz de üzülmeyin. Bunu, yine Cumhurbaşkanını Parlamento seçsin, Türkiye'yi bu krizden kurtarmış olalım. Yani işin doğrusu bu. Burada yani elinizde tek bir argümanınız bu var, bunun da önerisini sunuyoruz.

Yani burada muhalefet partisi... Cumhurbaşkanını halk seçiyor, Parlamento'yu da halk seçiyor, Başbakanı da halk seçiyor. Peki, burada farklı siyasi partiler de olsa kriz doğar. Arkadaş, bunun krizi gayet açık ve net. Krizi burada Cumhurbaşkanını Parlamento seçince, Parlamentoda sizler seçeceksiniz, bizler seçeceğiz ve bu krizin önü de aşılmış olur, hiç de bu kadar da toplumu germeye gerek yok.

Burada, dünyada anayasacılık ve yönetim tarihine ilişkin bir çarpıtma gayreti dikkatten kaçmamalıdır. Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlığı çıkaran yasama çoğunluğu farklı siyasi geleneklerden geldiği zaman kriz parlamenter sistemde değil, asıl başkanlık ve yarı başkanlık sistemlerinde çıkmakta. Bir anlamda yönetim kilitlenmektedir. Parlamenter sistemlerde Cumhurbaşkanı temsili üst konumda olduğu için, bu nedenle tıkanma ve kilitlenme hemen hiç yaşanmamaktadır. Kaldı ki başkanlık sistemi,

Cumhurbaşkanının genel oyla, doğrudan seçilmesinin doğal ve zorunlu sonucu olsaydı, bu düzenlemenin 2007 Anayasa referandumu sırasında dillendirilmesi gerekirdi. Oysa 2007’de Cumhurbaşkanının genel oyla seçimine ilişkin Anayasa değişikliği yapılırken bu konu kesinlikle dile gelmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisinin yeni sözcüleri, partinin başkanlık sistemini uzunca bir süredir, neredeyse baştan beri savunduğunu söylemekteyken, yukarıdan beri alıntılarını yaptığımız seçim bildirgeleri ve on yılı aşkın süredir yaşananlar bu savın doğru olmadığını ortaya koymaktadır. Resmî belgelerde görüldüğü üzere, AK PARTİ’nin başkanlık önerisi tutarlı bir anayasal yönetim modeli arayışı değil, tamamen tek kişinin seçilme niyeti ve başarısına endekli kişisel bir yönetim modelinin tercihidir.

Uygur toplumlar ve köklü devletler ise yönetim süreçlerini kişisel tercihlerden kaynaklanan zorlanmalara göre değil, tarihsel birikimlere ve toplumsal gereksinimlere göre sürdürür ve geliştirirler.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii mevcut olan bu Anayasa’yla ilgili, isterseniz ben, Suriye’deki mevcut olan anayasasını söyleyeyim, bizim getirdiğimiz Anayasa değişikliğini söyleyelim. Acaba biz Suriye’deki anayasayı tercüme ederek mi Türkiye’ye getiriyoruz? Mesela Suriye Anayasası’nın 93’üncü maddesi. Suriye Anayasası’nın 93’üncü maddesi diyor ki: “Cumhuriyetin başkanı bu anayasada tanımlanan sınırlar dâhilinde halk adına yürütme yetkisini uygular.” Suriye Anayasası’nın 93’üncü maddesi.

Mevcut olan, getirilen teklifin 8’inci maddesinde “Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa’ya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”

Yine Suriye Anayasası’nın 95’inci maddesi: “Cumhurbaşkanı bir veya daha fazla başkan yardımcısı seçer ve görevlerinin bir kısmını onlara verir. Cumhurbaşkanı ayrıca başbakanı, vekillerini, bakanları ve vekillerini atar, istifalarını kabul eder, görevlerinden uzaklaştırır.” Bu okuduğum Suriye Anayasası.

Bizim getireceğimiz 104’üncü madde değişikliği: “Cumhurbaşkanı, yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir.” Yani, herhâlde biz bunları Suriye’den aldık. Aynısını biz de değişiklik yapıyoruz.

Yine, Suriye Anayasası’nın 107’nci maddesi diyor ki:

“Parlamentonun feshi.

Cumhurbaşkanı, sebepleri açıklanan bir kararla Halk Meclisini feshedebilir, seçimler fesih tarihinden itibaren doksan gün içinde yapılır.”

Şu anda bizde getirilen değişiklik, madde 116: “Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanı seçimi birlikte yapılır.”

Yine Suriye Anayasası’nın 139’uncu maddesi:

“Anayasa Mahkemesi

Yüksek Anayasa Mahkemesi 5 üyeden oluşur. 5 üyeden birisi Yüksek Anayasa Mahkemesi Başkanı olacak şekilde 5 üyeyi de Cumhurbaşkanı kararnameyle atar.”

5’ini de Suriye’de Cumhurbaşkanı atıyor. Türkiye’ye bakıyoruz, 146’da aşağı yukarı aynısı.

Yine geliyoruz Suriye Anayasası’nda madde 74, bütçe. Bütçede diyor ki: “Bütçe mali yıl başlamadan iki ay önce Meclise sunulur. Bütçe Meclis tarafından onaylanmadıkça yürürlüğe giremez.” Ve orada eğer onaylanmazsa yine oradaki Cumhurbaşkanı, devlet başkanları bir önceki bütçeye uyarlanmış vaziyette yürürlüğe sokuyor. Aynen bizim de getirdiğimiz Anayasa 161 yani Suriye Anayasası tercüme edilmiş, bize yeni, çağdaş, demokratik, ilerici, devrimci bir anayasa olarak anlatılıyor, topluma da anlatılıyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, keşke Suriye Anayasası’nı emsal almasaydınız da başka bir ülkenin anayasasını bize emsal alsaydınız gerçekten minnettar kalırdık sizlere.

Şimdi, bu anayasa millî filan değil, ne yerli ne millî; Suriye'nin Anayasası tercüme edilmiş, getirilmiş ithal bir anayasa. Hiç yani yerliymiş, milliyimş, onu geçin.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, dün akşam ben burada Sayın Adalet Bakanıyla konuştum, dedim ki: “Sayın Adalet Bakanı, kendi çapımda iyi bir hukukçuyum diye düşünüyorum. Bana Allah rızası için bir Anayasa hukukçusu veya idare hukuku hocası veya kamu hukuku hocası verin. Bu başkanlık sistemiyle ilgili bunun gerçekten her derde ilaç olduğu yani kafası ağrıyana, beli ağrıyana, romatizması olana, terörü bitirmeye, işsizliği bitirmeye, istihdamı artırmaya, temel hak ve özgürlükleri egemen kılmaya, siz öyle bir anlattınız ki, bana böyle bir kitap önerir misiniz veya bunu öven bir kitap var mı?” Dedi ki: “Mahmut Bey, işte mevcut olan bu Anayasa hukuku hocalarının hepsi aynı ekolden gelmiş ve bu aynı ekolden olduğu için hiç kimse de bu işe taraftar değil. Onun için yeniler de bu işi yazamıyor. Biz yeni bir şey bulmuşuz.” Yani, sanki bu başkanlık sistemiyle ilgili kitapların hepsi bu dönemde başlandı.

Ya, arkadaşlar, Yetkin Yayınlarının Anayasa Mühendisliği, o Sartori ve -Kaç yılında bu?- 1997 yılında çevirisi yapılmış. Daha başkanlık vesaire...

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Burhan Kuzu Hocayı attın yani. Söylediklerinin hiçbirinin anlamı yokmuş demek ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, ben, şimdi, değerli Burhan Kuzu Hocanın da kitabını da getirdim, onu da okuyacağım size, hepsini getirdim.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Sayın Bakan demiş onu, Mahmut Bey demiyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, burada açık ve net, bu 1997 yılında. Bakın, burada ben kitabı, belirli notlarla size bunu, uzatmadan diyeceğim. Mesela, en iyisi hangisidir; başkanlık mı, parlamenter sistem mi? Gayet rahat, o dönemden itibaren en iyi sistemin parlamenter sistem olduğunu açıklıyor. Başkanlık sisteminin mahzurlu olduğunu ve bilinmeyen bir yol olduğunu, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişin çok mahzurlu olduğunu, toplumlar için felaket getirebileceğini, yıkıcı olabileceğini anlatıyor. Hatta ve hatta, kütüphanede darbeler tarihiyle ilgili 2 ciltlik kitap var, o kitaplar 1965 yılında yazılmış. Darbeler tarihini de şöyle yapıyorlar, diyorlar ki: “Darbeler genellikle Orta Doğu ülkelerinde, Güney Asya, Afrika ülkelerinde, Latin Amerika ülkelerinde olur. Bunların da hepsinin ortak bir özelliği demokrasinin gelişmemesi ve bu darbelerin yapıldıkları tüm ülkelerin hepsinin müşterek noktası, ortak noktası, hepsinde de başkanlık sistemi var.” Yani, başkanlık sistemine ülkenin kaydırılması, eksen değişmesi maalesef bu darbeleri de besleyen bir husus. Mesela, hani kararname yetkisi vesaire deniliyor ya, burada gayet rahat parlamentoya sunuluyor. Böyle tek başına bir yetki yok.

Gelelim, yine aynı şekilde, burada mesela Nur Uluşahin Hoca, Ankara Hukuk Fakültesinden. Yani bu başkanlık sistemleri hâlen gündemde yokken 1999 yılında yazılan bir eser, daha öncesinde yazılmış. Burada da “Parlamenter sistemlerde başkanlık sistemlerine oranla askerî darbeler beklenilmez. En fazla askerî darbelerin beklendiği ve krizlerin çıktığı sistemler başkanlık sistemidir.” deniliyor. Aynı zamanda yine “Parlamenter sistemin esnekliği karşısında başkanlık sistemi çok serttir ve bu sertlik karşısında toplumda onarılmaz sonuçlar ortaya çıkar ve burada parlamenter sistemin ılımlılığı nedeniyle özgürlük ve güvenliği daha rahat sağlar, rejimi sürekli, daha devamlı kılar.” deniliyor. Ve burada yine aynı şekilde devam ettiğimiz zaman “Başkanlık sisteminde gelen ya hep kazanır ya hep kaybeder.” diyor. Yani başkanlık sisteminden kazanan kişi kendi kadrosuyla gelir. Kendi kadrosuyla geldiği zaman, burada artık devletin tüm organları partizanca yani partizan bir örgütlenme yapılır, liyakat esasları bir tarafa bırakılır. Liyakat esasları bir tarafa bırakıldığı zaman, vatandaş eğer işe girecekse mutlak surette o başkanın bulunduğu siyasi partiye üye olmak zorunda, kayıt yapmak zorunda. Bu, kendisiyle

birlikte neyi getirir? Toplum içerisinde sürekli bir çatışmayı getirir. Burada uzlaşma olmaz, sürekli bir ötekileştirme olur ve uzlaşma ve çatışmanın olduğu bir toplumda da sürekli gerginlik yaratan, çatışma yaratan bir sistem olduğunu söylüyor.

Mesela, hemen bir örnek diyorsunuz ya, efendim, Cumhurbaşkanına yasamayla ilgili yetki, fesih yetkisini veriyor, Şili örneğini veriyor, 1989 yılı. Eğer Türkiye Şili olmak istiyorsa bu yetkileri verin değerli arkadaşlar. Biz Türkiye'nin Şili olmasını istemiyoruz yani o pozisyona düşmesini istemiyoruz.

Gelelim, tabii, Sayın Kuzu'dan, onun da aynı şekilde kitabına baktığımız zaman yani yazmış olduğu başkanlık sistemiyle ilgili eserinde, orada da başkanlık sisteminin, evet, fayda ve zararlarını saymış ama biz burada fayda ve zararlarına baktığımız zaman zararlarının çok daha ağır bastığını, bunun ülkemiz açısından tamir edilemeyecek olan aşamaya geldiğini görüyoruz.

Şimdi, bunlara biz bakarken esasen burada Amerika'da başkanlık sisteminde -tabii, herkes onu örnek gösteriyor- o dönemin devlet başkanı bir konuyu 7 yardımcısıyla yani 7 bakanıyla görüşüyor ve tartışma konusu açılıyor. Konu üzerinde... Aynen olay şu: Dönemin eski Başkanlarından Lincoln'ün bakanlarıyla yaptığı bir toplantıda oya sunduğu konuya ilişkin oylama sonucunda 7 "hayır", 1 "evet" geliyor; "evet"ler galip geliyor değerli arkadaşlar. Yani düşünebiliyor musunuz, burada yürütme organının başkan eksenli oluşunun, bir başka deyişle, başkanın yürütme içindeki, buradaki gücü gerçekten tartışılmaz yani bakanlarla bir konuyu müzakere edecek ve o müzakere sonucunda oylamaya sunulacak. İsterseniz 50 tane bakan olsun, 150 tane bakan olsun, mevcut olan bu sistemle 150 "evet"e 1 "hayır" yetiyor. Burada bunun ne kadar tehlikeli olduğunu açık bir şekilde bu oylama şekli bize bunu getiriyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada başkanlık sistemi ile parlamenter sistem arasındaki... Aslında, yapılan düzenlemede tamamen kuvvetler birliği söz konusu. Yani, bu kuvvetler birliğinin getirilmesi, bunun başkanlık sistemi olmadığı sonucunu çıkarmaz çünkü başkanlık sisteminin kurucu unsurları... Siz onun adına ne dersiniz deyin, mesela diyorsunuz ki... "Arkadaş, biz buna yepyeni bir sistem getirmişiz, bu sistemin adı aslında Cumhurbaşkanlığıdır. Siz bu şeyi nereden çıkardınız? Siz bu başkanlık sistemini nereden çıkardınız? Bize bununla ilgili bir argüman verebilir misiniz?" dersiniz ise değerli arkadaşlarım, mevcut olan bu teklifin gerekçe kısmına baktığımız zaman gerekçenin son paragrafında "başkanlık" ibaresi geçiyor. Şimdi, son paragrafını aynen okuyorum: "Bu Anayasa değişikliğiyle öngörülen hükümet sistemi kurgulanırken Cumhurbaşkanlığı ve Parlamento seçimlerinin eş zamanlı olarak yapılması ve sistemde bir tıkanmanın ortaya çıkması hâlinde Parlamento ve başkanlık seçimlerinin birlikte yenilenmesine imkân verilmektedir." Burada Cumhurbaşkanlığı yok arkadaşlar. Diyor ki, bakın, tekrar okuyorum, açık ve net diyor: "Anayasa değişikliğiyle öngörülen hükümet sistemi kurgulanırken -yani, bu teklifle bu sistem, hükümet sistemi kurgulanırken- Cumhurbaşkanı ve Parlamento seçimlerinin eş zamanlı olarak yapılması ve bu sistemde bir tıkanmanın ortaya çıkması hâlinde Parlamento ve başkanlık seçimlerinin birlikte yenilenmesine imkân verilmektedir. Anayasa değişikliği teklifiyle sunulan model, Türkiye'nin sistem tecrübesi ve dünya hükümet sistemi pratikleri gözetilerek geliştirilmiş rasyonel bir modeldir."

Sayın Başkan, tabii, kendisi eski bir Cumhuriyet Başsavcısı. Suçlu ne kadar kaçarsa kaçsın geride bir iz bırakır yani suçlular öyle suç işlerken iz bırakmadan delilleri yok edemezler. Bugüne kadar mesleki yaşamımda görebildiğim olay bu, siz de bunu çok iyi biliyorsunuz ama maalesef, teklifin bu gerekçesinde bir delil bırakılmış yani asıl niyet burada başkanlık. Bunun adına başkanlık mı dersiniz, Cumhurbaşkanlığı sistemi mi dersiniz, demokrasi mi dersiniz, parlamenter sistem mi dersiniz, ne dersiniz deyin, başkanlık sisteminin kurucu unsurları bir... Seçim eğer halk tarafından yapılmışsa,

Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilmişse... Ve bu getirilen değişikliği de, şimdi ben onları da okuyacağım. Bununla birlikte, gerçekten bu, başkanlık sistemi midir, demokrasi midir, yoksa başka bir sistem midir, hep birlikte karar vereceğiz.

“Bu teklifle başkanlık sistemi öneriliyor.” diyoruz. Gereçemiz şu: Hayır, başkanlık sistemi sert kuvvetler ayrılığına dayanır, yasama, yürütme ve yargı birbirinden tamamen ayrıdır, birbirlerini denetleme mekanizmaları vardır. Önerilen sistemde ise bütün yetkiler bir kişinin yani Cumhurbaşkanının elinde toplanıyor. Bu sistemle, bir başkanlık sistemi değil, açıkça diktatörlük, tek adam rejimi önerilmektedir.

Yapılmak istenen bir hükümet sistemi değişikliği mi, yoksa rejimi değişikliği midir? Yapılmak istenen bir rejim değişikliğidir, egemenliğin tek bir elde toplandığı otoriter rejime geçiştir. Türkiye’de siyasal rejim, demokrasi eksikleri olmakla birlikte demokratik cumhuriyettir. Bu değişiklik demokrasi eksikliğini gidermeye dönük yapılmıyor, tam tersine eksik demokrasiyi sonlandırıp otoriter, totaliter bir diktatörlüğün anayasal zemini oluşturuluyor.

Sayın Başkan, çok uğultu var ama özür dilerim. İsterseniz, millet bir simidini yerken ben de bir su içeyim, bir beş dakika ben de dinleneyim. Karar sizin, “Yok, devam edin.” dersanız devam edeceğim.

BAŞKAN – Arada su içmeye engel bir durum yok Sayın Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama, gürültü olunca da bu sefer şey oluyor yani... Yani, biri yer biri bakar...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, sükûneti sağlayalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar. Dün akşam, hakikaten, Başkanımız çok insani anlamda dedi ki, konuşma sırası geldiğinde üstadımıza dedi ki: “Sizin de insani ihtiyaçlarınız var, siz de bu insani ihtiyaçlarınızı giderin, ondan sonra konuşmanıza devam edin.” Ama, tabii, belki dün akşam siz burada bulunmadığınız için çoğu uygulamayı bilmediğinizden kaynaklanabilir.

BAŞKAN – Dün akşam iki saat buradaydım ben Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani “İnsani anlamda bana bir beş dakika, on dakika verin.” demeyeceğim ben. Verir misiniz izin? Peki, ben sizi zorlamayayım, devam edeceğim.

BAŞKAN – Sizin simidinizi ayırırız ama illa...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, yok.

BAŞKAN – Buyurun, simidinizi yiyin lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, tamam, ben o tereddütlü bakışınızdan anladım, devam edeceğim.

BAŞKAN – İnsani ihtiyaçlara engel yok. Evet, buyurun, suyunuzu için, simidinizi yiyin. Kıyamet kopmasın Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, sonradan mazeret uydururlar, ben hiç mazereti kabul etmem.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun lütfen, simidinizi yiyin, suyunuzu için.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben devam edeceğim.

BAŞKAN – Ama, bakın, sizin teklifinizi kabul ettik ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.18

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 23.22

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum Başkan Vekili Reşat Petek tarafından açıldı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, oturumu açıyorum.

Sayın Mahmut Tanal kaldığı yerden devam ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle tekrar selamlıyorum.

Şimdi, mevcut olan bu teklifin, hem grup başkan vekillerimiz hem parti sözcümüz, genel başkan yardımcımız bunun Anayasa’ya aykırı olduğunu söylediler; gerek 2’nci madde, 10’uncu madde, burada 2’nci madde, Başlangıç maddeleri. Fakat burada hiçbir şeyin gözden kaçmasını ben istemiyorum çünkü mevcut olan Anayasa’mızın 176’ncı maddesi Anayasa’nın “Başlangıç ve kenar başlıklar” ibaresini taşır. 176’nci maddesi aynen şu şekilde: “Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten başlangıç kısmı, Anayasa metnine dahildir.” Yani 176’nci madde Anayasa’nın Başlangıç hükümlerinin Anayasa’ya dâhil olduğunu söyler.

Şimdi, Başlangıç kısmının üçüncü, dördüncü paragrafına baktığımız zaman “Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu...” Yani işte, yürütme maddesi, 7, 8; yasama 9, yargıyla ilgili, bunların hiçbirinin birinin üzerinde astlık ve üstlük olmadığı, aralarında bir medeni iş birliğinin olduğu ve bunun astlık, üstlük anlamına gelmeyeceğini vurgular.

Mevcut olan düzenleme buna aykırı. Aynı şekilde Başlangıç bölümünde belirtildiği gibi, yine Anayasa’nın 6’ncı maddesinde “Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.” Sayın Uğur Bayraktutan Bey ilk günkü konuşmasında buna vurgu yapmıştı ve 6’ncı maddesinde “Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.” demişti Sayın Uğur Bayraktutan Bey. Aynı zamanda egemenliğin kullanılması yani 6’ncı maddenin son fıkrasında “Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye –altını çizerek- zümreye veya sınıfa bırakılamaz.” der. “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” Yani burada mevcut olan teklifle egemenliğin kullanılmasını bir kişiye bırakıyoruz. Bu, gerek Anayasa’mızın 6’ncı maddesi gerek 6’nci maddesine bir benzeri, aynı zamanda Başlangıç kısmının üçüncü paragrafında geçer. Başlangıcın üçüncü paragrafında “Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi –yani bunun altını kalın çizgilerle belirtiyoruz, daha doğrusu belirtilmiş Anayasa’nın hem 6’nci maddesinde hem Başlangıç kısmında- ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı”nı söyler.

Ve aynı Başlangıç kısmında, yine burada karşılıklı sevgi ve kardeşlik duygularını belirtir. Burada karşılıklı sevgi ve kardeşlik duyguları, getirilen teklifle kardeşlik sona erdiriliyor, ötekileştiriliyor, çatışma getiriliyor yani mevcut olan teklif hem Anayasa'mızın 176'ncı maddesinin yollamasıyla mevcut olan Başlangıç kısmına, Anayasa'nın 6'ncı maddesine, 2'nci maddesine, 10'uncu maddesine, 4'üncü maddesine ve bunların hepsine aykırı. Ve bununla birlikte Anayasa değişikliği yaptığınız zaman, biliyorsunuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de aynı zamanda, bu da bir uluslararası sözleşme, bir üst normdur; burada imtiyaz yasağı var, 14'üncü maddesi, burada bir imtiyaz da getiriliyor.

Şimdi, "Yapılmak istenen bir hükûmet sistemi değişikliği midir veya rejim değişikliği midir?" sorusuna, yapılmak istenen bir rejim değişikliğidir, egemenliğin tek bir elde toplandığı otoriter rejime geçiştir. Türkiye'de siyasi rejim demokrasi eksikleri olmakla birlikte demokratik cumhuriyettir. Bu değişiklik demokrasi eksikliğini gidermeye dönük yapılmıyor, tam tersine eksik demokrasiyi de sonlandırıp otoriter, totaliter bir diktatörlüğün anayasal zemini oluşturuluyor.

Cumhuriyet rejimi kurulduğu günden bu yana egemenliği saraydan alınıp halka verme ve demokratikleşme çizgisini benimsemiştir. Bu ise açık bir karşı devrim hareketi olarak egemenliği tekrar halktan alıp Saray'a, bir kişiye verme girişimidir; demokrasiye yönelen gidişin kesintiye uğrayıp diktatörlüğe yönelmesidir. Bu nedenle, yapılmak istenen basit bir Hükûmet değişikliği değil, rejim değişikliğidir.

"Cumhurbaşkanını halk seçiyor. O hâlde, egemenlik neden halktan alınmış olsun?" Egemenliğin halka ait olması için seçim tek başına yeterli bir mekanizma değildir. Egemenliğin yansımaları olan erklerin -yasama, yürütme, yargı- kullanılma biçimi en az o kadar önemlidir.

"Cumhurbaşkanı geçerli oyların çoğunluğuyla seçilir." Bu milletin yüzde 51'inin altındaki bir temsil oranıyla dahi seçilebileceği anlamına gelir. Ayrıca, partili sıfatı ve yürütme organının başı olması nedeniyle milletin tümünü değil, belirli bir siyasi görüşe sahip kısmını temsil edeceği açıktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi iktidar ve muhalefetiyle her zaman milletin çok daha büyük bir kesiminin iradesini temsil eder. Bu çerçevede, milletin egemenliğini en geniş şekilde yansıtabilen araç da Meclistir. Ayrıca, egemenliğin millete ait olmasının bir diğer güvencesi de egemenliğin kullanımının erkler arasında, yasama, yürütme, yargı arasında dağıtılmış olmasıdır. Yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirini denetleyecek şekilde ayrılıp anayasal zeminde birbirini denetleyebildiği ölçüde egemenliğin tek elde toplanması önlenir. Bu da egemenliğin millete ait olmasının güvencesidir. Yapılan teklifte, tek elde toplanan egemenlik artık millete ait değildir, şahsa aittir. Peki, güçler ayrılığı korunuyor mu bu teklifte? Bu rejim, güçler ayrılığı rejimi değildir. Güçleri bir kişinin yani Cumhurbaşkanının elinde toplayan bir rejimdir. Cumhurbaşkanının hem yürütmeyi hem yasamayı hem de yargıyı eline geçirdiği bir dikta rejimidir. Peki, bu rejimde, denge ve denetleme mekanizmaları var mıdır bu değişiklikte? Denge ve denetleme mekanizmaları kurulmamıştır. Tam tersine, başkanlık sistemlerinde denge ve denetleme mekanizması olarak çalışan Meclisin onama yetkileri Meclis ve başkan seçimlerinin ayrı tarihlerde yapılması, fesih ve veto yasağı, bağımsız yargı gibi kurumlar sistemin tıkanma sebebi olarak görülüp yok edilmiştir. Mevcut olan bu teklifte yürütme yetkisi kimde? Mevcut olan durumda Bakanlar Kurulu ve Başbakanlık getirilen teklifle Cumhurbaşkanı yürütmeyi tek başına temsil ediyor. Bugünkü sistemde yürütme yetki ve görevi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlar tarafından paylaşılıyor. Hükûmet sorumlu ise Bakanlar Kurulunda, getirilen sistemde ise hükûmet etme yetkisi Cumhurbaşkanına veriliyor. Devletin yönetimi tek başına Cumhurbaşkanına devrediliyor. Peki, getirilen, mevcut olan bu teklifte Başbakan ve bakanlar ne olacak yani teklifte Başbakan ve bakanlar korunacak mı? Bu sistemde Başbakanlık kalkıyor yani lağvediliyor. Bakanlar Kurulu da kalkıyor, bugünkü anlamda bakanlıklar kalmıyor ancak hani, "Başkan, bakanları seçer." diyor.

Aslında, seçtikleri, onun adı bizde, Türkiye’de “bakan” adı öyle ağır geliyor ama aslında kendisine danışman atıyor, sekreteryaya alıyor. Yani, onların her biri bir sekreteryadır, her biri bir sekreterdir, her biri Cumhurbaşkanı’nın danışmanıdır, hiçbir özelliği, bir yetkisi olmayan kişidir. Yani, orada sekreteryaya vazifesini görür. Burada milletvekili arkadaşlarımızın nasıl bir sekreteryası varsa oradaki... Siz bakmayın, adı “bakan” geçiyor, öyle biraz ağırlığı, muhteşem bir şey görünüyor ama öyle bir şey yok. Sekreteryasıdır, sekreteryayı istediği zaman alır, istediği zaman gönderir, hiçbir şeyi yok yani.

“Cumhurbaşkanı istediği kişileri Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak atayabilecek.” Doğru. Burada “bir ve birden fazla” denilmesi de Türkiye’deki tüm muhtarları Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak atayabilir veya Türkiye’de gayet rahat, gidip tek tek seçmenle uğraşacağımıza tüm cemaat liderlerini veya sanayi odalarını, ticaret oda başkanlıklarını; hepsini yardımcı olarak atayabilirsiniz, bunun bir mahzuru yok. Yani, tabii ki bahsetti arkadaşımız, Cengiz İnşaat filan atanabilir, mahzuru yok. Burada herkesi atayabilir; FETÖ’yü de atayabilir, Apo’yu da atayabilir, hiç kimsenin bir engeli yok burada. Netice itibarıyla bu yetkisi var yani. Burada Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar kime karşı sorumlu olacak? Meclisin bunları onaylama veyahut da denetleme yetkisi olacak mı, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları? Yani, burada “bakanlar” diyor, ben buna sekreteryaya diyorum, danışman diyorum değerli arkadaşlar. Aslında, doğrusu da bu çünkü başkanlıkla ilgili yazılan, okuduğumuz tüm bu eserlerin hepsinde “sekreteryaya” veya “danışman” diyor. Hiçbirinde böyle bizimki gibi kavram olarak “bakan” vesaire demiyor. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar sadece Cumhurbaşkanı’na karşı sorumlu olacaklar, atanmaları ve görevden alınmaları tamamen Cumhurbaşkanı’nın yetkisinde olacak. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bunların atanmalarında hiçbir onama yetkisi yok.

BAŞKAN – Sayın Tanal, ben bir araya gireyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buyurun Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi, “FETÖ’yü, Apo’yu atayabilir.” derken...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Engel, bir kısıtlama yok.

BAŞKAN – ...bir sairlikten mi kaynaklanıyor bilmiyorum ama sabıkalı kişi zaten Cumhurbaşkanı adayıda olamaz, Başkan adayıda olamaz yani böyle bir başkan yardımcısı da olamaz, bakan da olamaz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bana burada bir şey gösterir misiniz şu anda, bir engel, bir şey gösterir misiniz?

BAŞKAN – Anayasa...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yazıyor burada.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika, neresinde yazıyor, bir madde söyleyin arkadaşlar.

BAŞKAN – Cumhurbaşkanı olmanın, bakan olmanın şartlarında...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika, bakın, Sayın Başkan, bu konuya girmek istemezdim. Siz hukukçusunuz. Peki, bir dakika, FETÖ olmaz da FETÖ hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararınız var mı? Yok.

BAŞKAN – Şimdi, kafiye olarak söyledin de Apo, FETÖ diye, Apo zaten mahkûm. Şu anda mahkûmiyeti yemiş, yatıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama burada atanacak olan bakan yardımcılarının ve danışmanlarının şeyi aranmıyor yani 657 sayılı...

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Şimdi atanabiliyor mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada yok. Cumhurbaşkanı’nın af yetkisi de var. Cumhurbaşkanı affederse ne yaparsınız?

BAŞKAN – Hayır, şimdi siz hukukçu olarak...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben de onu diyorum, hadi diyelim ki Cumhurbaşkanı bu mahkûmiyete rağmen kalktı –ya, bu tartışmaya girmek istemezdim ama özür dilerim, siz açtığımız için bunları affetti. Affettikten sonra burada atayabilir mi, atayamaz mı? Bana söyleyin. Bakın, kesildiniz. Ya, bu kadar işte. Bak, dostum yani...

BAŞKAN – Sayın Tanal, varsayımlar üzerinden değil, mevcut gündemimizdeki mevzuat üzerinden söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, konuyu oraya çekmeyelim. Mevcut olan Anayasa benim elimde. Mevcut olan bu Anayasa’da Cumhurbaşkanının af yetkisi var mı kardeşim? Var. Cumhurbaşkanı kalktı, bunların hepsini affetti ve kalktı bunları kendine yardımcı olarak atadı, ne yaparsınız? Nitelik de yok yani şimdi, vasıfları da yok. Yani, atanacak olan kişinin sabıkasız olması gerekir. Öyle bir nitelik de yok.

BAŞKAN – Hepsi yazılı.

Devam edin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nerede yazılı?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Burada yazılı değil. Sadece “bakanlık” yazıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, Sayın Başkan, bana bunu gösterin, ben hemen burada milletvekilliğinden istifa dilekçemi size sunacağım, siz de ilgili yerlerde bunu bitirin. Bana sunar mısınız? Bu kadar açık ve net. Büyük konuşuyorum beyefendi. Bunun iradesi bana ait. Bakın, Bakanlık yetkilileri de burada. Ya, kardeşim, yani bana bulun bir tanesini ya, bulun, bulun. Affederse ne yaparsınız ya? Neyse...

Şimdi, değerli arkadaşlar, getirilen bu teklifle Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar kime karşı sorumlu olacak? Meclisin bunları onaylama ya da denetleme yetkisi olacak mı? Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar sadece Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olacaklar. Atanmaları ve görevden alınmaları tamamen Cumhurbaşkanının yetkisinde olacak. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bunların atanmalarını hiçbir onama yetkisi yok. Ayrıca, görevden alınmaları isteme, düşürme ya da başka bir şekilde denetleme yetkileri de yok. Meclis Cumhurbaşkanını denetlemeyecek, hesap da soramayacaktır. Cumhurbaşkanı hiç kimseye karşı sorumlu değil, kimseye hesap vermeyecek, ayrıca denetlenmeyecektir.

Peki, mevcut olan bu teklifte güvenoyu veya gensoru olacak mı, getirilen teklifte? Hükûmetin kurulması ya da göreve devam etmesinde Meclisin onayı anlamına gelen güvenoyu kurumuyla, Başbakan veya bakanların güvensizlik oyuyla düşürülmeleri imkânını sağlayan gensoru kurumu kaldırılıyor yani gensoru kurumu yok. Meclisin Hükûmeti en güçlü denetim yolları olan güvenoyu ve gensoru kaldırılıyor.

Getirilen teklifle Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar suç işlerse ne olacak? Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların suç işledikleri zaman yargılanabilmeleri için önce Meclisin 301 milletvekilinin üye tam sayısının salt çoğunluğuyla soruşturma açılmasını istemek gerekecek. Sonra, Meclisin 360 milletvekilinin -3/5 çoğunluk- soruşturma açılmasına karar vermesi gerekecek. Daha sonra da Yüce Divana sevk için Meclisin 400 milletvekilinin -yani 2/3 çoğunluk- karar vermesi gerekecek. Bu oranlar sağlanmazsa işlediği suç nedeniyle Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların yargılanması mümkün olmayacak.

Getirilen bu teklifle Cumhurbaşkanı, mevcut Anayasa'ya göre neredeyse sorumsuz olduğu bu düzenlemeyle sorumlu hâle getirildiği söyleniyor. Bu doğru mudur acaba? Bu doğru değil. Öncelikle mevcut Anayasa'daki Cumhurbaşkanı ile değişiklikten sonra ortaya çıkan Cumhurbaşkanı aynı Cumhurbaşkanı değil. Bu nedenle, sorumluluklarını kullandıkları yetkiye orantılı olarak ele almak gerekir. Mevcut Cumhurbaşkanının yetkileri sınırlıdır, siyasi sorumluluk hükümettedir, cezai sorumluluğu da tarafsız, yetkileriyle sınırlı Cumhurbaşkanı esasına göre belirlenmiştir. Getirilmek istenilen Cumhurbaşkanı ise bütün yürütme erki ve görevini elinde toplamış, parti genel başkanlığı yapabilecek, yasama ve yargıya müdahale edebilecektir; şu andaki Başbakan ve bakanların kat kat üstünde yetki kullanabilecek ama sorumluluğu onlardan daha hafif olacak.

Karşılaştırma yapılacaksa bugünkü Hükümet üyelerinin sorumluluğuyla karşılaştırılmalıdır. Şu anda Başbakan ve bakanların işledikleri iddia edilen suçlar nedeniyle Meclisin 55 milletvekilinin yani yüzde 10'un imzasıyla soruşturma açılması istenebiliyor, basit çoğunlukla, 138 bile olabilir, Meclis soruşturması açılmasına karar verilebiliyor ve 276 oyla yani salt çoğunlukla Yüce Divana sevk edilebiliyor. Teklifte ise çok daha fazla yetki verilen Cumhurbaşkanının sorumluluğunu sağlamak ve denetlemek neredeyse imkânsız hâle getirilmiştir. Yüce Divana sevk için sırasıyla 301, 360, 400 milletvekilinin oy vermesine ihtiyaç vardır. Parti genel başkanı sıfatıyla Meclis grubunu da kontrol eden Cumhurbaşkanını Yüce Divana sevk için bu oyları bulmak neredeyse imkânsızdır.

Bakanların sorumlulukları mevcut Anayasa'dan farklı mıdır? Yani yeni düzenleme ile, getirilen düzenleme ile mevcut olan Anayasa'yı karşılaştırdığımız zaman bakanların yani sekretaryanın sorumlulukları mevcut Anayasa'dan farklı mıdır? Evet farklı, onlar da işledikleri suçlar nedeniyle neredeyse yargılanamaz hâle getirilmişlerdir. Şu anda bakanların işledikleri iddia edilen suçlar nedeniyle Meclisin 55 milletvekilinin -yüzde 10- imza isteğiyle soruşturma açılması istenebiliyor. Basit çoğunlukla yani 138 bile olabilir Meclis soruşturması açılmasına karar verilebiliyor ancak 276 oyla, salt çoğunlukla Yüce Divana sevk edilebiliyor. Getirilen sistemde ise Cumhurbaşkanı gibi Yüce Divana sevk için sırayla 301, 360, 400 milletvekilinin oy vermesine ihtiyaç vardır.

Getirilen değişiklikle Cumhurbaşkanı, yardımcıları ve bakanlar denetlenebilecek mi? Hiçbir denetim mekanizması getirilmemiş. Meclisin güven oyu, gensoru gibi denetim mekanizmaları yok. Meclis soruşturmasıysa neredeyse imkânsız hâle getirilmiş. Meclis sadece genel görüşme ve Meclis araştırması yoluyla denetleyebilecek, bunların da yaptırım yok. Ayrıca, Meclis getirilen yeni yapıyla doğrudan Cumhurbaşkanının iradesine bağlı hâle geleceğinden etkisiz olan bu denetim yollarının da kullanılması mümkün olmayacak. Yargı da tamamen Cumhurbaşkanının etki ve kontrolü altında olacağından yargısal denetim yolları da kapalı. Bu sistemde Cumhurbaşkanı ve yardımcıları ile bakanların denetim yolları tamamen kapatılmıştır.

Cumhurbaşkanı bu sistemde neler yapabilecek? Yani bu değişiklikle getirilen sistemde Cumhurbaşkanı neler yapabilecek? Bütün yönetim işlerini yapabilecek; bugün Başbakan ve bakanların kullandığı bütün yetkileri kullanabilecek; bakanlıkları, kamu idaresinin tamamını istediği gibi kararnamelerle düzenleyebilecek; bakanlıkları, devlet dairelerini, kurumları kuracak, kaldıracak, görevlerini belirleyecek, atayacak, azledecek, soruşturma yapacak, disiplin işlerini düzenleyecek, ihale yapacak, bölgesel yönetimler kurabilecek, ne kadar devlet yetkisi varsa kullanacak. Partili Cumhurbaşkanı sıfatıyla milletvekili adaylarını belirleyecek, Meclisin oluşumuna müdahale edecek, Meclisi feshedebilecek, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yasama yetkisine ortak olacak, kanunları veto edebilecek, yüksek mahkemelere, Hâkimler ve Savcılar Kuruluna üye atayacak, yargıyı belirleyecek; bütün bunları yaparken hiçbir şekilde hesap vermeyecek, sorumlu olmayacak. Herkese dokunabilen ama kendisine dokunulamayan bir kadirimutlak kişi olacak.

Peki, Cumhurbaşkanı parti genel başkanı olabilecek mi? Partili olmasının sakıncası var mı, yok mu? Cumhurbaşkanı hem parti üyesi hem de isterse genel başkan olabilecek. Parti genel başkanı olarak milletvekili listesini yapabilecek. Partisinin Meclis grubunun başkanı olacak. Bu şekilde Meclisi istediği gibi şekillendirme ve etkileme imkânına sahip olacak. Parti başkanı olarak aynı zamanda yüksek yargıçları atayabilecek, yargı siyasetin emrine girecek. Ayrıca, parti başkanı sıfatıyla cumhurun başkanı olmasına engel olacak, sadece kendi partililerinin başkanı olacak. Milleti temsil etmesi söz konusu olmayacak. Partili olması nedeniyle tarafsız olması mümkün olmayacak. Cumhurbaşkanı'nın yemin etmesini düzenleyen 103'üncü madde de aynen duruyor. Orada tarafsızlık üzerine yemin edecek ancak partisinden genel başkanı sıfatıyla partiyi yönetecek. Biz de yemin ederken burada milletvekili olarak tarafsız kalacağımıza yemin ediyor muyuz? Yok çünkü her birimiz bir siyasi partinin milletvekili, siyasi partimizin programı, politikaları doğrultusunda çalışıyoruz. Burada Cumhurbaşkanı da partili olunca nasıl olacak bu? Hem tarafsız olduğuna yemin edecek hem de partinin programlarını anlatacak. Yani buna, kimse kendi üstüne alınmasın, yalan yere yemin etmek derler, yalan yere yemin etmek de Türk Ceza Kanunu'na göre suçtur. Yani bu, gerçekten Ceza Kanunu'ndaki yalan yere yemin etmeye de tam kalıp olarak, şablon olarak oturuyor. Devlet düzeninin parti düzenine, devletin de parti devletine dönüşmesine anayasaya izin verilmiş olacak.

Getirilen teklifle Cumhurbaşkanı seçimi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçiminin aynı gün yapılmasının sakıncası var mıdır, yok mudur? Cumhurbaşkanı seçimi ile milletvekili seçimi aynı gün yapılırsa parti genel başkanı olan Cumhurbaşkanı adayı aynı zamanda partisinden milletvekillerini de belirleme imkânı bulacak, -bu düzenlemeyi Suriye'den almamışsınız, bu düzenlemeyi Şili'den almışsınız arkadaşlar. Yani bu düzenleme Latin Amerika ülkelerinde, geri kalmış olan o ülkelere de var- burada aday gösterme yetkisi nedeniyle milletvekillerini ismen belirleme imkânı olacak hem de aynı anda yapılan seçimlerde seçmen Cumhurbaşkanı ile onun partisine oy vereceğinden siyasi olarak da Meclis çoğunluğuna hâkim olacak, böylece, seçilen Cumhurbaşkanı fiilen yasama organının da çoğunluğunu belirleyip kontrol edebilecek. Meclisin Cumhurbaşkanı'na denetleyebilmesi fiilen mümkün olmayacak. Bu, güçler ayrılığını da yok edecek. Oysa seçimlerin farklı zamanlarda yapılması millî irade denetiminin işletilmesini sağlar, arada denetim yolu açar, Cumhurbaşkanı'na seçen irade aradan bir süre geçtikten sonra yönetimden memnun olmazsa bunu Meclis seçiminde sandığa yansıtıp iktidarı denetleyebilir. Aynı anda seçim bu arada denetim yolunu ortadan kaldırır. Getirilen düzenleme bir anlamda bir dayatma düzenlemesidir. Millete "Kimi Cumhurbaşkanı seçiyorsan onun partisinden milletvekillerini de seç ve beş yıl onlara katlan." demektir. Demokratik başkanlık sistemlerinde başkan seçimi ile meclis seçimleri ayrı tarihlerde yapılır.

Şimdi, aynı zamanda değerli arkadaşlar, mevcut olan Anayasa'mıza göre seçim kararları alındığı zaman biliyorsunuz üç bakanın bağımsız kalması gerekiyor, Adalet Bakanı, Ulaştırma Bakanı ve İçişleri Bakanı; bu düzenlemeyle bunlar da kaldırılmış oluyor. Hatta bununla ilgili ben size bir anımı anlatayım: Türkiye Barolar Birliği delegeledim, mali kongre vardı, Nevşehir'de bir akşam kokteyli vardı ve o akşam kokteylinde o dönemde -bu tabii, 2007'deydi- rahmetli Özdemir Özok, Türkiye Barolar Birliği Başkanımızdı, hatta o dönemde Anayasa Mahkemesine üye olarak seçilmişti ve Cumhuriyet Halk Partisi olması nedeniyle "Ben partiliyim..." Bu kimlik nedeniyle istifa etmişti. O dönemde seçim kararı alındığı için üç bakan değişmişti: Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı ve Ulaştırma Bakanı. 1968 kuşağında avukat Nizar Özkaya, İstanbul Barosu avukatlarından bir ağabeyimiz, dedi ki: "Mahmut Bey, ben bu akşam bakan olmak istiyorum." "Nizar Ağabey, nasıl bakan olacaksın?" dedim. "Benim dediklerimi yap, ben bakan olacağım." dedi. "Peki." dedim. "Gittiğimiz yerde sen benim kapımı aç, önünü ilikle -hepimiz de takım elbise giymişiz- zaten şu anda da seçim kararı alınmış, bu bakanlar da değişmiş, sen kapıyı açarken önünü de ilikle, 'Buyur Sayın Bakanım.' de, sen gerisini bırak." dedi. Gittiğimizde tabii,

vadilikte heyet duruyordu, yol kapalı olduğu için biz oraya kadar gidemedik. Masanın şu ucundan diğer ucuna, Sayın Başkanın bulunduğu yere kadar arkadaşlar vardı, biz bu uca durduk. Ben de önümü hemen ilikledim, indim hızlı bir vaziyette, “Buyur Sayın Bakanım.” dedim. Oradan birisi bize koştu, o “Sayın Bakanım” kelimesini duyunca hemen elini öptü Nizar Ağabeyin, geri gitti; herkes geldi, elini öptü vesaire. Meğer oradaki bürokratlar, herkes bakan, ne bakanıdır bu, neyin, kimin bakanıdır, o dönemde seçim kararı alınmış. Sonra “Nizar Ağabey, herkes arkamızdan geliyor yani bu sıkıntı yaratır.” dedim. Elini cebine koydu, orada vadilik var, keçiler vadilikte gayet rahat otlanıyor, döndü bana dedi ki: “Sayın Müsteşarım, bu keçiler orada ne arar?” Bana söylüyor, beni de müsteşar yaptı hemen ayaküstü ve orada belediye başkanı... Meğer orada karşılayan belediye başkanı ve kaymakamı. O keçiler oradan düşmesinler diye keçileri hemen, bir an önce oradan gönderdiler. O gece kalktım “Nizar Ağabey, böyle gitmez.” dedim. “Sen git, İstanbul Barosu heyetine de söyle, kimse ‘Nizar, Nizar’ diye bağırmasın, herkes ‘Bakanım’ desin.” dedi. O gece netice itibarıyla işin şakası vesairesi öyle gitti. Erdener Yurtcan Hoca dedi ki: “Çocuklar, siz farkında mısınız? Siz Hükümetin unvan gasbını ihlal suçunu işliyorsunuz burada.” Dedik ki: “Biz burada bir menfaat temin etmedik. Bu işin gırgırı ve şamatası vesairesi.” Şimdi, bu anıyı da, bu üç bakanın görevden alınması o dönemde bunu da yaşamıştık gerçekten. Unutulan bir olay değil, bunu da burada hatırlatmış olayım.

Şimdi, Meclis, evet, fiilî durum yaratılıp Anayasa değiştirilebilirdi, Ali Bey doğru söylüyor yani aslında fiilî durum. Fiilî durumu keşke bize göre de böyle bir Anayasa değişikliği yapmış olsaydınız, bu fiilî durum bugün anayasal duruma dönüşmüş olurdu, işin doğrusu bu.

Peki, Meclis aynı konuda kanun çıkarırsa kararname hükümsüz olacağına göre Meclis isterse kararname çıkarmayı engelleyemez mi mevcut olan, getirilen düzenlemede? Hayır, engelleyemez çünkü Meclisin çıkardığı kanunu Cumhurbaşkanı veto edebilir, veto ettiğinde de Meclis bunu ancak salt çoğunlukla, 301 oyla tekrar kabul edebilir, aksi hâlde kabul edilmez. Partili cumhurbaşkanı, kontrol ettiği Mecliste aynı konunun salt çoğunlukla geçmesini engelleyip fiilen yasa çıkarma yolunu tıkayarak kararname yolunu açacaktır. Bu, kanunlarla değil, kararnamelerle Türkiye'nin yönetileceği anlamına gelir. Bu durum, açıkça millî irade gasbidir.

Peki, mevcut düzenlemeyle veto yetkisi şimdi var mı? Olmasının sakıncaları nelerdir, ne olabilir? Veto yetkisi parlamenter demokrasiye özgü bir yoldur. Elinde yürütme yetkisi yoğunlaşmamış, sınırlı yetkiye sahip cumhurbaşkanlarına verilmiş bir denge- denetim mekanizmasıdır. Başkanlık sistemlerinde veto yetkisi yoktur. Hele getirilen değişiklikle diktatörlük yetkilerinin verildiği bir tek adamın elinde veto yetkisi olması yasama organını tamamen sembolik hâle getirir.

Getirilen düzenlemeye yasama tekelinin Mecliste olmasının, elinden alınıyor mu veya yasama tekelinin Mecliste olmasının bir önemi var mıdır? Millî egemenliğin şartı olmasıdır. Egemenliği halka ait kılan en önemli unsur kanun yapma tekelinin milletin meclislerinde olmasıdır. Egemenliğin krallardan halka geçmesi sürecinde en önemli kavşak noktası yasama tekelinin milletin seçtiği meclislere verilmesidir. Demokrasiler, egemenliğin saraydan, krallardan alınıp halka verilmesi sürecidir. Bu anlamda fermandan kanuna geçmeyi ifade eder. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama tekelini kaldırmak, tek adama kararname çıkararak buna ortak olma yetkisi vermek kanundan fermana, millî egemenlikten krala geçmektir.

Şimdi, değerli arkadaşlar, millî egemenlik konusunu işlerken Rusya Büyükelçisinin burada öldürülmesiyle ilgili soruşturmanın ve delillerle ilgili telefonların Rusya'ya götürülmesi, soruşturmanın yabancı bir devlete verilmesi mevcut olan Anayasa' mızın hükümleri uyarınca bir egemenlik hakkımızın da ihlalidir. Egemenlik hakkını Türk milleti adına yargı kullanır. Burada, Anayasa' mızın 9'uncu maddesi: “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.” Yani yargı yetkisini

Rusya'ya bu şekilde bizim vermemiz egemenlik hakkımızın da ihlalidir. Herhâlde, tarihte buna benzer bir örnek var mıdır, yok mudur, Bakanlık temsilcileri bu konuda bize bilgi verilerse biz de öğrenmiş oluruz ama benim bilebildiğim kadarıyla yok.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mavi Marmara.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Mavi Marmara'yı Türkiye'de yargıladık. Mavi Marmara'yla ilgili, o da çok enteresan yani parayı basan, davadan kurtulur. Mavi Marmara da Mecliste geçen, İsrail'le yapılan bir protokol var. İsrail'le yapılan o protokolda 20 milyon dolar orada “tazminat” diye geçmiyor, orada bir “lütuf”, bir “bahşış” olarak geçiyor. O, bahşış ve lütuf olarak da gerçekten ülkenin onuruyla, haysiyetiyle oynanan bir husustur. Yani birisi beni öldürürse, benim aileme gidip parayı öderse, ailem davadan vazgeçerse mahkeme kararı düşürebiliyor mu? Düşüremiyor. Maalesef, burada, Mavi Marmara'da bu hadiseyi biz yaşadık ki bu, kabul edilebilir bir durum değil. Onun için, Mavi Marmara olayında vatandaşlarımız kaybetti. Bu işin kazananı kim oldu? İsrail oldu. Kazananı İsrail oldu, kaybedeni vatandaşlarımız oldu.

Burada şunu kabul etmek lazım: Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarda olmasıyla kim kazanıyor? İsrail kazanıyor. AKP iktidarda olmadığı dönemlerde o İsrail'le o coğrafyadaki tüm ülkeler düşmandı ama AKP iktidara geldikten sonra hepsi şu anda İsrail'le dost oldu. Yani bu iktidarın Türkiye'de devam etmesi, sürecini devam ettirmesi İsrail'in yararınadır.

Mevcut olan teklifte, Cumhurbaşkanının Meclisi fesih yetkisinin ne sakıncası var, şu anda bu yetkisi yok mu? Cumhurbaşkanı da Meclis de halk tarafından seçiliyor. Meclisin halkı temsil oranı tüm partiler temsil edildiğinden her zaman Cumhurbaşkanından daha yüksektir. Milletten seçtiği Meclisi yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının feshetmesi yürütmenin yasama üzerinde tahakküm kurmasına neden olur. Cumhurbaşkanı hiçbir gerekçe göstermeden Meclisi feshetme yetkisiyle donatılıyor, bu, hoşuna gitmediği anda Meclisi ortadan kaldırma yetkisi demektir. Örneğin, işlediği bir suç nedeniyle Cumhurbaşkanı zorda olsa, 301 imzayla hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı, henüz soruşturma açılmadan önce Meclisi feshedip soruşturma açılmasını engelleyebilir. Yani Cumhurbaşkanı suçu işledi ve zor durumda, 301 imzayla soruşturmanın açılabileceğini biliyor ve bunu engellemek için Meclisi feshedecek, bu soruşturmanın açılmasından da kurtulmuş olacak ve bunu engelleyebilecek ya da vetoya rağmen 301 oyla kanun yapıp kararname çıkmasını önleyen Cumhurbaşkanının istediği gibi hareket etmeyen Meclisi Cumhurbaşkanı gerekçe göstermeden feshedebilir de. Yani Cumhurbaşkanının Meclisi feshetmesinin herhangi bir gerekçesi aranmıyor, hoşuna gitmediğinde “Feshediyorum.” diyebilir. Cumhurbaşkanının fesih yetkisi, parlamenter sistemlere özgü bir mekanizmadır, belirli şartlara bağlıdır. Şu anda bizdeki yetki sadece hükümetin kurulamaması hâlinde verilmiş, şartları da Anayasa'da gösterilmiş bir yetkidir ama getirilen düzenlemede herhangi bir şartı yok, burada çok keyfi olarak kullanılabilir olan bir yetki. Tarihimizde Büyük Atatürk'e dahi bu yetki verilmemiştir. Atatürk bütün millî mücadeleyi ve sonrasındaki devrimleri milletin Meclisiyle birlikte yapmıştır. Demokratik başkanlık sistemlerinde başkana bu yetki tanınmaz. “Başkanlık” adı altında bozulmuş sistemlerde ise bu tip yetkilerin verildiği görülmüş ve hepsinde de rejimi otoriterleştirmenin aracı olmuştur.

Burada şu deniliyor: “Giyotin sistemi.” Ayrıca, Meclisin ve Cumhurbaşkanının azil yetkisi var. Bunlar güvence ve denge unsuru değil midir? Değil. Giyotin sistemi, Cumhurbaşkanı ve Meclisin diğerinin görevine son vermesi hâlinde kendi görevinin de sona ermesini ifade ediyor ancak Cumhurbaşkanı bu kararı tek başına verebilirken Meclis ancak 3/5, 360 oy çokluğuyla Cumhurbaşkanının görevine son verebiliyor. Yani işleme Meclis açısından son derece zor, Cumhurbaşkanı açınsındansa çok kolay bir sistem. Buna giyotin sistemi değil ancak Cumhurbaşkanı lehine işleyen –Genel Başkan Yardımcısı Sayın

Bülent Bey'in deymiyle- satır sistemi demek mümkündür buna. Kaldı ki karşılıklı dahi olsa milletin seçtiği ve temsil oranı daha geniş olan Meclisi Cumhurbaşkanının neden fesih yetkisi olsun? Bunun tek bir gerekçesi olabilir, o da Cumhurbaşkanının denetleyecek bir güce izin vermeme anlayışıdır.

Cumhurbaşkanının 2 dönemden fazla seçilmesi kesin olarak engellenmiş midir getirilen teklifle? Hayır, getirilen teklifle Cumhurbaşkanının 2 dönemden fazla seçilmesi kesin olarak engellenmemiştir. Kural olarak 2 dönem seçilebilir ancak partili Cumhurbaşkanı ikinci döneminin sonuna yaklaştığında Meclisin 3/5 çoğunluğunu denetleyebilirse seçimlerin yenilenmesi kararını aldırarak bir dönem daha seçilebilir.

Getirilen teklifle Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinden alınıyor mu? Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulduğu günden bu yana tartışmasız ve mutlak olarak Meclise ait olmuştur. Millî Mücadele Dönemi'nde Gazi Mustafa Atatürk'e dahi geçici ve Meclisi temsilen verilmiştir. Mevcut Anayasa'da Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Başkomutanlığı temsil yetkisi bulunmaktadır. Değişiklik teklifiyle "Türkiye Büyük Millet Meclisi adına" kısmı çıkarılmış, sadece "Başkomutanlığı temsil eder." denmiştir. Her ne kadar mevcut 117'nci maddede "Başkomutanlık Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanlığı tarafından temsil olunur." hükmü bulunmaktaysa da "Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bu görevi yerine getireceği" ifadesinin çıkarılması Başkomutanlığı Meclisten alıp doğrudan Cumhurbaşkanına bağlama adımdır.

Meclis bütçeyi reddederek Cumhurbaşkanını denetleyemez mi? Hayır. Meclisin bütçe hakkı fiilen elinden alınıyor. Değişiklik teklifinde bütçeyi Meclisin kabul edeceği yazılmış ancak Cumhurbaşkanının bütçe teklifini Meclisin kabul etmemesi hâlinde bir önceki yılın bütçesinin yeniden değerlendirilmesine göre artırılıp otomatik olarak yürürlüğe gireceği de getiriliyor. Yani Meclisin bütçeyi reddetmesinin Cumhurbaşkanı üzerinde hiçbir zorlayıcı etkisi olmayacak. Bu, bütçe hakkının da Meclisin elinden açıkça alınması demektir. Oysa demokratik başkanlık rejimlerinde meclisin bütçeyi reddetme yetkisini kullanarak yürütmeyi denetleme gücü bulunmaktadır. Değişiklik teklifinde bu imkân da ortadan kaldırılmaktadır.

Getirilen teklifle yedek milletvekilliğinin ne sakıncası var? Getirilen değişiklik teklifinde yedek milletvekilliği getirilmiş, bunun sakıncaları ise: Yedek milletvekilliği millî iradenin ara denetim olanağını ortadan kaldırır. İki seçim arasında milletin iradesinde değişme olduğunda bunu sandığa yansıtarak partileri uyarma olanağı kalmaz. Ara seçimler halka o zamana kadar yanlış yapan iktidarları sandık yoluyla denetleme imkânı verir. Bunun en somut örneği 14 Ekim 1979 ara seçimleridir. 1979'da 5 seçim çevresinde ara seçim yapılmış, tümünü muhalefet partisi olan Adalet Partisi kazanmış, iktidardaki CHP hükümeti de istifa etmiş ve sonuçta 42'nci Hükümet düşmüş, 43'üncü Hükümet kurulmuştur. Yedek milletvekilliği sistemi milletin iktidarı denetlemeye dönük bu mekanizmayı da elinden alacaktır.

Değerli arkadaşlar, ayrıca, burada yedek milletvekilliğinin bir sakıncası daha var, o da şu: Diyelim ki yedek milletvekilisiniz, direkt kendiniz esas seçilebilecek konumda iseniz yedek vekil olarak, orada yerine gelebilecek olan kişi bir trafik kazası süsü verilerek öldürülebilir. Bunlar Türkiye'de maalesef yaşanabilen olaylar. Hatta, daha ötesi yapılabilir, 15 yaşında veya daha küçük bir kişinin eline silah verilebilir, yaşı küçük vesaire... Türkiye'de çünkü milletvekilliği çok cazibe alanı olan bir iş olduğu için ve burada bu imkân, bu fırsat ve böyle bir sakıncalı bir yol da var. Bence bu yedek milletvekilliği olayını...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Mahmut Bey, YSK'nın yedek milletvekili öldürülebilir diye içtihadı var MHP'nin başvurusu üzerine.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Olabiliyor, değil mi böyle?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Var, var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani burada ne olacak? İşte temyiz kudretine sahip olmayan -hatta o da yapılabilir- bir kişiyi veyahut da bir trafik kazası süsü verilebilir ve bundan sonra milletvekilleri, hele hele bu yedek milletvekilini seçerken arkanızdan gelebilecek olan yedek milletvekilinin çok dikkatli seçilmesi lazım.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Cumhurbaşkanının niye yedeği yok?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bence onu da yaparlar ama başkan yardımcıları var.

Bu da Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ediyor. Aslında burada bir kayırmacılık var. Yani aslında hem uluslararası sözleşmeler hem Anayasa'mız kayırmacılığı da yasaklıyor. Mademki arabanın yedeği var, milletvekilinin yedeği var Cumhurbaşkanının da yedeği olması gerekir sanki.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Asıl da kendisi, yedek de kendisi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu değişiklikle nasıl bir meclis yaratılıyor?

Sizi ikna edersem herkes ikna olacak Başkanım, sizin de sohbetleriniz devam ediyor. Tabii, insani bir şey konuşuyorsunuz, normal.

BAŞKAN – Dinliyoruz, dinliyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu değişiklikle nasıl bir meclis yaratılıyor? Yetkisi ve etkisi sıfırlanmış âciz bir meclis yaratılıyor. Güvenoyu ve gensoru gibi denetim mekanizmaları olmayan, yürütme üzerinde hiçbir etkili denetim imkânı kalmayan, yasama tekeli elinden alınmış, yasama yetkisi sıfırlanmış, fesih tehdidi altında âciz bir meclis yaratılıyor. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisini tabuta koyup üzerine son çiviye çakma projesidir.

Bu değişiklikle milletvekillerinin durumu nedir, milletvekillerinin durumu ne olacak? Daha etkisiz ve yetkisiz milletvekilliği dönemi başlar. Vatandaşın hiçbir sorununa çözüm bulamayan, yürütme üzerinde hiçbir etkisi kalmayan milletvekillerinin halk nezdinde hiçbir itibarları kalmaz. Hem halk hem bürokrasi hem bakanlar tek bir kişiyi çözüm merkezi görür, Cumhurbaşkanı, onun dışında hiçbir temsil görevinin önemi kalmaz.

Yargının yasama ve yürütmeyi denetleme imkânı yok mu getirilen değişiklikle? Mevcut Anayasa'mızda idarenin her türlü eylem ve işlemleri yargı denetimine tabidir. Hatta, 1961 Anayasası'na çok kızılıyor ya, yani eğer gerçekten 1924 Anayasası'nda Anayasa Mahkemesi olmuş olsaydı belki 1960 darbesi olmayabilirdi. Biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesi 1961 Anayasası'yla birlikte getirildi. O dönem iktidar freni başlamış gibi gidiyordu aynen bugünkü gibi yani yargı hiç olmazsa onu frenliyordu ve bizim mevcut olan yargımız da bir dönem idarenin yaptığı hukuka aykırı eylem ve işlemlerinden dolayı da gerçekten yürütmeyi en azından o frenleme imkânını, denge-fren görevini görebiliyordu ama tamamen artık yargının içerisine siyaset girince burada bu görevini yapamaz duruma geldi. Çok güzel de bir söz var: "Eğer siyaset duruşma salonuna girerse adalet oradan kaçır." deniliyor ama Türkiye'nin geldiği konum bu.

Burada, mevcut düzenlemeyle yargının yasama ve yürütmeyi denetleme imkânı yok mu? Yok. Yargı tamamen siyasetin emrine girecek, güçler ayrılığı ve denge- denetleme mekanizmalarının en önemli unsuru olan bağımsız yargı denetimi fiilen imkânsız hâle gelecektir. Tüm yüksek yargıçlar ve yüksek yargı kurulu doğrudan veya dolaylı olarak Cumhurbaşkanı ve onun hâkim siyasi anlayışına göre şekillenecektir. Bu nedenle, denetim imkânı da kalmayacaktır. Yargı, tümüyle Cumhurbaşkanının emrindeki bir organ olacaktır; adalet dağıtmayacak, Cumhurbaşkanının sopası olarak kullanılacaktır.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu nasıl oluşacak mevcut olan, getirilen bu değişiklikle? Hâkimler ve Savcılar Kurulu 12 üyeden oluşacak, Cumhurbaşkanı kurulun 6 üyesini, Adalet bakanı ve 5 üyeyi doğrudan belirleyecek, kalan 6 üyeyi de “parti başkanı” sıfatıyla kontrol ettiği Meclis aracılığıyla seçtirecek. Bütün yargı örgütünün başı olan kurul böylece Cumhurbaşkanına ve onun siyasi anlayışına uygun oluşacaktır.

Hâkim ve Savcılar Kurulu hep bugüne kadar tartışılır, denilir ki: “Bu kurulun içerisinde Adalet bakanı çıkarılsın, müsteşar çıkarılsın, siyasetten arındırılsın.” Bunlar hep tartışılıyor, kitaplarda çok yazılıp çiziliyor ama maalesef, mümkün olduğunca siyasetin tam göbeğine konuluyor. Yani burada eğer bir ülkede düzeni bozacaksanız, düzeni yıkacaksanız adaleti yıkın. Onun için, biz düzeni bozmayalım, düzeni koruyalım. Eğer düzeni koruyabilirsek, adaleti tecelli ettirebilirsek gerçekten ülkemizde düzeni de hâkim kılmış oluruz ama maalesef, bu gidişatla düzeni kendi ellerimizle yıkmış oluyoruz. Buna izin vermemek lazım. Hepimizin bu düzene ihtiyacı var çünkü hep birlikte bu gemideyiz, eğer bu gemi batarsa hep birlikte batmış olacağız. İnşallah, öyle bir şey olmaz, temennimiz o.

Getirilen bu düzenlemeyle, değişiklikle Anayasa Mahkemesi üyeleri nasıl seçilecek? Cumhurbaşkanı 15 üyeli Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini bizzat kendisi belirleyecek -hani, biraz önce Suriye Anayasası’yla ilgili karşılaştırma yapmıştım ya, oradakinin aşağı yukarı aynısı, benzer- 3 üyesi de partisi aracılığıyla kontrol ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi eliyle belirlenecek. Bu Anayasa Mahkemesi yarın “Yüce Divan” sıfatıyla, kendisini seçen Cumhurbaşkanını, yardımcılarını ve bakanlarını yargılayacak. Buna inanılır mı? Bunu sizin vicdanlarınıza bırakıyorum.

Cumhurbaşkanının yüksek yargıda başka seçim yetkisi var mıdır? Danıştay üyelerinin dörtte 1’i ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve başsavcı vekillerini seçme yetkisi var. Cumhurbaşkanının seçtiği Danıştay üyeleri, Cumhurbaşkanının temsil ettiği idarenin eylem ve işlemlerini denetleyecek. Ayrıca, Yargıtayın ve Danıştayın kalan üyelerini Cumhurbaşkanının belirleyeceği Hâkimler ve Savcılar Kurulu atayacak.

Şu anda Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay ve Hâkim Savcılar Yüksek Kuruluna atama yetkisi yok mu? Var. Ancak, bu Cumhurbaşkanı başka, teklif edilen anayasal değişiklikteki Cumhurbaşkanı başka. Bu Cumhurbaşkanının yetkileri parlamenter sisteme göre fazla dahi olsa, getirilen sisteme göre yok denecek kadar sınırlı. Değişiklikte tarif edilen Cumhurbaşkanı bütün yetkileri elinde toplayan bir kişi olacaktır. Dolayısıyla, gerçek bir yargı denetimi için Cumhurbaşkanının yargı alanında hiçbir yetki kullanmaması gerekir.

Peki, mevcut, getirilen bu Anayasa teklifiyle üniter devlet tehlikede midir? Evet, Cumhurbaşkanına kararname çıkararak merkezî idare kapsamında bölgesel yönetim birimleri, bölgesel yapılar, bölgesel kamu kurum ve kuruluşları oluşturabilme yetkisi verilmektedir. Bu, federasyona geçiş hazırlığıdır. Bununla ilgili de yine biraz sonra o açıklamaları da yapacağım ben.

Bu Anayasa değişikliği geçerse ne olur? Anayasa’yla bir diktatör yaratırız. Her şeye dokunan ama kendisine dokunulmayan bir diktatör ortaya çıkar. Demokratik rejimlerden tamamen ayrılıp otoriter bir rejim kurulur. Hiçbir vatandaşın can, mal ve hukuk güvenliği kalmaz. Her kişi, kurum ve kuruluş tek bir kişinin, bir diktatörün vicdanına terk edilir. Yönetimi denetleyecek hiçbir güç kalmaz. Devlet yönetiminde ve ülkede zorbalık hâkim olur. Hatta zorbalık hukukuyla ilgili Sami Selçuk’un çok güzel bir kitabı var, onu da öneririm değerli arkadaşlar. Bir kişi hem hükümet hem Meclis hem mahkeme olur. Yasama, yürütme ve yargı tek bir elde toplanır. Etkisiz, yetkisiz, âciz ve sembolik bir Meclis ortaya çıkar. Meclisi mezara, demokrasiyi tarihe gömeriz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tüm bu tartışmalarda şu deniliyor: Rejim tartışmaları; Türkiye için başkanlık mı, yarı başkanlık mı, parlamenter rejim mi? Yani bugünlerde en çok tartışılan konu bu; başkanlık veya yarı başkanlık sistemine mi geçsin, yoksa parlamenter sistemde mi kalsın? Bu, bilimsel, bağımsız ve objektif olarak... Şimdi, bu görüşlerimi de sizlere sunmaya çalışacağım değerli arkadaşlarım.

Başkanlık sistemi nasıl bir başkanlık sistemi? Birkaç temel tespit yaparak başlayalım.

1) Başkanlık sistemine geçiş köklü bir sistem, yani rejim değişikliği gerektirir, işte bugün ülkemizde olan bu. Kutuplaşma ve ortak aklın yeterince aranmadığı, tüm seslerin duyulamadığı bugünkü Türkiye’de böyle köklü bir değişikliğe gidilmesi risk arz etmektedir.

2) 2012 sonu hazırlanan başkanlık sistemi taslağı, demokratik bir sistem öngörmemektedir ve kesinlikle dikkate alınmamalıdır ama mevcut olan bu teklif -çünkü o tasarı da bende var- ondan daha katı bir vaziyette başkanlık sistemini öngörmekte.

3) Dünyada başkanlık sistemini istikrarlı demokrasiyle bağdaştırmayı başarmış neredeyse tek ülke Amerika Birleşik Devletleri’dir. Amerika’daki sistemin istikrarlı işleminin ise birçok sebebi vardır. Türkiye birçok alanda köklü reform yapmadan, Amerika Anayasası’nı aynen kopya etse bile istikrarlı, demokratik bir yapı kuramaz. Yani Amerika Anayasası’nı alalım, aynısını Türkiye’ye getirelim, burada Amerika’daki istikrarlı bir yapıyı kuramayız. Denge- denetim mekanizmaları kâğıt üzerinde kalır, uygulamaya gerçek bir güçler ayrılığı yansımaz çünkü bizde liyakat esası yok. Sait Güran idare hukuku hocamızdı -Sait Güran Hoca hayatta- onun liyakat sistemiyle ilgili bir doktora tezi vardı. Her şeyin başı liyakat sistemidir ama zaten ülkemizde eğer liyakat sistemi uygulanmış olsaydı 15 Temmuz darbesini de yaşamamış olacaktık. Orduda hep liyakat sisteminden ayrılıp kayırmacılık sistemine gittiğimiz için 15 Temmuz darbe girişimini de yaşadık.

4) Başkanlık sistemi esasen federasyonlar için tasarlanmıştır. Yani başkanlık sistemi, federasyon olan sistemlerde başarıya ulaşır, federasyonlara uygundur. Üniter yapıda başkanlık kurulacağı söylene dahi, başkanlık sistemine geçiş ileride Türkiye’de bir federatif yapıya yol açabilir. Başkanlık sistemine geçiş köklü bir sistem, rejim değişikliğidir. Reform doğru şekilde yapılmazsa güçlü bir başkan ve zayıflamış bir demokrasi ortaya çıkar. Zaten bugün tasarlanan, getirilen teklif de bu şekilde. Ve istihdam için her yıl milyarlarca lira yatırıma ihtiyacı olan Türk ekonomisi böyle bir hatayı kaldıramaz. Ortak aklın yeterince aranmadığı bugünkü Türkiye’de doğru ve sağlıklı reformun tartışılıp yapılması zor gözüküyor.

2012 sonu hazırlanan başkanlık sistemi taslağı dikkate alınmamalı ve bugün getirilen öneri de dikkate alınmamalı, bunlar geri çekilmeli yoksa çok yanlış bir reforma yol açar. Bunun adına reform değil, aslında “deform” denilebilir. Sadece en çarpıcı örnekleri vermek isterim. Taslakta, işte burada başkanın Meclisi feshetme yetkisi, Hâkim Savcılar Kurulunun seçimi, Danıştayın seçimi yani yargıçların seçimi, üst bürokratların seçimi, azil yetkisi, bunların hepsini tek tek tekrar yine saymayayım. Burada “Başkanlık sistemini istikrarlı demokrasiyle bağdaştırabilmiş neredeyse tek ülke Amerika’dır.” dedik. Bunun özel birçok sebebi vardır. Bu unsurlar Türkiye’de yok, birkaç Anayasa maddesi tadiliyle kurulması da mümkün değildir. Amerika’da katı güçler ayrımı vardır. Biz, mevcut olan teklifle burada zaten birleştiriyoruz; tam tersi ama başkanlık sistemi olup da birleştiren sistemler de var mıdır? Var, daha kötüye gidiyor.

Başkan, hiçbir şart altında Meclisi feshedemez Başkanlık sisteminde, kontrol edemez; tam tersi, Meclis, Başkanı kusurlu hareketten dolayı bile görevden alabilir ama bizde getirilen bu teklifle bunların hiçbirisini yapamaz. Yasama organı Cumhurbaşkanına karşı yani başkana karşı daha zayıf, daha güçsüz, Cumhurbaşkanı -daha doğusu başkan diyelim- daha güçlü ve kusuru da olsa süre dolmadan

kimse görevden de alamayacak. Burada denge- denetim vardır. Amerika'daki başkanlık sisteminde başkanın neredeyse tüm kararları, tüm atamaları Meclis denetimi ve onayına tabidir. Getirilen teklifle bu, Meclisin onayına ve denetimine tabi değil değerli arkadaşlarım. Gerçekten, Amerika'daki başkanlık sisteminde güçlü yasama vardır ama bizde getirilen teklifte güçlü yasama yok, zayıflatılmış bir yasama var. Meclis üyeleri seçim sisteminden dolayı, dar bölge, tek aday, iki yılda bir seçim... Yani Amerika'daki o milletvekili seçimi, Amerika Başkanı parti yönetiminde olmadığından, parti kontrolü ve disiplini güçlü olmadığından, gerçekten güçlü ve bağımsızdır. Türkiye'de ise seçim ve siyasi partiler reformu yapılmadan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – ... Amerika'daki Başkan, parti yönetiminde olmadığından, parti kontrolü ve disiplini güçlü olmadığından, gerçekten güçlü ve bağımsızdır. Türkiye'de seçim ve siyasi partiler reformu yapılmadan, Amerika'daki gibi denge- denetim sistemleri kurulsa dahi kâğıt üzerinde kalır. Güçlü parti lideri kontrolü yüzünden yasama gerçekten bağımsız olamaz. Uygulamada yasama başkanın sözünden çıkamaz.

Gerçekten güçlü yargı vardır Amerika'da. ABD Başkanı federal yargıçlar hariç yargıda herhangi bir atama yapamaz. Ortalama fiilen her başkan bir Anayasa Mahkemesi üyesi ve düşük oranda federal yargıç atama şansı yakalar. Bu yargıçlar ömür boyu atandıkları için ayrıca, ABD'deki çoğu yargıç, eyalet yargıçları başkanın tamamen alanı dışında, yargıyı şekillendiren, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu tarzı yürütmenin etkin olduğu bir yapı yok orada.

Gerçekten güçlü medya vardır Amerika'da. ABD'de medya tam koruma altındadır ve önemli denge- denetim mekanizmalarından biridir.

Gerçekten güçlü eyaletler vardır Amerika'da aynı zamanda. Kendi yönetimleri vardır, başkan sadece bir nevi dış dünyaya karşı koordinatör olarak düşünülmüştür ve federasyonlara uygun bir rolü vardır. Halkı ilgilendiren çoğu konu eyalet seviyesinde kararlaştırılır, başkanın gücüne çok önemli bir sınırlamadır, bu yüzden, demokratik başkanlıkların çoğunluğu federasyondur.

Başkanlık sisteminin istikrarlı demokrasi getirmesi son derece zordur.

Yukarıda saydığımız 6 tane temel şart, eğer tam kurulur ve demokratik bir sistem oluşursa, çok partili sistemlerde katı güçler ve karşılıklı veto haklarından dolayı çok sıkı kitlemeler yaşanabilir. Sistem, demokratik dengelerle kurulursa hızlı karar almaya kesinlikle müsait değildir. Amerika'daki istikrarın, sistemin kilitlenmemesinin en önemli sebebi birbirine yakın iki partili sistemdir yani iki partili sistemde görüşleri birbirine yakındır iki siyasi partinin, o sebeplerden dolayı kitlememektedir. Latin Amerika'da, bizdeki gibi çok partili sistemlerde başkanlık sistemi Meclis nezdinde ve Başkanın kabinesinde çok sıkı koalisyonlara yol açmıştır.

Yukarıda saydığımız 6 temel şart böyle kurulmaz ise o zaman da otoriter bir Başkanlık ortaya çıkar ve yine demokrasi açısından istikrarsızlık oluşur. Tam 190 Anayasa denemesi yapan, sayısız erken seçim, sayısız koalisyon ve sayısız darbe yaşayan başkanlık sistemli Latin Amerika ülkeleri de bu tespitlerimin canlı kanıtlardır.

Başkanlık sistemi federasyonlar için uygundur. Yukarıda izah etmeye çalıştığımız üzere, başkanlık sistemi federasyon yapısı varsa göze alınabilecek riskli ve zor bir sistemdir.

Eğer tabii, siyasi iktidar da Türkiye'de bir federasyon yapı kurmak istiyorsa, zaten bu bölgesel yönetimler kurma yetkisinin verilmesi herhâlde bu amaca yönelik yani bunu öngörüyorlar, gizli amaçlardan bir tanesi de bu. Nitekim, sistem, dünyada ağırlıklı federasyonlarla uygulanıyor. ABD'deki federasyon Latin Amerika...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – İyi bir şey, kötü bir şey değil ki. Demokrasi oluşuyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, burada yetki var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Keşke burada da olsa.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Bilemem.

Latin Amerika'nın nüfusunun 3/2'si federasyonlarda, G20 ülkelerinden sadece 6'sında Başkanlık sistemi var, hepsi federasyonla idare ediliyor.

Federasyonlarda halkı ilgilendiren çoğu konu, eyaletler seviyesinde kararlaştırıldığı için federal seviyede bir kilitlenme ülkeyi tamamen felç etmiyor. Ayrıca, eyaletler, başkanın da aşırı otoriterleşmesini frenleyen bir güç dengesi, başkanlığa geçiş zamanla Türkiye'de federasyon düşüncelerine bir zemin hazırlar. Sistemin daha rahat işlemesi için bu fikirlerin öne sürülmesine yol açabilir. Bu risk ciddiyetle düşünülmelidir. Zaten, herhâlde bu riski de aşabilmek için bölgesel yönetimler konulma maddesi getirilmiş durumda. Yani bunu bir arkadaşımız çıksın da hangi ihtiyaca cevap olarak bu bölgesel yönetimler değişikliği getirildi.

Yarı Başkanlık sistemi Türkiye'de zaten bugünkü mevcut fiilî uygulama mıdır? Hemen burada söyleyelim ki yarı başkanlık esasen, özünde bir parlamenter bir rejimdir -tablosunu biraz sonra göstereceğim- sadece halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı'nın daha etkin kullandığı yetkiler vardır. En tipik yarı başkanlık sistemi olarak görülen Fransız sistemi ile Türk sistemi son derece benzerdir, Cumhurbaşkanı'nın konumu da aynıdır. Taraflar üstü yani partili değil... Türk sistemi zaten bir yarı başkanlık sistemine zemin vermektedir, sadece uygulama, teamül ve Anayasa Mahkemesinin içtihatları doğrultusunda bugüne kadar klasik parlamenter yorumla yapılmıştır. Bugün, ilk defa, Fransa'daki gibi bir yarı başkanlık gibi fiilen uygulanmaktadır. Bu sebeple, Anayasa reformu yapıp yarı başkanlık amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na ek yetkiler tanımaya kesinlikle gerek yoktur.

Fransa, 2007'de Anayasa reformu yapıp Cumhurbaşkanı'na sorumlu hâle getirmiştir ama biz sorumsuz hâle getiriyoruz. Fransız Cumhurbaşkanı, eskiden, aynen şu an bizde olduğu gibi sadece vatana ihanetten siyasi olarak sorumlu tutulabiliyordu. Şubat 2007'de yapılan anayasal reformla artık Fransız Cumhurbaşkanı vazifelerini, görevlerini, bariz ihlal ve ihmalden dolayı yüksek mahkemede, toplanan Meclis tarafından 3/2'yle azledilebiliyor. Özetle, Cumhurbaşkanı'nın siyasi sorumluluğu artık son derece geniş tutulmuştur Fransa'da. Bu, önemli bir yeniliktir. Zira, hukuk devletinde hem çok yetki kullanıp hem de hesap verilme imkânı olmaması bir çelişkidir. Fransa bunu düzeltmiştir. Biz bu yanlışlığın arkasındayız şu anda ve burada hem yetkileri vereceğiz, çok yetki vereceğiz hem de hesap sorulmayacak, hesap sorma imkânı olmayacak. Bu bir çelişkidir. Bu, hukuk devletiyle bağdaşan bir husus değil. Fransa'nın 2007 reformunda cumhurbaşkanı'nın tek başına kullanacağı yetkiler çok dar şekilde tanımlanmıştı. Daha etkin bir Cumhurbaşkanımız oldu ancak Anayasa'mıza göre hâlen sorumsuz bir Cumhurbaşkanıdır, üstelik tek başına alacağı kararlara karşı yargı yolu da kapalıdır. Fransa gerekli reformu yapmıştır. Cumhurbaşkanı'nın alabileceği kararları son derece Fransa dar tutmuştur. Birçok yetkisine Bakanlar Kurulu kararı veya Meclis denetimi onayı gereğini getirmiştir Fransa. Bizde aynı şekilde özellikle eğitime, YÖK üyelerine, yargıya, buradaki tüm bürokratların atanması, onanması hepsi Cumhurbaşkanı'nın elinde. Burada, bu atamalarla ilgili Parlamentonun veya Bakanlar Kurulunun -Bakanlar Kurulu gerçi yok ama- bakanların, hiç kimsenin onaması yok.

Yasama ve yargı yürütmeden tam bağımsız hâle getirilmelidir. Bir nevi fiilî yarı başkanlık uygulamasına geçildiğine göre bu sistemin temel gereği olan daha katı bir güçler ayrılığı, etkin denge sistemi uygulanmalıdır. Ama, getirilen bu düzenlemeyle etkin denge sistemi yok. Burada kuvvetler birliği var, güçler birliği var, tamamen, tabii, güçler birliği, hukuk devletinin unsurlarına baktığımız

zaman idarenin her türlü eylem ve işlemleri yargı denetimine tabidir, kuvvetler ayrılığı vardır, bu burada ihlal edilmektedir. Fransa milletvekillerinin daha güçlü olmasını sağladığı dar bölge seçim yöntemi yani tek aday iki turlu, bakan atanan milletvekilleri Meclisten istifaya etmeli. Fransa’da yürütmenin yargı üzerinde etkisi yoktur ama getirilen bu düzenlemelerle bunlar var değerli arkadaşlarım.

Türkiye’ye hangi sistem en uygundur yani Türkiye’ye en uygun olan sistem hangisidir? Parlamenter sisteme aslında devam etmekte yarar var. Bu iyileştirilmelidir. En uygun sistem parlamenter sistemdir. Parlamenter sistemin devamı gerekir. Avrupa’daki neredeyse tüm demokrasiler parlamenter rejimle idare edilmektedir. Parlamenter rejim mükemmel olmasa da bilinen, denenmiş, en standart demokratik rejim türüdür. Başkanlık rejimini ABD hariç neredeyse hiçbir ülke tam istikrarlı demokratik şekilde uygulayamamıştır. Bu sebeple benim bu belirttiklerimle denenmiş ve demokrasiyle en bağdaşan sistemin devamı tercih edilmelidir.

Tarihimize, teamüller ve içtihatlar baktığımızda, Anayasa’mızın yine klasik parlamenter yorumla uygulanması en doğrusudur. Burada benim gördüğüm en önemli husus cumhurbaşkanının tarafsızlık sorumluluğudur. Cumhurbaşkanı, taraflar üstü, tüm milleti temsil eden, birleştirici bir akıl gibi düşünülmüştür. Bugünkü kutuplaşmış Türkiye’imizde birleştirici, kucaklayıcı ve tarafsız bir cumhurbaşkanına ihtiyacımız her zamankinden çok daha fazladır. Ama, getirilen bu düzenlemeyle neler yapılıyor? Gerçekten burada kutuplaşmayı getiriyor, çatışmayı artırıyor, şiddeti getiriyor, gerginliği artırıyor, ayrıştırmayı körüklüyor, aşırı uçları besliyor, liyakatsizlik yerine keyfilik getiriyor, diyalogu bitiriyor, partizan kadrolaşmayı getiriyor, uzlaşmanın önüne engeller konuluyor, hukuk güvenliğini bitiriyor, güçler ayrılığını bitiriyor, bu değişiklik ülkemizde kaos yaratıyor. Yani, onun için gerçekten tüm milletvekili arkadaşlarımızın millî birlik ve beraberliğimiz için bu tasarıya “ret” oyu vermelerini, bu tasarıyı geri çekmeleri hususunu da istihdam ediyorum ben.

Ancak parlamenter sistemimiz muhafaza edilirken yasama, yargı, medya, ifade özgürlüğü güçlendirilmelidir. Yani, burada bu önerilerimizi sunuyoruz, sadece mevcut olan değişikliğin kötü yönlerini söylemekle kalmıyoruz. Burada bu parlamenter sistemin muhafaza edilerek yasama, yargı ve medya, ifade özgürlüğü de güçlendirilmelidir, bu konuda acil bir reform yapılmalıdır. Cumhurbaşkanına siyasi sorumluluk getirilmelidir, ortak akıl aranmalı, cumhurbaşkanının tek başına kullanacağı yetkiler Anayasa’da dar tutulmalı, neredeyse tüm kararlarına Bakanlar Kurulu veya yasama denetimi getirilmelidir. Seçim kanunları, dar bölge yani tek aday ancak bölgeler şeffaf ve adil bir süreçte belirlenmeli. Bu şekilde seçim kanunları değiştirilerek siyasi parti kanunları liberalleştirilerek, baraj düşürülerek seçmen, seçilen bağı güçlendirilmesi ve yasama daha güçlü ve bağımsız bir hâle getirilmelidir. Siyasi Partiler Kanunu da daha çağdaş ve liberal hâle getirilmelidir. Yargıyı tam bağımsız kılacak reformlar yapılmalıdır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda Adalet Bakanlığı ve Müsteşarlığı üyeliği ve etkisi tamamen bitirilmelidir, üye seçimlerinde yürütmenin etkisi azalmalıdır. Venedik Komisyonu raporları doğrultusunda Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve genel olarak yargı tekrar yapılandırılmalıdır. Anayasa Mahkemesi üyeleri seçiminde nitelikli çoğunlukla Meclis atamaları ön planda olmalı, düşük sayıda üye cumhurbaşkanı tarafından atanmalı. Anayasa Mahkemesinin yetkileri kesinlikle daraltılmamalıdır. Medya ve ifade özgürlüğüne Amerika Anayasası ve Amerika üst mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarındaki gibi tam koruma sağlanmalıdır. Tüm bunların yanı sıra, eğitim standardı güçlendirilmeli, gerçek bir eğitim ve AR-GE politikası başlatılmalıdır. Avrupa Birliği süreci ülke menfaatleri doğrultusunda akıllıca müzakere edilerek canlandırılmalıdır. Son söz, ekonomide katma değerli üretime dayalı, cari denge açığı yaratmayan, sürdürülebilir bir büyüme yakalamalıyız ve bunun için tek çözüm uzun vadeli özellikle üretime ve AR-GE’ye yönelik yerli ve uluslararası yatırımların artmasıdır. Tabii, uzun yıllardan beri yapmış olduğumuz

hukuki danışmanlık gereğince yatırım ortamı için ne gerekiyor? Çok fazla şey aslında gerekiyor. Orta Doğu kaosundan uzak, yönünü Avrupa'ya dönmüş bir Türkiye ve güvenilir, istikrarlı bir hukuk devleti, politik iktidarlardan bağımsız, güvenilir bir adalet sistemi.

Avrupa Birliği için müzakere tarihi aldığımızdan itibaren Türkiye'nin yatırımları yılda 1,7 milyar dolardan, yıllık 22-25 milyar dolar bandına çıkmıştı. Ancak son yıllarda yaşanan Avrupa'dan uzaklaşma yani Avrupa Birliğinden uzaklaşma ve demokratik standartlardaki gerilemelerden dolayı yatırımlar yıllık 10-12 milyar dolar civarlarına gerilemiştir. Yanlış bir sistem kurulursa Türkiye'nin ekonomisi zarar görür ve bu da insanlarımızın fakirleşmesine, işsiz kalmasına, enflasyonun ve faizin altında daha fazla ezilmesine yol açabilir. Türkiye son beş altı yıldır kişi başına 9-10 bin dolar bandında tıkanmıştır, son altı yıldır en zengin ve en fakir yüzde 20 arasındaki uçurum konusunda kayda değer bir ilerleme kaydedilmemiştir. Bu yüzden demokrasi ve ekonomi açısından riskli rejim değişikliklerinden uzak durmalıyız. Reformlar yapılacaksa da ortak akılla doğru şekilde yapılmalıdır. Hepimizin sorumluluğu büyüktür. Çocuklarımıza bırakacağımız tek kalıcı miras tarihin doğru tarafında yer almaktır.

Değerli arkadaşlar, başkanlık sistemi...

Evet, yeni gelen haberlere göre 2 askerimiz şehit olmuş, şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, ulusumuza sabırlar diliyorum. Tabii, terör insanlık suçunu işliyor. İnsanlık düşmanıdır terör, toplumu korkutmaya, sindirmeye yöneliktir. Yani, bu anlamda konuşulacak çok şey var aslında ama bilemiyorum. Burada, iktidarın kendisini sorgulaması lazım, işin doğrusu bu. Bu anayasa değişikliği bu terörü bitirebilecek mi, barışı getirebilecek mi, işsizliği bitirecek mi, istihdam yaratabilecek mi? Bu açıdan, lanetliyorum terörü.

Başkanlık sistemi, nasıl bir başkanlık sistemi, birkaç tane tespit yaparak tekrar yine buradan devam edeyim. Başkanlık sistemine geçiş köklü bir sistem, rejim değişikliğini gerektiriyor ve burada da bize de sunulan bu. Kutuplaşmış ve ortak aklın yeterince aranmadığı, tüm seslerin duyulmadığı bugünkü Türkiye'de böyle bir köklü değişikliğe gidilmesi risk arz etmektedir ve hazırlanan başkanlık sistemi taslağı demokratik bir sistem öngörmemektedir, kesinlikle dikkate alınmamalıdır. Dünyada başkanlık sisteminin istikrarlı demokrasiyle bağdaştırmayı başarmış neredeyse tek ülke Amerika'dır. ABD'deki sistemin istikrarlı işleminin birçok sebebini yukarıda belirttim. Türkiye'de birçok alanda köklü reform yapmadan Amerika'daki anayasanın aynısı kopya edilip eğer getirilirse, bu denge-denetim mekanizmaları olmazsa ve güçler ayrılığı olmazsa biz bunu yakalayamayız. Başkanlık sistemi esasen federasyonlar için tasarlanmıştır ve burada Latin Amerika ülkelerinde başkanlık sistemi istikrar değil, tam tersine, istikrarsızlığa, demokrasinin sürekli kesintiye uğramasına yol açmıştır. 190 anayasa denemesi olmuştur, bazı başka ülkelerde ise demokratik bir başkanlık iddiası dahi yoktur. OECD araştırmalarına göre başkanlık sistemiyle gelişen demokrasiler parlamenter rejimlerle gelişen demokrasilere göre 2 misli daha fazla darbe kesintisine uğramıştır. Başkanlık sistemine geçiş, köklü bir rejim sistemi değişikliğidir. Reform doğru şekilde yapılmazsa güçlü bir başkan, zayıflatılmış bir demokrasi ortaya çıkar ve istihdam için her yıl milyarlarca lira yatırıma ihtiyacı olan Türk ekonomisi böyle bir hatayı kaldıramaz.

Şimdi, bu temel hususlar demokratik bir başkanlık sistemiyle kesinlikle bağdaşmıyor. Bırakalım ABD'yi, Latin Amerika ülkelerinde dahi başkanlarda bu kadar geniş yetkiler yoktur. Demokratik başkanlık sisteminde katı güçler ayrımı vardır. Başkan kesinlikle hiçbir şart altında meclisi feshedemez, yargıyı şekillendiremez. Bizdeki feshediyor, yargıyı şekillendiriyor, demokratik başkanlık sisteminde tam tersi. Meclis, Başkanı görevden alabilir, başkan tarafından her an feshedilme riski altında bir meclis, güçlü, bağımsız olabilir mi? Başkanın şekillendirdiği bir yargı, bağımsız bir erk olabilir mi? Başkanın şekillendirdiği yargı, bağımsız bir erk olamaz. Bir kişinin hiçbir denetim mekanizmasına

tabi olmadan yargıyı, kabineyi, diplomasiyi ve eğitimi şekillendirebilmesi sağlıklı mı? Bu, sağlıklı değil değerli arkadaşlar. Bu başlıklar altında izah ettiğimiz de, başkanlık sisteminin istikrarlı bir demokrasiyle bağdaştırılabilmiş neredeyse Amerika dışında başka bir ülke yok. Bunun Amerika'ya özel birçok sebebi vardır, bu unsurlar Türkiye'de yoktur, birkaç anayasa maddesi tadiliyle kurulması da mümkün değildir. Bu konuları daha detaylıca incelediğimiz zaman, sistemin olmazsa olmazları buradan parlamenter sistemin ülkemiz açısından hayırlı olduğudur. Amerika'daki örneğinde güçlü ve bağımsız bir yasama var, başkan meclisi feshedemez. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı hiçbir şart altında meclisi feshedemez. Meclis-Kongre esasına tabidir, iki meclistir, ABD'de Temsilciler Meclisi ve Senatodan ibarettir. Meclis, Başkanı azledebilir. Amerika'daki başkanlık sisteminde meclis görevden alma prosedürüyle Başkanı bir kusurlu davranıştan dolayı bile görevden alabilir ama bizdeki mümkün değil. ABD'deki azil sebepleri vatana ihanet, rüşvet alma veya suç veya kusurlu harekettir. Bırakın kusurlu hareketi, bizde kusurlu hareketten devlet memurları bile görevden alınmıyor arkadaşlar. Çok ağır kusuru olacak yani hafif kusurdan dolayı alınmıyor, Amerika'da kusurdan dolayı Başkan görevden alınabiliyor. Kongre, Başkanı baskı altında tutmaktadır, Amerika Başkanı ise Kongreyi hiçbir şart altında feshedemez. Zaten ABD'nin anayasasının ilk maddesi de kongre ayrılmıştır. "Kongre, Amerika Birleşik Devletlerindeki demokrasinin bekçisidir." denmiştir, bu, son derece önemli bir noktadır. Somut bir örnek vermek gerekirse, Bill Clinton, ABD'deki en popüler ve güçlü başkanlardandır ama sadece bir davada bir şahidi yalan ifade vermeye teşvik ettiği iddiasından dolayı neredeyse başkanlığı kaybediyordu. Meclis ABD'deki Başkanın birçok kararını veto edebilir, örneğin Senato kabine üyeleri dâhil, Başkanın neredeyse tüm atamalarını veto hakkına sahiptir. Amerika'daki Devlet Başkanı sadece bir sefir atamak için bile Senatonun sefir adayını uzunca sorguladıktan sonra onaylamasını ümit etmelidir. Karşılıklı veto konularında Meclis yine Başkandan bir adım önde. Amerika Devlet Başkanı bir kanunu veto etse dahi Meclis aynı yasayı 2/3 çoğunlukla geçirebilir.

Milletvekilleri Amerika'da çok güçlü. Amerika'da elli yıldır dar bölge, tek aday sistemi uygulanmakta ve iki yılda bir temsilciler seçilir ve yine, iki yılda bir Senatonun 1/3'ü seçime gider. İki yılda bir halk kısmen yoklanmaktadır. Bu da iki sonuca yol açıyor. Bir, milletvekilleri seçilmek ve tekrar seçilmek için tek yapmaları gereken seçmenleri memnun etmektir. İki, sıkça halka gidiği için akıllarında sürekli seçmenlerine hesap verme düşüncesi hâkimdir. Başkanın talimatlarına göre hareket etmek gibi bir düşünceleri milletvekillerinin yoktur. Ayrıca Başkanın icraatından dolayı olarak da iki yılda bir baskı altındadır. Başkandan memnun olmayan halk iki yıl sonunda Meclis çoğunluğunu değiştirebilir ve Başkana karşı duracak bir Meclis oluşturabilir. Yani şu anda baktığımız zaman gerçekten, şimdi, eğer halka hesap veren milletvekili olsa, halk milletvekilini seçse, bu şekilde diyelim ki Meclis oluşturan milletvekilleri Başkana karşı gelemiyorsa halk da memnun değilse o iki yıl seçimden sonrası yeni oluşturulacak olan Parlamentoyla gayet rahat Başkana karşı dik durabilecek olan Meclis oluşacak ama getirilen bu sistemde bu yok değerli arkadaşlarım.

Amerika'daki devlet başkanının milletvekilleri üzerindeki parti kontrolü yok ama bizde getirilen bu düzenlemeye baktığımız zaman bu düzenlemeyle milletvekilleri üzerinde parti kontrolü de var. ABD başkanı partilidir, ancak partinin lideri, genel başkanı değildir. Bizdeyse güçlü, disiplinli parti modeli olduğundan cumhurbaşkanı veya başbakan büyük ölçüde kendi partisine mensup milletvekillerinin nasıl oy vereceğini kontrol ediyor. Milletvekilleri, Türkiye'de parti disiplini içinde oy veriyor, bu, yasamanın yürütmeden gerçekten bağımsız olmasını engelliyor. Bizde seçim, siyasi parti reformlarıyla milletvekillerinin bağımsızlığı sağlanmadan sağlıklı ve demokratik bir başkanlık sistemi kurulması imkânsız. Denge-denetim mekanizmaları kurulsa dahi kâğıt üzerinde kalır. Bu konuda Meksika örneği var, başkanlık sistemi hakikaten orada da krizleri sürekli gündemde tutuyor.

Yeri gelmişken bir başka önemli not: “Başkanlık sistemi hızlı karar alma, uygulama ve istikrar için önemli.” diyor. Esasen, demokratik bir başkanlık sisteminde tam tersidir. Başkan ve Meclisin karşılıklı veto hakları ve katı güçler ayırımından dolayı esnekliği olmayan bir sistem, karar alma mekanizmaları uzamaktadır, hatta bazen kilitlenmelere, çıkmazlara yol açmaktadır. Onun için, bu getirilen bizdeki sistemle hızlı karar alınacak vesaireyse... Eğer demokratik olursa demokratik yöntemlerle kurum ve kuruluşlarla karar alırsa maalesef öyle değil ama onun gerekçesi tam bir dikta rejimini anlatıyor yani o anlamda doğru bir gerekçe değil.

Şimdi, burada Amerika’daki başkanlık sisteminin istikrarlı ve devam etmesinin önemli sebebini biraz önce bahsetmiştim, birbirine çok yakın siyasi görüşleri olan iki partili bir sistem olması. Bizde evet, birbirlerine yakın görüşlü siyasi partiler yok ve partiler o anlamda uzlaşma zeminini yakalayabilseydi ve uzlaşma kültürü olmuş olsaydı bu şekilde iki parti tarafından gizlice bu Anayasa değişikliği teklifi hazırlanıp Parlamente’ya sunulmazdı.

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki başkanlık sistemindeki seçimlerde eyaletleri kazanan her şeyi alır, uygulama bu şekilde yani seçimi kazanan her şeyi kazanır, kaybeden de komple kaybeder. Demokratlar ve cumhuriyetçiler her zaman orta yolu bulabilmişlerdir yani bu uzlaşma kültürünü bulabilmişlerdir. Böylece başkan ve Meclis farklı çoğunlukta olsa bile uzlaşabiliyorlar, bizdeki parti sayısı ve çok farklı görüşlerle bu uzlaşma kolay olmuyor. Bu mevcut olan, getirilen teklifle herhâlde Türkiye’de iki partili bir sisteme geçilir ama olması gereken, bizim önerdiğimiz ve değer kazanması gereken, Mecliste grubu bulunan hatta Mecliste grubu bulunmayan tüm siyasi partilerin anayasa çalışmalarında yer almasıydı, en azından tartışmalara katılmasıydı, kapalı kapılar arkasından yapılmamış olsaydı, bir uzlaşma kültürü açısından bir basamak oluşurdu ama maalesef işte anayasaların yapılışıyla ilgili uzlaşmacı tavır, çatışmacı tavır derken çatışmacı tavır burada ön plana çıktı.

Amerika’da güçlü ve bağımsız bir yargı var. ABD’de yargı tam bağımsızdır. Amerika devlet başkanının Anayasa Mahkemesinin federal yargıçları ataması dışında yargıya ilişkin herhangi bir yetkiye sahip değildir. Bu atama hakkı da senato tavsiye ve onayına tabidir, ayrıca federal yargıçlar ömür boyu atandıkları için ortalama her başkan sadece bir Anayasa Mahkemesi yargıcı ve düşük oranda federal yargıç atayabilmiştir, diğer tüm yargıçlar ilgili eyalet kanunlarına göre atanmakta ve seçilmektedirler. Üstelik Amerika’daki bağımsız halk jürisi, yargının kilit bir unsurudur, özetle Amerika Birleşik Devletleri’ndeki başkanın ABD yargısı üzerinde önemli bir şekillendirici etkisi yoktur.

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki yargı güçlüdür, insan hakları ve demokrasiyi her zaman korumuştur. Hep söylenir, “Ne güzel Amerika Birleşik Devletleri Anayasası, ne kadar kısa?” diye gerçekten de sadece 7 madde ve 24 tadil maddesinden oluşur, dünyanın en kısa Anayasası’dır. Buna rağmen sisteminin iki yüz yılı aşkın süredir, 1789’dan bu yana iyi işleminin esasında görülmeyen önemli bir sebebi de vardır. Anayasa Mahkemesi içtihatlarıdır, esasen bugünkü Amerika Birleşik Devletleri’nin Anayasası aksi takdirde birkaç maddeyle iki yüz yıldır bu boyutuyla bir ülkede sistemin işlemesi, gelişen ihtiyaçlara ve sorunlara cevap verebilmesi düşünülebilir mi? Önemli bir örnek verelim, Anayasa ilk tadili ek 1 şöyle der özetle: “Meclis –kongre- görüşü ifade etme özgürlüğünü veya basın özgürlüğünü veya toplanma özgürlüğünü kısıtlayan bir yasa geçiremez.” Amerika Birleşik Devletleri’ndeki üst mahkemesi, bu bir cümlelik madde bazında onlarca çok önemli karar almıştır ve her zaman Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının hak ve özgürlükleri korunmuştur. Güçlü ve bağımsız medya düzenlemesinden Amerika Birleşik Devletleri’nin Anayasası’nda yukarıda belirttiğimiz Anayasa Mahkemesi ve içtihatlarından buraya geçişi yapmak istiyorum çünkü bağlantılı iki konudur. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki yargının ifade özgürlüğü ve medya korumasından dolayı örneğin

WikiLeaks ve Edward krizleri yaşandı, yüzlerce devlet sırrı gazetelerde yayımlandı ama bunları yazan hiçbir gazeteci Amerika’da bu yüzden hapse atılmadı ama bizde olmuş olsaydı zaten haber yapan, “tweet” atan herkes içeride.

Güçlü demokrasi ve insan hakları olan ülkelerde üç güç arası ayırım ve denge- denetim dışında dördüncü güç de son derece önemlidir. Medya gücü, neticelerde demokrasilerde bağımsız ve dürüst bir medya, halk adına en önemli denetim mekanizmalarından biridir. Yönetimin şeffaflığı açısından neredeyse tek kaynaktır, getirilen düzenlemeyle ilgili olarak da medyayla ilgili yine bir düzenleme yok tabii, gittikçe de daha da baskıcı bir düzenleme, temel hak ve özgürlüklere bir kısıtlama getirilmekte.

Başkanlık sistemi, federasyonlara uygun bir sistemdir dedik. Güçlü ve bağımsız eyaletleri doğurur dedik. Bu açıdan bize uygun bir sistem değildir dedik. Demokratik başkanlık sistemlerinin büyük çoğunluğu federasyonlarda bulunur, bu bir tesadüf değildir, başkanlık sistemi federasyonlar için tasarlanmıştır. Zaten herhâlde bölge yönetimleri kurma maddesi de herhâlde bu federasyonları kurmak için tasarlanan bir maddedir, hangi ihtiyaç için yoksa olacak, bunun açıklamalarını istirham ediyoruz. Federasyonlarda eyaletlerin bir nevi koordinatörü ve dış dünyaya karşı temsilcisi olarak bir figüre ihtiyaç duyulur, bu, sebeple de yaşatılması zor başkanlık sistemi, her şeye rağmen tercih edilir. Aynı zamanda federasyonlarda başkanlık sisteminin otoriterleşmesini önleyen hayati bir unsur da yine eyaletlerdir. Zira halkı ilgilendiren çoğu konu, eyaletler seviyesinde başkana hiçbir etkisi olmayan bir şekilde düzenlenir. Her eyaletin kendi seçilmiş yönetim, yasama ve yargı kadrosu vardır, sadece bazı alanlar ve özellikle dış politika, savunma, eyaletler arası ticaret, tüm eyaletleri ilgilendiren konular ve benzeri konularda başkan ve ulusal meclise bırakılmıştır. Bu önemli hususu göz ardı etmek tüm sistemi yanlış anlamaya yol açar. Özetle, demokratik bir başkanlık sistemi için katı güçler ayrımı, başkan hiçbir şart altında Meclisi feshedemez, kontrol edemez, tam tersi Amerika Birleşik Devletleri’nde Meclis, başkanı kusurlu hareketten dolayı bile görevden alabilir. Denge- denetim, başkanın neredeyse tüm kararları, atamaları, Meclis denetimi ve onayına tabidir ama bizde getirilen düzenlemelerde hiçbir denetime tabi değil, hiç kimsenin onayına tabi değil.

Güçlü yasama, Meclis üyeleri iki yılda bir tek aday, dar bölge seçim sisteminden Amerika Birleşik Devletleri başkanı parti yönetiminden olmadığından parti kontrolü güçlü olmadığından gerçekten bağımsızdır. Seçim ve siyasi partiler reformu yapılmazsa denge- denetim sistemleri kurulsa dahi kâğıt üzerinde kalır. Güçlü parti lider kontrolü yüzünden yasama gerçekten bağımsız olamaz.

Güçlü yargı... Amerika Birleşik Devletleri’nde federal yargıçlar hariç yargıda herhangi bir atama yapamıyor. Ortama fiilen her başkan bir Anayasa Mahkemesi üyesi atar dedik. Yargıyı şekillendiren Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu tarzı bir yürütmenin erki olduğu bir yapı yok değerli arkadaşlar. Güçlü medyası tam koruma altındadır ve demokrasinin bekçilerinden biri de medyadır. Bizde medya havuz medyası diyoruz ve gerçekten ilanlardan besleniyor. Evet, iyi nitelikli görevini tam yapan basın mensupları da yok değil, benim bu sözlerim, çalışan emekçi basın mensubu arkadaşlarımıza değil. Güçlü eyaletlerin kendi yönetimleri vardır, başkan bir nevi dış dünyaya karşı koordinatör olarak düşünülmüştür, federasyonlara uygun bir rolü vardır, halkı ilgilendiren çoğu konu, eyalet seviyesinde kararlaştırılır, başkanın gücüne çok önemli bir sınırlamadır, bu yüzden demokratik başkanlıkların çoğu federasyondur değerli arkadaşlarım. Özetle, başkanlık sisteminin istikrarlı demokrasi getirmesi son derece zordur. Zaten hep “İstikrar getirecek, istikrar.” deniliyor; vallahi değerli arkadaşlar, anlattığım bu konulardan görebildiğimiz kadarıyla bunun istikrar getirmesi mümkün değil, sıkıntılı.

“Başkanlık sistemi federasyonlara uygundur.” dedik. Burada hep yukarıdan beri izah etmeye çalıştık. Federasyon yapısı varsa göze alınabilecek, riskli ve zor bir sistemdir. Yani eğer biz bu sistemi kabul ediyorsak yani federasyonu getirmek istiyorsak açık ve net olmak lazım- burada bu değişiklik buna uygun ama federasyonu getirme gibi bir niyetiniz yoksa da bu değişiklik buna uygun değil. Aslında bu federasyonlara özgü bir değişiklik değerli arkadaşlar.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Mahmut Bey rekor sizde şu an.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Estağfurullah, rekor için değil. Temennim ve arzum, isteğim, bunu hep birlikte, gerçekten, çok samimi olarak söylüyorum bunu...

Zaten burada başkanlık sisteminde geçiyor ki, müzakere yapılırsa, eğer oylamaya sunulursa 1 “hayır”, 7 “evet”ten daha güçlüdür diyor. Siz başkan olarak kalın, sizin zaten “evet”iniz hepsini götürür. Yani onun için benim sizden ricam yani bu sistem zaten bunu getiriyor.

Sistemimiz şu an fiilen yarı başkanlık gibi uygulanmakta zaten. Bakanlar Kurulu, başkanlığı... İki başlılık meselesi getiriliyor. Fransız Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulunun başkanıdır. Türkiye’de ise Bakanlar Kurulunun başkanı Başbakanıdır. Cumhurbaşkanı gerekli gördüğü hâllerde Bakanlar Kuruluna başkanlık eder. Elbette bu, önemli bir yaklaşım farkıdır ancak uygulama göstermiştir ki, Fransa’daki sistem sonuçta bir parlamenter sistemdir. Fransa’da birlikte yaşama dönemlerinde Parlamentoda Cumhurbaşkanıya muhalif bir çoğunluk vardır. Fransız Cumhurbaşkanı, tamamen formalite olarak Bakanlar Kuruluna başkanlık etmiştir ve hiçbir yorumu dikkate alınmamıştır. Özünde parlamenter rejim olduğundan kimin Parlamentoda çoğunluğu varsa düdüğü o çalar. Ayrıca Fransız Anayasası’nda bizdeki gibi ülke politikasının Hükümet tarafından belirlenip icra edileceği ve Hükümetin icrasını Başbakanın yürüttüğü açıkça öngörülmüştür. Kaldı ki, bizim mevcut sistemimizde de bir Cumhurbaşkanı, yerleşmiş uygulamanın aksine, “Gerekli gördüm, başkanlık edeceğim bu toplantıya.” dediği andan itibaren bunu engelleyebilecek hiçbir hüküm ve düzenleme yoktur.

İki başlılık meselesi: Başkanlık sistemi savunucuları, Meclis sistemimizde Başbakan farklı partiden olursa iki başlılığın risk olduğunu söylüyorlar. Oysa böyle bir risk yoktur. İzah ettiğim üzere, birincisi -baştan ben bahsettim- eğer Cumhurbaşkanı farklı bir partiden Parlamento Başbakan farklı bir partiden; bu, iki başlılığı getiriyor, bu riskli ise getirin Cumhurbaşkanıyı Parlamento seçsin, eski sisteme dönelim, bu iki başlılığı da bitirelim, bu karışıklığa da son verelim, ülkemizi böyle bir riske götürmeyelim değerli arkadaşlar. Yani açık ve net öneriyi sunuyoruz. Bu, yanlış bir uygulama, gittiğimiz yol doğru bir yol değil. Oysa böyle bir risk yoktur yine, eğer böyle de olsa böyle bir risk yok çünkü Fransa’da bu örnek var. İzah ettiğim üzere, sistemimiz Fransa gibi özünde parlamenter olduğundan Başbakanıdan farklı siyasi görüşten olursa Cumhurbaşkanı yetkilerini klasik parlamenter yorumla kullanacaktır. Kısıtlı şekilde taraflarüstü denetim mekanizması olarak Fransa’daki en önemli sorun, bugüne kadar hiçbir sorun yaşanmadı ancak bu Türkiye’de neden yaşansın bilemiyorum. Yani sadece, bence bir varsayımdan hareket edilerek bu riskli bir sisteme geçiş yapılma talebi vardır.

Meclisi fesih yetkisi iki anayasada da var, Fransız Cumhurbaşkanı’nın Meclisi fesih yetkisi bizdekinden biraz daha geniştir. Elli beş yılda sadece 5 kez bu yetki kullanılmıştır. En son 1997’de kullanılmıştır. Neredeyse yirmi yıldır bu yetkiyi Fransa’daki Cumhurbaşkanı kullanmamıştır. Esasen fesih yetkisi bizim Cumhurbaşkanı yetkisinden daha geniş gözükmese de aynı durumlarda kullanılacak bir yetkidir. Bizim Anayasa’mıza göre de diyelim ki Meclis Başkanına muhalif bir çoğunlukta Cumhurbaşkanı kendisine yakın bir ismi Başbakan atarsa doğal olarak bu Başbakan Meclisten güvenoyu almazsa Anayasa’mızın 116’ncı maddesi işler, Cumhurbaşkanı Meclis seçimlerinin yenilenmesini isteyebilir. Bu da sonuç itibarıyla bir nevi Meclisi fesih yetkisidir. Burada örnek olarak, 7 Haziran seçimleri sonrası, Cumhurbaşkanı biraz daha süre kalmasına rağmen hükümet kurmayı

denemesi için ikinci siyasi parti genel liderine görev vermedi, doğrudan seçimleri yeniledi. Özetle, aynı durumda Cumhurbaşkanı teorik olarak Fransız Cumhurbaşkanıyla aynı silaha sahiptir. Ancak Fransa’da görüldüğü üzere, bu devirde olgunlaşmış demokrasilerde bu silah artık kullanılmamaktadır ve kullanılmamalıdır ancak Türkiye’de bu kullanıldı. Yani bu, tamamen bir demokrasi kültürüyle, uzlaşma kültürüyle alakalı olan bir husustur.

Fransa’nın 2007’de Anayasa reformu yapıp Cumhurbaşkanını sorumlu hâle getirdiğini söyledik ve tek başına kullanabileceği yetkilerde oradan daha etkin bir Cumhurbaşkanımız oldu ancak Anayasa’mıza göre hâlen sorumsuz bir Cumhurbaşkanıdır. Üstelik tek başına alacağı kararlara karşın yargı yolu kapalıdır. Bu sebeple artık imza kuralı daha kapsamlı uygulanmalıdır. Anayasa’mızda Cumhurbaşkanının tek başına kullanabileceği yetkiler maalesef gri bir alandır, net bir listesi yoktur. Fransa’dakinideyse gerekli reform yapılmıştır, Cumhurbaşkanının tek başına yapabileceği işler, alabileceği kararlar son derece dar tutulmuştur ancak bizdeki mevcut olan Anayasa’da ve getirilmek istenilen değişikliklerle yetkiler sınırsız bir şekilde Cumhurbaşkanına verilmektedir değerli arkadaşlar.

Fransa’da Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanı başkanlık etmez, üye dahi değildir. Bizde Anayasa’mızın ilgili maddelerinde bahsettiğim şekilde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulundan gerek Adalet Bakanlığı Müsteşarının çıkarılması, Venedik Komisyonu raporları doğrultusunda tadil edilmelidir dedik değerli arkadaşlar.

Evet, anlatılacak şeyler çok fazla. Ben diğer tüm haklarımı saklı tutmuş olayım. Umarım ve dilerim sizleri ikna edebilmişimdir ama aynı şekilde, sizin de bu getirdiğiniz teklifle ilgili beni ikna etmenizi istirham ediyorum.

Şimdi, burada aynı zamanda dış politika açısından da getirilen teklifle Türkiye, Avrupa ve Avrupa Birliği kurumlarına büyük ölçüde angaje olmuş durumdadır. Avrupa Birliğine üye ülkeler arasında parlamenter sistem kuralı iken yarı başkanlık veya başkanlık sistemi istisnadır. Avrupa Birliği içinde, Amerika Birleşik Devletleri’nin uyguladığı biçimde bir başkanlık sistemi de yoktur. Bu rejim değişikliği ile hükümet sistemi değişikliği aslında aynı şeydir. Mevcut olan bu teklif, ülkemizde terörü bitirmeyecektir, işsizliği bitirmeyecektir, istihdamı artırmayacaktır, adaleti tesis etmeyecektir, hukukun üstünlüğünü egemen kılmayacaktır, öğrencinin, öğretmenin sorununu halletmeyecektir, emeklinin sorununu halletmeyecektir, 4/C’lilerin sorununu halletmeyecektir, taşeronun sorununu halletmeyecektir. Aslında bu getirilen teklif gücü yozlaştırır, bozar; yozlaşan güç zamanla kendini yok eder.

Sabrınız için teşekkür ediyorum, saygı ve hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Tanal, çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun toplantısını, görüşmelere 23/12/2016 yani bugün saat 14.30’da devam etmek üzere kapatıyorum.

Hepinize iyi akşamlar.

Kapanma Saati: 01.10